

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת תולדות

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת ויצא א - 1 סמל | דף היומי - מכת יד - כ | משנה ברה - סימן רע"א טעף י"ג עד סימן רע"ב טעף ט"ו | מסר - חזמת דת מאמר שלישי והנה ידוע עד תחילת פרק ב' והנה מצינו בכתב | קין חכמה - פרק א משנה א' 'העמידו תלמידים הרה' עד משנה ה'

יום המישי כ"ז השון תשע"ח | פניני פרשת תולדות | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	16:04	16:17	16:12	16:09	16:03	16:10	16:21	16:10	16:04
יציאת שבת	17:17	17:18	17:17	17:16	17:18	17:17	17:19	17:14	17:17
ר"ת	17:55	17:51	17:54	17:51	17:54	17:52	17:56	17:47	17:55

Dirshu
דרשו ד' ועזון
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

סבא לא הבין כלל לשם מה בא הציבור לקבל את ברכותיו, ואף הביע את פליאתו על כך: "אולי תוכלו לומר לי מה פשעי ומה הטאתי שבאים אלי כל היום וכל הלילה לבקש ברכות?" , שאל כמה וכמה פעמים...

הרבנית ר. צביון על הסבא מרן הסטייפלער זצוק"ל

לו שוב ושוב כי הוא איננו מיכאל המלאך, אך הוא לא ויתר להם - הוא היה פותח בפניהם את התנ"ך, ומראה להם את האמור בספר דניאל על אודות מיכאל המלאך. 'רואים אתם?' אמר, 'בתנ"ך כתוב שאני מיכאל המלאך!'. הילדים הוסיפו ללעוג לו: 'אמנם כתוב כי יש מלאך ששמו מיכאל, אך לא נאמר כי אתה הוא זה!...' אולם מיכאל צעק עליהם בחרונו: 'כופרים אתם, והלוא כך כתוב בתורה!'. הילדים היו ממשיכים בהתגרירותיהם, ומיכאל היה ממשיך בשיגעונו: 'אפיקורסים! אני מיכאל המלאך, ככתוב בספר דניאל!'. סבא סיים את הסיפור והסביר בענוותנותו: "כשיגעונו של אותו מיכאל לייחס לעצמו את דברי דניאל, כך שיגעון הוא לומר כי אני הוא החכם שעליו דיבר חז"ל..."

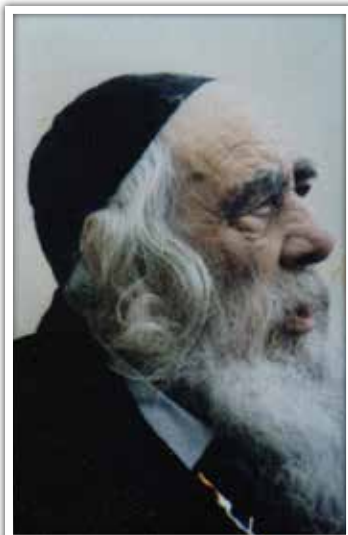
מהותה של ענווה

מחד גיסא, סבא התבטא כדברים האלה פעמים רבות, עד שנראה היה כי אינו מכיר במעלותיו כלל, והוא סבור כי הכל טובים ממנו. מאידך גיסא, לכאורה לא ניתן היה לחשוך אותו בהלך מחשבה מוטעה שכוה. הוא עצמו התבטא כי משום מה בנושא מסוים אין ברכותיו מועילות, ומכלל לאו אתה שומע הן...

סבא עצמו נותן על כך מענה בספרו 'חיי עולם', בפרק כ"ז העוסק במידת הענווה. בפרק זה הוא כותב דברים

מופלאים ביותר, ורבים מאלו שספדו לו אחר מיטתו ציטטו אותם שוב ושוב. אחר שהוא מתאר את מעלתה של הענווה באריכות, הוא כותב: "ודע, כי מי שלא זכה למידת הענווה, אין לו אפילו מושג וציוור ממנהגה של ענווה... ולא עוד, אלא אפילו מי שזכה באיזה זמן למידת הענווה ושפלות הרוח, ואחר כך איבדה על ידי היסח הדעת או איזה חטא רחמנא ליצלן, שוב גם הוא שוכח ונעלמת ממנו מהותה של הענווה, עד שאין לו כמעט שום מושג וציוור כלל במהות מידת הענווה". סבא מסיים את דבריו המופלאים בשתי מילים רבות משמעות, אשר בהן חשף בלא מתכוון טפח מאישיותו: "כידוע לידועים..." הנה כי כן גבהו דרכיו מדרכינו, ואין לנו בהן לא שיג ולא שיח.

(מתוך הספר בית אמי - ר. צביון)

"בעבור תברכה נפשי" (בראשית כ"ז, ד')

בעשרות שנותיו האחרונות נהיה סבא לתל תלפיות, והמונים החלו פוקדים את מעונו לברכה ולעצה. לצד גדלותו בתורה, נודע שמו בכל רחבי תבל כאיש קדוש, בעל רוח הקודש ופועל ישועות. סבא לא שמע היטב, וקשה היה לשוחח עמו באריכות (הוא חלה בילדותו, ומחלתו פגעה בחוש השמיעה. אמו נסעה עמו לטובי הרופאים, אך הם לא מצאו מזור; הם אף הודיעו לו כי שמיעתו תרד יותר ויותר במשך השנים, כפי שאכן היה). למרות זאת, זרם הפונים אליו הלך וגדל, מאחר שנודע כי עצותיו הריהן כדבר האורים ותומים, וברכותיו - בבחינת 'צדיק גוזה, והקב"ה מקיים'. סבא עצמו התבטא פעם: "אני איש זקן מאוד, וברכותי באות מכל הלב, בהיותי רוצה בכל לבי בטובת זולתי. אולי משום כך מועילות ברכותי".

מפני קשיי השמיעה של סבא, רגילים היו להעלות את הבקשות על הכתב, וסבא היה קורא ומשיב בעל - פה. לפעמים רצה השואל להגיב ולהעלות צדדים נוספים, והיה כותב בפני סבא. כאן נוכחו הכל בהתמדתו העצומה של סבא: בעת שהלה היה כותב, שב סבא ללמוד בספר שלפניו, ואפילו רקע קט! גם בזמן הקצר שבין יציאתו של אדם אחד לכניסתו של הבא אחריו - שזה לא נמשך יותר מעשר שניות - היה סבא שוקע כל כולו בספר ומשנן את תלמודו, כמי שכמה שעות לפניו...

הנהגות קדושות

מטעמי צניעות וקדושה לא קיבל סבא נשים, ואף הקפיד שלא לקרוא פתקים שנכתבו על ידי נשים. הוא היה מנמק את הנהגתו, באמרו כי טבען של נשים שהן מאריכות וכותבות דברים מיותרים שאין בהם תועלת. אכן בני המשפחה ידעו שבכך הוא מסתיר את הנהגתו הקדושה.

סבא לא הרשה שיצלמוהו, והיה מתרעם על העושים כן. כששם לב שמנסים לצלם אותו, הסתיר את פניו והרים את מקלו לאות הזהרה.

'מיכאל המשוגע'

סבא לא הבין כלל לשם מה באים הציבור לקבל את ברכותיו, ואף הביע את פליאתו על כך. "אולי תוכלו לומר לי מה פשעי ומה הטאתי, שבאים אלי כל היום וכל הלילה לבקש ברכות?" , שאל כמה וכמה פעמים... פעם השיב לו רבי משה מרדכי שלוזינגר כי הבאים עושים זאת על פי מאמר חז"ל, שמי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם שיבקש עליו רחמים. וסבא שאל: "ומי אמר שאני הוא החכם שאלי ומתכוונים חז"ל בדבריהם?" , וסבא הוסיף וסיפר:

בביאליסטוק היה משוגע בשם מיכאל. דעתו של הלה נטרפה עליו לגמרי, והוא חשב את עצמו למיכאל המלאך, ילדי העיר היו מתגרים בו, ואומרים

הפלא הוא, שלמרות שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל היה עייף מלימודו, מעולם לא ראו אותו נרדם באמצע הלימוד. מתי הוא כן נרדם? בשבת. בשעת אכילת הצ'ולנט. הוא היה משבח את הרבנית ע"ה על מאכלי השבת הערבים שהכינה, אבל יכול היה להירדם באמצע הסעודה מחמת עייפותו, אבל חלילה לא באמצע לימודיו. ספרתי זאת לד"ר קליינמן רופאו האישי והוא אמר שזה פלא...

הרב יעקב הייזלר, בשיחה מיוחדת עם הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על גדלותו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

יְעַקֵּב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים (בראשית כ"ה, כ"ז)

מרן זצ"ל היה ממש אישיות נדירה. יותר מלאך מבן אדם! כל מעשיו ופסקיו היו על טהרת האמת. הכל ראו ששרתה עליו רוח של חכמה ודעת בהכרעותיו ההלכתיות. נפגשתי עם הרבה אנשים גדולים במעונו של מרן, ומעולם לא ראיתי מקרה שמישהו ישאל שאלה ויאמר שמו"ח לא צודק!

מרן החזו"א זצ"ל נפגש עם מרן פעמיים, וכפי שידוע לנו הוא אמר עליו שהוא לומד תורה לשמה. עליה נאמר 'זוכה לדברים הרבה'. ואכן הרבה מהמעלות הכתובות שם במשנה ראינו אצל מרן זצ"ל.

כולו תורה

"לראשונה התוועדתי לאישיות הגדולה במסיבת התנאים שלי. היו שם גדולי הדור מרנן ראשי ישיבת מיר זצ"ל, גדולי הדיינים דאז זצ"ל ועוד, ומי שנכנס שמע את מרן דן בדברי תורה, זה היה נראה שזה 'מושב בית דין' ולא 'תנאים' של בתו. כזה 'רעדען אין לערנען', ללא מנוחה והפוגה כלל.

"זכורני, כי תוך כדי הדברים בא אחד משומעי השיעור ב'תפארת בחורים' ואמר לו: 'רבה' ממתנינים לשיעור, ומרן קם והלך לשיעור ואח"כ חזר לתנאים. בעורקי גופו לא זרם דם, אלא גמרא ויראת ד'.

"עד היום חקוק בלבי המראה המופלא, כאשר לאחר נישואי הגעתי לליל הסדר לביתו, והנה, אחרי שהסתיים ליל הסדר בשעה מאוחרת, קרא מרן את מגילת 'שיר השירים' למרות השעה המאוחרת. סבור הייתי שאחרי עמל של יום שלם בערב פסח, ואחרי השעה המאוחרת שנסתיים הסדר, יהיה איזה שינוי בשעת הקימה שלפנות בוקר, בכל זאת הוא עלה על יצועו בשעה מאוחרת. אולם כשהגיעה השעה 2:00 שעת הסדר המקודשת, נשמע קול לימודו בחשק ובניגון מתוק ובנעימה, ומסביר את לימודו לעצמו כמו שיושב חברותא לצידו.

"הייתי שם בבית חמישים שנה, אינני זוכר מושג כזה של רפיון. הקביעות שלו וסדריו היו מחושבים להפליא.

"אחד הנכדים סיפר לי עובדה פלאית: היה זה בתקופת אחד ממערכות הבחירות הגורליות, מרן הפעיל אז את כובד משקלו בבחירות, במוצאי הבחירות היה הציבור החרדי כולו שרוי במתח מתוצאות הבחירות, הנכד ששהה בתורנות בבית מרן באותו לילה, ושמע את תוצאות הבחירות ביקש לבשר למרן, הנכד עמד לידו בעת שקם לפנות בוקר כדרכו, ותכנן לבשר לו את הבשורה, אולם למרבה הפלא כאשר החל לדבר עמו, נפנף מרן לעברו בידיו בתנועה המורה לו לבל יפצה את פיו עתה, היות והוא הולך ללמוד כעת כרגיל ואף הוסיף לו 'נישט יעצט' - 'לא עתה', וכך נסוג הנכד ולא דיבר עמו מילה אחת בדבר, מרן התחיל אז בלימודו כדרכו, רק לאחר שסיים תפילת שחרית, לאחר שלא היה אדם בארה"ק ובעולם כולו שלא שמע על התוצאות, בישרו הנכד את הבשורה. כך תמיד כל הדברים, כולל הדברים המשפחתיים החשובים ביותר, המתינו לאחר התפילה לאחר סיום סדריו הקבועים שהיו אצלו כברזל.

"הסברתי זאת, כי מרן עשה את המוטל עליו לעשות למען כבוד ה'. אולם לאחר הבחירות כבר ממילא אין בידו לפעול, וא"כ למאי נפק"מ לשמוע את הבשורה על חשבון סדריו.

"הפלא הוא, שלמרות שמו"ח היה עייף מלימודו, אבל מעולם לא ראו אותו נרדם באמצע הלימוד! מתי הוא כן נרדם? בשבת. בשעת אכילת הצ'ולנט. הוא היה משבח את הרבנית ע"ה על מאכלי השבת הערבים שהכינה, אבל יכול היה להירדם באמצע הסעודה מחמת עייפותו, אבל חלילה לא באמצע לימודיו. ספרתי זאת לד"ר קליינמן, רופאו האישי,

והוא אמר שזה פלא...

"אני זוכר בצעירותי, שהייתה שאלה והרבנית אמרה לי שהוא לא ישן כל הלילה... הוא לא לקח מהסדרים שלו, אלא על חשבון שעות השינה שלו...

מה מאפיין את פסקיו ההלכתיים?

"ראשית, עלינו לדעת שהאמת הייתה נר לרגליו, וכן כל תשובה הייתה משולבת בחכמה, והיא אשר אפינה את פסיקותיו. כאשר הבין שהשואל אינו דובר אמת, היתה אחת דתו בניית קשרים לעולם!

"ברשותכם אביא כמה דוגמאות לכך:

"היה מעשה במחותנים. אבי החתן עשה 'אופרוף' בשבת לפני החתונה, ואבי הכלה היה אמור להגיע כמקובל. לפני שהגיע הוא שח למחותן שהוא מקפיד על הכשר מיוחד, ובמיוחד מקפיד על שוחטים יראי ה' מיוחדים. האם תוכל לדאוג

עבורי לשבת ה'אופרוף'? אבי החתן הבטיח שיביא מההכשר המיוחד, ולא עוד אלא שיביא משגיח מיוחד שיקפיד על ההשגחה והשוחטים. אבי הכלה מאוד שמח על הדבר ונפשו הייתה רגועה.

"כשהגיע לשבת ה'אופרוף' נכנס למטבח, ומצא את המשגיח שהוזמן. לשאלתו אומר לו המשגיח: 'יש כאן בדיוק מה שהזמינו'. הוא שמח מאוד.

"אחרי שבת, בא אלי המשגיח ואומר: 'אני ספרתי שקר, אבי

החתן קנה הכשר זול ולא מהודר. כשבא המחותן בערב שבת ושאל, היה ברור לי שאם אומר לו את האמת על הסחורה שהגיעה, יתבטל השידוך. החלטתי לשקר ואמרתי שהגיע: 'בדיוק מה שהזמינו'. לא הוצאתי מפי שקר אבל גנבתי את דעתו. מה דיני', שאל המשגיח?

"עליתי למרן והצגתי בפניו את השאלה. והוא ענה לי: 'ח' לשקר, הוא היה חייב לומר את האמת'. שאלתי: 'הרי מותר לשנות מפני דרכי שלום?', ענה מרן: 'מפני דרכי שלום הכוונה ששרה אמנו אמרה 'ואדוני זקן' והקב"ה אמר 'ואני זקן', אבל כאן זה דבר אחר לגמרי, זה לא אמת, הדיבורים שאמר אותו משגיח'. אמרתי לו שהשידוך יתפוצץ אם ידעו ששיקרו כאן, מרן לא נבהל מזה, ואמר 'אבל הוא שקרן!'. ראיתי שלא יעזור שום שכנוע. מהאמת הצרופה הוא לא זז כמלוא נימה!

"סיפר לי אחד מזקני י-ם, שיום אחד נכנס יהודי למרן לשאול שאלה ואמר לו את שמו. מרן אומר לו: 'הגרעינים הם שלך'... והלה לא הבין מה מרן רוצה ממנו. עד שמו"ח הזכיר לו שלפני עשרות בשנים, כשהיה ילד, הייתה לו מריבה עם חברו על גרעיני המשמש, והם כילדי מאה שערים באו לשאול את חוות דעת מרן עם מי הצדק, ומרן פסק שהשני צודק ואחרי זמן למד את הנושא וראה שהוא צודק. אז אחרי עשרות שנים של עמל התורה ויגיעה עצומה, הוא זכר את המקרה ושטעה בהוראתו, ואומר לו הגרעינים שלך, אתה צודק...

"זהו כוחו של 'איש האמת', שמכיוון שטעה בהוראה זוכר זאת לאורך כל השנים וכעת הזדמן לפניו לפרוע את חובו.

(מתוך המבשר תורני קיץ תשע"ז)

היה מאן דהוא שהתלונן לרבי אליהו לאפיאן זצוק"ל, איך מגישים כזה בחור צעיר בעל תפילה בימים נוראים? ורבנו ר' אלי' השיב ש"היראת שמיים והנקיות של הנער הזה, עולה על שאר המעלות הנדרשות לבעל תפילה!!!"

מרן המשגיח הגר"ד יפה זצ"ל, מספר על הגאון הגדול רבי יצחק ברנשטיין זצוק"ל, ר"י כנסת חזקיהו" "כפר חסידים", לרגל יומא דהילולא

י"עקב איש תם ישב אהלים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

מן המפורסמות היא התמדתו הגדולה של רבנו ר' יצחק ברנשטיין זצוק"ל, עוד מימי בחרותו, וכפי שהעיד מרן המשגיח זצ"ל, שכאשר נגשו ה"פעילים" בימים ההם, לפני עשרות שנים, להציע לבני הישיבה להצטרף לפעילות, היה בחור אחד שאפילו לא חשבו לבקש זאת מאתו, הלא הוא רבנו ר' יצחק זצ"ל, בידועם שאין כלל אפשרות לנתקו מלימוד התורה. המיוחדות שלו הייתה לא רק בהתמדתו הנפלאה, אלא מה שלא היה שייך כלל לבטל אותו מן הלימוד!

וכן העידו עליו חבריו בני גילו, שמלבד מה שמעולם לא פתח סתם בשיחה של דברים בטלים, גם לא היה שייך כלל לדבר עמו על כך, כיון שמיד היה מעביר את השיחה לדברי תורה, וזה היה שיגו ושיחו כל הימים - דברי תורה, דבר הלכה או חיזוק בעבודת ד'.

עוד אמר המשגיח: "זכורני כשרה" רבי יצחק היה בחור, הילוכו לבית המדרש היה תמיד בריצה... גם בחדר האוכל היה מתיישב בשולחן הראשון שהכי קרוב ליציאה, ומיד כשגמר רץ חזרה לגמרא... ועוד היה מוסיף המשגיח (בחי' ר' יצחק): "כל פעם שאנו רואים את ר' יצחק, ניזכר - לרוץ אל הספר!!! ולא כפי שאני רואה לפעמים, כאלו שכמעט נרדמים בדרך... אם אדם רץ ללימוד, זה מעיד על חשקת הלימוד וכפי המובא במסילת ישרים, 'מי שתלהט נפשו בעבודת בוראו הוא ממנה לזה"'.
לפני שנים רבות אמר המשגיח לאחד ממקורביו של רבנו: "אתה יודע איך ר' יצחק צמח להיות כזה גדול? היות ותמיד ניצל את זמנו בחשבון מדוקדק, וסיפר שכבר בבחורותו כמעט אף פעם לא נשאר בחדר האוכל יותר מכשבע דקות! [וגם אחר נישואין כל ענין האכילה היה ללא עסק], וכאמור היה רץ חזרה מיד לביהמ"ד". ולימים

הוסיף המשגיח, שבוודאי גם הקפדתו ללמוד מוסר ברגש, עם התמדתו הגדולה בתורה, הם שהביאוהו לגדולות.

המשגיח נהג להזכיר מה שאמר ר' יצחק בשם אמו ע"ה: שהיא לא מבינה "מתי הבחורים מספיקים ללמוד", כיון שהיא רואה אותם משתתפים בווארט, בתנאים, בשבת עליה לתורה, בחתונה ולפעמים אף בשבת שבע ברכות... ורבנו זצ"ל אכן שמע לקול אמו הגדולה, ישב ולמד ולמד, כפי שאמר "בחור בא לישיבה על דעת ללמוד, והמושכל ראשון צריך להיות שכל הזמן לומדים ולא יוצאים לשום מקום, וגם לא נוסעים לחתונות, אלא א"כ יש סיבה המחייבת לכך". (ורגיל היה המשגיח לומר, שהמודד בדבר זה הוא, אם יהי מורגש שאתה חסר, והיינו שיחסר לחתן היעדרות המוזמן. ותמיד צריך גם לחשבן בנוסף, מהו המרחק של הנסיעה, וכן מה הם ההפסדים שיכולים להיות מחמת הנסיעה, וכן צריך לראות אם תהיה לו האפשרות ללמוד בדרך וכדו').

כבר נודע בשער בת רבים שראש הישיבה ומייסדה, מרן הג"ר נח שמעונובויץ זצ"ל, בקשו לגשת לעמוד התפילה לשחרית בר"ה, על אף שהיה אז בגיל שבע עשרה בלבד. ולאחר מכן בנעילה ביקש ממנו שיגש להתפלל במקומו [ולשנה הבאה אף בקש ממנו לגשת בראש השנה לתפלת מעריב, שחרית ומוסף ברציפות עד שהחליטו להקל מעליו, והיה ניגש בראש השנה רק למעריב ומוסף, וביהכ"פ אף לנעילה. ומני אז ניגש במשך כל השנים עד ר"ה האחרון לחייו בשנת תשע"ה]. היה מאן דהוא שהתלונן לס"ק רבי אליהו לאפיאן זצוק"ל: איך מגישים כזה בחור צעיר? ורבנו ר' אלי' השיב ש"היראת השמיים והנקיות של הנער הזה, עולה על שאר המעלות הנדרשות לבעל תפילה!!!", ובאותו ענין ספר המשגיח, שהיה יהודי נכבד שבתחילה התפלא מאוד כאשר שמע שהגישו בחור, אולם אחר ששמע אותו, אמר "עכשיו אני כבר מבין"...

מחונתו, מרן הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, אמר על כך בהספדו בהלוויה: "כשהיה רבי יצחק צעיר מאוד, הוא מונה ע"י הרבנים לשליח ציבור בימים הנוראים, והיה זה פלא גדול, הן זה סותר את הכללים למנות איש צעיר? אכן את מי בוחרים, הרי זה 'קנקן חדש מלא ישן!' אמנם צעיר, אך בפיו טעם זקנים, מלא ישן! ורבי אלי' לאפיאן זצוק"ל ועוד צדיקים גדולים אמרו - שהוא הראוי לשמש כשליח הציבור! שהוא יכול להביא את תפילותינו לפני הקב"ה. הן הוא בן של הקב"ה... כבן המתחטא לפני אבינו..."

"כאשר ר' יצחק היה אומר "אבינו מלכנו", הרגישו מה זה אבינו מלכנו. כשזעק 'אבינו' הרגישו ממש כך, כיצד אנו בנים של הקב"ה והוא אבינו. וכשהיה צועק 'מלכנו', הרגישו ממש כיצד אנו עבדיו והוא מלכנו. ממש פחד אלוקים, איזה פחד להיות בתפילות שלו... עשרות בשנים! מי לא זוכר ומי לא מתרגש מהזיכרון הזה".

המשגיח היה מדבר בסעודות הימים הנוראים בהתרגשות - על שזכינו לתפילותיו של רבינו יצחק, שהיה מעלה את הציבור לפסגות של התעלות והרהורי תשובה, ע"י תפילותיו שנבעו מעומק ליבו הטהור, הספוג כולו בתורה ויר"ש אמיתית.

והוסיף ואמר: "יש בעולם חזונים ובעלי תפילה מיוחדים, אבל אצל ר' יצחק, בהיותו מתמיד גדול ושקדן מנעוריו, וזכה גם לידיעת התורה רחבה... וכו', א"כ אצלו זוהי התורה ששרה, שמלבד הנעימות שלו - גם התורה שרה עמו... וגם אם אפשר קצת לחקות את הנוסח שלו, את שירת התורה שלו, אי אפשר לחקות!".

מאז ומתמיד, על תפילה של ר' יצחק כשליח ציבור, הציבור לא היה מוכן לוותר, והיה הוא - שליח הציבור כפשוטו... עד כדי שקבע מרן המשגיח, שהיות וכל כך חפצים בתפילותיו המעוררות, ר' יצחק תמיד קודם לכל החיובים!!! המשגיח סיפר שרה"י הגאון הגדול רבי אורי קלרמן זצ"ל, סרב לגשת לעמוד לביל יו"ט של פסח, אפילו שהיה זה היארצייט על אמו, באומרו שהוא לא יכול להפסיד לציבור את התפילה של ר' יצחק [אולם ר' יצחק היה משכנעו שיגש באומרו "הרי זה כיבוד אב"].

בשנה האחרונה בחודש אלול, כשר' יצחק היה בעוצם חולשתו, דאגו הציבור בכל לבם מה יהיה בשנה זו? ושלחו שליח אל מחותנו מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, לשמוע עצה מה אפשר לעשות שרבינו יהיה אתנו, ונזכה שיוכל לגשת לעמוד גם בשנה זו? אחת מעצותיו היו: שישאלו את מרן המשגיח שיוורה על כך סדר תפילה. וכאשר באו למרן המשגיח זצ"ל אמר: "בכדי שנהיה ראויים שר' יצחק ייגש לעמוד בימים הנוראים, אנו צריכים לעשות תשובה, הבעיה היא בנו! אולי אנחנו לא ראויים!". וכשאכן רבינו

לאחר זמן התפנתה משרה חינוכית בבני ברק. ביקש האברך מהחזו"א שישתדל עבורה שתקבל את המשרה, ענה החזו"א שכאשר מיודעו הר"ר זעליג שפירא יכנס אליו ידבר עמו בעניין. לאחר מספר ימים נכנס האברך אל החזו"א בשנית, אמר לו החזו"א שר' זעליג עדיין לא נכנס אליו. ענה האברך שהוא חושש מכך שאשה אחרת עלולה בינתיים לתפוס את המשרה. נענה החזו"א ואמר: "אזוי, אם כך איני יכול להתערב"

הגאון הצדיק רבי אברהם חיים ברים זצ"ל על המידות של גדולי ישראל

"ותלך לדרש את ה'" (בראשית כ"ה, כ"ב)

ליהנות את רבינו בעובדה שתלמידיו- פרי עמלו- מבוקשים הם בהיכלי התורה, אולם פניו של רבינו חווור למשמע הדברים, הוא הזדעזע ואמר: 'מה?! על משרה זו יש עוד מועמד ואתה עדיין לא הסרת את מועמדותך?! עדיין אתה מתמודד מולו?! הרי זה נוגד את כל מציאותי! דורך אתה על הנקודה המרכזית בליבי! איככה לא הסרת מועמדותך בזמן שקיים מתמודד נוסף? שאלה זו לא עלה בדעתך כלל לשאול, והרי זוהי השאלה המרכזית מכל השאלות שלך?!'...

סביבו נשערה מאד

סימוכין לסיפור זה אנו מוצאים בעובדה שסיפר רבינו על רבו הגדול, נזר המידות, מרן החזו"א זלה"ה. מעשה בנערה יוצאת העיר קוסובה (עירו של החזו"א), שהייתה ניצולת שואה והחזו"א דאג עבורה.

בבואה בברית האירוסין אמר החזו"א לחתן: "דע לך שהנך מתארס עם 'מיינס א קינד' [בתי שלי]". אחר שנישאו התגוררו בבני ברק, ולפרנסתה עסקה האשה במשרה חינוכית בבית ספר לבנות בתל אביב. מדי יום נסעה מב"ב לתל אביב וטלטולי הדרך היקשו עליה מאד. לאחר זמן התפנתה משרה חינוכית דומה בבני ברק. ביקש האברך מהחזו"א שישתדל עבורה שתקבל את המשרה, ובפרט שהנסיעות קשות לה. ענה החזו"א שכאשר מיודעו הר"ר זעליג שפירא יכנס אליו- ידבר עמו בעניין. לאחר מספר ימים נכנס האברך אל החזו"א בשנית, כדי לשמוע על אופן התקדמות העניין. אמר לו החזו"א שר' זעליג עדיין לא נכנס אליו. ענה האברך שהוא חושש מכך שאשה אחרת עלולה בינתיים לתפוס את המשרה. נענה החזו"א ואמר: "אזוי, אם כך איני יכול להתערב". כל זמן שלא ידע שיש עוד הנושאים עין למשרה זו- יכול היה ורצה להמליץ עליה, ולהשתדל ככל שביכולתו עבורה, אולם ברגע שהשתדלותו תכריע בין ההצעות אין הוא מסוגל להתערב.

בינו זאת, יתומה ניצולת שואה, שהחזו"א קורא עליה "מיינס א קינד", - כל זה טוב ויפה כל זמן שהוא אינו פוגע באף אדם, יהיה מי שיהיה, גם אם אינו מכירו כלל. אולם ברגע שמתעורר חשש של פגיעה בזולתו, או אפילו ספק רחוק של פגיעה- מיד מסתלק הוא מהעניין. יתכן ואילו לא הייתה יתומה, היה מורה גם לה להסיר את מועמדותה ולסגת מהעניין.

(מתוך שנות חיים)

בעת ששוחח רבינו על גדולתם וקדושתם של הצדיקים, היה מתארם כדמות "מלאכי השרת" שאין בהם קנאה, שנאה ותחרות, שע"פ רוב נובעים הם מהחטאים הסובבים וקשורים אל האדם. אלו שאין בהם מחלאת האדם, הם המה כמלאכי השרת הנקיים והטהורים. ואומר היה: צא ולמד, יום אחד בשנה משולים כל קהל עדת ישראל למלאכים, ה"ה ביום הקדוש והטהור יום הכיפורים, והא משום שביום הזה מכפר ה' עלינו את כל חטאותינו, וזה גופא, עיצומו של יום משרה עלינו רוח קדושה וטהרה, עד שאנו זוכים להיקרא מלאכים. וכן אומר הפייטן בסיום סדר עבודת יום הכיפורים: 'אשרי עין ראתה כל אלה וכו', ע"כ. הנה לנו בזה שע"י מחילת העוון מתרבה אהבת חיים,

דהיינו אלה הזוכים ומטהורים הם מן החטא, אין בהם קנאה, שנאה ותחרות, ושוכנים בליבם אך ורק אהבה, אחווה ורעות. נמצא לפי זה שהצדיקים הקדושים הנקיים מחטאים, מקנאה ומתחרות - דומים הם למלאכי השרת, כך זוכים בעלי המידות המתקונות להיכלל בין העומדים האלה.

תלמידי רבינו מכל התקופות, מעידים על מידותיו התרומיות והמזוככות כאספקלריא מאירה, הבוהקת מטוהר. הם שליוו אותו במשך כל שעות היממה בהן עסק בעניינים רבים, שלפעמים העמידו את תדמיתו ואת משרתו על כף המאזניים, מתארים כיצד התעלם הוא, הקדוש והטהור, מחשבונות אישיים שנחשבו בעינו זרים. מעולם לא התחשב במה שנוגע לטובתו האישית. עשייה לשם שמיים מתוך טוהר המידות, דאגה לטובת תלמידי בגוף ובנפש והחתיירה להתעלותם בתורה ובעבודה - רק אלו עמדו כל העת לנגד עיניו. כה מזוככות היו מידותיו, עד שלא ראה כלל את טובת עצמו.

נגיעה כחוט השערה

מספר הרה"ג ר' יעקב שלמה מוזסון שליט"א: "מעשה באחד מגדולי תלמידי רבינו שדברו בו נכבדות לתפקיד תורני רם, בסניף של אחד המוסדות התורניים. אולם כיון שסניף זה שכן בעיר העתיקה בירושלים, והימים היו ימי בהלות של שנת תש"ג, עלה בלבו הספק פן יש פה ענין לחשוש למקום סכנה. הגיע התלמיד לשאול את רבינו. לאחר שהציע את שאלתו מכל הצדדים, נטה רבינו להסכים למשרה. אלא שאז תוך כדי דיבור סיפר התלמיד לרבינו כי למשרה זו היו מועמדים נוספים, אלא שהכריעו לקבל אותו. התלמיד חשב

הצטרף להצלחה!

מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אטואלי ומרתק.

עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...

בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

הוא עלה על המטוס הראשון לארץ ישראל. מנמל התעופה נסע במונית ספיישל לרבי חיים קנייבסקי שליט"א, ובפיו שאלה: "כבוד הרב! כך וכך הוה מעשה, וכך וכך אמרתי, מה עלי לעשות?". ענה רבי חיים קנייבסקי שליט"א: "מה השאלה? תקיים את מוצא פיך!" ואז הוסיף: "מי יודע אם לא כל מה שנולדו להם ילדים, זה בזכות שנדרת ללמוד בכולל!"

רבי שלמה לוינשטיין שליט"א על כח התורה שפוקד עקרות

"ויעתר יצחק לה'... כי עקרה הוא" (בראשית כ"ה, כ"א)

סיפורי פעמים רבות את הסיפור על אותו זוג שלא היו להם ילדים במשך עשרים שנה. הם התגוררו בחו"ל, והחליטו לעלות לארץ ישראל, שכפי שמובא ברש"י, הישיבה בה היא סגולה לבנים. דא עקא, לאחר שלוש שנים נוספות של ישיבה בארץ - לא חל שום שינוי במצבם.

ידיד מחו"ל, שפגש בהם והתעניין בשלומם, ושמע מפיהם כי הם עדין מצפים, מתפללים ומקווים לישועה, אמר להם: "די לכם להצטער! אם במשך עשרים ושלוש שנים לא נפקדתם - כבר לא יהיו לכם ילדים... יש הרבה זוגות בלי ילדים שממשיכים לחיות... יש עוד מצוות בתורה שאפשר לקיים". וכאן המקום להדגיש שהאיש לא התכוון, חלילה, לרעה. הוא פשוט ראה את

פניהם הנפולות ואת עיניהם הכבדות, וביקש לנחם ולעודד אותם, ולנסות בהם כוחות מיוחדים להמשך החיים.

כשחזר הידיד לחו"ל וסיפר לאשתו על כל השיחה, היא גערה בו: "מדוע היית צריך להתערב בעניינים של אחרים?" - "אם היית רואה את פניהם המסכנות, גם את היית אומרת להם את אותם הדברים", הצטדק הבעל.

"ומנין לך שלא יהיו להם ילדים?", שאלה.

"התחלת גם את? לא יהיו להם! נקודה. אם במשך עשרים ושלוש שנים לא נולדו להם ילדים - כבר לא יהיו להם לעולם!".

"ואם כן?", שאלה.

"את יודעת מה? אם יהיו להם ילדים - אני סוגר את העסק שלי בחו"ל, עולה לארץ ישראל, והופך להיות אברך כולל, טוב לך?"

"טוב לי!".

אחרי שנתיים נוספות של המתנה ותפילה, נולדו להם, בסיעתא דשמיא, תאומים: בן ובת.

"ותהום כל העיר". איזו שמחה... רק אדם אחד נכנס ללחץ...

הוא עלה על המטוס הראשון לארץ ישראל. מנמל התעופה נסע במונית ספיישל לרבי חיים קנייבסקי שליט"א, ובפיו שאלה: "כבוד הרב! כך וכך הוה מעשה, וכך וכך אמרתי, מה עלי לעשות?"

"מה השאלה? תקיים את מוצא פיך!"

"כבוד הרב! האם אפשר לעשות התרת נדרים?"

"לא! הנדר שנדרת הוא בגדר 'נדרי מצוה' שאין להתירם!" - "האם אפשר לעשות שליח, שילמד במקומי בכולל, ואני אתמוך בו בכל צרכי, מכף רגל ועד ראש?"

"זה דווקא רעיון טוב לעשות שליח, אבל נעשה אותו בכיוון ההפוך: אתה תלמד בכולל, ואותו תשלח לנהל את עסקיך..."

ואז הוסיף רבי חיים ואמר: "מי יודע אם לא כל מה שנולדו להם ילדים, זה בזכות שנדרת ללמוד בכולל!"

רבתי! מויראדיגי! היהודי הזה עוד לא התחיל ללמוד. הוא, בסך הכל, קיבל על עצמו להתחיל. וכבר, בזכות התורה, נפקדה העקרה!

הוא אשר אמרנו: לימוד התורה הוא ה"חמצן"! הוא הנותן חיות לכל העולם! הוא הפוקד עקרות, והוא המרפא ממחלות! אין חשוב ממנו!

כמה מיטות תורמים לומדי התורה...

ידוע ומפורסם הסיפור על ה"חפץ חיים" זצ"ל, שערך פעם אסיפה של כל נכבדי ועשירי העיירה, ובה נערכה מגביית לצורך בניית בית חולים, כאשר כל גביר תורם מספר מיטות. זה תרם שלוש מיטות, זה תרם חמש מיטות וכן על זה הדרך. היה עשיר מופלג שהגדיל לעשות, ותרם עשרים מיטות. וזאת להווי ידוע, כי מחירה של כל מיטה עלה לסכום עצום, וכל תורם זכה לברכתו החמה של ה"חפץ חיים".

לפתע הגיע למקום האסיפה אברך, שביקש לשאול את החפץ חיים שאלה דחופה בהלכה. כל הנוכחים הבחינו שה"חפץ חיים" קיבל אותו בחמימות מיוחדת, והושיבו לידו, ב"מזרח"... למען האמת, העשירים נעלבו מהיחס העודף שהעניק החפץ חיים לאותו אברך, ואחד מהם אף העז להתריס: "כבוד הרב! כמה מיטות תרם אברך זה לבית החולים?..."

"מאה" השיבו ה"חפץ חיים" על אתר.

"היתכן? מאה מיטות?! מנין לו הון עתק לממן זאת?", תמה העשיר.

"כן!" ענה ה"חפץ חיים". "כל אחד מכם, העשירים, תרם מיטות עבור חולים שיתאשפזו בבית החולים. זה תרם שלוש, זה חמש וזה עשרים. אבל האברך הזה תרם מאה מיטות שלא יהיו! בזכות לימוד התורה שלו - מאה אנשים יהיו בריאים ולא יחלו. מכח לימודו הוא חסך מאה מיטות שלא יצטרכו להן..."

רבתי! זה ממש לא נורמלי לשמוע אנשים, בורים ועמי ארצות, שפוערים את פיהם, שכביכול בני התורה הם "נטל" על הציבור!

נהפוך הוא! כל העולם ניוון - בשביל חנינא בני, ואם חנינא בני יחליט פעם אחת לאכול פיצה - אתה, העשיר, תצטרך למכור את הקאדילק שלך...

כל העולם חי מזכויותיהם של לומדי התורה! הם, שחיים בפשטות, מסתפקים בקו חרובים, ואינם מנצלים את זכויותיהם - מאפשרים לכל העולם ליהנות מהזכויות הללו.

(דורש טוב סוכות)

וגם לראותו בעבודת התפילה.

בשמחת תורה, כשרקדו לפני מרן המשגיח, הביע את מורת רוחו - באומר "הרי צריך לרקוד לפני הס"ת!". ושאלו "הלא המשגיח עצמו 'תורה!', ומיד הגיב המשגיח בתקיפות: "אני ספר תורה?!! ר' יצחק הוא ספר תורה...!!! לפניו אפשר לרקוד!"

(מתוך דברי אמת - מרן הגר"ד יפה זצ"ל, גיליון מס' 10 תולדות)

ניגש לעמוד ביום ראשון דר"ה, אמר המשגיח בשמחה "ברוך ה' שנהיינו ראויים לכך שרבנו הגדול ניגש לעמוד". ולאחר התפילה ניגש המשגיח לברכו ולהודות לו על כך.

בשנים האחרונות לאחר הפצרות רבות זכו שהאיר רבנו את פני המזרח... (רק לאחר פטירת רה"י הגר"ד מן זצ"ל, הסכים לשבת במזרח, ולהפנות את פניו כלפי הציבור). ואמר אז המשגיח לאחד מתלמידיו: "שמח אני מאוד שרבי יצחק הסכים לכך, עכשיו כולם יזכו לחזות ולראות את פניו הקדושות..."

פעם במהלך דין תורה, הבחין רבינו שאחד מבעלי הדין נהג בקלות ראש, חשש לחוסר רצינותו ורצה לחדד אצלו את הדברים, לכן כאשר דובר על עריכת קנין הראה לו את ציצייתו עליהן יעשה את הקנין ואמר לו: "ראה נא, אין זו קבלת קנין רגילה, אנחנו עושים עכשיו קנין סודר על מאה ציציית, תתפוס חזק!", ההוא נבהל והתייחס אחרת לכל הנידון

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל משקיע מחשבה ורגש בפסק

"וְתִלְךָ לְדָרֶשׁ אֶת ה'" (בראשית כ"ה, כ"ב)

מה דעת התורה בענין לשיטתו, והיה רגוע לחלוטין. יום אחד צריך היה לדבר עם אחד מגדולי הרבנים בחו"ל, להסביר ולהבהיר את האמת לאמיתה. התאספו בביתו כמה מחשובי התלמידים, תלמידי חכמים מופלגים, כדי להתקשר לארה"ב ולדבר עם אותו רב, כאשר בין השאר רבינו עצמו דיבר. מספר תלמיד רבינו הג"ר יחזקאל אייזנברך: "הגענו לביתו, רבינו ישב ולמד ברוגע, אנו התלמידים שוחחנו בינינו במתח רב ואילו הוא, נראה היה כאילו אליו הדבר לא נוגע, בין טלפון לטלפון למד כאילו אף אחד לא בחדר, רק כשצריך היה אמרו לו מה הענין, עם מי מדברים וכד' וכשסיים לדבר שב לתלמודו..."

ודבריו חיים וקיימים... ונהמדים לעד...

כל הנהגתו עם השואלים היתה בסבלנות מופלאה ולמרות שחס על כל שניה מזמנו, היה נעים ונח גם לקשי הבנה וטרדנים, ואפילו כשנשאל שאלה לא חכמה בעליל, מצוי היה שנתן לשואל הרגשה ששאלתו קשה וצריכה עיון רב. ומספר אחד מתלמידיו, בעצמו מורה הוראה חשוב: "הייתי אצלו פעם ובדיוק קיבל שיחה מאשה, ששאלה שאלה שהראתה שאין בה הבנה מינימלית. רבינו טרח להסביר לה שהשאלה לא תיתכן ואין מה לדון בה, היא לא הבינה, ורבינו בסבלנות ואריכות מסביר לה את טעותה והיא לא קולטת". אומר אותו תלמיד, "אני משוכנע שלו השאלה היתה מגיעה אלי-היתה סבלנותי קצרה, וודאי הייתי מתפקע מלהסביר לה מה שמיותר להסביר שוב ושוב, ואילו רבינו מסביר לה כאילו שאלתה היתה חשובה ורצינית..."

אכן מלבד גדלותו בתורה והוראה, מצאו בו רבבות אלפי ישראל את הכתובת, שכן ענה בחום וסבלנות לכל אדם, ותמיד קיבל את כולם בנעימות. בימי השבעה סיפר אחד המנחמים, שמנהגה של רעייתו במשך עשרות שנים היה, בכל שאלה הלכתית שהתעוררה- לפנות לרבינו, וסיפר שכמה פעמים פנה אליה ושאלה: "למה לך להטריח את גדול הדור בכל שאלה קטנה, שאלות כאלו את יכולה לברר אצל כל תלמיד חכם ומורה הוראה צעיר, למה להטריחו בזה?". אולם היא ענתה: "ניסתי כמה פעמים, אבל לא מצאתי מי שיסביר לי בסבלנות כזו..."

אחד מגדולי תלמידיו דן לפניו באיזה ענין הלכתי, ואמר בתוך הדברים שבנושא זה ישנם שלוש 'בעיות'. לפני שהספיק להמשיך, הפסיק אותו רבינו ואמר: "'בעיות'?! למה לומר 'בעיות'?! הרי התורה חיכה ממתקים וכולה מחמדים, 'תורת חיים' ולא תורה של בעיות, צריך לומר יש שלש 'נקודות הלכתיות'..."

קשה היה לו לסבול חומרות שנעשות על חשבון הזולת, או חומרות בלי שום בסיס, או חומרות שהן דעת יחיד נגד הנהגת כל גדולי הדורות, חומרות שנובעות מ'נערויים' ו'עצבים'. כמה פעמים העיר על כך לבודדים שזוהו סילוף ההלכה והמסורת, והיפך רצון השי"ת בתורתו, ש'דרכי נועם' כתיב בה. סיפר רבי יהושע פרלמן: "אברך ביקש ממני פעם לשאול את רבינו, שהיות שבתפילת מעריב אינו מספיק עם הציבור את התפילה, כי הוא מדקדק בקריאת שמע, השאלה היא האם להתחיל לפני הציבור או לאחר שמונה עשרה? תשובתו רבינו היתה: 'עצתי היא שיבקש מאברך שישב לידו, שלא יתן לו לחזור על מילה אחת פעמיים, ובכל פעם שיחזור פעמיים יעיר לו, וכך יתפלל'..."

ומעניין לציין, כי לפעמים נקט בתשובתו בנחרצות מסיבות שונות, כאשר ידע שזה מה שיועיל לשואל לקבל את שאלתו, השיל מעליו את עטרת

מופלא היה לראות את הרגש של רבינו בהיותו יושב על מדין, למרות קור הרוח והענייניות שאמורים לאפיין כל פוסק הלכה, שצריך בהגיון שכלי לפסוק מה פסק השולחן ערוך בלי לערב רגש בפסק, מאידך ראו אצלו איך בלבו הרחום, השקיע מחשבה מרובה על צער השואלים והשקיע מאמצים עצומים למצוא מזור למצוקתם.

היו נושאים ופרטי הלכה שרבינו החמיר בהם לעצמו, אולם לזולתו לא מיהר להחמיר, המשקל המדויק היכן צריך להחמיר לזולת והיכן יש להקל ולהתחשב בצערו- קיבל מרבו הגאון רבי אברהם צבי קאמיי זצ"ל, רב אב"ד וראש הישיבה דמיר, כפי שקיבל הוא עצמו מרבתי מדורי דורות.

פעם פסק הלכה לקולא עם ראיות מוצקות, הגיע אחד מתלמידיו והתווכח, ורבינו מוכיח לו מש"ס ופוסקים לפסוק, והלה ממשיך להתווכח, בסוף אמר לו רבינו: "בטוחני שאם היית מרגיש היטב בצער אותה האשה, היית דן בכל שאלה אחרת ולא היית ממחר לפסוק לחומרא..."

כמה וכמה אנשים קשי יום, היו באים ויושבים ומשיחים את לבם, ורבינו הקשיב בסבלנות עצומה לכל דבריהם. אישה אחת גלמודה, נכאת רוח ודעת, היתה נכנסת ובוכה ומדברת את כל אשר על ליבה. והיה יושב ושומע באין מי שיעצור בעדה. מקום שאתה מוצא גדלותו אתה מוצא ענוותנותו, מי יכולנה?

היה פעם ענין הלכתי שהיה נתון בפולמוס בין גדולי ישראל, ורבינו הכריע את דעת תורתו. כדרכו של עולם, ישנם ההופכים סוגיות הלכתיות לסוגיות פוליטיות אישיות, וניסו ללחוץ עליו לחזור בו מדעת תורתו ההלכתית בענין, וכמובן שהוא לא אז מדעתו. באותם ימים הגיע יהודי אחד לישיבה וחיפש את רבינו, הוא נכנס לבית המדרש, רבינו היה באמצע כתיבת חידושי תורתו, הלה סיפר, כביכול בתמימות, לרבינו, שפלוגי, נדיב גדול ומרכזי של הישיבה, ביקש ממנו להודיע שאם לא יחזור בו מפסקו, יפסיק את תמיכתו בישיבה. רבינו לא התרגש, הוא אפילו לא הסיט את העט ממחברתו, רק חיך לעומתו ואמר לו: "מה אתה סבור, אפשר למכור את התורה בכסף? אם הוא לא יתן יתנו אחרים!". לבסוף התברר שהוא לא נשלח מאף אחד והכל היה שקר וכזב, אולם בני הישיבה למדו שיעור ב"לא תגורו מפני איש..."

פעם עסק להציל עשוק מפני עושקו. הוא נכנס לענין, למרות שהענין עמד במוקד ויכוח תורני חריף, שהיו לו השלכות ציבוריות רחבות, משום שהיה סבור שיש להציל עשוק מפני עושקו. באותה תקופה היו שאיימו עליו באיומים חמורים, וברצותם לשקר הרחיקו עדותם מעבר לים, לתלות בו מעשים שלא עשה ודברים שלא אמר, בני המשפחה והתלמידים הקרובים חששו מעט, אך רבינו לא חשש מכלום, הוא ידע שנכנס לענין לשם שמים, בידיעה ברורה

וכך היה מנהגו של הגר"מ גיפטר בערביו של יום הכיפורים: אחר תפילת המנחה, עוד מעט קט סעודה המפסקת, היה מבקש מאחד מתלמידיו לקחתו אל חנות הפרחים, ועם זר יפה בידו הגיע הביתה לכבוד יום ההולדת. כך בכל יום כיפור פיאר את השולחן זר פרחים שקנה לרעייתו

הרב דב אליאך שליט"א על הסיפורים האמתיים והבדויים על הגאון הגדול רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, ראש ישיבת טלז - קליבלנד

עם פח האשפה... חמי וחמתי התחילו לצחוק, וחמי השיב בהלצה: 'לפחות תאמר שהיה זה בשעה שבע!'. הלה תיקן את עצמו בתמימות - 'הא, זה היה בשבע...!', ומכאן ואילך הסיפור המשונה עבר אצלו לשעה שבע...".

האבסורד הוא שעל הגאון הנפלא הזה יש די סיפורים מקוריים, שהיו ונבראו וגם תועלתם מרובה. כמו גם בנושא שלום בית, שהצטיין בו למופת, אם בעצה והדרכה ואם בדוגמא אישית. מרגלא בפיו: נשאלתי מה מקור השמועה שקיפול טלית בצאת השבת הוא סגולה לשלום בית, ועניתי: "להחזיק מטאטא בידו בערב שבת זו סגולה הרבה יותר בדוקה לשלום בית!"...

מתוך אימת הדין

המעשה שעליו אנו מספרים, הפעם מדובר בסיפור אמתי ומדויק, שב והתרחש מידי שנה בשנה בבית ראש הישיבה: בימים שבין כסה לעשור, היה הגאון הגדול ר"מ גיפטר שרוי בשיא העבודה.

בראש השנה היה יושב בשולחן החג ורועד מאימת הדין. היה מקפיד שלא ידברו דברים סרי טעם ופספוטי סרק. הוא זכר שיום ההולדת של אשתו הרבנית חל בעשרת ימי תשובה, וחסך את הברירור באיזה יום, כשקבע לכך את... ערב יום הכיפורים.

וכך היה מנהגו של הגר"מ גיפטר בערביו של היום הנורא: אחר תפילת המנחה, עוד מעט קט סעודה המפסקת, היה שואל לבחור מתלמידיו לקחתו אל חנות הפרחים, ועם זר יפה בידו הגיע הביתה לכבוד יום ההולדת. כך בכל יום כיפור פיאר את השולחן זר פרחים שקנה לרעייתו. משחלה הרב והחל ללכת עם הליכון, שלח שליח לרכוש את הפרחים, והוא עצמו החזיקם בידו על גבי הליכון, וניגש לרבנית להעניק לה את הדורון. לשנה הבאה נחלש עוד, וכבר ישב על כסא גלגלים, אך על המתנה לא ויתר. את הזר הניח על ברכיו, ועם כסאו התגלגל וכיבד את נוות ביתו. עד שהמחלה הסופנית שללה גם את המעט הזה, כשנמצא מצונף ואסור במיטתו. אז יצאה הרבנית וקנתה בפעם הזאת פרחי משי, עשויים מבד - למען יעמדו למזכרת ימים רבים. את הזר הציגה לפני ראש הישיבה, בהודיעה לו כי המשיכה את מנהגו האצילי, וקנתה לעצמה מתנה מאישה. הנה לכם סיפור אוטנטי, דוגמא נפלאה של שלום בית, מופת של הנהגה כיצד מחזקים ומחזיקים את בדקי הבית לאורך ימים. עדות חיה לכך - הזר והאגרטל המעטרים את בית האלמנה עד עצם היום הזה. בכל עת שמעלים אבק נשטפים הפרחים ומתחדשים על ידי הרבנית תחי', זה כבר 15 שנים...

(מתוך יתד השבוע, עיו"כ תשע"ח)

"יעקב איש תם ישב אהלים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

הגאון הגדול רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, מגדולי מאורי הדור, ענק בתורה ומוסר.

משהוקמה ישיבת טלז בקליבלנד, נקרא לשמש כמשגיח, ולימים כראש הישיבה שהעמיד תלמידים הרבה, והנחיל להם מושגי גדלות בעיון התורה, וצורת בן תורה ובן עליה. שילוב נדיר של גאון בהלכה ובאגדה, ספרא רבה, שעטו היה לחברו הטוב ביותר. חיבר עשרות חיבורים ומאמרים תורניים. אשתו הרבנית תחי אמרה לי פעם: "בעלי היה אומר תמיד, שכל מחשבתו מתבררת מתוך הכתיבה".

מאידך, הפליא את שומעיו כנואם בחדסד עליון, שהרצה את שיעוריו ושיחותיו בשפה ברורה ובהירה, ובעוז תעצומות כשאגת הארי החי. וכל העם רואים את הקולות - "קול ה' בהדר, קול ה' שובר ארזים... קול ה' חוצב להבות אש".

סגולה לשלום בית

את הסיפור המופלא הזה שמעתי מפי חתנו, ידידי הגר"ר יעקב רייזמאן, מרבני ניו יורק:

"עוד בחיי חמי, הגאון הגדול רבי מרדכי גיפטר זצ"ל,

התהלכו סיפורים בין הבריות על גדלותו בתורה, מידותיו האצילות והליכותיו המיוחדות. דא עקא, שחלקם מעשים בדויים שלא התרחשו מעולם! כמו המעשה שחוזר ועולה מפי דרשנים ומגידים:

"אשה מנשות הקהילה פקדה את בית הגאון הגדול רבי מרדכי גיפטר, והתלוננה שבעלה מחזיק עצמו לאיש נכבד וחשוב, ומסרב לרוקן את פח האשפה - "משום כבוד התורה". הגר"מ גיפטר שמע בצערה של האשה ופטר אותה במילים: 'אל תדאגי, זה יסודר'. למחרת בשש בבוקר השכים הרב אל ביתם, נקש על הדלת וביקש להוריד את פח האשפה!...

"סיפור לכאורה נחמד, אלא שמופרך ומזויף מתוכו הוא. קודם כל - השעה. מי נוקש על דלת משפחה זרה בשעת בוקר כה מוקדמת?! שנית - וכי זו הדרך הראויה לראש ישיבה להעמיד תלמיד על טעותו?! באזור מגוריהם אף לא מדובר במרחק הליכה. נמצא שהיה עליו להטריח את בני ביתו להשכים קום ולהוליכו במכונית, על מנת שיוריד את הזבל בשש בבוקר..."

"לנו זה מזכיר את הקוריוז על אנשי חלם, שביקשו לחסוך מהשלג הצחור את צעדי השמש המקיץ את בני העיר לתפילת השחר, והוציאו ארבע אנשים לפסוע בשלג ולשאתו על גבי שולחן..."

"תוספת מעניינת: באחד מימי החופש טיילו חמי וחמותי לעת ערב. לקראתם התקרב יהודי עם מלווהו, וקידמם בשמחה גלויה: 'הרב גיפטר, בדיוק ברגע זה אנחנו מדברים אודותיך!...'"

'שלום עליכם, מה כבר אפשר לומר עלי?...', מגיב הרב, והאיש עונה: 'אמרנו שהליטאים יודעים להנחות ולחנך את תלמידיהם', וחזר על הסיפור

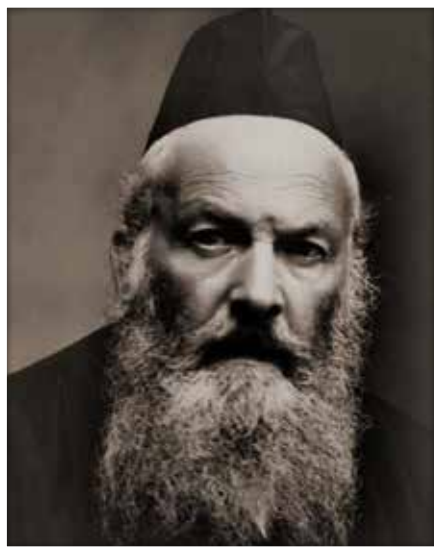

למרבה הצער, לא הצליח ר' אלחנן וסרמן לגייס את הסכום המצופה. הרב רודרמן השתתף בצערן, אך לא יכול היה להציע לגאון החשוב מאירופה שום 'פרס נוחמים', מלבד האפשרות למסור 'שיעור כללי' בישיבת 'נר ישראל'

הרב יהושע ליהף על המפגש המיוחד של אביו עם רבי אלחנן וסרמן זיע"א

יְיָקֵב אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֶהְיֶה (בראשית כ"ה, כ"ז)

אבי זכה לפגוש בכמה מגדולי הדור של ליטא. מי שהותיר עלי רושם גדול ביותר היה הרב אלחנן וסרמן, ראש ישיבת ברנוביץ. השבת שבה שהה אבי במחיצתו בהיותו בחור, הותירה עלי רושם בל יימחה. ר' אלחנן הגיע לארצות הברית לצורך גיוס תרומות ליישבתו. הוא הגיע לבולטימור וערך סבב התרמה בליווי הרב רודרמן. למרבה הצער, לא הצליח ר' אלחנן לגייס את הסכום המצופה. הרב רודרמן השתתף בצערן, אך לא יכול היה להציע לגאון החשוב מאירופה שום 'פרס נוחמים', מלבד האפשרות למסור 'שיעור כללי' בישיבת 'נר ישראל'...

ר' אלחנן קיבל את ההצעה, ומסר בפני התלמידים שיעור ביום שישי בבוקר.

אחרי השיעור, יצא ר' אלחנן מבולטימור לווישינגטון, שם אמר היה לשהות בשבת בביתו של הרב יהושע קלייבן (שעל שמו אני קרוי). הרב קלייבן היה תלמיד מקורב מאוד לר' ברוך בער, והכיר את ר' אלחנן היטב. אבי החליט לחזור לבית הוריו בווישינגטון באותה שבת, כדי לשהות

זמן רב ככל האפשר במחיצתו של ר' אלחנן ולזכות למפגש אישי יותר עם תלמידו המובהק של החפץ חיים הקדוש.

עם סיום תפילת ערבית, יצא כל הקהל מבית הכנסת ללוות את ר' אלחנן לבית מארחו. אבי הצטרף אליהם, מקשיב בצמא לכל מילה היוצאת מפיו של ר' אלחנן. היה זה בסוף שנות השלושים, כאשר מראהו של בחור ישיבה אמריקני היה נדיר. ר' אלחנן הבחין באבי, ופנה אליו בדברים.

"בחור ישיבה?" - שאל אותו.

אבי הנהן בראשו.

"אווא לערנסטו? (היכן אתה לומד?)"

"נר ישראל".

"שמעת את השיעור היום?" - שאל ר' אלחנן.

אבי ענה בחיוב.

"דו קענסט איבערזאגן דעם שיעור? (תוכל לחזור על השיעור בפנינו?)"

כשהוא נבוך הודה אבי: "איך האב נאכנישט גע'חזר'ט (עוד לא הספקת לחזור על השיעור)".

ר' אלחנן אמר בנחת: "נישט גע'חזר'ט איז נישט געלערנט (אם לא חזרת, לא למדת)".

הערתו הנוקבת של ר' אלחנן השפיעה על אבי מאוד, והוא החליט לערוך 'משמר' כל אותו לילה ולחזור על השיעור עד שידע אותו על בוריו. אחרי התפילה בשבת בבוקר, ניגש אבי לר' אלחנן ואמר לו שהוא מוכן לחזור על השיעור מילה במילה. הוא גם העלה קושיה משלו בנושא השיעור, והציע תירוץ ליישוב הדברים.

ר' אלחנן התפעל מאוד.

כאשר חזר ליישיבת 'נר ישראל' ביום ראשון בבוקר, הודיע לרב רודרמן שפגש באחד מתלמידיו. הוא הוסיף ואמר: "מיט אזעלכע תלמידים, האט איר נישט וואס זיך צו שעמען פאר די ליטווישע ישיבות. עם תלמידים כאלה, אתה יכול להתחרות בהצלחה עם ישיבות ליטא!".

בשנים שלאחר מכן היה הרב רודרמן מבקש מאבי לחזור על "השיעור של ר' אלחנן" בפני התלמידים, כדי לעודדם להגיע לגדלות בתורה. מפגש ייחודי אחד פעמי זה עם ר' אלחנן הותיר בבחור הצעיר את רישומו לעד.

"השיעור" היה רגע ששינה את חייו. עד כדי כך, שכאשר היה מאושפז בהמשך חייו, הגיע לבקרו יד תלמיד חכם וביקש ממנו לחזור על "השיעור", בידעו שהדבר יוסיף לו כוח. אבי מילא את בקשתו, וחזר על השיעור מילה במילה.

אבי מעולם לא שכח את המסר שהחדיר בו ר' אלחנן במילותיו הספורות: "נישט גע'חזר'ט איז נישט געלערנט".

(מתוך הספר בהיכלם)

להשאר רק עם לימוד המסכתות הישיבתיות - אלא להשקיע בלימוד הלכה כלפי כל הישיבה התבטא הדבר, בזה שתפס אצלו מקום שיעור ההלכה היומי שמסר במשנה ברורה, בכל בוקר לפני הסדר הוקדש שיעור ללימוד משנה ברורה בעיון רב, בו ראו בני הישיבה איזה עמל משקיע ראש הישיבה בכל מילה ואות מדברי המשנה ברורה וגדולי הפוסקים, כמו שהתבטא אותו תלמיד חכם, שזו לו פעם ראשונה שהוא רואה שמצליחים לעשות מ"משנה ברורה" לימוד מעמיק, כלימוד "קצות החושן". לפעמים יכול היה שיעור שלם לעסוק בשורה אחת, מה היתה בדיוק כוונתו וכדו'. בכלל האברכים הגדול של הישיבה, נפתחו לצד לימוד מסכת הישיבה, חברות רבות בהן עמלים בלימוד הלכה, הן באו"ח הלכות שבת ועירובין, והן ביו"ד ובאבה"ע, זרעים, שביעית וכדומה.

(מתוך מגדלות ומרוממתו)

העדינות ועטה על עצמו תקיפות ונחרצות. לדוגמא, ערב תשעה באב נכנס למעונו ידיד נפשו הגה"צ רבי שכנא זאהאן זצ"ל, וסיפר לו שהרופא אומר שאסור לו להתענות, אולם הוא עצמו סבור שאין בזה צדק וכו'. רבינו שלא כדרכו, דפק על השולחן בנחרצות ואמר: 'אני סבור שאסור לכם לצום בשום אופן!'.

ולהבדיל, סיפר הגר"י גנס שליט"א: "פעם במהלך דין תורה שנערך במעונו, הבחין רבינו שאחד מבעלי הדין נהג בקלות ראש, חשש לחוסר רצינותו, ורצה לחדד אצלו את הדברים. לכן כאשר דובר על עריכת קניין - הראה לו את ציציותיו עליהן יעשה את הקניין, ואמר לו ברצינות: 'ראה נא, אין זה קבלת קניין רגילה, אנחנו עושים עכשיו קניין סודר על מאה ציציות, תתפוס חזק!'. ההוא נבהל והתייחס אחרת לכל הנידון".

רבינו השריש בתלמידיו את ההכרח בשלימות בניין ה'תלמיד חכם', שלא

ברוב הפעמים מרוב להט היתה חליפתו של הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, נקרעת בעת הריקודים... ורעייתו הצדקנית הרבנית רסיה בורנשטיין ע"ה היתה נוהגת לומר, שכבר מראש היא יודעת שחליפתו עלולה להיקרע מעוצמת הריקודים, וכבר היא מכינה עבורו חליפה להחלפה...

סיפורים מיוחדים על התפילה, ממגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

פלאי פלאים!

ההסבר הוא שמי שאכן זוכה לחוש שהתפילה היא עבורו מקור השראה ורוחנית עליונה להתדבק ולהתקרב לקונו, למרות שהיא דורשת ממנו עמל רב ומאמץ, אך בד בבד היא גם משרה עליו עונג מיוחד ותשוקה עזה אליה. באחת האגרות (א', כ"ג) מגדיר ה'חזון-איש' את התפילה כ'עבודה נאצלה': "עבודה נאצלה בתפילה, לצייר כמו חי איך שהקדוש ברוך-הוא שומע את שיח שפתינו ומאזין הגיון הלב". כך חש אדם שמרגיש את תוחלת האהבה והקרבה להקב"ה, שגורמת התפילה בעצם מהותה!

...

דודי הגאון רבי משה קופשיץ זצ"ל, רבה של שכונת רוממה, סיפר פעם ששמע ממרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שאדם מן השורה קם בבוקר, מתפלל שחרית כהלכה וליבו מתמלא סיפוק, ולאחר שמסיים עבודת השחר, הוא חש כביכול שהוא זה שעשה טובה להקדוש ברוך-הוא. "אך האמת אינה כן", אמר הרב אברמסקי, "בסידור שלי נכתב בתחילת התפילה: 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך', עצם כך שניתנת בידי הרשות והיכולת לבוא לבית הכנסת, מתוך בריאות הגוף והנפש, ועצם זאת שמעניקים לי את הזכות לפתחון פה בתפילה, לפני מלך מלכי המלכים אדון העולם, זה הכל רק 'ברוב חסדך', כולו חסד ותו לא!".

בעלי הנפש, שמיקדו חלקים נרחבים מעבודת השם שלהם, בהחייאת ההרגש הנכון בעת התפילה, חשו בכך שאין חסד וזכות גדולה מזו עלי אדמות, מעצם היכולת שניתנה בכל רגע ועת להתפלל לפני בורא עולם! אם בדור האחרון רצינו לראות דוגמא, עד כמה מסוגלת התפילה לרומם ולגדל את האדם, ועד כמה התורה והתפילה נשלבו אצל אדם אחד כשני דברים שלא מתפרדים זו מזו, ראינו במחיצתו של ראש הישיבה הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל.

שמעתי מידיד נעוריי, יבדל לחיים טובים - הגאון רבי צבי אליאך שליט"א, שהינו זוכר את רבי שמואל יעקב מלפני עשרות שנים, עוד בהיותו בחור בישיבה, וכבר אז ספר התהילים שלו היה ספוג מדמעות! זכורני מקרה נפלא שאירע ביום 'שמחת תורה' בהיכל ישיבת 'חברון' בגאולה, בו נוכחתי כיצד רבי שמואל יעקב רואה בתורה ובתפילה חזית אחידה בלתי ניתנת להפרדה:

כידוע ביום שמחת תורה היה רוקד רבי שמואל יעקב בעת ההקפות עד כלות הכוחות ממש. ראו בו כיצד הוא מטביע את הרגש והלב בריקודיו העליזים. כיצד להט אהבת התורה הבוערת בו, פורצת באחת בהתגלמות חיצונית. כיצד הפיזיוזים והכרכורים לכבודה של תורה, נובעים מעומק צפונות נפשו. ברוב הפעמים מרוב להט היתה חליפתו נקרעת בעת הריקודים... ורעייתו הצדקנית הרבנית רסיה בורנשטיין ע"ה, היתה נוהגת לומר, שכבר מראש היא יודעת שחליפתו עלולה להיקרע מעוצמת הריקודים, וכבר מערב יום-טוב היא מכינה עבורו חליפה להחלפה...

והנה בשנה אחת כשסיימו את ההקפות, רגעים אחדים לפני שהמשיכו את התפילה, התיישב רבי שמואל יעקב על כסאו מחוסר כח. פניו היו אדומות ומיזועות מהריקודים הסוערים, ובעליל נראה עד כמה הם עלו לו בכוחות גדולים. אך מיד כשראה אותי עומד מהצד ומביט בו, סימן לעברי להתקרב אליו, וביקש ממני שאשמיע בפניו דבר תורה כל שהוא: "נו, מה יש לכם לחדש איזה דבר טוב?", שאל.

"יַעֲקֹב לֵה' לָנֶכַח אֲשֶׁתוֹ" (בראשית כ"ה, כ"א)

רגיל אני לספר שפעם עליתי למעונו של דודי מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א, ביום בו היו אמורים להתכנס בבית מדרשו בני קהילה מסויימת לכינוס חיזוק, בעקבות מספר צרות שאירעו בקהילתם באותה תקופה. קודם האסיפה הגיע יהודי לייעץ לרבי ניסים, על מה ראוי שיחזק את הנאספים. התפעלתי אז מענוונותו הגדולה, כיצד הקשיב למייעץ בשוויון נפש ובחיוך פשוטי, כאילו הדבר מקובל ומתבקש מאלי. אחרי שהלה עזב את הבית, התעניינתי אצל רבי ניסים על מה הוא אכן מתכוון לדבר? או יותר נכון באיזה תחום סבור רבינו שיש לחזק את הכלל?

השיב לי רבי ניסים בפשטות אופיינית: "וכי צריך אני לומר במה להתחזק? הלא חז"ל נתנו לנו הוראות ברורות - 'מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח

יעסוק בתורה ובגמילות חסדים', והלא תורה בלא תפילה אינה שווה כלום! ממילא יש לנו שלושה דברים שראוי להתחזק בהם: תורה, תפילה וגמילות חסדים. מה יש לי להוסיף על דבריהם?". דבריו החדים הדהדו באוזני זמן רב: "תורה בלא תפילה אינה שווה כלום!".

אולם דבר נוסף למדתי מדבריו, את המסקנה היוצאת מדברי חז"ל מפשוטם וממשמעם, שכאשר יש צורך בחיזוק יש לחזק את עניין התפילה, שהוא אחד הדברים העומדים ברומם של עולם ובני אדם נוטים לזלזל בהם.

התפילה היא מהדברים הנצרכים חיזוק בכל עת, ומן הראוי להרחיב את הדיבור אודותיה.

בפרשה שלנו אנו נוכחים עד היכן כוחה הרם והעצום של התפילה, עד כמה האמינו והחזיקו אבות העולם באומנות התפילה, וראו בה כמפלט יחיד שמסוגל להושיע בכל מצב ונסיון שעמדו בו, גם במקריהם הקשים ביותר. אבי מורי שליט"א נוהג תמיד לספר על התפילות המיוחדות במחיצת מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שראו בעליל עד כמה התפילה סוחטת ממנו את לשד תמצית כוחותיו. במשך תפילת שמונה עשרה, למרות שלא זז ממקומו כלל, ראו בקביעות את חולצתו מתנועת מחמת הרעד שאחז בגופו. פרט שגילה טפח מהמתחולל בתוכו, אש אהבת ה' שלוהט פנימה כהר געש, ומאיים להתפרץ בכל רגע נתון, ואך בכוחות איתנים הוא עוצר בעדו...

הגה"צ רבי אליעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, שמע פעם מה'חזון-איש' ביטוי מבהיל: "התפילה עולה לי הרבה כת, יותר מהלימוד!". העוצמה של הביטוי הכביר הזה היא משמעותית במיוחד, לאור הידיעה איך היתה רמת העמל והיגיעה שהכניס ה'חזון איש' בשקידת התורה, ובחידוש חידושים לאמיתה של תורה, עד כלות הכוחות ממש, עד ועד בכלל. והנה למרות כל הקושי והמאמץ שהיה כרוך בעבודה קדושה זו, השיב פעם ה'חזון-איש' לשואלו מדוע הוא מקפיד להתפלל 'מנחה גדולה'? הרי יש ענין לחבר התפילות מנחה ומעריב? "אמנם צודק אתה בדבריך", השיב ה'חזון-איש', "אך מה אעשה שמיד ברגע הראשון כשבא זמן התפילה, מתעוררת בי תשוקה עזה להתפלל!..."

הנני מבין שטיסה במחלקה זו עולה שלושת אלפים דולה, הנה לך אלפיים דולר נוספים מלבד האלף שכבר שילמתי, ואני מבקש שתאפשרו לי להמשיך את טיסתי במחלקה זו. ענתה לו הדיילת: 'אנו מצטערים, אך מה שלא קונים למטה כבר אי אפשר לקנות למעלה...'

כשיהודי שומר מצוות שמח ביום הולדתו, יש לו סיבה טובה לשמוח!

בס' הקטן בהלכה, ועוד) שאת המושג 'יום הולדת' מצינו בתורה אך ורק אצל פרעה הרשע ("יום הולדת את פרעה") ולכן אין צורך לציין את יום ההולדת כיום מיוחד. ואכן, מצאתי את הדברים במדרש שכל טוב (לאחד הראשונים, רבי מאיר ב"ר שלמה ז"ל), שכתב כך: "יש לי לומר יום זה תכלית שנתן ביום שנולד, ודומה לו "ביום הולדת אותך" (יחזקאל טז, ד), ורוב בני אדם מחבבים יום שהוא תשלום שנתן, שהוא כנגד אותו היום שנולד ושמים בו ועושין בו משתה. אפס כי אנשי עיר הקודש אמרו כי הוא יום גנוסיא של מלכים, שמביאין ספר יחסי המלכים וקוראין לפני פרעה, ודומה לו 'זיתילדו על משפחותם'", עכ"ל.

מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר לי, שיש לחגוג את יום ההולדת אך ורק בימי ההולדת שהוזכרו בחז"ל וקדמונים, כמו ביום הולדת של גיל ששים, שמובא בגמרא (מו"ק כח, א) שכשרב יוסף הגיע לגיל ששים ערך יומא טובא לרבנן, באומרו ששמח הוא שיצא מחיוב כרת. וכן מצינו שרבינו רבי יהודה טיאה וויל ז"ע, בנו של ה'קרנן נתנאל', כתב שיש לערוך סעודה ביום הולדת של ששים, ללבוש בגד חדש ולברך ברכת שהחיינו. הגאון בעל

'לקט יושר' מספר שרבו בעל ה'תרומת הדשן', ערך מסיבה ביום סיומו כתיבת ספרו שהיה גם יום הגיעו לגיל ששים, ובסעודה השתתפו "שני זקנים". גם האדרת זצ"ל כתב בספרו 'נפש דוד' ששמח ביום הולדתו, על כך שיצא מכלל כרת, וכן בעל ה"אמרי אמת" זצ"ל ערך ביום הולדתו השישים חגיגה לבניו וחתניו. ה'בן איש חי' (שם) כתב שמן הראוי שכשהאדם מגיע לגיל ששים, שילבש בגד חדש או שיאכל פרי חדש ויברך 'שהחיינו', ויכוון על שמחתו שזכה להגיע לגיל זה.

לדעת ה'חוות יאיר' (סי' ע), המגיע לגיל שבעים צריך לברך 'שהחיינו'. ואולם הפרי מגדים (סי' תמד משב"ז סק"ט) ובשו"ת תשובה מאהבה (או"ח ח"ב סר"ט) פסקו בדבר, כיון שבגמרא ובפוסקים הקדמונים הוזכר לברך שהחיינו רק בהגיע האדם לגיל ששים, וה'שו"ת ברכה' (או"ח רכג) ובהגהות חתם סופר (על שו"ע או"ח רכה) הכריעו שיברך 'שהחיינו' ללא שם ומלכות. הגר"ח פלאגי זצ"ל כתב (בספרו גנזי חיים, מערכה י) שנהגו לעשות סעודה לתלמידי חכמים בגיל

שבעים, "ואני נהגתי לעשות סעודה לרבנן ותלמידהון משנת שבעים ואילך, בכל שנה ביום שנולדתי, וברכתי שהחיינו על בגד חדש". הגר"ש סלנט זצ"ל מסר לגבאי הצדקה ביום הגיעו לגיל שבעים, שבעים נפוליאנים של זהב עבור "קמחא דפסחא", ה"שדי חמד" חגג את יום הולדתו השבעים בחברת תלמידיו, ששתו 'לחיים' לחיי רבם, ורבינו החפץ חיים זי"ע חגג את יום הולדתו השבעים בחברת תלמידיו הקרובים מרנן הגר"א וסרמן והגר"ש כהנמן זצ"ל. ה'מקור חסד' על הספר חסידים (סי' ריג) ציטט את דברי הירושלמי (פ"ח ה"ג) שאחת לשישים או לשבעים שנה בא דבר לעולם רח"ל, וכתב שלפ"ז ישנה סיבה לחגוג בימים אלו, בו מוכח שניצל מהדבר.

ומעניין, בשו"ת בית ישראל ובשו"ת להורות נתן, כתבו שישנם שנמנעים מלחגוג, לפחות בפומבי וברעש גדול, את יום הולדתם השישים, השבעים והשמונים, כדי למנוע עין הרע.

...

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"יִקַּח לִי מִשֵּׁם שְׁנֵי גִדְיֵי עִזִּים טְבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מְטַעְמִים לְאִכְיָךְ פְּאֶשֶׁר אֲהַב" (כ"ז, ט')

רש"י כתב בשם פרקי דרבי אליעזר (פל"ב): "וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק? אלא האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים". לאור זאת, כך חשבתי לעצמי, יתכן שיצחק אבינו חפץ לברך את עשו דוקא ביום זה, שהרי חז"ל (ר"ה י, ב) אמרו שיצחק נולד בפסח, ואמרו חז"ל (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח) שאדם אינו נופל במהרה ביום הולדתו, כיון שמזלו של האדם משופר ונעלה יותר ביום הולדתו. ולכן רצה יצחק לברך את ברכותיו דוקא ביום הולדתו, בו ברכותיו יהיו נעלות יותר. גם פרשת 'וזאת הברכה', בה משה רבינו, כך אמרו חז"ל, בירך את בני ישראל ביום פטירתו.

...

חז"ל אמרו (ר"ה י"א) שהקב"ה ממלא את שנות הצדיקים מיום ליום. חז"ל אמרו גם שהקב"ה מכפר על הדור במיתת הצדיקים. הרי ברור שככל שכח הצדיק גדול יותר, כך מתכפרים רבים יותר על ידי הסתלקותו. נמצא לדברי הירושלמי שיום הולדתו הוא יום נעלה ביותר, ואם כן יתכן שכשהצדיק נפטר ביום זה, מתכפרים רבים יותר בגינו, שהרי נפטר בשיא כוחותיו ומעלותיו. הירושלמי (שם) מספר שכשהעמלקים נלחמו בעם ישראל, דאג עמלק להציב בראש חיילותיו דוקא חיילים שנולדו באותו היום, כדי שמזלם הטוב, המיוחד ליום הולדתם, יסייע להם לנצח במלחמה נגד ישראל. ואכן, ובאמת בדרך הטבע, חיילים אלו היו אמורים לנצח במלחמתם, אך משה רבינו ע"ה הצליח בתפילותיו לסבב את השפעת מזלם בשמים. הגאון הבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ראה, יז) כותב ש"ישנם הנוהגים לעשות בכל שנה את יום הלידה ליום טוב, וסימן יפה הוא, וכן נוהגים בבתינו". בשו"ת גנזי יוסף כתב ש"ידוע לי שישנם אנשי מעשה שביום הולדתם מהדרים אחר פרי או בגד חדש, כדי לברך שהחיינו", וכתב שזהו מנהג טוב, כי בודאי מהראוי לברך שבח והודאה להית"ש.

מעניינים הם דברי רבה של מיר, פוניב' וירושלים, הגאון האדרת זצ"ל (בספרו נפש דוד) שכתב: "שמעתי מכמה בני אדם שסגולה לומר בכל השנה פרשה אחת שבתהלים של שנת האדם, כמו שבשנת

י"ד יאמר כל השנה פרק י"ד, וכן כל ימי חייו, וכן אני נוהג".

ואמנם, על עצם חגיגת וציון ימי הולדת, כתב האדרת זצ"ל את הדברים הנוקבים הבאים, בספרו האוטוביוגרפי "נפש דוד": "בכל לבי כעסתי על המברכים, לברכני ביום הולדתי ולשמחני בו, ומרגלא בפי מעודי שלא מצאנו שמחת יום הולדת בספרינו הקדושים רק בלידת פרעה לבד, ודבר זה אינו לרוח עם קדוש המקובל אצלנו, ונוח לו שלא נברא משנברא, וא"כ למה נשמח ביום הולדתנו, בטרם ידענו שהועלנו בבריאתנו, ורק צדיקים יכולים לשמוח כדברי התוספות (ע"ז ה', א' ד"ה שאלמלא), אבל אנחנו מה חיינו מה מעשינו ומה צדקותינו".

בספרי חסידות מובא כרמזו על הנאמר בתהילים: "אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה" שביום הולדתו של האדם, יכול הוא לבקש מהקב"ה את בקשותיו והקב"ה ממלא את משאלותיו לטובה.

לעומת זאת, מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א כתב מספר פעמים (ראו

וכך מסופר בספר "יום הולדת ומשמעותו":

סיפר לי ידיד יקר שלקה בגבו ונוקק לטוס לארה"ב לצורך טיפולים רפואיים: כידוע, מחלקות הנוסעים במטוס מתחלקות לשלוש: מחלקה רגילה, מחלקת עסקים ומחלקה ראשונה. מחירה של טיסה במחלקה הרגילה הוא אלף דולר, המחיר במחלקת עסקים הוא אלפיים דולר ואילו עלות טיסה במחלקה הראשונה היא שלושת אלפים דולר.

ידידי, שמחמת מצבו הבריאותי נבצר ממנו לשבת על מושב רגיל ונוקק לשכב במשך כל הטיסה, הוצרך לרכוש כרטיס למחלקה הראשונה, שם יכול היה לשכב במשך כל שעות הטיסה. ברם, לצערו היה הוא הנוסע היחיד שטס במחלקה זו.

מתוך בדידותו החל להלך על קביו למחלקות האחרות, והנה פוגש הוא אברך עדין נפש. פנה אליו ידידי וביקש ממנו אם יוכל ללמוד עמו מעט לצדו במחלקה הראשונה. האברך נענה לבקשתו ואכן החלו שניהם ללמוד בצוותא. כעבור זמן מה, הופיעה לידם דיילת וביקשה מהאברך שישב למקומו, מאחר ולא שילם על שהות במחלקה זו. מיותר לציין שכל בקשותיהם וניסיונותיהם של ידידי ואותו אברך לשכנע את הדיילת לאפשר להם להמשיך ללמוד, עלו בתוהו, על אף שהסבירו שכל מטרת בואו של האברך למחלקה זו היתה אך ורק למען גמילות חסד.

או אז, פנה האברך לידידי ואמר לו: "מה שארע לנו עכשיו מזכיר לי מעשה שסיפר הגאון הגדול הרב פאם זצ"ל (מגדולי ישראל באמריקה) ולימד אותנו מתוכו מוסר השכל נפלא, ומעשה שהיה כך היה:

"לאזוניו של קבצן עני שפרנסתו היתה דחוקה עד מאוד, הגיעה שמועה שישנה הזדמנות פז להרוויח סכום כסף נכבד בארה"ב. ידידו הקבצן אסף וצירף פרוטה לפרוטה, עד שהצליח לצבור סכום כסף הגון שבאמצעותו יוכל לרכוש כרטיס טיסה הלוך ושוב לארה"ב, וגם יישאר לו חלק נכבד לצורך שהותו שם במשך מספר ימים.

"היום המיוחל הגיע, הקבצן שזו לו הטיסה הראשונה בחייו, עלה במדרגות המובילות אל תוך המטוס. נכנס והתיישב במושב הראשון שנקלע לידו, בחושו שדרכו של מטוס כדרכו של אוטובוס, אך לא ידע הוא שהמקום

ניסיתי להניע אותו כדי לא להכביד עליו בשעה זו: 'עליכם לנוח מעט קודם שתתחיל התפילה', אמרתי. אך הוא השיב בהינף יד: 'איני רוצה שתהיה חציצה בין ההקפות לתפילה, הבה תאמר דבר תורה כל שהוא...'. בדבריו של רבי שמואל יעקב בתחילת מאמר זה, שהסבירו עד כמה התורה והתפילה הם דבקים וכרוכים זה עם זה, מובנת עומק כוונת בקשתו ביום 'שמחת תורה', להשמיע לו דבר תורה כל שהוא, כדי שלא תהא חציצה בין שמחת התורה לעבודת התפילה!

...

כשהתגוררתי בירושלים זכיתי להתפלל שנים רבות ב'ימים נוראים' בהיכל ישיבת חברון גאולה, שם שימש רבי שמואל יעקב כשליח ציבור. והנה למרות שכבר עברו שנים לא מועטות, מאז ששמעתי אותו בפעם האחרונה ל'בעל תפילה', הרטט המיוחד במינו, הבכי והרגש המופלא שליוו את כל מהלך התפילה - לא משו מזכרוני. ההטעמה המיוחדת והניגון המעורר שטבע בכל קטע וקטע בתפילה, הצליחו לחדור לפנימיותה של כל תיבה ותיבה.

ביום הכיפורים באחת השנים, בגמר תפילת מוסף, ראיתי את 'יבדל לחיים טובים' - הגאון רבי צבי אליאש שליט"א, נישא אל רבי שמואל יעקב לאחר תפילת מוסף, ואומר לו דבר מה, ופניו של רבי שמואל יעקב קורנות מאושר. מאוחר יותר שיתף אותי רבי צבי במה שהצהיב את פניו של רבי שמואל יעקב: בעבודת הכהן גדול ביום-הכיפורים נאמר בסופו בפיט 'מראה כהן': "אמת מה נהדר היה כהן גדול בצאתו מבית קדשי הקדשים בשלום בלי פגע". ונשאלת השאלה, מדוע הנהדרות נאמרה דוקא על ה'בצאתו מבית

שבחר לשבת, לא היה פחות מאשר במחלקה הראשונה. "מיד כשהתיישב על מושבו נפלטה מפיו אנחת רווחה. מעולם לא זכה לחוש נוחות שכזו בשום מושב או ספה שישב עליהם אי פעם. לאט לאט החל להכיר את כל מנגוני הנוחות המותקנים לרווחתם של הטסים במחלקה הראשונה. החל מהמזגן המיוחד, הנעימות המיוחדות המושמעות באוזניות המותאמות לכל נוסע, המושבים והידיות המתכווננות. הכל היה בשבילו חדש וכעין חלום.

"פסגת הנאותו בטיסה זו, הגיעה לשיאה בזמן חלוקת ארוחת הצהריים. האוכל המהביל וריחו הנודף עשוהו כשיכור, סעודה מעין זו לא טעם מעולם. והנה, אך קיבל את מנתו וכבר היה ראשו ורובו טמונים בתוך צלחתו.

"דא עקא, קולות ההתלהבות שנפלטו מפיו, ליקוק אצבעותיו ואנחות האושר שלו הסבו לשכניו ההדורים למחלקה אי נוחות רבה, וזאת מלבד פליאתם הבלתי מוסתרת שאדם בעל חזות כה דלה זוכה לטוס ביחד עמם. כשפקעה סבלנותו של אחד הנוסעים הכבודים, פנה הוא לדיילת וביקש ממנה שתתעניין על מהותו של אותו קבצן תימהוני.

"כשהגיעה הדיילת אל הקבצן, ביקשה ממנו באדיבות לראות את כרטיסו. מה גדולה הייתה תדהמתו כשהודיעה לו שמקומו אינו אלא בירכתי המטוס במחלקה הפשוטה. ידידו לא איבד את עשתונותו. על חווייה כה מיוחדת אינו מוכן לוותר בשום אופן. הוא החליט בהחלטה נחושה שאת כל הכסף ששמר להוצאות הדרך מוכן הוא להשקיע בשביל להמשיך בטיסה מיוחדת זו.

"פנה הוא לדיילת ואמר לה: 'הנני מבין שטיסה במחלקה זו עולה שלושת אלפים דולר, הנה לך אלפיים דולר נוספים מלבד האלף שכבר שילמתי, ואני מבקש שתאפשרו לי להמשיך את טיסתי במחלקה זו'. או אז ענתה לו הדיילת: 'אנו מצטערים, אך מה שלא קונים למטה כבר אי אפשר לקנות למעלה...'. כי אכן כן, יום הולדתו של האדם הוא יום של חשבון נפש. עוד שנה עברה בדרכו בפרוודור הניסיונות של העולם הזה. את השנים שקצבו לו, עליו לנצל על מנת לקנות קניינים של קיימא, שיעמדו לו בהגיעו לטרקלין בעולם שכולו נצח: להרבות בתורה, בתפילה ובגמילות חסדים, שהם שלושת עמודי העולם כמבואר בפרקי אבות (א, ב) ולשאוף למלא את חובתו בעולמו.

האדם שיעמול לקנות קניינים רוחניים, יזכה לשיר את שירת חייו בשמחה, להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו, שהוא העידון הגדול מכל העידונים, ועליו לזכור שהזמן דוחק והמלאכה מרובה, ואת מה שלא קונים למטה בזה העולם, כבר אי אפשר לקנות למעלה בעולם שכולו טוב..."

...

כשיהודי שאינו שומר מצוות חוגג יום הולדתו, אמר מרן הגרא"מ שך זי"ע בשיחתו, הרי הדבר תמוה להפליא. הוא בסך הכל התקרב בשנה נוספת אל מיתתו, אז מדוע הוא שמח כל כך? אך כשיהודי שומר מצוות שמח ביום הולדתו, יש לו סיבה טובה לשמוח. הוא ניצל שנה נוספת לחיי עשייה רוחניים, בדרכו אל חיי הנצח!

קדשי הקדשים', ולא נאמר על 'בהיותו בבית קדשי הקדשים?' אמר רבי צבי לרבי שמואל יעקב: בשביל להיות נהדר בפנים קדש הקדשים לא צריך להיות כהן גדול לשם כך, הלוא לב מי לא ירטט בהיותו בפנים המקום המקודש ביותר לאלוקים ולישראל? אפילו יוסף משיחא שהיה גס רוח, בשעה שביקשוהו השונאים להיכנס לבית המקדש, הרי משנכנס לתוך המקדש נהפך בין רגע לאדם אחר ולא הסכים להוציא את המנורה! ההדר והיופי של הכהן גדול נמדד איפוא דוקא בעת היציאה מן הקודש, 'בצאתו מבית קדשי הקדשים'. אם לאחר היציאה הוא נותר עם אותה שלהבת אש קודש של דביקות בה' כפי שחש בפנים, זה הוא האות והסימן על הדרתו של הכהן גדול.

"הדבר נוגע גם אלינו", אמר רבי צבי, "בעת התפילות אנו מתרוממים טפח מעל הקרקע בקרבת אלוקים, ובכוונות טובות לשפר דרכנו ומעשנו, וזה אכן נפלא ביותר ומועיל לטהרת הנפש. אך עדיין אין זה מורה על גדלות מיוחדת, כי לב מי לא ירטט לבקש רחמים וחמלה על נשמתו ולכפר עוונותיו ביום קדוש זה? גדלותו של האדם נמדדת איפוא דוקא 'בצאתו מן הקודש בלי פגע', כאשר בגמר התפילה המרוממת נותרת בו אותה תשוקה ורצון לקרבת אלוקים ולשיפור המעשים."

לשמע הדברים, אורו פניו של רבי שמואל יעקב, קילסם ושיבחה. (מתוך 'אוצרותיהם אמלא', מאוצרו המשובח של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א)

"אני זוכה, שכשילד היה עושה מעשה לא ראוי, היה רבי דוד מליט פניו בידי וממרר בבכי", הייתה התשובה האחידה. "הוא היה נסעה, בוכה וכאוב, היה ניכר שהרגיש כאילו הבן שלו נפל ונכשל, הרגשנו כמו עשרה בנים לאב אוהב אחד.

מזה כמה חודשים הוריו של מאיר'קה שמו עיניהם עליו, שיבוא וילמד את בנם תורה, שיאלפו חכמה בינה ודעת, ויסייע לו להתרומם ולהתעלות במעלות התורה והיראה. אחרי נסיונות רבים והבטחה לתשלום שכר רב, ניאות המלמד להגיע לבית משפחת שפירא ללמד את הבן, ואף הבטיח כי יבוא ביום פלוני בשעת בוקר מוקדמת...

אך מה רבה האכזבה כעת, כאשר היום חולף והמלמד איננו. "בטח טעה בדרכו", אמר הילד, אך הדבר לא הרגיע את האם הבוכיה. היא ישרה על הכסא בקצה הסלון ומיררה בבכי, ממאנת להאמין כי המלמד לא יגיע. מאיר'קה הקטן התפלל. לא בכל יום רואה ילד את אמו כה נסערת וכאובה, הוא חש כי קרה כאן משהו לא שגרתי. "אמא", הוא גוחן ולוחש לה בשקט, "זה באמת לא נורא, היום הוא לא בא, אבל לבטח מחר כבר יגיע. ניחא, בוודאי התבלבל ביום או טעה בדרכו, אך עד מחר בבוקר בוודאי כבר יגיע ונוכל להתחיל ללמוד...", אומר הילד, מנסה להרגיע... אך עדיין לא נחה דעתה של האם. "מאיר'קה שלי", אמרה בקול אוהב, "הלא תבין כי יום שחולף, לעולם לא ישוב! נכון, הוא עוד יבוא מחר או מחרתיים, אבל היום הנוכחי, היום הזה כבר לא ישוב עוד לעולם! מה שיכולתם ללמוד היום - כבר לא תוכלו להשלים במועד אחר!".

מאיר'קה הקטן ישב על הספסל, והאזין בהתרגשות לדבריה של אמו, המסבירה את הסיבה לבכי על היום הבודד שחולף: "מחר בעזרת השם הוא יבוא, אך מחר כבר תלמדו את התורה המיועדת למחר. והתורה של היום מה יאה עליה? התורה של היום הנוכחי - כבר לא תספיקו ללומדה! החושב אתה שאני בוכה כי הוא לא יבוא לעולם? לא, בוודאי אני מאמינה שהוא עוד יבוא, אבל היום הזה שחלף לבלי שוב והתורה שלא נלמדה בו - על אלה אני בוכיה ועיני יורדות מים...". הילד האזין בקשב לדבריה של אמו, אכן, את היום הזה כבר לא ניתן להשיב. באותו רגע חדרה ללבו ההכרה מהי משמעותו של כל יום שחולף, מה משמעות העובדה שאת התורה של היום כבר לא יספיק ללמוד...

למחרת, כצפוי, הגיע המלמד. התנצל מעומק הלב, והחל מיד בלימוד. כל הסיפור כמעט נשכח מלב... כמעט נשכח - - -

חלפו עשרות שנים. מאיר'קה הקטן גדל והלך, ושמו התפרסם ברחבי העולם היהודי כמקים עולה של תורה, הוא הגאון המפורסם רבי מאיר שפירא זצ"ל. הוא יסד את ישיבת 'חכמי לובלין', שהיתה למוטג המצטיין של עולם הישיבות בפולין, בצילו למדו טובי הכישרונות ומצוייני הבחורים, בהיכלו נישא קול התורה ברמה, בערוגתו צמח הדור הבא של גדולי התורה... היה זה בכנסיה הגדולה שנערכה בשנת תרפ"ג בפולין. כל גדולי הדור ומצוקי ארץ התקבצו ובאו לימי דיונים בנושאים העומדים על סדר יומה של היהדות באותן שנים. גם רבי מאיר הוזמן, ומשניתנה לו רשות הדיבור כבש את האולם ואת העולם כולו בחזונו: "הדף היומי. כל היהודים, בכל רחבי תבל ובכל מקום שהוא, יתחברו ללימוד דף גמרא אחד מדי יום ביומו!". החזון כבש את הלב, עורר כל נים בכל לב יהודי. לוחות לימוד חולקו, שיעורים הוקמו, חברות נקבעו. מאז ועד היום המנגינה הזו לא יכולה להפסיק - מאות אלפי יהודים בכל רחבי תבל, לומדים דף גמרא משותף מדי יום, מתחברים יחדיו ללימוד משותף ופורח דבר יום ביומו. לימים, משנשאל רבי מאיר מה עמד בבסיס ההצעה המהפכנית ששנתה

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת" (בראשית כ"ה, י"ט)

בפרשת השבוע, מתארת התורה את קורות חייהם של יעקב ועשו, בני יצחק אבינו, שנולדו כתאומים דומים, אך אורחות חייהם שונים בתכלית. יעקב הוא יושב אוהלים, מתנהג בצורה הגונה ואצילית, מדבר באופן ישר ומכובד ואוכל בצורה ראויה ועדינה. ואילו עשו אחיו עוסק בציד, התנהגות פוחזת ומשולחת רסן, דיבורו תקיף ולא מנומס, ואכילתו - ראוי שלא לתארה כלל... בהמשך הפרשות, נגלה את ההבדל בין האחים הופך להבדל מהותי בין הבנים: בני יעקב הם שבטי י-ה, זרע ברך השם. ילדים אצילים ומחונכים, ההופכים למייסדי עם ישראל. ואילו בני עשו חיים על חרבם, התנהגותם תואמת לחינוך שקיבלו מבית אבא... התוצאות, תואמות להפליא למעשי האבות. עשו אולי ניסה להציג מצג שווה של צדיק העוסק בשאלות הלכתיות סבוכות, אך בניו, ואין כמו בנים להכיר במעשי האב, חונכו בביתו של עשו הרשע על כל המשתמע מכך, ראו את הדוגמא האישית האמתית שקיבלו וגדלו על פיה. ואילו יעקב, ילדיו גדלו בצלו של בחיר האבות, איש תם יושב אוהלים, וחיו את הדוגמא האישית האצילית, המחונכת, הנוהגת בכבוד ושקועה בדברי תורה, וגדלו בדיוק באותה צורה, העתק מושלם של אביהם...

אחת הסוגיות המטרידות ביותר את ההורים, היא חינוך ילדיהם. אינסוף השקעה, משאבים ומאמצים, ימים ולילות, התייעצויות וכנסים, מוקדשים לנושא החינוך - לעשותו באופן המיטבי, הנכון והראוי ביותר, שיבטיח תוצאות ברוכות כשאפתנו הטהורה. מתברר, שיש גורם אחד שהוא בר השפעה כבירה ויוצאת דופן לאורך ימים, וכדאי להקדיש לכך תשומת לב: הדוגמא האישית. מה שהילד רואה, הוא מבין ומפנים. ילד שרואה את אביו אוכל בעדינות, מדבר בכבוד, מנצל את זמנו, מכבד כל אדם ונוח לבריות - יעשה בדיוק את אותו הדבר, כי הילד גדל כחיקוי לאביו. ילד שרואה את אמו מדברת בנחת גם ברגעים לחוצים, גומלת חסדים גם כשקשה לה, נזהרת בלשונה גם אם הרגיו אותה - ילמד ויפנים כי כך צריך לנהוג.

ילד הוא הראי שלנו. הבה ננהג בצורה ראויה וערכית, ונרוויח שגם הילדים שלנו יגדלו ויתחנכו בצורה המיטבית, כפי שהיינו רוצים לראותם!

דמעות שחוללו מהפכה!

השעה שמונה בבוקר. מאיר'קה הקטן השכים קום כבר מזמן, נטל ידי, התפלל וגם סעד פת שחרית. עתה, הוא ממתין בהתרגשות ובציפיה לבוא האורח... אמו השכימה קום עוד לפניו. בשעת לפנות בוקר מוקדמת, כבר ניקתה וצחצחה את הסלון, הכינה את השולחן הישן והגדול, הניחה עליו מפה הדורה וסידרה את הכסאות יפה יפה. אחר כך סידרה את הספרים בפינת השולחן בטוב טעם, ולבסוף, נעמדה בזוית החדר והביטה בסדר המופתי בסיפוק. "הכל מוכן", שחה לבנה בשמחה, "הוא יכול לבוא ושיהיה בהצלחה...". הדקות נוקפות, השעות חולפות, אך 'האורח' לא בא. שעת חצות היום הגיעה, והכסאות המסודרים בסלון עודם מיותמים, ממתנים לבואו. אט אט חודרת ההבנה וההכרה, כי ככל הנראה משהו השתבש, ו'האורח' כבר לא יופיע היום...

"הוא כבר לא יבוא היום", נאנחה האם, והחלה מנגבת דמעות אכזבה טהורות. "חיינו לו כל כך הרבה זמן, הוא אמר שיבוא בשעה מוקדמת אך טרם הגיע. כנראה כבר לא יבוא היום", נאנחה שוב והדמעות הבודדות הפכו לנחל שוצף... 'האורח' המיועד, זה שהאם ומאיר'קה המתינו לו בכיליון עיניים, היה יהודי נשוא פנים, שהתפרנס מהיותו מלמד מומחה לצעירי הצאן.

לדרך ישראל סבא, כולם - כולם בלי יוצא מן הכלל הקימו בתים נאמנים בישראל, צועדים בדרך היהדות המפוארת. כל זאת, למרות שרבי דוד היה מחנך בתקופה קשה, במהלכה הנסיגות היו קשים ומורכבים. קשיי הפרנסה והחיים הטרידו למעלה ראש, ובלא מעט בתים נפלו נערי ישראל תמימים וטהורים למלתעות היצר הרע. ועם זאת - מתלמידיו של רבי דוד לא נפקד איש...

אין ספק כי לא מדובר בנתון סטטיסטי יבש, ויש הרבה מה ללמוד ממנו... לפיכך, נשאלו התלמידים לשעבר שאלה זהה: 'איך ניתן להסביר את העובדה שרבי דוד הצליח כל כך, שכל מי שעברו שנה תחת ידיו המחנכות נותרו נאמנים לדרך השם?'. רוב מוחלט מהנשאלים, השיבו את אותה תשובה בשינויי לשון קלים. התשובה היתה זהה להפליא, והיא מלמדת יותר ממשוה עברנו - - -

"אני זוכר, שכשילד היה עושה מעשה לא ראוי, היה רבי דוד מליט פניו בידי וממרר בכי", הייתה התשובה האחידה. "הוא היה נסער, בוכה וכאוב, היה ניכר שהרגיש כאילו הבן שלו נפל ונכשל, הרגשנו כמו עשרה בנים לאב אוהב אחד. הצער שלו כשעשינו מעשה שלא יעשה, ושמחתו בעת שחוינו הצלחה לימודית - היו כאילו הוא אבא שלנו, ואולי יותר". זו היתה התשובה, שהגיעה בשינויי לשון קלים, אך עם עיקרון זהה, שזורה בסיפורים אישיים וזכרונות מעלי געגועים לרוב. סיפור כזה או אחר, זכרון דומה או שונה, אך הכלל היה אותו כלל: רבי דוד חש שכל אחד מהתלמידים בכיתתו הוא בנו יחידו. אם יש שלושים ילדים בכיתה - משמע קיבל אחריות אישית לשלושים ילדים הגדלים בערוגתו, ומתחנכים תחת ידיו. הוא לא גער פומבית, גם לא נוף בעוצמה - הוא פשוט הצטער צער נוקב ועמוק, על כי כך עלה בנחלתו! הסיפור הזה שולח לנו אלומת אור עוצמתית, לדרך חינוכית מוצלחת בסייעתא דשמיא. כולנו מחנכים שרוצים להגיע לתוצאות, מי בכיתתו בת"ת, מי בביתו, מי בשיעורו בישיבה. אך הדרך להגיע לאותן תוצאות ברוכות - היא להיות אכפתי למתרחש, לחוש את הנעשה בין החניכים שלנו באופן אישי ממש, לחוות את השמחה שלהם ולהצטער - אפילו יותר מהם - כשמשוה לא נעים קורה. אם החינוך יעלה לנו בריאות, זה סימן טוב. אם נרגיש כל תנועה חינוכית על בשרנו ממש, אנחנו בדרך הנכונה. אם נחנך בצורה שלוקחת אחריות, חווה באופן אישי, חיה את המתרחש, אם תופעות לא רצויות יכאיבו לנו ויגרמו לנו לבכות ממש, אם לא נרדם בלילה כי משהו לא רצוי קרה - אנחנו בדרך הנכונה לתוצאות רצויות ומבורכות, בעזרת השם!

כל יום 18 פרוטות...

אל חדרו של הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, נכנס יהודי והחל להשיח את אשר על לבו: "רבי", אמר היהודי, "הנסיגות רבים, בני הנוער לא מצליחים לעמוד בהם, אני רואה רבים מהנערים נופלים חללים לרוחות ההשכלה וההפקרות הנושבות בחוצות. רבי, עוצה לי עצה - אני מבקש להתפלל תפילה או סגולה מיוחדת, למען בני הנערים לבל יפלו ברשת שטומן להם היצור!", התייפח מרורות...

רבי ישכר דב נשא אליו את עיניו הטובות, כאומר 'מבין אני את המצוקה', השתהה מעט ואמר:

"יהודי יקר! עכשיו באת? הן אני, למען בני רבי מרדכי, מיום לידתו אני ניגש מדי יום לקופת הצדקה, מניח בתוכה ח"י פרוטות ונושא תפילה חרישית למענו! למען הילדים אין עצה ואין תבונה - רק להתפלל ולהתפלל ולהתפלל, מהיום, כל יום ויום!".

אנו עוסקים בשיטות, בדרכים, ברעיונות ובהגות. מאמצים את המוח, משקיעים משאבים ומאמצים, אך בל נשכח - על הילדים צריך להתפלל, ולהתפלל עוד, ולהתפלל עוד, ועוד, ועוד... הלא כך עשה רבי ישכר דב למען בנו, הוא הרה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זי"ע!

וכשנשאל הרה"ק רבי ישכר דב זי"ע בהזדמנות אחרת, היכן ניתנת לנו אפשרות להתפלל על הילדים בתפילת שמונה עשרה, השיב כי המקום לכך הוא בברכת 'מודים', לכוון על כך במילים "לדור ודור נודה לך ונספר תהילתך". וכשנשאל מדוע אין ברכה מפורשת למען הילדים בתפילת שמונה עשרה, השיב בפשטות: "כי התפילה על הילדים כה גבוהה, שכדי למנוע מהמקטרגים להפריע לה הוזכרה רק ברמז...".

מהיום, כל יום. אף פעם לא מאוחר, הרגע זה הזמן להתחיל. תפילה חרישית במילים שלנו או בשילוב פרק תהלים, עם צדקה או בלי, אבל כל יום, כל יום - להתפלל למען נפש הילדים. היש לנו בעולם נכס יקר מהם?

את פני עולם התורה לבלי היכר, אמר בפשטות: "הדמעות של אמא שלי... כי כשראיתי באותו יום את בכייה הזך, את דמעותיה הטהורות הנובעות מעמקי הלב - הבנתי שלכל יום יש 'מנת התורה' שלו, וכל יום שחולף בלי לימוד 'מנת התורה' היומית - הוא אסון בלתי הפיך!

"הדמעות של אמא, שלא אמרה כמעט כלום, אבל עצם הבכי שלה, עצם שברון הלב, עצם הכאב והצער שהיתה שרויה בו - אלה חוללו בנפשי טלטלה, זרעו את זרעי מהפכת 'הדף היומי'. כי כשראיתי את אמא בוכה על היום שחולף - זה היה בשבילי יותר מאלף שיעורי מוסר על ימים שחולפים ללא מעש וניצול, וראיתי צורך להעניק לכל יום את המשמעות התורנית שלו, ולהנחיל את הצורך הזה לכל עם ישראל!".

לא ייאמן! עד היום, מאות אלפי יהודים לומדים מדי יום את הדף היומי. השיעורים מתרבים בקצב מסחרר, בשעות הערב היכלי התורה מלאים מפה לפה, הכל עוסקים בלימוד אותו דף גמרא מדי יום, כחזונו הגאוני וחלומו, הכמעט דמיוני, של רבי מאיר שפירא זצ"ל. וכולם, כן כן, כ-ו-ל-ם, אינם אלא הודות לבכי מסעיר ומטלטל, שבכתה אשה יהודיה אחת בפינת סלון פשוט, אי שם באמצע המאה שעברה. בלי שאמרה מילה, בלי שהטיפה מוסר, בלי שנעצה מבט מוכיח - אבל מה שראו עיני הילד באותו רגע ייחודי, הוא מה שיצר את מהפכת הדף היומי.

הילדים שלנו מסתובבים סביבנו יום יום, כל היום. לעולם לא נוכל לדעת איזו התנהגות שלנו תטלטל את נפשם הצעירה, לנצח לא נוכל לנחש מהו הדבר שיחולל את המהפכה. הם רואים, חכמים, מבינים ומטמיעים בנפשם את המסרים העקיפים, וגם כי יזקינו לא יסורו מהם.

יתכן ששישמו לב לכך שנתאמץ להתפלל במנין גם ביום שזה לא בא לנו בקלות, יתכן שמה שיתפוס אותם זה דווקא שנענה למתקשר בטלפון במילים חמות, למרות שהיינו עצבניים רגע קודם, ואולי מה שיישאר חרוט בנפשם הוא ריצתנו לשיעור היומי למרות העייפות המכרעת או החתונה שתתחיל עוד מעט...

כשהילד יגדל, יתכן מאוד שמה שילוה אותו הם הזכרונות מהארת הפנים של אמו בכל עת, מסבלנותה לכל פונה. הגיוני מאוד שיעמוד לנגד עיניו המראה, כיצד אמו היתה מתפללת בכוונה בקצה הסלון, מרוכזת בתוככי הסידור. סביר שיזכור כיצד הזדרזה להעניק במאור פנים מוצר מזון למשפחות נזקקות... מה שבטוח, הילדים שלנו רואים ומבינים. כדאי לנו לנהוג בצורה הראויה, לנהל את חיינו באופן איכותי ומיטבי, והתוצאה תהא שילדינו יפנימו זאת לעצמם ולתשומת לבם, וינהגו כך עד זקנה ושיבה!

הסוד שנחשף לאחר יובל!

אחד המיוחדים במחנכי ירושלים של פעם, מחנך שראה שליחות קודש בעבודתו היומיומית והיה דמות מופת לתלמידיו, היה זקני הרב דוד בטלמן זצ"ל. רבי דוד היה דמות של חינוך בכל הווייתו, מסירותו לתלמידיו היתה לשם דבר, ובנועם הליכותיו ושפתי פיו כבש את לב תלמידיו.

שיא השיאים, היתה האכפתיות שלו לתלמידיו. אלה עמדו בראש מעייניו, היתה ניכרת השקעתו בהם כבנים יחידים ממש. ימין מלטפת ומקל חובלים היו כלי עבודתו, אך האכפתיות היתה כל מהותו. בחלוף יובל מפטירתו, נערך כינוס זכרון בהשתתפות בני משפחתו הנכבדה וחלק מתלמידיו, מתוך מאות שזכה להעמיד בחייו. בין המשתתפים היה גם אבי מורי שליט"א, אשר סיפר לי את הסיפור הבא:

לקראת הכינוס, נערך מבדק-על בין תלמידיו בארץ ובעולם, לברר מה עלה בגורלם, ולהיכן הגיעו איש איש בחייו האישיים. עם סיום המבדק, התבררה תוצאה מדהימה ומפתיעה: מאה אחוזים מתלמידיו של רבי דוד, נותרו נאמנים

וכשנשאל הרה"ק רבי ישכר דב זי"ע בהזדמנות אחרת, היכן ניתנת לנו אפשרות להתפלל על הילדים בתפילת שמונה עשרה, השיב כי המקום לכך הוא בברכת 'מודים', לכוון על כך במילים "לדור ודור נודה לך ונספר תהילתך".

הכיפה של הילד בן ה-6 נפלה מראשו באמצע מסלול האימים ב'רכבת השדים', הוא רעד בכל גופו כשצעד חזרה להוציאה...

הרב בנימין גולד

"ויתרצנו הננים בקרפה" (בראשית כ"ה, כ"ב)

אמרו חז"ל: בשעה שהיתה עומדת על בתי כנסיות ובתי מדרשות, יעקב מפרסם לצאת, ובשעה שהיתה עוברת על בתי עכו"ם עשו רץ ומפרסם לצאת (רש"י).

הוקשה הגר"ח מברסק זצ"ל: מדוע היה יעקב רוצה לצאת כשהיתה עוברת ליד בתי מדרשות? הרי בבטן אמו היה לומד כל התורה כולה מפי מלאך ה' צבאות, וכי יש לו צורך לצאת ללמוד מפי שם ועבר בעוד שמלמדו מלאך? אלא, ביאר בשם אביו בעל הבית הלוי, דכיוון שהיה בחברת עשו הרשע העדיף להפסיד הלימוד עם המלאך, העיקר שלא להתחבר לרשע!!!

דבר נורא! ללמוד עם מלאך את כל התורה, לדעת שכשהוא יוצא מבטן אמו הוא ישכח את כל התורה, אבל לא להיות בחברת אדם רשע! בודאי דבר זה מלמדנו על החומרה האיומה שיש בהתחברות לאדם רשע. וביותר התמיהה עצומה, מדוע פחד יעקב שהוא יושפע מעשו, אולי להיפך - עשו יושפע ממנו, מלימוד נשגב עם מלאך, יש לתאר איזו אווירה היתה, איזה שטייגען היה שם, ולמה שלא נאמר להיפך שתמיד הטוב ישיפע על הרע?

בשביל זה אנו צריכים להבין

עד כמה חמורה השפעת הרעה, והסיבה לכך כי הרשע שנכנע ליצרו הרע, פועל בכח הדמיון, וכפי שהביא בספר עלי שור בשם הספורנו, שכל כוחו של היצר הרע הוא בכח הדמיון, שהוא מראה לנו דמיונות ואנו משתעשעים בהם כאילו הם ציורים חיים של תענוגים, ומבטלים זמן רב עליהם עד שנמוגים, עד כדי כך הוא כותב שם, שרוב בני אדם מבליים את רוב שנותיהם בדמיונות הממלאים את כל רחשי ליבם. הוא מביא מדברי ר' ישראל סלנטר שאומר: "...הדמיון הוא נחל שוטף ואת השכל יטביע!"

עד כדי כך כתב בחובת הלבבות: "הדמיון יכול להביא בני אדם לידי כך שיהיה בטנם -אלוהיהם, תורתם - מלבושיהם, מוסרם, חיזוק משכניהם, הדמיון הוא כנחל שוטף והשכל יטבע אם לא נוליהו באניה, היא רגשת הנפש וסערת הרוח". זו הסיבה שכח הרע יכול להשפיע יותר מכח הטוב בגלל שכל כולו 'דמיון'! והדמיון נחל שוטף והשכל יטביע!"

...

שמעתי תיאור מוחשי מאד מה זה כח הדמיון, מהגאון ר' אלימלך בידרמן שליט"א: ילד אחד נסע ברכבת שדים בלונה פארק, אתם יודעים איך זה נראה? נכנסים לתוך מנהרה חשוכה עד להחריד, ואז פתאום מתוך החושך נשמעים קולות מחרידים של שדים וחיות טורפות... ונראות דמויות מפחידות

מתקרבות אליך, וכאילו רוצות לטרוף אותך... וככה עוברות כמה דקות של אימה ופחד, עד שיוצאים מהסיטו שמשלמים עליו הרבה כסף, ורוב הילדים יוצאים בוכיים ודומעים מהחוויה המפוקפקת הזו. ילד אחד יצא בוכה, ולא גמר לבכות, ניגש אליו מנהל האתר ושאלו מדוע הוא בוכה? אז הוא אמר לו שהכיפה שלו נפלה באמצע רכבת השדים, אמר לו המנהל: "בוא איתי וניקח את הכיפה", התחיל הילד לפרסם בכל גופו מהרעיון המפחיד - לחזור למנהרת האימה הזו ושוב לפגוש באותן דמויות של אימה ופחד, אמר לו המנהל: "בוא איתי אל תפחד, לא יקרה כלום", ואז נכנס אתו המנהל לתוך המנהרה החשוכה, והדליק את האור, ובבת אחת רואה הילד לפניו את הרמקולים מעוררי הצווחות המחרידות, ואת החיות והשדים העושים מסמרטוטים וגבס... והילד נרגע.

הדמיון מציג לאדם מציאות אמיתית שכמעט וא"א להכחישה, אבל ברגע שאדם פוקח את העיניים מדליק לעצמו את האור, הוא רואה שהכל דמיון אחד גדול.

מפורסם תאורו של מרן המשגיח ר' לייב חסמן זצ"ל על כח הדמיון, שפעם היה כפרי נבער מדעת, שראה מודעה על הצגה גדולה המתקיימת בתאטרון שבעיר הגדולה, כמובן שחשקה נפשו לראות פעם בחיים מה זה, ומה אנשים נוהרים בהמוניהם לראות את ההצגה, וכך אסף פרוטה לפרוטה כדי לקנות את הכרטיס.

והנה בהתקרב היום הגדול, ואחרי שברר מה הולך להיות שם, ואמרו לו שיושבים בחושך מוחלט, ורק על הקיר רואים דמויות ואורות, הוא קצת נבהל, והחליט שהוא מצטייד בפנס גדול לכל צרה שלא תבוא, וכך ביום ההצגה הוא מתייצב מרוגש כולו בתאטרון העירוני, כולם מתיישבים על מקומותיהם, ואז בפתע פתאום כבה האור, ולאט לאט מתחילים לרצד על גבי הקיר אורות ודמויות... הכפרי יושב מתבונן, כולו בהלם, בפלא המדהים הזה

שרואים דמויות אמיתיות על הקיר, אבל אז הוא פתאום תופס שכולם יושבים בחושך, והוא חושב לעצמו 'אני חייב לראות את הפלא הזה מקרוב'. הוא החליט על רעיון גאוני, הוא הרי לקח פנס איתו למקרה חרום, אז הנה הפתרון, הוא מתקרב בלאט לעבר הקיר בו מוקרנות הדמויות, ואז מדליק את הפנס במלא העוצמה ומכוונו לקיר, והנה: אכזבה עצומה, כל הדמויות נעלמו! הכפרי עומד משתומם, ולולא זעקות שאר המשתתפים על ההפרעה להמשך ההצגה, הוא בודאי היה מתחיל לטפל בקיר עצמו, לנסות להבין להיכן הדמויות נבלעו פתאום...

זה הסיפור האמיתי של כח הדמיון, מבאר מרן המשגיח ר' לייב חסמן זצ"ל - הוא נראה בדמיון כ"כ אמתי ומשכנע ומהנה, אבל כשמתקרבים אליו ומאירים אותו - הוא פשוט נעלם, כי באמת אין בכל הנאות העולם כלום, אלא הנאה רגעית בלבד, ולאחר מכן נהיה חלל ריק, ומגיעה האכזבה והתסכול על זה ששום דבר לא מצליח למלא את סיפוקי. כל הנאות העולם הן דמיון בלבד, אבל עצם הדבר אין בו כלום!

וזה הסיכון בהתחברות לחבר רע, אני יודע בתוך ליבי שמעשיו לא הגונים, אבל כשאני מתקרב אליו אני רואה כאילו בדמינוי איזה יופי... 'כמה טובים לו החיים' וכו'. הכל נראה כל כך מוחשי, וזו הסכנה הגדולה!

מידע @
שיעורים
עדכונים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

כאשר גברו הקולות, הוא ראה שהשוטר מנסה למשוך החוצה את אחד הילדים, המלמד קם בחמת זעם, ניגש אל השוטר הכה בו כמה מכות נמרצות וקרא לעברו: "חצוף !! מנוול!!!"

דפיקות רמות וניסור הדלת, לא הפרו את שקיעותו בלימוד

הרב ישראל ליוש

דלתות מקצועי כדי שיפתח את הדלת, ויצילו את רבי משה מהסכנה שאולי הוא שרוי בה...

חשוב לציין - הסביר רבי זאב איידלמן - שהמנעולים של ימיהם לא היו כמנעולים של ימינו שבסיבוב מקצועי של הפורץ הדלת נפתחת, פעולת הפורצים של הימים ההם היתה פשוט ניסור הדלת לחתיכות. ואכן הפורץ החל במלאכת ניסור הדלת, כאשר בחוץ מחכים רופאים ואנשי הצלה, כדי שיוכלו להעניק עזרה ראשונה לרבי משה, תיכף ומיד כאשר הדלת תיפתח. והנה לאחר שנפער חור גדול בדלת אצו במהירות אנשי הצלה, רעייתו, חמיו ואנשים נוספים שהיו עדים לדרמה הגדולה, ולתדהמתם רבי משה ישב בחדר בשלווה וברוגע כשכל כולו שקוע בלימוד, כאשר התמלא החדר באנשים, הגביה רבי משה את ראשו, הביט סביבו ושאל: "איך נכנסתם הלא הדלת הייתה נעולה?!"

...

הבולשביקים אסרו על היהודים ללמוד תורה, ואף סגרו את תלמודי התורה של הילדים, והם נאלצו ללמוד בהיחבא, הם היו נודדים ממקום למקום לבל יתפסו אותם השוטרים.

יום אחד שוטר גילה את מקום המסתור של ילדי בריסק, הוא נכנס לשם, תפס את אחד מהילדים וניסה למשוך אותו החוצה, ולעצור אותו בעוון לימוד תורה, המלמד שהיה שקוע בלימוד, בתחילה לא שם לב למתרחש, אך כאשר גברו הקולות הוא ראה שהשוטר מנסה למשוך

החוצה את אחד הילדים, המלמד קם בחמת זעם, ניגש אל השוטר הכה בו כמה מכות נמרצות וקרא לעברו: "חצוף !! מנוול!!!"

השוטר נבהל כנראה מאומץ לבו של המלמד, הוא הרי לא היה מורגל בכך כלל, כי ברוסיה לצעוק על שוטר ועוד להכותו היה עונש מוות מידי ללא משפט, ומרוב בהלה עזב את הילד וברח מהמקום. הילדים ניצלו את מנוסתו ומיהרו לשוב אל ביתם...

ילדי רבי חיים מבריסק זצ"ל למדו אף הם אצל המלמד, ולמחרת שאל אותו רבי חיים: "אכן נס גדול היה לך ולילדים, אך איך העזת לעשות כך לשוטר? איך לא פחדת?", השיב לו המלמד הצדיק: "כנראה שהרב לא שמע מה שהיה, היינו באמצע התוספות, ממש באמצע, ובדיוק אז אותו שייגץ נכנס פנימה, חוצפה שכזאת להפריע באמצע התוספות?!"

"וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהֵלִים" (בראשית כ"ה, כ"ז) התורה מתארת את ההבדל בין יעקב אבינו לעשיו הרשע, שיעקב היה 'איש תם - יושב אהלים' ואילו עשיו הוא 'יודע ציד - איש שדה'. יסוד גדול בגדלות וצמיחת האדם למדו מכך בעלי המוסר, כי הנה כל גדלותו של יעקב אבינו, בהיותו בחיר האבות, עמוד האמת, רגל שלישי במרכבה, מתגמד בתואר אחד 'איש תם, יושב אהלים', ועשיו הרשע הגדול, שעליו נפסקה ההלכה בידוע ששונא הוא ליעקב, כל תיאורו הוא 'יודע ציד, איש שדה', הלא דבר הוא, הבדלים כה מהותיים באים לידי ביטוי בסך הכל בתארים איש תם ואיש שדה?

אלא מכאן אנו לומדים, כי הכל תלוי במהות ובשורש, כאשר השורש מתוקן, העתיד מבטיח עליה והצלחה, אך כאשר הקלקול הוא ביסוד, גם הבניין שיבנה עליו יהיה רעוע ומקולקל. יעקב, איש תם יושב אהלים, היה - כתרגום האונקלוס - 'תבע אולפנן', 'מבקש', הוא לא הניח והקל על עצמו, אלא תמיד שאף עוד ועוד, זה המרשם היחיד לגדול בחיר האבות, עמוד התורה והאמת. עשיו במהותו היה 'איש שדה' אדם בטל - כפירש"י, שורשים כאלו אכן מצמיחים רשע גדול כעשיו.

מור הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל, מעורר על שינוי לשון נוסף בתיאורי התורה בין יעקב לעשיו, אצל עשיו כתוב: 'איש יודע ציד', ואילו אצל יעקב לא כתוב 'איש יודע ספר' אלא 'יושב אהלים'. וזאת, כי בחכמת הגויים ידיעת החכמה היא העיקר, אין כל חשיבות בעמל וביגיעה להשגתה. לא אחת שומעים אנו על אנשים שקנו את תוארם בכסף ללא שעמלו עליו כלל. הרי העמל בחכמה חיצונית ולא הצליח לקנותה, כל עמלו לריק. ואילו בתורה הקדושה השגת התואר לא תיחשב כלום, אם היא הושגה ללא עמל ויגיעה, השכר יינתן על העמל והיגיעה, על הישיבה באוהל, ואדרבה מי שידוע ללמוד ואינו לומד, אין בכך מעלה כלל.

...

הגאון רבי זאב איידלמן זצ"ל היה מספר ספור מופלא שאביו היה עד לו: הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל, בעל ה'אמרי משה', נוהג היה להסתגר בחדרו וללמוד שם בשקידה עצומה, שעות רבות יכול היה ללמוד שם ברציפות, מבלי שיפריעו לו לעסוק במשוח חייו.

יום אחד אירע שרעייתו הרבנית הייתה צריכה אותו בדחיפות, באין ברירה היא דפקה על דלת חדרו, אך הוא לא פתח, בלבה חשבה שבוודאי הוא נרדם, ולכן דפקה יותר חזק בתקוה שדפיקותיה יעירו אותו משנתו. לאחר שגם הדפיקות החזקות לא הועילו, החלו מנקרות מחשבות בלבה: 'מי יודע? אולי קרה לו משהו? אולי אינו חש בטוב?' משגבר חששה קראה לאביה. גם האב ניסה לדפוק בידו ובעזרת פטישים, אך כל ניסיונותיהם להעירו משנתו לא צלחו, או אז החליטו כי מקרה של פיקוח נפש הוא, וחייבים לקרוא לפורץ

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

בחר לך מתנה

ארגון 'אחינו' ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של 1.052 ש"ח ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

להלן חלק ממגוון האפשרויות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
 מסלול מס' **16**

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
 מסלול מס' **14**

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
 סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
 מסלול מס' **5**

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
 סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
 מסלול מס' **1**

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים
 סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 בהוצאת 'דרשו'
 כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

כאשר אמר הקב"ה למשה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו'" הושיבו שלוחים על ענן, ושלחום להביא אתרוגים מקאלבריה שבאיטליה

"הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל" (בראשית כ"ז, ל"ט)
 וכתב רש"י: ומשמני הארץ זו איטליה של יון.

ידוע ומפורסם שישנם חלק גדול מאחב"י המדקדקים להשתמש עבור ידוע המצוה באתרוג הבא מיאנאווא. יאנאווא היא עיר גינואה בארץ איטליה הדרומית, שם היה המרכז המסחרי של אתרוגי איטליה. האתרוגים גדלו למעשה בחבל השמן שבארץ איטליה באזור קאלאבריה הקרוב לגינואה, אך המסחר היה בעיר המחוז גינואה היא יאנאווא, ועל שם כך נקראו אתרוגים אלו בשם זה.

בס' כשרות ארבעת המינים (לרבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א עמ' קע"ט) מביא שבהוספות לשו"ע הרב (עמוד ע"ב בהערה) מובא שקבלה מבעל התניא והשו"ע הרב, להדר אחר אתרוגי קאלבריה יאנעווע מטעם הידוע לו, ואמר שכאשר אמר הקב"ה למשה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו'", הושיבו שלוחים על ענן ושלחום להביא אתרוגים מקאלבריה.

והעיר שהרי איטליה נעשתה רק בימי שלמה כמבואר בסנהדרין (כא:), שכשנשא שלמה את בת פרעה, גבריאלי נעץ קנה בים ועליו נבנתה איטליה

של יון, וראה גם רש"י בראשית בברכת עשיו, ומשמני הארץ זו איטליה של יון, שהוצרך רש"י לפרש כן שהואיל ויצחק כבר נתן ליעקב משמני הארץ,

הוצרך לתת לעשיו מקום חדש שטרם נוצר אז, וזו איטליה של יון, וצ"ע. ומלבד זה לא ברור כלל אם קיימו במדבר את מצות ארבעת המינים, שמלשון הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פרק מ"ג) משמע שציווי ארבעת המינים נוהג רק לאחר הכניסה לארץ, וכן ציין בציץ אליעזר (ח"ז) בשם הצדה לדרך (מאמר ד' כלל ו' פ"א), וכן מבואר באברבנאל עה"ת פרשת אמור, בענין ערבות שלא היו במצרים, וכל שכן במדבר שלא היו נחלי מים עיינות ותהומות, לכך צווה שכשיבואו אל ארץ נחלי מים ישמחו בערבותיה. (וראה בנטעי גבריאלי ה' ארבעת המינים עמ' שפג שהארץ ליישב הערה זו).

והעיר שהרי איטליה נעשתה רק בימי שלמה כמבואר בסנהדרין (כא:), שכשנשא שלמה את בת פרעה, גבריאלי נעץ קנה בים ועליו נבנתה איטליה

מדוע יצחק לא ביקש שיביאו לפניו כינור שע"י הניגון תשרה עליו רוח הקודש? אכילת מיני מתיקה סמוך לשבת כדי למשוך את הלב לשמחה בקבלת שבת ואכילת מיני מתיקה סמוך לברכת המזון כדי לברך מתוך שמחה

"ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה" (בראשית כ"ז, ד')

כתב רבנו בחיי: "שאינן כוונת יצחק בבקשת המטעמים לתענוג הגוף וחוש הטעם ח"ו, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת, כי בהתחזק כחות הגוף יתעורר כוחות הנפש, ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח"ק כדאיתא בשבת

(ל: שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה שנא' (מלכים ב, ג) 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', ומשורה מוזכר כמה פעמים בפסוק הנפש עם הברכה, ואמר 'בעבור תברך נפשי' וכן 'בעבור תברכני נפשי' וכן 'למען תברך נפשי'.

"ומה שבקש יצחק מטעמים לשמחת הנפש, ולא ביקש כינור לנגן כמנהג הנביאים, מפני שהיה עתיד לברכו בדברים גופניים, טל השמים ומשמני הארץ רוב דגן ותירוש, וע"כ רצה שתהיה סיבת השמחה מאכל ממין הדבר שהוא רוצה לברכו בו, ע"כ".

וראה ברש"י הירש שהעיר על דברים אלו: 'מוזר הדבר שרצו למצוא הקבלה לנגינתו של אלישע, כאילו יש כוח באיזה צלי טעים להביא את הנפש לידי התפעלות. אמנם כדברי רבנו בחיי מובא בפלא יועץ (אות ה' ד"ה הנאה וכו') שמביא מנהג אנשי מעשה, לאכול או לשתות שום דבר שערב לחיכם בקבלת שבת (בערב שבת סמוך לשבת), כדי לקבל שבת בשמחה, כי מתענוג ושמחת הגוף יכול לעורר תענוג הנפש ושמחה רבה של מצוה".

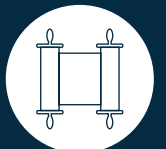
וכן בזוהר (פר' ויקהל ריח.) כשמדבר על ברכת המזון, מובא וז"ל: "מאן דמברך לקודשא בריך הוא מגו שבעא, בעי לכוונא לביה ולשוואה רעותיה בחדוה ולא ישתכח עציב, אלא דיברך בחדוה". והתרגום: מי שמברך להקב"ה מתוך השובע, צריך לכוון לבו ולשום רצונו בחדוה, ולא יהיה עצב אלא שיברך בשמחה.

וכתב החיד"א בהגהות ניצוצי אורות שם בשם הרש"ב (רבי שלום בוזגלו זצ"ל) על פי דברי הזוהר האלו, צריך שיאכל וישתה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה, וזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם.

וראה ביומא (פג:) שמיני מתיקה מרגילין לדברי תורה. וזה הטעם שנותנין לתינוקות הלומדין תורה קליות ואגוזים (כמו שמובא ברמב"ם בפיה"מ), שאלו ממשיכין את לבם ללימוד התורה.

- כיצד לא הבחין יצחק ברשעותו של עשיו?
- מה גרם לעשיו לבוז את הבכורה?
- מדוע האריכה התורה בעניין הבארות?
- מה ענינה של ברכת עשיו, אחר שיעקב כבר נטל את הברכות?

השאלות
בפרשת
השבוע

מדוע אין קוראים מפטיר בשבת מעניינה של שבת, "וביום השבת", כמו ביו"ט?

טעמים ומנהגים במפטיר והפטרה

הרה"ג רבי יהודה לב בעמח"ס "לב המועדים"

מרדכי פרק בני העיר אות תתלא)?
טעם אחר: לפי שמפטיר של שבת רק ב' פסוקים, ואם יקראו פרשת התמיד שקודם שהיא יותר מב' פסוקים, יוצא שהטפל יותר מהעיקר, משא"כ בר"ח אע"פ שמוסיפים יותר פסוקים מפרשת ראש חודש, מ"מ כיון שבעיקרא איכא ג' פסוקים, וראויה להוציא ס"ת בשביל עצמה, מצרפים אחרת עמה (לבוש רפג א).

טעם אחר: שאין קוראים מפטיר בשבת: לפי שצריך להפטיר בכל שבוע מענייניו של יום, ואם יפטירו בשבת יצטרכו להפטיר כל שבוע הפטרה של שבת, משום שקוראים בדסליק מינה, וא"כ כל ההפטרות יהיו מעניין אחד (תוס' מגילה כג, א בד"ה כיון, משנ"ב רפג א).

טעם אחר: לפי ששבת היא תדירה, שהיא כל ששת ימים, ולכן הקרבן שלה אין צריך הזכרה, משא"כ מועדים שהם משנה לשנה, תקנו לקרוא מפטיר שלהם [קרבנות] כדי שתהיה להם הזכרה (א"ר רפג בשם התניא טז).

טעם אחר: כיון שביו"ט מפסיקים את סדר פרשיות השנה, וקוראים בענייניו של יום טוב, קוראים גם את הקרבנות, משא"כ בשבת שקוראים על סדר הפרשיות ואין קוראים מעניין השבת, אין קוראים גם מעניין הקרבנות (ר"ן מגילה י, ב ד"ה ומדאמרין).
טעם אחר: לפי שהסיבה שביו"ט קוראים בקריאת מפטיר את קרבנות היום, ע"פ הגמ' תענית (כו, ב) "בזמן שישראל קוראים את פסוקי הקרבנות, הקב"ה מעלה עליהם כאילו הקריבו אותם, ומוחל להם על עוונותיהם", ולפי שהקרבנות במועדות באים לכפרה יש לקוראם, משא"כ קרבנות של שבת שלא באים לכפרה [ואע"פ שגם עולות מכפרין על החיים מ"מ עיקרן הוא לדורון וכן מקופיא מכפרא] (תוס' מגילה כג, א ד"ה כיון).

טעם אחר: לפי שבמועדות כתיב (ויקרא כג, ד): "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם" ובפשוטו של מקרא משמע שיש לקרוא בתורה בפסוקי מועדות, וגם ר"ח בכלל המועדות, משא"כ בשבת שלא נקרא מועד (דעת זקנים מבעלי התוס' במדבר כח ט).

סדר הקריאה: המפטיר עולה לתורה, וקורא כמה פסוקים מסוף הפרשה, ומברך תחילה וסוף.

הטעם שמפטיר בנביא עולה לתורה לפחות ג' פסוקים: כדי שלא יהיה כבוד התורה וכבוד הנביאים שווה, שאם יקרא בנביא לבדו, כמו הז' קרואים בתורה לבדם, הוי כבוד התורה וכבוד הנביא שווה, ולהיכר עשו שיקרא מה שקרא הקודם לו כשאפשר להוסיף (מגילה כג, א, שו"ע רפב ה ערוה"ש רפב).

מפטיר מן המניין או אינו מן המניין

נחלקו הפוסקים האם מפטיר מן מניין שבעה? ומעיקר הדין ק"ל שעולה למניין שבעה, ובשבת ויו"ט דמותר להוסיף יותר מז', מוסיפים כדי לצאת ידי השיטות דאינו עולה למניין שבעה, משא"כ במנחה וכן בשני וחמישי ותענית ציבור, שאסור להוסיף מעמידים על עיקר הדין שהמפטיר ממניין הקרואים והשלישי הוא המפטיר (אבודרהם שחרית של שבת ערוה"ש רפב יג). [ולכן במנחה בתענית ציבור אין קדיש אחר מפטיר, כיון שהוא מג' עולים (ערוה"ש רפב יד)].
הטעם שאין קוראים מפטיר בשבת מענייניו של שבת "וביום השבת" (במדבר כח, ט) כמו

ביו"ט, לפי שהמפטיר של "וביום השבת" הוא רק ב' פסוקים, ואין קריאה פחות מג' פסוקים (כמבואר בשו"ע לו ב), ולהצטרף עם פסוקים שלא מענייניו של יום אי אפשר [יבואר עוד בהמשך] (תוס' מגילה דף כג, א בד"ה כיון, ושו"ע רפג).

הטעם שלא מתחילים כמו בראש חודש בפרשת התמיד, ויהיה יותר מב' פסוקים, לפי ששאני ר"ח שיש חיוב לקרוא ד' גברי, ולכן קוראים תחילה ג' קודם חובת היום, וד' חובת היום שהיא "ובראשי חודשיכם", אבל בשבת שא"צ לעלות אלא אחד, מה שייכות יש לו לפרשת התמיד (ט"ז רפג בשם

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

02-560-9000 חייג עכשיו:

מעשה נורא באחד שמסר את התפילין להגהה, וכעבור עשר שנים מסר לסופר אחר לעשות הגהה, ומצא שאין פרשיות בכלל רק מלאות בגרעינים, ורוצה לקבל תשובה על מה שנתבטל מהנחת תפילין כל אותן שנים וברך ברכות לבטלה

תפילין שנתגלו פסולות

אכן יש חילוק גדול שמי שנהג ע"פ שיטתו בהלכה כרבי חייא, אז כך היתה ההלכה לגביו, וכמו שאמרו בשבת שבמקומו של רבי אליעזר היו כורתים עצים לעשות החמין בשבת, לצורך מכשירי מילה, כיון שלדעתו מכשירי מילה דוחים שבת. משא"כ מי שגילה שהתפילין שלו פסולות בחסרות ויתרות, או בשינוי צורת הכתב, הרי הוא שוגג ולא קיים מצוה לכל הדעות.

מצאנו להגאון רבי חיים פלאג'י בספרו שו"ת לב חיים (ח"ב סימן י'), שדן במעשה נורא באחד שמסר את התפילין להגהה, וכעבור עשר שנים מסר לסופר אחר לעשות הגהה, ומצא שאין פרשיות בכלל רק מלאות בגרעינים, ורוצה לקבל תשובה על מה שנתבטל מהנחת תפילין כל אותן שנים וברך ברכות לבטלה, ותחילה צדד בזכותו ע"פ החיד"א שהביא את דברי השבולי הלקט הנ"ל, שוב דחה שרבי חייא נהג לפי דעתו, ואין ראייה למי שנכשל בתפילין פסולות, וזה האיש יקבל תשובתו והסופרים אשר פשעו בדבר יקבלו עונשם, עוד האריך בראיות, ומסיק שיתענה ששים ואחד צומות על ביטול מצות עשה, ושלושים ושבע תעניות על ברכה לבטלה כפי שכתבו המקובלים, ומרומז בפסוק "לא יחל דברו" סופי תיבות בגימטריא שלושים ושבע. וכן "ככל היוצא מפיו" סופי תיבות עולה שלושים ושבע, וגם ילקה כמה ימים, וכיון שהיה הרבה שנים יעשה תיקון זה שלוש פעמים ושב ורפא לו.

עוד מצאנו וראינו להבן איש חי בספרו רב פעלים (או"ח ח"ד ס' ב'), בדבר שהגיע חכם לבגדד והוכיח לציבור שהתפילין שלהם פסולות, כיון שאינן מרובעות כראוי, ולמד את המומחים כיצד לרבע בצורה טובה, והכריז הרב זקנו של הבן איש חי, שלא יברכו על התפילין עד שיהיו מוכנות ברבוע גמור. והיתה נפש הציבור מרה עליהם שלא קיימו תפילין, ורצה הבן איש חי להמליץ בעדם מדברי השבולי הלקט הנזכרים, והאריך בראיות ע"ש.

מכל זה נשמע עד כמה חמור להשגיח על הגהת התפילין ועשייתן בצורה כשרה ומהודרת. ויש להעיר בזה שמצוי שהאותיות נפסקות מחמת קיפול הפרשיות והכנסתן לשל ראש, נוצר סדק באות במקום הקיפול. וגם יש פעמים שבזמן הוצאתן ובדיקתן, הבדיקה גורמת סדקים.

לכן יש להפקיד ביותר שיהיו חללים מרווחים שיוכלו להכניס את הפרשיות ללא דוחק, וגם להשגיח בהכנסת הפרשיות לא לקפלן בקיפול דק, רק בצורה רפויה שלא ייווצרו סדקים באותיות.

ומי שנכשל בתפילין פסולות, דעת כמה פוסקים שיזכה אנשים אחרים בהנחת תפילין, וגם שישתדל בעצמו לקנות תפילין מהודרות בתכלית ההדור לכל הדעות ללא חשש ופקפוק.

ומשפע מצוות תפילין יתמשך עלינו חיים ארוכים ושפע קודש מאת השי"ת.

מכות דף יא.

דנו הפוסקים במי שנתגלה שהתפילין שלו פסולות, ונתברר שלא הניח תפילין וביטל מצות עשה דתפילין, וגם ברכתו היתה ברכה לבטלה, או שכיון שמצדו עשה כל מה שיכול, והרוצה לקיים מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה.

הנה בסוגייתנו דנה הגמרא בדין תפירת תפילין, ורב מעיד שראה את התפילין של דודו רבי חייא, שהיו תפורים בפשתן ולא בגידים, שלדעתו א"צ דוקא גידים. והגמרא אומרת שאין הלכה כן, אלא צריך לתפור בגידים ואם תפרו בפשתן זה פסול, וכן נפסק בשו"ע שהלכה למשה מסיני לתופרם בגידין.

ולא יתכן לומר ח"ו שר"ח שהיו התפילין שלו תפורים בפשתן לא קיים מצוה, ובספר שבולי הלקט (שבולת ה') דן בברכת התורה, אם נוהג רק פעם אחת ביום, או בכל פעם שעוסק בצרכיו וחוזר ללמוד יברך ברכת התורה, ולאחר שהביא את דעות המחייבים ודעות הפוסטים, שסוברים שאם יברך נחשב ברכה לבטלה, סיים בלשון זה: "וכל איש מקבל שכר על מה שרואה בדעתו, אם דעתו מכוון לשמים". והביא ראייה מסוגייתנו שלהלכה תפילין שתפורות בפשתן פסולות, והתפילין של רבי חייא היו תפורות בפשתן, ובוודאי רבי חייא הגדול היה לו שכר תפילין כשאר החסידים, ואע"פ שתפורות בפשתן עכ"ד.

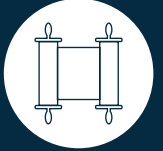
למדנו מדברי השבולי הלקט, שאם בדעתו כוון לשמים לקיים את המצווה, אף שעל פי הלכה לא קיים מצוה, נוטל שכר כאלו קיים את המצווה.

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

האם מותר לרחוץ את הפה במים לפני קידוש? המנהגים השונים בקשר לעמידה וישיבה בקידוש ומדוע אוכלים את ה'חמין' דווקא בשבת בבוקר?

איסור האכילה לפני קידוש

- החל מכניסת השבת, או מזמן שקיבל על עצמו אדם קדושת שבת מבעוד יום - אסור לאכול ולשתות עד לקידוש. ומותר לרחוץ פיו במים, כיון שאינו מכוון להנאת הטעימה של המים.
- מי שהחל בסעודה בערב שבת או בערב יום טוב סמוך לשקיעת החמה, וכגון סעודה שלישית בשבת שחל בה ערב יום טוב - צריך להפסיק את אכילתו לפני תחילת 'בין השמשות'.
- מי שסעד בערב שבת סמוך לשקיעת החמה, וסיים את סעודתו סמוך לכניסת השבת, ולאחר שנטל 'מים אחרונים', בטרם החל בברכת המזון, הבחין שכבר נכנסה השבת - יש אומרים שיברך מיד ברכת המזון, ולאחר מכן יקדש; ויש אומרים שיפרוס מפה על הפת שנותרה על השולחן ויקדש, ויאכל לפחות 'כזית' כדי שיהיה זה 'קידוש במקום סעודה'.

סדר הקידוש בליל שבת

- לפני הקידוש בשבת, יש לפרוס מפה מעל הפת ומתחתיה, ולהותירה מכוסה עד לאחר הקידוש, כדי ש"לא תראה הפת את בושטה", שהיא חשובה יותר ואף על פי כן מקדימים את היין לקדש עליו; וכן זָכַר לָמֶן, שאף בו היה 'לחם משנה', והיה מכוסה בטל מלמעלה ומלמטה.
- לדעת השולחן ערוך יש לעמוד בעת אמירת 'ויכולו' בקידוש של ליל שבת; והרמ"א כתב שמנהג בני אשכנז לשבת. ובעת אמירת הברכות שבקידוש - לדעת השולחן ערוך ניתן לעמוד, ולדעת הרמ"א עדיף לשבת. ורבים נוהגים לעמוד בקידוש על פי הקבלה.
- לדעת השולחן ערוך, יש ליטול ידים לסעודת השבת לאחר הקידוש, ולא לפניו, כדי שלא להפסיק בדיבור בין נטילת ידים לברכת המוציא. ולדעת הרמ"א, אמירת הקידוש אינה נחשבת כהפסק בין נטילת ידים לברכת המוציא, ועדיף שיטול ידיו קודם קידוש. ויש שכתבו שעדיף לנהוג כדעת המחבר - וכן המנהג - אולם בדיעבד, אם נטל ידיו, יקדש על היין, ואין הקידוש נחשב להפסק, כדעת הרמ"א.

מהלכות קידוש

- נשים חייבות במצות קידוש כאנשים, משום שהכתוב "זכור את יום השבת לקדשו" הוקש לכתוב "שָׁמֹר את יום השבת לקדשו"; והחייבים בשמירת השבת, דהיינו באיסור המלאכה, חייבים גם בזכירתה. ולפיכך, היכולת בידן להוציא אנשים ידי חובתם, אלא שמדרך הכבוד הוא שאשה לא תוציא אלא את בני ביתה.
- מי ששכח לקדש בליל שבת, ונטל ידיו לסעודה, ונזכר לאחר שברך ברכת המוציא, לפני שטעם מהפת, יאמר מיד את ברכת 'אשר קדשנו' של קידוש, ואחר כך יאכל מהפת.
- מי ששמע קידוש מפי אחר, ולא שמע את ברכת הגפן; וכל שכן אם בָּרַךְ על היין, אלא שטעה וברך 'שהכל' במקום 'הגפן' - יצא ידי חובתו.
- מי שיש לו רביעית יין בלבד - יבדיל במוצאי שבת על היין, ויקדש על הפת, כיון שאי אפשר להבדיל על הפת; ויש אומרים שיקדש בלילה על היין.
- חכמינו ז"ל אמרו "כבוד יום קודם לכבוד לילה", ומקיימים זאת באכילת ה'חמין' - שהוא החשוב שבמאכלי השבת - בסעודת הבוקר.

סיפורי צדיקים

גליון רפ"ה
שנה ז' תשע"ח

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

בנים אתם לה'

פעם שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: "אם אלוקים אוהב עניים הוא, למה אין הוא מפרנס אותם בעצמו?" השיב לו רבי עקיבא: "כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם" (בזכות הצדקה שאנו נותנים). לא הרפה טורנוסרופוס ואמר: "רק בשל כך ייגור עליכם להיכנס לגיהנם!" והמשיך: "אמשול לך משל: למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים, וצוה שלא להאכילו ולא להשקותו, והלך אדם והאכילו והשקהו. כששמע המלך, האם לא יכעס עליו בשל העובדה שהמרה את פקודתו? ואתם קרויין עבדים לה', כמו שנאמר (ויקרא כה) "כי לי בני ישראל עבדים", ואם ה' בחר לעשות את עבדיו לעניים, אל לכם להתערב במעשיו! השיב לו רבי עקיבא: "אמשול אני לך משל, למה הדבר דומה. למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים, וצוה שלא להאכילו ושלא להשקותו. והלך אדם אחד, והאכילו והשקהו. כששמע המלך, האם לא ישגר לו דורון? ואנחנו קרויין בנים, כמו שכתוב (דברים יד): "בנים אתם לה' אלוקים".

(בבא בתרא דף י')

לע"נ
מרת **מלכה בלומה רכניצר** ע"ה
ב"ר **משה הכהן איידלמן** הי"ו
נלב"ע ב' כסלו תנצב"ה

פרשת השבוע

וישב יצחק ויחפר את בארות המים
(כ"ז - י"ח)

מסופר על הרה"ק בעל "בית אברהם" מסלונים זיע"א, בשובו מארץ ישראל לברנוביץ כשנאסף הציבור להקביל את פניו, ישב אל השולחן ושתו משקה. ואמר אז מאמר צדיקים, שעל אברהם אבינו נאמר שחפר בארות, וכן יצחק חפר בארות. ואילו ביעקב לא מצינו כלל שחפר בארות, כי יעקב הרגיש שאין תפקידו לחפור בארות חדשים, אלא תפקידו הוא לשמור לכל הפחות על הבארות הישנים, שלא יקלקלו אותם ויסתמום בעפר. ולא הוסיף פירוש על כך. והוסיף על כך הרה"ק בעל ה"נתיבות שלום" זיע"א, שמשמעות הדברים היתה, מעין פירוש על נסיעתו לארץ ישראל, שלא בשביל לחפור בארות חדשים, אלא בכדי לשמור על הבארות הקיימים שחפרו שם.

גם ברוך יהיה (כ"ז - ל"ג)

מסופר על אברך אחד שהיה סמוך על שולחן חותנו, ששאל את הרה"ק רבי יצחק מאיר מגור זיע"א בעל "חדושי הרי"ם" אם כדאי שבעודנו

"אוכל מזונות" על שולחן חותנו, יעשה לו איזה מסחר בשביל להתרגל מעט בעסק, ויקיים בכך "טוב תורה עם דרך ארץ?" אמר לו הרבי: הנה יעקב אבינו היה "איש תם ישב אהלים" על התורה ועל העבודה, ואם כן למה התפעל יצחק אבינו ממה שעשו היה שואלו "כיצד מעשרין את התבן", וכדומה, הרי אף אם עשו שאל זאת באמת ולא במרמה, במה נחשב דבר זה לעומת עבודת יעקב אבינו? אלא שיצחק היה סבור שיעקב הוא איש בטלן ואינו בקי ברמאות, וכמו שכתב רש"י "איש תם כלבו כן פיו מי שאינו חריף לרמות קרוי תם", ולכן אין זו רבותא שהוא עוסק בתורה ובעבודה, אבל עשו היה "איש שדה" ועוסק בענייני העולם, ואף על פי כן שאל "כיצד מעשרין" וכו', על כן היה זה חשוב ליצחק יותר מעבודת יעקב, ולפיכך כשבא עשו אחר כך וסיפר ליצחק את מעשה הערמה שעשה לו יעקב בענין הברכות, אז אמר יצחק, עכשיו אני רואה שיעקב בקי בענייני רמאות עוד יותר ממך, ואעפ"כ הוא עוסק יומם ולילה בתורה, אם כן הרי הוא חשוב יותר ממך, לכן גם ברוך יהיה".

זמני השבת

זמני יציאת שבת
ירושלים: 5:17 ת"א: 5:18 ר"ת: 5:56

תולדות

זמני כניסת שבת
ירושלים: 4:03 ת"א: 4:17

מסר נפשו למען קיום מצוה, אדם מישראל ויתר על כל העושר הרב הצפוי לו, ונשאר חסר כל, וזאת כדי להחיות נפשות אומללות. החליטו בבית דין של מעלה, כי אדם שכזה זכאי למתנה חשובה ביותר בעבור מעשהו הגדול והאצילי.

שמע זאת השטן ובא לפני בית דין של מעלה ואמר: "לכל הצדיקים בטרם ניתנה להם מתנה מן השמים, ניתן להם נסיון, לכן עלי לרדת ולנסות את האיש הזה, והיה אם יעמוד בנסיון, יוכה במתנה שהוחלט לתת לו". שמע זאת אליהו הנביא זכור לטוב ואמר: "אם אמנם יש הכרח בנסיון, ארד אני ואנסה את האיש, שכן עלול השטן להעמידו בנסיונות קשים שבהם לא יוכל לעמוד, ועלול להיכשל חלילה". ואכן הסכימו בבית דין של מעלה, כי אליהו הנביא ירד ויעמיד את המוכסן בנסיון.

ומה עשה המוכסן, לאחר שנתן את כספו לאלמנה, והוא עצמו נותר חסר כל? בלבו גמלה החלטה לצאת ולנדוד בדרכים, מעיר לעיר ומעירה לעירה, "אולי יחוס עלי ה' יתברך, וישלח לי בדרך זו הצלחה" קיווה היהודי. הוא יצא לדרך, צעד וצעד, עד אשר עם ערוב היום התקרב לפאתי עיר כלשהי, כשירדה האפלה, נכנס לעיר, ולהיכן פונה יהודי בהגיעו לעיר זרה? כמובן, אל בית הכנסת, אך בטרם נכנס לבית הכנסת, גמר אומר בלבו, שלא יבקש מאיש לחם לאכול ומקום ללון בו, וזאת למרות שעיניו ויגע היה מעמל הדרך, ובמשך היום כולו לא בא דבר מאכל לפיו.

כשהחלטתו נחושה, נכנס אל בית הכנסת, נטל ספר בידו, ישב בצד והחל ללמוד מתוכו, שקוע היה בלימודו, ולפתע ניגש אליו יהודי זקן, הרים את עיניו וראה, כי הזקן שלפניו אדם נכבד ונשוא פנים. "שלום עליך ר' יהודי", ברכו הזקן, "מנין אתה, ומה מעשיך בעירנו?" שאל היהודי הזקן. סיפר לו האורח מנין בא, והשנים החלו מגלגלים בשיחה, עוברים מענין לענין, תוך כדי דברים סיפר האורח על המאורע האחרון שארע לו בעירתו.

נפעם הקשיב הזקן לסיפורו של היהודי האורח, וכשסיים הלה את דבריו, אמר לו: "יש לי הצעה בעבורך". פניו של האורח גילו התעניינות מרובה, והזקן המשיך: "ברוך ה', עשיר הנני ורכוש רב לי, הצעתי היא: אתן לך מכספי סכום כסף שממנו תוכל לפרנס את משפחתך כל ימי חיך, אבל בתמורה עליך למכור לי את זכות המצוה שעשית עם האלמנה והיתומים שבעירתך. בטוח אני שאודות לכסף שאתן לך בוודאי תצליח, בעזרת ה', להתבסס, ואז תוכל לקיים עוד מצוות רבות כגון זו!"

לידתו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זיע"א
(ליומא דהילולא ל' מרחשון)

מסופר על מוכסן יהודי שגר באחד הכפרים, את פרנסתו מצא בכבוד, ואף זכה לחיבתו של הפריץ, אדון הכפר, רק דבר אחד היה חסר לו למוכסן: הוא ואשתו לא זכו להיפקד בבנים, ועל כך היה צערם גדול.

באחד הימים בא אליו הפריץ ואמר לו: עומד אני לעקור למדינה אחרת, ועל כן עלי למכור את כל רכושי, ומכיון שמצאת חן בעיני ומכיר אני אותך כאדם ישר ונאמן, אהיה מוכן למכור לך את כל אדמתי ונכסי תמורת עשירית משוויים האמיתי. אך זאת - אך ורק בתנאי אחד, עליך לשלם לי את כל הסכום במזומנים בתוך ימים ספורים.

שמע המוכסן את ההצעה ולבו התרחב משמחה, הודמנות שכוו להתעשר פתע פתאום בקלות רבה. אולם שמחתו לא היתה שלמה, הסכום שדרש הפריץ, אף כי היה זה רק עשירית מהערך האמיתי של הרכוש, גם זה לא היה בידו.

לאחר שעזב הפריץ את הבית, פנה המוכסן להתייעץ באשתו, ולאשה היתה עצה: הן יש לנו עצמנו בית, נמכור אותו, כן נמכור גם את כלי הכסף ותכשיטי הזהב שברשותנו, ואם יחסר לנו מעט כסף להשלמת הסכום הדרוש, ניקח הלוואה מקרובים ומידידים. הסכים בעלה, ומיד נחפו למכור את כל אשר לו, סוף סוף היה בידו הסכום הדרוש, שמח וטוב לב פנה לביתו של הפריץ, לבצע את העסקה.

עודנו צועד בדרך ולאזניו הגיעו קולות בכי ואנחה: "אוי ואבוי, אוי ואבוי". עצר המוכסן, מבקש לדעת מנין בוקעים הקולות, עד מהרה הבחין כי מאחד הבתים שבצד הדרך עולים קולות השבר. פנה לעבר הבית ונכנס פנימה, ומה רואות עיניו? במרכז הבית עומדים אשה ושבעת ילדיה הקטנים וזועקים מרה, על שאביהם נפטר והניח אותם לאנחות בלי מזון ובלי בגד ללבוש.

דמעות נקו בעיניו של המוכסן, מצבם הקשה של האלמנה ושבעת היתומים נגע ללבו, בלי להסס הגיש לאלמנה את סכום הכסף שבידו ואמר לה: "קחי את הכסף הזה וחיי בו את נפשך ונפשות ילדיך. הביטה האלמנה בצרור בכסף שבידה ולא האמינה למראה עיניה, היה זה סכום עתק. בטוחה היתה, שהיהודי הניצב לצידה מהתל בה, ועל כן סירבה לקחת את הכסף. רק משחזר האיש והבטיח, כי הוא נותן לה את הכסף במתנה גמורה, נאותה האשה לקבלו.

מעשהו של האיש עשתה רושם גדל בשמים, אדם מישראל

מישל ונמשל

איזה עשיר השמח בחלקו

אמר הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א: אם ירצה אדם להשיג את המידה של "איזה עשיר השמח בחלקו" גם אם אין לו אלא פת במלח ומים במשורה, ימחיש לעצמו את מצבו ממשל ודוגמה: נגר צריך שיהיו לו כלי עבודתו, ובלעדם אינו יכול לעבוד באומנותו. כלי מלאכתו כוללים פטיש וצבת, מסור, מקדח ומברג ומקצוע, בעזרת מקצוע זה הוא מקציע את העץ ומחליקו, יבוא אדם ויפקיע את המקצוע - והנגר ישבות ממלאכתו ולא יוכל להרויח את לחמו.

מעשה בנגר שלוהה כספים למחייתו והתחייב לפרעם לזמן קצוב, עבר הזמן ולא פרע, בא בעל החוב וירד לנכסיו ונטל את המקצוע במשכון. בא לפניו הנגר, ודמעתו על לחיו, אמר לו: ראה, לווייתי בתקוה שארויח ואפרע את החוב, הדבר לא עלה בידי עד כה, אך עתה קיבלתי עבודה לבצע, וברווחיה אשיב את חובי, ברם אם עיקלת את כלי עבודתי לא אוכל לבצע את העבודה ויבצר ממני להשיב את החוב. הסכים המלווה וירד למרתף הכלים לחפש את המקצוע המעוקל, חיפש ולא מצא, לפתע הודקף ואמר לנגר: ראה, אינני מוצא המקצוע שלך, אבל מצאתי כאן מציאה השווה פי מאה, מכונה עדינה לליטוש יהלומים. התחנן הנגר: המשיך בחיפושך ומצא את המקצוע שלי, אמר המלווה, כמה מגוחך, המקצוע שלך שווה כמה פרוטות, ומכונה זו שווה הון, ובעיקרון, שתיהן עושות מלאכה זהה, מחליקות ומשייפות. "אמת ויציב", הודה הנגר, אך מה אעשה ומכונת ליטוש היהלומים יקרה וחשובה ככל שתהיה לא תתאים למלאכתי, לשיוף נסרים.

והנמשל: הן מובן הוא. הקב"ה "אלוקי הרוחות לכל בשר" הוא לבדו יודע מה מטרתה של כל נפש בעולם, מה ייעודה ונסיונותיה, ובמה תרוויח את שכרה הנצחי, המדרש אומר: "אין לך אדם שאין הקב"ה מנסה אותו", יש שנסיונו בעוני ויש שנסיונו בעושר, יש שנסיונו ביסורים ויש שנסיונו אם יבעט חלילה מתוך חיי שלוה, כל אחד כפי שורש נשמתו ולפי התיקון הנצרך לו, ואם היו נותנים לו את שדה נסיונו של הזולת, אף שנראה הוא כטוב ומשובח, יהא עבורו כמלטשה היקרה בידי הנגר.

ברגע הראשון נדמה היה לו, לאורח, שהוא חולם, הנה זימן לו הקב"ה סיוע כה מהיר, כמעט פצה את פיו לומר: "אני מסכים", אך כהרף עין חלפה מחשבה אחרת במוחו, והוא שמע את עצמו אומר: "לא אוכל להסכים להצעה, אם ה' יתברך זיכני לקיים מצוה כה חשובה מתוך מסירות נפש של ממש, לא אסכים למכור את מצותי זו בעד כל הון שבעולם.

אם כן, ניסה הזקן לשנות את הצעתו, "מכור נא לי מחצית מהמצוה שלך ותמורת זאת מוכן אני להעניק לך מחצית מכל הכסף שברשותי. גם להצעה הזאת סירב האורח, "אינני מסכים למכור מחצית ממצוותי" אמר בפסקנות. הזקן לא התייאש, "אנא", הפציר, "מכור נא לי חלק כלשהו מהמצוה שלך, ואפילו רק מאית ממנה, אל תדאג, אשלם לך בעבור זה כאילו מכרת לי מצוה שלמה". "לא! לא!" ענה האורח. "אינני מוכן למכור אפילו שמץ מהמצוה, בשום פנים ואופן לא אמכור ואינני חפץ לשמוע עוד את הצעותיך!".

בוה הרגע קרב אליו הזקן ועל פניו חיוך. "דע לך", כך אמר, כי אני הוא אליהו הנביא, מן השמים נשלחתי להעמידך בנסיון, ואתה, לא רק שזכית לקיים מצוה כה חשובה, אלא עמדת בנסיון בשלמות, וסירבת למכור אפילו חלק קטן ממצותך. האורח נעץ בזקן הניצב לפניו עיניים משתוממות, אך הזקן המשיך בדבריו: הודות למצוה שקיימת, ובזכות זה שעמדת בנסיון, תוכל לבחור לך אחד משלושת הדברים הללו: אריכות ימים לך ולאשתך, עושר והצלחה מרובים, או שמה ברצונך בבן, שיהיה צדיק וקדוש. בלי להסס השיב האיש: בוחר אני בבן זכר, עד היום לא זכינו אשתי ואני להיפקד בבנים, ומה בצע לנו באריכות ימים או בעושר כשאין לנו בנים?. והזקן הלא הוא אליהו הנביא אמר: ובכן, בעזר ה' יולד לכם בן צדיק וקדוש, אשר יאיר את העולם בתורתו וביראתו, אולם הדבר יתקיים בתנאי אחד: עליך ועל אשתך להיות נעים ונדים בגלות כל ימי חייכם. לאחר שנמלך האיש באשתו הסכימו שניהם לקבל את עול הגלות.

לא ארכו הימים ובן נולד ליהודי ולאשתו, שמו של הבן נקרא "מנחם", לאמר: זה ינחמנו, ואותו מנחם אינו אלא הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זיע"א שהאיר את העולם בתורתו ובצדקותו.

צ'ין אדם לחברו

איזו תועלת צמחה לך מהליכתך לגלות במשך זמן כה רב, אם עדיין קיים אצלך הבדל בין בנך לבין בן של יהודי אחר

מסופר: הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, שב פעם לביתו לאחר זמן רב של שהות בגלות בעיירות שונות, שכן זו היתה דרכו בעבודת הקודש. כשעמד הרבי במבוא העיר, שמע שני אנשים אומרים איש לרעהו: "הילד אלעזר חולה מסוכן הוא."

"מצבו בכי רע" - נענה השני ונאנח. לר' אלימלך היה בן בשם אלעזר. חשב שמדברים הם אודות בנו, ונבהל מאד. התחיל ללכת במהירות רבה לכוון ביתו, כשכולו דאגה וחרדה לילד. תוך כדי הליכה פגש אנשים נוספים מבני עירו, והתברר לו כי אלעזר החולה אינו בנו, כי אם בנו של הבלן המקומי. נחה מעט דעתו של ר' אלימלך, אבל מיד התנוצצו בקרבו רגשות חרטה ובושה. התחיל להתאונן ולנוזף בעצמו: "איזו תועלת צמחה לך מהליכתך לגלות במשך זמן כה רב, אם עדיין קיים אצלך הבדל בין בנך לבין בן של יהודי אחר?" החליט מיד לשוב שנית לגלות.

הבטחתי קודם לאחר

מסופר על נכדתו של הגאון ר' יעקב קמיניצקי זיע"א שהגיעה לפרקה. ומישהו העלה שמו של בחור מצטיין מהישיבה. שאלו

בעצת הסב הגדול, והרעיון מצא חן בעיניו, הוא לא פסק מלהלל את הבחור. הציעו איפוא שהסב ישוחח עם הבחור בנידון. "איני יכול", אמר, "הבטחתי למישהו להציע לבחור שידוך אחר. אקיים איפוא את הבטחתי. לאחר מכן נראה". בני המשפחה ידעו, כי כאשר מציע הסב שידוך לבחור, אינו מציע סתם כך. מלבד העובדה שבעצם הצעתו של ראש הישיבה יש משום המלצה חמה, הריהו טורח בדבר, מייעץ ומדריך. ביקשו ממנו איפוא שימלא את אבטחתו באיפוק, יסתפק בהצעה. אין הוא חייב לעודד ולשכנע, כשההצעה הבאה היא נכדתו שלו. אבל הוא סירב. "להיפך", אמר, "עלי לנסות בכל כוחי..."

זהירות על הזמן של הזולת

מפאת המחסור ששרר בימי המלחמה בשנת תש"ח, הנהיגו בארץ חלוקה של נפט ע"פ תור. פעם ירדה הרבנית, אשתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א ונעמדה בתור הארוך. המוכר הבחין בה ומתוך דרך ארץ כלפיה, קרא לה לעמוד בראש התור. משראה רבי איסר זלמן שאשתו שבה לאחר זמן קצר, שאלה והתברר לו שקיבלה נפט בלי תור. "זו גניבה, גזל זמנם של אחרים", אמר לה. "לכי מייד, החזירי את הנפט ועמדי בתור כמו כולם."

תילולא דצדקיא

שבת קודש ער"ח כסלו
הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב ב"ר יהודה לייב (תר"ו)
יום ראשון א' כסלו
רבי שלום שכנא מלובלין ב"ר יוסף (שי"ט)
רבי יוסף שמואל אב"ד פפ"ד (מסורת הש"ס) ב"ר צבי הירש (תס"ד)
הרה"ק רבי יצחק ב"ר שמואל (פחד יצחק תקי"ז)
יום שני ב' כסלו
הרה"ק רבי שמעריל מווערחובקה (תלמיד הבעש"ט (תקל"ז)
הרה"ק רבי משולם פייביש מזאבריו ב"ר אהרן משה (תקנ"ה)
הרה"ק רבי משולם פייביש הלוי (יושר דברי אמת) ב"ר אהרן משה
הרה"ק רבי ישראל יצחק מראדישיץ ב"ר דוב בער (תרי"ח)
הרה"ק רבי עקיבא סופר (דעת סופר) ב"ר שמחה בונים (תש"ך)
יום רביעי ד' כסלו
הרה"ק יעקב דוב מאמשינוב ב"ר ישראל יצחק מווארק (תרל"ז)
יום חמישי ה' כסלו
רבי שמואל אליעזר ב"ר יהודה הלוי (המהרש"א - שצ"ב)
הרה"ק רבי אשר אנשיל הלוי אב"ד טשענגנער (מנחת אשר) ב"ר שמואל (תרל"ד)
הרה"ק רבי ברוך בער ליבוביץ ב"ר שמואל דוד (ת"ש)
יום שישי ו' כסלו
הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מסטראפקוב ב"ר ישכר דוב - תשנ"ה

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמילאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" יספורים יוסף הדרים על המצוות.

הכנת מאכל ביצה עם בצל בשבת (א)
הנה בהכנת מאכל ביצה עם בצל בשבת, אפשר להיכשל ח"ו בכמה איסורים, ולכן נסכם כאן בס"ד מספרי הפוסקים, האיך צריך להכין זאת.

א) יזהר לקלף את הבצלים ואת הביצים תוך חצי שעה שמתחיל הסעודה, ולא קודם לכן. (שו"ע או"ח סימן שכ"א סעיף י"ט ברמ"א)

ב) המחמיר לקלוף את הבצלים מערב שבת, תבוא עליו ברכה. (שו"ת באר משה ח"א סימן ל"ח)

ג) יתן שמן בקערה לפני הביצים והבצלים משום לש, (פסקי תשובות סימן שכ"א אות ו'). ויש שסוברים שעיקר הקפידא הוא רק שיתן השמן לפני נתינת המלח. (וע"ע בספר "עם מקדשי שביעי" חלק א' עמוד קל"ה באריכות).

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

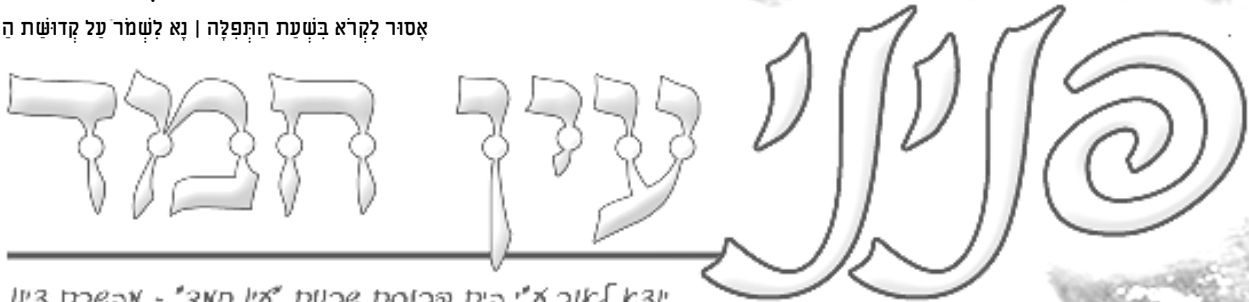
בחסות רשת חנויות

גל פז

מברכים חודש כסלו
המולד במוצש"ק בשעה 12:57
ר"ח ביום ראשון בשבת

פְּרֻשֶׁת תּוֹלְדוֹת | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

יִצְחָק לְאִיזוֹר ע"י בֵּית הַכְּנִסִּית שְׁכֵנֵת עֵין חוּמָה* - אֲבִשְׁרֵת צִיּוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֶׁת תּוֹלְדוֹת – חֲנוּךְ לְנֶעֱר

"וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו" (בראשית כה, כח)

וגם משתדל להראות בפני אביו ואמו כאילו הוא מתנהג כראוי, אז ראוי לקרב אותו. **עדיין יש תקווה, שאולי ישוב במשך הזמן מדרכו הרעה.**

כידוע, קיים עֵשָׂו למרות רשעותו מצוות כיבוד אב במדריגה גבוהה מאוד, שכן היה לובש בגדי מלכות, בשעה ששירת את אביו.

ואף שכעס מאוד על יעקב אחיו בגין הברכות, לא רצה לצער את אביו ואמר: **"יִקְרְבוּ יָמֵי אִבְל אָבִי וְאֶהְרַגְהָ אֶת יַעֲקֹב אָחִי"** (בראשית כז, מא).

לפי זה אפשר לומר, שאף על פי שיצחק הכיר היטב את עֵשָׂו בנו, מכל מקום הראה לו אהבה כדי לקרבו.

ובזה מובן מדוע אצל רבקה נאמר **"אֲהַבֶּתְ אֶת יַעֲקֹב"** (בראשית כה, כח). ואילו גבי יצחק נאמר **"וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו"** (בראשית כה, כח).

יצחק לא אהב את עֵשָׂו באמת אלא פעל פעולת אהבה. **אהבה מהשפה ולחוץ משיקוליים חינוכיים, לכן נאמר "וַיֵּאָהֵב"**.

ומזה אפשר ללמוד פרק בסוגיית חינוך הבנים. האב המחנך צריך להקדיש מחשבה רבה לכל ילד על פי דרכו הוא.

יש לדעת, מתי לקרב ומתי לרחק, באיזה מקרה להגיב ובאיזה להתעלם. ועל הכול יש להרבות בתפילות ובתחנונים לזכות בסייעתא דשמיא לכך.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליד אלחנן רפאל בן איריס וליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות אינתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
---	--	--	---

העלון מוקדש להצלחת

יחזק אריאל בן טובה	חגי חיים וב"ב
שמואל אימן בן אסתר זרי	שגית בת רותי
משפ' שטרית	חיים בן בכורי
מאיר ישראל בן רחל ברכה-ליאור יהושע סומך וב"ב	יראת שמים
יהודה אריה בן רחל ברכה-עינת בת רחל ברכה	גלית בת מסודי
רחל ברכה בת פדילה דליה	ארז בן שושנה
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים	רונן אברהם וב"ב
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע	ארז מזרחי וב"ב
שלמה ודנה דוד וב"ב	אריה ושרה לוי וב"ב
קסיר אפרים וב"ב	כולל ברסלב אילת
י.מ.ש כדורי	אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב	

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר	רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט	סיון בת אסתר
עמית בת טובה	יוסף בן רחמה
נתנאל בן ג'ינה	אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה	דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה	מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית	יפית בת ג'ינה
שרי ימנה בת שולמית	שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית	אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי	אליהו דורי בן ימנה
אילנה בת רחמה	שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר	רחל מרים בת יהודית
נועה בת מזל טוב	משה מנחם בן רחל
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה	

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה	יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה-	בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בת פרחה-	בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי	דליה אפרת בת נעמה
אסתר בת סוליקה	סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר	דינה בת מזל
יהודית אסתר פראל בת חיה-	בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה	נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורי	אפרים בן שרה
תמר פורטונה בת מיסה	רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה	נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה	טובה בת אורה
שלו בן מזל פחימה	אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה	רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה	שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה	בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה	יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה	יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה	קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון	ר' אליעזר בן עטיה

18/11/2017		כ"ט חשוון תשע"ח	
פרשת תולדות			
הפטרה: "מחר חודש"- שמואל א' כ'			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ב
17:49	17:16	16:04	
17:44	17:12	16:21	ת"א
17:44	17:12	16:20	חיפה
17:48	17:15	16:24	ב"ש

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק ג'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורגיה ז"ל

האם בכדורי פלאפל יש דין בישולי גוים? מה הדין בטיגון שניצל קפוא שכבר נגמר בישולו?

Ice: א

תשובה: ב

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

שניצל תירס או נקניקיה, שמגיע קפוא אך לאחר גמר בישול, אם גוי טיגנו במחבת או חימם במיקרוגל, מותר - ואין בו איסור. **הערה:** היות ונאכל כמות שהוא חי לאחר ההפשרה. ודין זה בין בנקניק סויה - ובין בנקניק בשרי.

יש להחמיר בכדורי פלאפל משום בישולי גויים, ולכן, לכתחילה, אין לתת לגוי להורידם לתוך המטגנת. **הערה:** אופן הכנת הפלאפל נעשה באופן שנתנים את גרגירי החומוס בתוך גיגית מים, כשהם לא מבושלים, ולאחר מכן טוחנים אותם ועושים מהם עיסה אותה נותנים לתוך המטגנת בשמן עמוק. דעת הראש"ל הגר"ע יוסף בשו"ת מעין אומר ח"ה (עמוד קצט) - להחמיר בזה משום בישולי גויים. ובספר הכשרות לרב פוקס (עמ' תמט בהערה עח) הביא שאין פלאפל בכלל בישולי גויים, שאינו עולה על שולחן מלכים. ולכאורה הדין כן, היות שאינו עולה על שולחן מלכים כמנה עיקרית. ונהוג בימינו לאוכלו על ידי עוברי דרכים. **לבני אשכנז, די בהדלקת המטגנת על ידי ישראל.**

מטגנות חדישות, שמניחים את עיסת הפלאפל בתוך מכונה חשמלית, והיא מעצמה נותנת את הכדורים לתוך השמן, נראה שאף לדעת בני ספרד, אין איסור בדבר לאחר שהיהודי הדליק את המכונה, אף שאת העיסה הגוי נתן לתוך המכונה. **מקורות:** עיין בשו"ת דברי דוד ח"ג (יו"ד סימן יב) שהעלה להחמיר בזה. ואחר המחילה צ"ע מה ראה על ככה. ועוד, שבחשמל קיל טפי.

גרגירי חומוס מבושלים על ידי גוי, שעושה מהם ממרח [סלט חומוס], אסור באכילה. **מקורות:** הליכות עולם ח"ז (עמוד קו) לעניין אפונים ופולים מבושלים על ידי גויים, שאסורים משום בישולי גויים. ע"ש. ובפרט בימינו שהחומוס עולה על שולחן מלכים ונמצא בסעודות חשובות של אנשים רמי מעלה. וכן הביא בשו"ת מעין אומר ח"ה (עמוד רב) שהראש"ל הגר"ע יוסף צ"ל החמיר בזה. ובספר "פת בג המלך" (עמוד פב) התיר לכתחילה ממרח חומוס שנתבשל על ידי גוי כאשר ישראל הדליק את האש. ע"ש. ולענין "שומשום", שמכינים ממנו טחינה, דעת רוב הפוסקים שהוא נאכל חי ואין צריך להקפיד על בישול ישראל. ראה שו"ת דברי דוד ח"ד (סימן יז). אולם, כיום יש מספר חברות של טחינה, שמקפידות על בישול ישראל [כגון טחינה ירושלים] כדעת הראש"ל הגר"מ אליהו צ"ל שהחמיר בזה.

גרגירי חומוס - אין בקלייתם משום איסור בישולי גויים. **מקורות:** רמב"ם (פי"ז ממאכלות אסורות הי"ז) שאין אדם מזמין את תבירו על קליות. וכ"פ הרמ"א (יו"ד סימן קיג ס"ב), ובספר הליכות עולם (שם).

תפילה מפלאה

לפנינו סיפור מפעים ומרגש עד דמעות, המעובד מתוך הספר 'ופריו מתוק' אותו סיפר מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, ויש בו כדי ללמדנו מהי כוחה של תפילה הבוקעת מלב טהור, וכי עוצמתה האדירה עשויה לשנות את הטבע ולחולל מהפכה של ממש. לאחר אחד מ'שיעורי הרופאים' שמסרנו לפני רופאי ישראל, הבחנתי ברופא בכיר, הממתין לי מחוץ לפתח בית המדרש. כשפניתי אליו, ראיתי שהוא מרוגש מאוד, ובידו הייתה שקית. שאלתי אותו: "דוקטור, רצית לומר לי משהו?" מחמת סערת הרגשות שלו, היה קשה לו לדבר.

הוא הכניס את ידו לשקית, והוציא מתוכה סידור תפילה לתלמידים, השייך לבנו. "מה מיוחד בסידור הזה?" - התעניינתי - "מדוע הסידור גרם לך להתרגשות רבה כל כך?". הרופא סיפר: "לפני כחמש עשרה שנה התחתנתי עם אשתי. כעבור מספר שנים בהם לא זכינו להיפקד, נודע לנו, לצערנו הרב, כי על פי הרפואה, אין סיכוי, שנזכה להביא ילדים לעולם. לכן, לאחר זמן מה קיבלנו לאימוץ תינוק חמוד. גידלנו וחינכנו אותו בנאמנות ובמסירות רבה".

"לפני כשנה" - ממשיך הרופא לספר - "הבן המאומץ עלה לכיתה א' בתלמוד תורה. כעבור מספר חודשים, נערכה לילדי הכיתה 'מסיבת סידור', שבה קיבל כל ילד סידור תפילה מהודר. והנה, לאחר המסיבה, הבחנתי, שהבן נתון בהרגשת רוממות לא רגילה. פניו היו קורנות מאושר, היה אפשר לחוש את ההתרגשות הגדולה, המתחוללת בקרבו. גם כשהגענו הביתה הוא עדיין היה מרוגש עד מאוד.

"בני היקר" - פניתי אליו - "מה עובר עליך, מדוע אתה כל כך מרוגש?". "מה השאלה?" - תמה למולי - "הרי קיבלתי היום סידור!". המשכתי להתעניין: "ורק בגלל שקיבלת סידור אתה כל כך מרוגש ונסער?"! והבן, שעדיין בטוח, שאני אביו הביולוגי, השיב כשעיניו מוצפות בדמעות: "אבא, הרי עכשיו שיש לי סידור, וברוך ה' יודע אני להתפלל, אוכל לבקש מבורא העולם - תן לי אח!! כעת לא אפסיק להתפלל, לזעוק, לבכות ולהתחנן - אנא ריבונו של עולם, חוס ורחם עליי, אני רוצה אח!!".

"כל כך ריחמתי על הילד הצדיק. ליבי ממש נחמץ בקרבי. אך בוודאי, שלא גיליתי לו, שאין כמעט סיכוי, שנוכל להביא ילד לעולם שיהיה כאחיו". וכאן, הרופא הבכיר אינו מתאפק ופורץ בבכי, ומסיים את סיפורו: "מסיבת הסידור היא, נערכה לפני תשעה חודשים. היום, זכינו בסייעתא דשמיא להכניס את בנו הנולד לנו - לאחר חמש-עשרה שנות עקרות - בבריתו של אברהם אבינו!".

<p>מְנוּיִים</p> <p>לקבלת העלון חנם ב- email- מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com</p>	<p>הקדשת העלון</p> <p>נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805</p>	<p>לשאלות בהלכה</p> <p>נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)</p>
---	---	---

הגאון הרב יעקב בצלאל ז'ולטי זצ"ל - נולד בשנת ה'תרפ"ו (1926) בפולין. בהיותו כבן שש שנים, בשנת ה'תרצ"ב (1932) עלה עם משפחתו לארץ ישראל והתיישבו בירושלים. בילדותו למד בישיבת 'עץ חיים', לאחר מכן בישיבת 'חברון' ונחשב לעילוי. ידיעותיו ושקדנותו בתורה היו מופלאות והיה מנצל כל רגע להגות בתורה הקדושה. בשנות ה-50 החל לכהן כחבר בית הדין הרבני בירושלים, וכעבור מספר שנים, בהיותו כבן 35 בלבד, התמנה כחבר בית הדין הגדול לערעורים. זכה פעמיים בפרס הרב קוק לספרות תורנית (בשנת ה'תשי"ד-1953 ובשנת ה'תשכ"ד-1963). הרב הקים את ישיבת 'יד אהרן' בירושלים ואף עמד בראשה. בתחילת שנות ה-70 הכתירו רבנים חרדים בולטים בירושלים את הרב באורח לא רשמי כרב העיר ירושלים. בשנת ה'תשל"ט (1978) נבחר באופן רשמי לרבה האשכנזי של ירושלים. תפקיד אותו מילא עד שנת ה'תשמ"ג (1982). נפטר ב-ל' חשוון ה'תשמ"ג (1982). חי כ-56 שנים.

אביו: ר' משה אריה. **אמו:** מרת שרה רחל. **אחיו:** ר' מיכל, ר' יוסף (מספרים עליהם שהיו מתווכחים בלימוד תורה באוטובוס בריתחא ובקולי קולות, עד שהנהג היה צריך להשתיקם שוב ושוב). **בנו:** ר' אריה (חתן ר' יצחק חברוני, מנהל ישיבת חברון). **בתו:** מרת חנה בת שחר (נישאה לר' יהושע אייכנשטיין, ר"י 'איתר' חדרה ולאחר מכן ראש ישיבת 'יד אהרן' בירושלים).

מספריו: **ימשנת יעבץ** - על אורח חיים - הלכות מועדים, חושן משפט ויורה דעה
יפר הגאון ר' זונדל שטרן רבה של קהילת פרושים 'בית מאור' ברמת שלמה, מעשה ששמע מאימו, ששמעה זאת מבעלת המעשה, אימו של רבינו. הייתה תקופה בירושלים בה פרצה מגיפה של מחלת עיניים קשה, רוב החולים במחלה זו התעוורו ולא הייתה תרופה למחלתם, הנער בצלאל ז'ולטי היה אז כבן עשר, ילד יתום מאביו שאמו האלמנה גידלה לבדה במסירות עילאית, כבר אז ניכרו בו כישרונותיו העצומים, ואהבתו לתורה לא ידעה גבול, הוא ניצל כל רגע ללימוד תורה, ואכן עלה ונתעלה. מכריו ניבאו לו גדולות, ותקוות רבות היו לאימו, היא חשה תחושת שליחות כי היא מגדלת בביתה את גאון הדור הבא.

בליבה התפללה כל העת שרק לא תפגע מחלת העיניים בבנה, כל עתידו תלוי בעיניו. אך מנהיג העולם רצה אחרת והנה יום אחד חוזר רבינו לביתו מהת"ת, ובפיו בשורה מפחידה 'אמא!! כואבות לי מאוד העיניים', האם אמרה בליבה 'אשר יגורתי בא', מי ייתן ואולי זהו כאב שיחלוף, נקווה שלא מדובר במחלת העיניים הקשה, ונשאה תפילה לבורא העולם שהכאב יחלוף כלעומת שבא.

למחרת חוזר הבן מהת"ת ועיניו נפוחות מאוד. ראתה זאת האם ומיד ניגשו לרופא לאחר בדיקה אמר בצער שבנה חלה במחלת העיניים, אין מה לעשות וככל הנראה הוא עומד להתעוור בימים הקרובים, ואכן כך היה. בצלאל ז'ולטי הילד המוכשר אשר ניצל עד עתה את כל רגעיו ללימוד התורה התעוור. האם לא ידעה את נפשה מצער, כל חלומותיה שבנה יגדל בתורה נגוזו, כיצד יוכל ללמוד את התורה הקדושה כשהוא עיוור? בצרתה החליטה ללכת לבכות אצל 'רחל אמנו', לתפילה זו לקחה את בנה, ובהיותו עיוור שמה אותו בעגלת תינוק, וכך הלכה מהעיר העתיקה עד לקבר רחל **מרחק הליכה של שעתיים שלמות**, בהגיעה לקבר רחל פרצה בזעקות שבר לקב"ה שיחוס וירחם על ילדה הקט, ויחזיר לו את מאור עיניו.

אל תפילות האם הצטרף רבינו ובזעקות שבר מעמקי נפשו ביקש מריבון העולמים 'והאר עיני בתורתך', וכך אמר: 'הקב"ה אני רוצה לבקש בקשה, ואני רוצה שרחל אמנו תקשיב ותשמע אף היא את בקשתי, אני מוכן להקריב את מאור עיני, ולוותר שלא אראה לעולם את אימי היקרה, אני מוכן לוותר ולא לראות יותר את חבריי, גם את המאכלים אשר אוכל מהיום והלאה אני מסכים שלא לראות, את כל העולם היפה שבראת אני מוכן להקריב ולא לראות יותר, אבל על דבר אחד איני מוכן לוותר, אני רוצה לראות את תורתך הקדושה, אני בסך הכל ילד קטן שלא הספיק ללמוד הרבה רק כמה פרקים במשניות ובגמרא, אני רוצה להמשיך ללמוד ולשם כך אני חייב את מאור עיני בחזרה', וכך מירר בבכי קורע לב, אימו מספרת שדמעותיו יצרו מעין נחל ארוך שזרם עד למצבת קבורתה של רחל אמנו, וכך תוך כדי בכיות נרדם, ואימו החזירה אותו לביתם כשהוא עדיין ישן שינה עמוקה.

למחרת בבוקר התעורר בצלאל, והוא מבקש מאמו ללכת לת"ת. האם התפללה מאוד: "איך תלך? הרי אינך רואה דבר?". ענה לה בנה: "'אמא ברוך ה' רואה אני היטב, וכבר חשקה נפשי ללכת ללמוד תורה', הבינה האם שנעשה לה נס ותפילותיהם שבקעו מעומק ליבם הטהור התקבלו ברומים, אך מתוך כוונה לשמור על בריאות בנה ביקשה שיבוא איתה לרופא כדי שיבדוק שאכן המחלה נעלמה. אך הילד התעקש. עז רצונו ללכת לת"ת, וכך הסביר לאימו: 'קיבלתי במתנה מאת הקב"ה את מאור עיני בחזרה, איני יודע כמה זמן עוד אזכה לראות, לכן חייב אני לנצל כל רגע ללימוד התורה הקדושה'. וכך גם בימים הבאים התעקש שלא לבזבז זמן כדי ללכת להיבדק אצל הרופא. ברבות הימים גדל. שמו הלך לפניו, והתפרסם בקרב רבים בבהירות לימודו, עומק סברותיו ופלא התמדתו. כאשר היו באים לאימו ומשבחים אותו, הייתה אומרת להם **'אינכם יודעים כמה דמעות עלו לו לר' בצלאל כדי להגיע להיכן שהגיע'**.

הגו האישי של הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל, רבה של ירושלים, סיפר שביום שנפטרה אימו של הרב, קיבל טלפון מרבינו בשעה שבע בבוקר, שיבוא להסיעו לבית האבות ברעננה בו הייתה מאופשזת. רבינו ידע שאימו במצב של גסיסה רח"ל, ולכן ביקש להגיע אליה, ולהיות לידה. הנהג הגיע מיד לבית הרב, והם יצאו לדרך. לאחר כשעה הגיעו לרעננה. כשהגיעו, התברר שהאם כבר נפטרה.

סיפר הנהג: "שאלתי את הרב מתי קיבל את הטלפון על מצבה הקשה של אימו?", והשיב כי היה זה בשעה חמש בבוקר. "ומדוע הרב לא התקשר אליי בשעה זו, והיינו מספיקים להגיע לפני הפטירה?", היקשה הנהג. ורבה של ירושלים השיב: **"מאחר ויש לך ילדים קטנים, לא מצאתי שום סיבה מספקת שתתיר לי להעיר את ילדיך. כשישאלו אותי בשמיים, לאחר 120 שנותיי, מדוע התקשרתי אליך כל כך מוקדם, והערת את הילדים, לא יהיה לי שום תירוץ"**. (ברכי נפשי)

רבע שעה לאחר מכן צלצל שוב הטלפון בביתי. על הקו היה הפעם יהודי, שבדרך כלל אני הוא זה, שפונה אליו כדי לבקש את עזרתו בנושאים שונים, ולא להפך. אולם באותו לילה התחלפו התפקידים בינינו, והיהודי סיפר לי, שהוא מצלצל אליי, כיוון שאינו מצליח להירדם.

לשמע דבריו אמרתי לו: "מעניין, הלילה הזה הוא ליל שימורים, אני לא מצליח להירדם, אישה נוספת שהתקשרה אליי איננה מצליחה להירדם ועכשיו גם אתה מתקשר שאינך מצליח להירדם. פלאי פלאים". כך הוספתי וסיפרתי לו על האישה, שהתקשרה רבע שעה לפניו, כיוון שיש ברשותה מטילי זהב, שהיא מעוניינת למוכרם, והדבר טורד את שנתה.

כאשר היהודי שמע זאת, הוא התעניין לגבי מטילי הזהב שברשותה, וכיון שראיתי שהוא רציני בכוונותיו – הקראתי באוזניו את מספר הטלפון של האישה, כדי שישמע ישירות ממנה את הפרטים.

זמן מה לאחר מכן צלצלה אליי האישה ואמרה, שברצונה לבוא לביתי בליווי האיש שהפנית אליה קודם ובליווי עורך דין, לצורך חתימת העסקה. כמובן שהסכמת.

בזמן שנחתמה העסקה בביתי, רטנתי קלות בליבי, שהנה הם חותמים על עסקה עתירת ממון, ואילו אני – אין לי שום רעיון, **מניין אשיג את הסכום הדרוש לרכישת הווילה, שאותה רציתי לקנות עבור הישיבה הקדושה, שממנה תצא תורה?**

עודני חושב מחשבות אלו, הושיטה לי האישה מעטפה של כסף ואמרה שכך נדרה בלבה – שאם העסקה תצליח, היא תתרום לי את סכום הכסף שבמעטפה. כאשר פתחתי את המעטפה גיליתי לשמחתי הרבה שטרות כסף המונים יחד **חמש מאות אלף פרנק!** הודיתי לה' על גודל חסדו עימי, אך עדיין תהיתי, מהיכן אביא עוד מאתיים אלף פרנק.

חסדי ה' כי לא תמנו – באותו אופן שבו נשלח אליי הסכום הראשוני, נשלח אליי גם הסכום החסר. כאשר עליתי למשרד הישיבה מצאתי מעטפה המונחת על השולחן, וכשבדקתי את תכולתה גיליתי, **שהיא מונה מאתיים אלף פרנק**, שאותם העניק לי האדם השני, שהיה שותף לעסקה. כך הלכתי בלב שמח ומודה לה' לחתום על העסקה שבה חפצתי.

באופן זה נרכש בניין הישיבה הקדושה בליאון, אשר ממנו יוצאת תורה לכל העולם. ממקום זה הוקמו עשרות מוסדות תורה נוספים ברחבי העולם, ואלפי יהודים התקרבו לאביהם שבשמים.

סיפר הצדיק רבי דוד חנניה פינטו שליט"א סיפור, שבדיוד הווה עובדא וממנו ניתן ללמוד, עד כמה גדולה כוחה של תפילה. ומעשה שהיה- כך היה:

כאשר ביקשנו להקים את הישיבה הקדושה בעיר ליאון שבצרפת, רציתי לקנות את הווילה, שבה שוכנת הישיבה כיום. **לצורך רכישת הווילה נדרשתי לשלם סכום עתק של שבע מאות אלף פרנקים!** באותו הזמן הייתי צעיר לימים, סכום הכסף הגדול היה רחוק ממני מאוד, ולא היה לי שום רעיון, כיצד אוכל להשיג אותו.

באחד הימים, לאחר שערכתי סיור בווילה, בעל הווילה הזהיר אותי, **שאם לא אבוא כבר למחרת לחתום איתו חוזה לרכישת הווילה – הוא לא יוסיף לשמור אותה עבורי.** חזרתי מוטרד ומודאג, כיצד אגייס את סכום הכסף העצום.

השעות חלפו במהירות, ואני ראיתי, כיצד הזמן לגיוס הכסף הולך ואוזל. בצר לי פניתי לריבוננו של עולם, שהוא שולט על הכל ובידו הכל, ודיברתי איתו באופן ישיר כְּדַבֵּר בן אל אביו: "ריבוננו של עולם, לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת ואתה מושל בכל".

"מבקש אני להקים לכבודך מקום של תורה וקדושה, והרי גלוי וידוע לפניך, שלא את כבודי אני מבקש אלא את כבוד תורתך הקדושה, להגביר חיילים לתורה ולזכות את הרבים. אולם כעת אני זקוק לסכום כסף גדול, ואילו אתה שבראת את כל העולם כולו, בוודאי אין מעצור בידך מלהושיעני, אם כן מה הם שבע מאות אלף פרנקים בשבילך? וכי היד ה' תקצר?".

כשסיימתי את תפילתי, הרגשתי מעודד, וציפיתי לראות את ידו הרחומה של בורא העולם באה לעזרתי. הלילה ירד, ושנתי נדדה. מרוב לחץ לא הצלחתי להירדם.

בשעה חמש לפנות בוקר צלצל הטלפון בביתי. על הקו הייתה אישה שהתנצלה, על השעה וסיפרה: "כל הלילה לא הצלחתי להירדם. **ישנם ברשותי מספר מטילי זהב, אשר ברצוני למכור ולהרוויח כסף רב.** עד עתה לא עלה בידי למצוא אדם הגון, שאוכל למכור לו אותם, והדבר טורד את מנוחתי. לפיכך החלטתי להתקשר לרב, ולבקש ברכה ועזרה בענייני".

האמת היא, שהייתי מופתע משיחת הטלפון, שנערכה בשעה מאוד לא שגרתית, אולם ברכתי את האישה, כפי שביקשה, וחשבתי לעצמי שהלוואי, וגם לי היו מספר מטילי זהב והייתי נתון בבעיה כמו שלה. כך הייתי פותר את הבעיה שלי.

אירוע למהדרין

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין- גלאט" צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל אזור בארץ. ההשגחה החל מזמן הספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 0526329144

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבת בן אסתיא אטון זצ"ל וולד יחיא בן יוסף ז"ל
 סעידה בת תופחה ע"ה מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוק דב ז"ל
 אביבה בת איריין ע"ה גאולה בת טובה ע"ה שרה בת נקיים ע"ה
 אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל אביגדור בן גלוי ז"ל
 יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל מסעוד בן יקוט ז"ל
 אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל מזל בת שמעון ע"ה
 חי זיזי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
 יוסף בן סעדה ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה
 אסתר בת נעמי ע"ה סלים בן פרחא ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל
 יעקב בן פרחא ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל
 ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה דניאל רפאל בן חגית ז"ל זילפה בת רנדה ע"ה
 מישא אסתר בת זרהה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל אביבה לוי ע"ה
 אברהם בן דינה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה כל נשמות עם ישראל

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
 אסתר בת בלה ע"ה אסתר בת אסתר ע"ה
 נעמי בת חתון ע"ה מרים בת בלה ע"ה
 צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה
 מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל
 ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה
 שרה בת מורביה רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל
 הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
 שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל
 אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה
 דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל
 שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
 אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל
 גורג'יה בת נעימה ע"ה

גליזון
באר
הקדשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תולדות

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת תולדות

- א . . . . . כי הקרה ה' – שם שמים שגור על פיו . . . . .
- ב . . . . . הקרה ה' אלוקיך לפני – יאמין שכל אשר לו כמתנת שמים בא ולא בזכות יגיעתו . . . . .
- ד . . . . . אשכון את דבא – הברכה שנאה לאדם בזכות מציריו המביאים אותו לשפלות הרוח . . . . .
- ה . . . . . ויעתר יצחק – ע"י התפילה נעשה בריה חדשה וממילא מתבטל כל הנגזר עליו . . . . .
- ז . . . . . אף אתה רחום וחנון – להיטיב לבריות . . . . .
- ח . . . . . מלאום יאמין – ואילו עשו אינו מסכים להתאמין בכהוא זה . . . . .
- ט . . . . . בנה ובבא – חלקו של יעקב ובניו לעולם הזה ולעולם הבא . . . . .
- י . . . . . ולאום מלאום יאמין – לא יגיע יעקב לשלימותו אלא ע"י עשו העומד לפניו לשמנו . . . . .
- יג . . . . . ידו אוחזת – אין הקב"ה דורש מהאדם רק עד כמה שבכוחו לעשות . . . . .
- יד . . . . . הרואה את הנולד – מעלתו של יעקב שהיה מתבונן בכל דבר על תכליתו ואחריתו . . . . .
- יד . . . . . ראש חודש כסלו - יום סליחה כיום הכיפורים . . . . .
- טו . . . . . יושב אוהלים – עיקר הצלחתו בתורה ע"י היגיעה וההתמדה . . . . .

תולדות

כי הקרה ה' - שם שמים שגור על פיו

בפרשתן (כו כ-כב) 'כי הקרה ה' אלוקיך לפני, ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמושך בני האתה זה בני עשו אם לא, ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידים ידי עשו, וברש"י, 'אמר יצחק בלבו, אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר כי הקרה ה' אלוקיך', (ומוזה הבין יצחק אביו שהעומד לפניו הוא יעקב בנו, ותמה לאמר 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו').

ולבאורה צ"ב, מדוע אכן השתמש יעקב אביו במטבע הלשון כזו - כששם שמים על פיו, וכי לא ידע שמיד יבין אביו שהעומד לפניו אינו בנו עשו - שלא הורגל בכגון דא, לומר 'כי הקרה ה' אלוקיך לפני'... מדוע סיכן עצמו בדבריו אלו, הרי אם לא היה מזכיר שם שמים לא היה אביו מבין שהינו יעקב.

והשיב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא ב'ליקוטי יהודה' בפרשתן), שאמנם כן, יעקב אבינו ידע והבין זאת. אך אמר בלבו, גם אם הנני מוכן ללבוש את בגדי הרשע עשיו החמודות, להתחזות לפני אבי שיחשיב אותי כאחי הרשע, מכל מקום - זאת לא אעשה להדיר שם שמים מפני. מוכן אני לוותר על כל הברכות הנצורות מיצחק אבי, ובלבד שיהא שם שמים שגור על פי..."

ואכן, זכות זו עומדת ליעקב ובניו לדורות עולם, כש'מעשה אבותיהם בידיהם', כדכתיב (במדבר כג כא) 'לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל', מדוע אין הקב"ה מביט לעוונות בני יעקב, מכיוון שה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו, כי דרכם של ישראל להזכיר שם שמים ולחיות עם אביהם שבשמים על כל צעד ושעל.

א. בספר 'אליהו הנביא' הביא מעשה בשם ה'מדורש' בעשיר שהיו לו קרקעות הרבה, ולא היו לו שוורים לחרוש, נטל האיש כיס מעות ויצא השוקה לקנות שוורים ביום השוק, בדרכו פגע בו אליהו הנביא ושאלו, להיכן אתה הולך, ענה לו העשיר לקנות שוורים ביום השוק. אמר לו אליהו הנביא שיאמר 'אם ירצה השם', והשיב הסוחר - הרי המעות בכיסי, נמצא שאין הדבר תלוי אלא ברצוני (כלומר, מה ענין אם ירצה ה' לכאן), אמר לו אלי' הנביא אם לא תאמר 'אם ירצה השם' לא יהא לך הצלחה, ואכן, הסוחר איבד מעותיו שלקח עמו עוד קודם שבא להשוק. כן היה כמה פעמים, שמצאו אליהו בשוק וזה לא רצה לומר 'אם ירצה השם' ואבד המעות. עד שעלה בדעתו שזה השגחה פרטית על שאינו מאמין בכל לבו בהשגחת הבורא והתיישב בדעתו שמהיום והלאה יתחיל לומר אם ירצה השם על כל דבר שירצה לעשות. ואכן, לא עבר הרבה זמן, והביא אליהו הנביא את כל הכיסים עם המעות הראשונים שאבדו לו (הגה"ק החיד"א זי"ע, בספרו חדרי בטן).

ב. והעיקר שיחיה אדם תמיד באמונה פשוטה ותמימה, וכמו שאמר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, כי שלמה המלך החכם מכל האדם אמר (קהלת ב ט) 'אף חכמתי עמדה לי', ומהי חכמתו אף - והוא ראשי תיבות א'מונה פ'שוטה, 'חכמה' זו עמדה לו.

שמעתי מאחד מצדיקי הדור לבאר בפסוק (תהלים לו יח) 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה', כי הנה מתחילה הכיר אברהם אבינו את בוראו, וכלומר שהתבונן וחקר עד שהסיק בדעתו כי יש מנהיג לבירה, אמנם לבסוף עזב את כל החקירות והחליט להאמין בפשיטות כדכתיב 'והאמין בה'. כי החוקר מסוכן הוא שבניו יפלו מתוך אמונתם, שהרי גם הם יחקרו אחרי מנהיג הבירה, והיה, אם גם הם יהיו בעלי כשרון כאביהם ויחקרו באמת את הדבר אזי יבואו הבנים גם למסקנא כי יש מנהיג לבירה, אבל אם ח"ו לא יהיה ראשם פתוח כראוי ישארו הבנים כופרים ח"ו, אבל המהלך באמונה פשוטה אף בניו יהלכו בפשיטות כמוהו...

על כן, משנתבשר אברהם אבינו (טו ד-ו) 'לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך... והאמן בה' ויחשבה לו צדקה, כי ברגע שנתבשר בשורת הבנים עזב חקירותיו והחל להאמין באמונה פשוטה וכמו שרמזו בה הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע ('אגרא דכלה' חוקת ד"ה עמוד נא. הרה"ק מקאמרנא זי"ע ב'היכל הברכה') שתיבת 'והאמן בה' נכתבה בלא יו"ד, שהרי האות 'יו"ד' מרמזת על ה'חכמה' (כמבואר בזה"ק במקומות רבים), ולכן נחסרה (היו"ד) מן האמונה כי בענייני אמונה על האדם לבטל את כל 'חכמתו' ולהאמין בפשטות - בלא חקירות ודרישות, רק תמים יהיה עם ה' אלוקיו, וזוהו אומרם 'יודע

מחשיב את כל אשר לו - אף מה שמוזמן תחת ידו - כמי שהקרה אליו ה' את הדבר, אף כאן הכיף על שני גדיי הצאן שנתגלגל הדבר ברצון הבורא ובחסדו שיוכל למהר ולהביא את המטעמים בטרם יביאם עשו אחיו. ומוסיף ה'זרע שמשון' וז"ל. ואגב אורחין יש לקחת מוסר השכל, שכל אדם יש לו להכיר בכל מעשיו - כי הם מנפלאות מעשי ה', כי אין בכוח האדם לעשות כלום אם לא בחסד ה', שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ נגזר עליו מלמעלה, וכן בכל ריווח שיעשה אל יאמר כי זה בא לו בהשתדלותו העצומה, אלא חסד ה'. אם יעלה

הקרה ה' אלוקיך לפני - יאמין שכל אשר לו במתנת שמים בא ולא בזכות יגיעתו

בפרשתו (כו כ) 'ויאמר יצחק אל בנו מה זה מיהרת למצוא בני, ויאמר כי הקרה ה' אלוקיך לפני, ולכאורה צריך ביאור, וכי שיקר ה' יעקב אבינו שמידתו מידת האמת כדכתיב (מיכה ז כ) 'תתן אמת ליעקב', והרי מהירותו לא הייתה בגלל שהקרה ה' לפניו, שהרי לא יצא כלל השדה לצוד ציד, אלא בעצמו לקח שני גדיי עיזים שהיו לאמו בבית ושחטם. ומבאר בספה"ק 'זרע שמשון' (תולדות, ד"ה פסוק כי הקרה), כי יעקב אבינו היה

ה' ימי תמימים' ה'תמימים' זה המאמין באמונה פשוטה כמו שפירש"י בפסוק 'תמים תהיה - ולא תחקור...' ובזה יזכו ש'נחלתם' ומורשת אמונתם 'לעולם תהיה', לדורותם אחריהם.

וכך הביא ב'מעשה איש' (ח"א עמוד עב) על הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, וז"ל. כך הדריך ר"מ אחד מחנך בישיבה, להשריש בלבנות התלמידים אמונה בהשגחה פרטית, דבר זה משפיע מאד על לב רך ונחרת לנצח שאין הפקר בעולם, והכל מתנהל בהשגחה, ועל הכל אפשר להתפלל, זוהי הדרך הסלולה להצליח. על ידי הדעת נהפכים לאיש אחר... (עדות רבי ב"צ במברגר).

ידוע מאמרו של הרה"ק מקאברין זי"ע שהראו לו מן השמים את הגן עדן ואת הגיהנום, ואמר לחסידיו 'ברידעראך סאיז זייער ניט גוט' (אחי וריעי, המצב שם אינו כפי טוב כלל), והוסיף לומר שאכן כן הוא כמו שמשוחות הזקנות שמכים ומרביצים בשוטי אש, ונחרדו השומעים ונפל לבבם בקרבם מרוב פחד, וסיים הרה"ק אך מי שיש לו אמונה אזי מלאכי חבלה יזרקו אותו מהגיהנום.

סיפר הרה"ק רמ"ח סלאנים זי"ע על יהודי שנתדרדר מצבו הרוחני עד שחשקה נפשו ללמוד ולעסוק בחכמת הכישוף (אשר כידוע אמרו בגמ' (סנהדרין טז): אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, ומאיךך אין עוד מלבדו (דברים ד לה) אמר רבי חנינא אפילו לדבר כשפים, עיי"ש) והלך לאחד מגויי הארצות הנודע בחכמתו ובבקיאותו בכל סודות ורזי הכישוף ללמוד ממנו. המכשף החל להתעסק בכישופיו ועשה מה שעשה, עד שראה היהודי לנגד עיניו חיות אש, ופנה אליו המכשף ואמר לו עתה עליך לגמור בדעתך ולהיות מוכן לוותר על כל משפחתך ובני ביתך, לנתק כל קשר ושייכות עמהם, שמע היהודי לקולו, ומשהחליט כן חזר המכשף ללחוש את שמות הטומאה וללהט בכישופיו עד שנגלו כנגד היהודי חיות אש גדולות ונוראות המטילות אימה ופחד רק מעצם ראייתם בלבד והמה חורצות לשון כנגדו ורוצות לקרעו ולשסעו לגזרים, ציוה עליו המכשף עתה עליך לכפור באמונתך רח"ל, ואם לא... אך אותו היהודי לא אבה לשמוע אליו וזעק בקול גדול 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', באותו רגע נעלמו והלכו להם כל החיות כלא היו, אין כאן חיות ולא שאר מזיקים. אזי אמר לו 'החכם הגדול', איני יודע מדוע באת ללמוד ממני, והלא יודע אתה בחכמה זו יותר ממני ומשאר המכשפים...

כי כן כוחה של אמונה טהורה בה' אלוקינו ה' אחד לסלק מעל המאמין כל מזיק ופגע רע ולבטל מעליו כל הדינים, ואין הדברים אמורים רק בצדיק גדול וקדוש, אלא כל אחד באשר הוא ואפילו אם נמצא הוא באותה דיוטא כמו אותו שרצה ללמוד חכמת הכישוף... אם יתחזק באמונה פשוטה ותמימה לא יאונה לו כל רע.

ג. פעם בכה 'בעל עגלה' לפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שה'סוס' שעמו היה מנהיג את עגלתו נפל ומת, ובזה איבד את מקור פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. נענה לו החפץ חיים ואמר, אכן, לך נאה לבכות, לך יאה למרר בבכי, כי אם הינך חושב שהסוס הוא זה שפרנס אותך עד היום, ובמות המפרנס אכן ראוי לבכות. אך אם אתה שומע לי תאמין שכל פרנסתך היא מידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אז תבין, כי מה לך אם הסוס חי או מת, הלא אינו כי אם אמצעי ואין לו כל השפעה על מצב פרנסתך. ולא דווקא ב'סוס' הדברים אמורים אלא כל איש בפרנסתו שלו, זה ב'מקצוע' וזה ב'משלח ידו', זה ב'כשרונותיו' וזה ב'עסק' - יכיר היטב כי לא כל אלו מפרנסים אותו אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואם מת 'שליח' אחד, מיד ישלח הקב"ה ה'משלח' שליח חדש...

באר הפרשה - תולדות

ג

השבלים וגדלה התבואה החשיב את כל יכולו כ'מציאה' גרידא, וכמתנת שמים שבירכו ה' - כי ברכת ה' היא תעשיר (משלי י כב), וכל ענין ההשתדלות אינו אלא 'גזירת עליון' - בזיעת אפך תאכל לחם, אבל הפרנסה גופא - מאה שערים באו לו כ'מציאה' במתנה מן השמים.

המעמיד יסוד זה לנגד עיניו בכל עת, ויכיר שלא מעשיו גורמים לו את הרווח או את ההפסד, ינוח ממרוצת ההשתדלות אשר נהוגה בין הבריות, ומתוך שמחתו הבאה מתוך תקוותו¹ ישליך על ה' יהבו והוא

לגדולה אל יאמר כי חכמתו גרמה לו רק חסד ה', וזהו כי הקרה ה' אלוךך לפני, עכ"ל.

וכן מצינו גבי יצחק אבינו בפרשתו, דכתיב (כו יב) 'ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'', ולכאורה צ"ב, דויזרע הכוונה שהתייגע בעבודת הארץ, א"כ מה וימצא שייך כאן, הרי 'מציאה' באה שלא בעמל ויגיעה. ומבאר הרה"ק הקדושת יום טוב² מסיגעט זי"ע (בר"ה ותקח רבקה ועי"ש) שאכן, בפועל היה ויזרע יצחק, אך מ"מ כשבא למעשה וראה כי נבטו

באותו ענין מצינו בפרשתו, דכתיב (כה כז) 'ויגדלו הנערים והיה עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים'. והנה אם היינו שואלים את דעת הבריות מה יהא בסופם של 'נערים' אלו, אזי יענו כולם ויאמרו כי עשו שיצא לעבודת השדה הוא יצליח במלאכתו ויתעשר, אולם יעקב יהא דל ועני שהרי 'בטלן' הוא - יושב אהלים ואינו שולח ידיו במסחר ומהיכן יחיה 'ירק' זה... אמנם בסופו של דבר זכה יעקב בברכות אביו ל'טל השמים ומשמני הארץ', בגשמיות וברוחניות, וישראל עושה חיל, ללמדנו שאין הפרנסה והעשירות תלויה בהשתדלות כלל, אלא יעקב ששם מבטחו באלוקיו זכה לרוב סייעתא דשמיא ברוחניות ובגשמיות והיה ה' מבטחו.

ד. כבר אמר פעם 'מחותן' חשוב בגמר ה'שבע ברכות' של בנו החמשה עשר אחר שכולם נישאו אחד אחד בעיתו ובזמנו והקימו בתים נאמנים לה' לשם ולתפארת, ויען ויאמר את כל בני העמדת תחת החופה ובכל זה לא עזרני הבורא במאומה... כל צאצאי האב הדרשן נשתוממו שמא אירע לאב איזה חולי בראשו - להוציא מפיו דיבורים כגון דא... שחק האב והסביר להם וכי הקב"ה עזר לי... הרי הוא עשה את הכל... אל תאמרו ח"ו שאני עשיתי והוא סייע ועזר לי, אלא את הכל בכל עשה הבורא בכבודו ובעצמו.

ביסוד זה ביארו מה שאמר אברהם אבינו לאליעזר (חיי שרה כד ז), 'ה' אלוקי השמים... הוא ישלח מלאכו לפניך' כי אליעזר חשש שמא לא יצליח בשליחותו, אמר לו אברהם, הסר דאגה מלבך, כי יבוא מלאך מן השמים והוא יהלך לפניך לעשות הכל, ואתה תבוא אל המוכן, כלומר לא שאתה תעשה והקב"ה יעזור לך... אלא את הכל יעשה הבורא... רק בבואו לפני לבן ובתואל שלא היו 'היימישע' (מן היראים לדבר ה') להם אמר אליעזר שאברהם אמר לו (שם מ) 'ה' אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך', כלומר שאתה תעשה והקב"ה יעזור.

ה. בפרשתו (כה יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, כתב הגה"ח רבי אהרן יוסף לוריא זצוק"ל (עבודת פנים אמונה וביטחון אות כ"ב), 'יצחק' מורה על מידת השמחה, ונקרא 'יצחק' ע"ש 'צחוק' עשה לי אלוקים, 'אברהם' מורה על האמונה, שהוא היה 'ראש למאמינים' (פסיקתא זוטרתי ש"ש ד ח). וזהו אומרו ואלה תולדות יצחק איזו היא השמחה הנכונה והראויה, כשהיא בן אברהם - כשהיא באה כ'תולדה' מאמונה וביטחון בה' שהוא הטוב ומיטיב לכל, שהרי 'שמחה' הבאה שלא על ידי אמונתו וביטחונו בבוראו, אלא מאיזה סיבה חיצונית, מדבר גשמי וכדו', הרי זו שמחה התלויה בדבר, וכאשר יתבטל הדבר תתבטל השמחה. עוד בא לומר 'אברהם הוליד את יצחק', הרוצה לבחון את מידת אברהם - מידת האמונה והביטחון שבו, יתבונן אם אמונתו הוליד אצלו את יצחק - מידת השמחה והצהלה. וכדכתיב (תהילים כח ז) 'בו בטח ליבי ונעזרתי ויעלוז לבי' כי ע"י הביטחון נעזרתי ש'ועלוז לבי'.

כתב ה'רבינו בחיי' (כד הקמח ערך ביטחון בר"ה ומענין [השני]) 'ומענין הביטחון... אשר לבו חזק בביטחונו כאילו הביטחו השיי"ת'. עפ"י הדברים האלו אמרו, ומה מי אשר הביטחו 'צדיק הדור', הריהו שש ושמח ואין קץ לשמחתו, על אחת כמה וכמה בביטחונו על ה' שהוא כאילו 'הביטחו השיי"ת' יש לו לשמוח ולשוש.

נוראות מצינו ב'חתם סופר' (הובא באורות חת"ס בפרשתו) דלכן סיבב הקב"ה שלא ידע יצחק שעשו בנו רשע הוא, כי אי אפשר להמשיך 'ברכות' רק במי ששרוי בשמחה (עיי' או"ח קכח סמ"ג, דלכן אין הכהן נושא כפיו לברך את עמו ישראל באהבה כשחטרה לו מידת השמחה, כבימי אבלות וכיו"ב), ואילו היה יצחק יודע מה מצבו של בנו עשו לא היה שרוי בשמחה, וממילא

החמודות, ולכן הרגיש יצחק 'ריח טוב' העולה ובא משברון לבו, וע"ז אמר 'ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', כי כמו שמצינו בעשב הבשמים 'קוטמו ומריח בו', היינו אף כי בכל שעה יש לו ריח טוב, מכל מקום בשעה שקוטמים ומוללים אותו ריחו נודף ביותר, כן הוא בכל יהודי, בשעה שנשבר לבו בקרבו, עולה ממנו 'ריח טוב' ביתר שאת וביתר עוז.

ידועה ומפורסמת קושיית הר"ן (דרשות הר"ן דרוש ה'), מדוע סיבב ה' שיצחק ירצה לברך את עשו ולא את יעקב, והוצרך יעקב להוציאן במרמה. ומבאר הר"ק מקאז'יגלוב זי"ע ('ארץ צבי' תולדות תרפ"ה בד"ה בדרשות), דידוע שאין מעלה בענווה ושפלות הרוח, ואיתא (סוטה ה.) 'אני את דכא - אתי דכא, על כן אין לך זמן מסוגל לברכות כאותה שעה שיעקב ראה שיצחק אוהב את עשו יותר ממנו, והוא עומד לברך את עשו ולא אותו, ואף ראה שמן השמים אין מונעים זאת מיצחק, נעשה לבו נשבר ונדכא שאין כמוהו, כי החשיב את עצמו לגרוע מעשו, וכדאיתא במדרש (בר"ר סה יא-טו) שבאותה שעה היה 'אנוס וכפוף ובוכה, והיה לבו נמס כשעווה', ולא היתה לו אז שום יישות ומציאות, וזו שעת הכושר שאין כמוה לקבל הברכות. ומזה לימוד לכל אדם, לפי מה שהוא נכנע

יכלכלהו'. וכן איתא ב'ספר הברית' (ה"א מאמר יד) וז"ל. ועתה קורא משכיל, אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת, אין נבון וחכם כמוך ראוי להתייגע ולעמול על הפרנסה יותר מידי. אפס ראוי לך להחזיק במידת הביטחון, השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך במעט החיפוש אשר תחפש אחר הפרנסה לפי כוחך בדרך הטבע, לא שתעמול מבוקר עד ערב ותכניס עצמך בסכנות במעברות ימים ויערות ומדברות ודרכים רחוקות ויגיעות גדולות כל הימים לרבות הלילות, ביום לא ינוח ובלילה לא ישכב, ומכל שבן שלא תקים לך פרנסה שלא בהיתר ותתייצב על דרך לא טוב חלילה!... אף לא תשב בטל חלילה, כמאמרם ז"ל יכול ישב בטל תלמוד לומר בכל אשר תעשה, אך גול על ה' דרכך, בטח עליו והוא יברך מעשי ירך אשר תעשה בתום וביושר ולא עוולתה בו.

אשכון את דכא - הברכה שבאה לאדם בזכות מציריו המביאים אותו לשפלות הרוח

בפרשתן (כו כז) 'ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ומבאר הר"ק רבי לייבל איינער זי"ע (תורת אמת, ד"ה וירח את ריח), כי מה מאד נשבר לב יעקב אבינו כשנכנס אל יצחק אביו כשהוא לבוש בבגדי עשו

לא היה יכול לברך את יעקב בכל אלו הברכות 'ויתן לך וכו'', מה עשה הקב"ה, העלים ממנו, שיהא סבור שיש לו שני בנים צדיקים וממילא היה שרוי בשמחה ובירך את יעקב ובניו עד עולם.

סיפר הגה"ק הגרי"ז מבריסק זי"ע שבנישואיו קיבל כנדוניא מחמיו העשיר - רחוב בווארשא הבירה עם כל הבתים שבו, לאחר תקופה ראה שההתעסקות עם דיירי הבתים ושאר עניני הרחוב מפריעים לו מלימודיו, החליט למכור את הכל, ויפן ל'סרסור' (מעקלע"ר - מתורן) שימציא לו 'קונה' על כל הרחוב כולו, אדהכי והכי פרצה המלחמה (מלחמת עולם הראשונה), והגרי"ז נאלץ לברוח ממקומו, משחזר לעירו כבר לא היה הסרסור בין החיים, הלך הגרי"ז לבתי הממשל לברר אודות הרחוב שלו, ואז נתגלה לו שסרסור זה היה איש רע מעללים - גנב וגזלן גם יחד, והעביר את כל הבעלות ב'רשימות העיר' על שמו, ומכיוון שכך נותר הגרי"ז בעירום וחוסר כול, וכדי לחזק את עצמו למד אז עשרות פעמים את 'שער הביטחון' מספר 'חובות הלבבות', לאחר מכן נענה הגרי"ז ואמר, עד עתה דימייתי בנפשי ש'עשיר' הוא מי שתחת בעלותו רחוב שלם בווארשא, אך מעתה יודע אני שהעשירות האמיתית היא מי שלמד עשרות פעמים את שער הביטחון, כי בטחונו מביא לו שמחה ושלווה הנפש ואין לך מאושר הימנו.

ו. המשגיח הגאון רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל היה אומר שההבדל בין 'בעל בטחון' למי שחסרה לו מידה זו, שאכן שניהם שווים בפעולתם - בעשיית השתדלות, אלא, שהבוטח עושה מעט השתדלות, ומכאן ואילך מתהלך בשלוות הנפש, ואילו לעומתו זה שאינו בוטח בה', אף אחר שכבר 'השתדל', עדיין לא ינוח ולא ישקוט, בכל עת ובכל שעה יתור אחר עוד ועוד פתחים, להרוויח עוד כמה פרוטות.

כי החכם מקיים את גזירת 'בזיעת אפיך תאכל לחם', ביגיעתו בהתחזקות ב'בטחון' בה', ובקיום 'ברוך הגבר אשר יבטח בה', ובזה יורש הוא שני עולמות.

ז. ומכאן נלמד גודל הזהירות שלא להתיר איש איש לעצמו היתרים שונים בתירוצם הידוע - הרי זה 'צורך פרנסה'... (זולתי בהיתר מרב ומורה בישראל) ואכמ"ל וד"ל.

באר הפרשה - הנלדות

ה

שיש לנו להתבונן וללמוד לפי דרכנו), ומשום הכי הוכרח להרכות בתפלה.

ויעתר יצחק - ע"י התפילה נעשה בריה חדשה וממילא מתבטל כל הנגזר עליו

בפרשתן (כה כא), ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא. הקשה רבינו בחיי שלכאורה היה צריך לומר תחילה 'ותהי רבקה עקרה', ורק לאחמ"כ להזכיר 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו'. ומבאר בזה"ל, ומה שהקדים התפילה, יתכן לומר שהקדים העיקר, ולמדנו שאין הכוונה שתהיה העקרות סיבת התפילה, שאם כן הסיבה (כלומר שהעקרות הייתה ה'סיבה' לתפילתם, וכלומר שהיא עיקר והתפילה מפלה לה. אבל הכוונה לשון הכתוב כי התפילה סיבת העקרות, ולומר לך שלא נתעקרה אלא

ושפל בעיניו (הן מחמת עצמו, הן ממה שביישהו אחרים) כך הוא כלי ראוי ומוכשר לקבל הברכות של יעקב (שהם אוצר בלום של טובה וברכה ברוחניות וגשמיות גם יחד), כי 'מעשה אבות סימן לבנים', עכ"ל.

והיא ג"כ סגולה לקבלת התפילות, כמו שפירשו צדיקים בפרשתן (כה כא) 'ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו', וברש"י 'ויעתר - הרבה והפציר בתפלה', ולכאורה נראה מדבריו שרק יצחק הוצרך להרכות בתפילה ולא רבקה, וביאור הדבר, כי היא היתה 'צדיק בת רשע' ולבה היה שבור בקרבה בידעה בקרבה מהיכן מוצאה וייחוסה (ע"י טור או"ח סי' נג, ובט"ז סי' נג סק"ג), על כן עלתה תיכף תפילתה השמימה, אבל יצחק שהיה צדיק בן צדיק לא היה נשבר לכו כל כך (אין לנו שמץ השגה ביצחק אבינו, אלא

ח. כללא דמילתא, כל הצער והייסורים הם אך ורק לטובה, וכמו שפירש הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש' סוף דרוש טו ד"ה ודע) את הפסוק (תהלים מט ה) 'אפתח בכינור חידתי', ולא מצינו שום חידה במזמור זה, אלא, ה'חידה הסתומה' היא הקושיא שכל איש מקשה על ה'פעקעלע' שלו (על חבילת היסורים שלו) מדוע נגזר עליו לסבול כל כך הרבה יסורים ומכאובים, ע"ז אמר 'בכינור חידתי', כי נודע בכינור כאשר ידחק בנימא ישמע קול, ויותר אשר דופק באצבעו בנימא ודוחקו - יותר משמיע קול, וכן הדבר בבן אדם, יותר שסובל דוחק וצער ויגון, יותר ריחו נודף ומאיר נשמתו, ככינור המשמיע קול ערב ונגוני ביותר דוחקו ודופקו, ולכך אמר בכינור חידתי, עכ"ל.

ט. הרה"ק מבערז'אן זי"ע מביא מעשה שהיה ביהודי עשיר שחי בימיו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע אך לא זכה לפרי בטן, ביום מן הימים שלח את ננו"ב אל הרה"ק רבי מאיר לבקש ברכתו, וציווה עליה לומר לרבי כי מוכן הוא אפילו להפסיד את רוב עושרו ובלבד שיזכה לזרע של קיימא. כאשר עמדה מול פני הקודש התבלבלה בלשונה ואמרה 'בעלי מוכן אפילו להיות אדם עשיר ובלבד שיזכנו הקב"ה בבנים', נענה רבי מאיר ואמר, נאה אמרת, ולא כדברי השטות שאמר הבעל, שכאילו עליכם 'לוותר' על העשירות בכדי לזכות בזרע של קיימא, וכי היד ה' תקצר להעניק לכם שניהם גם יחד - עשירות וזרע קודש, ועל ידי התפילה ביזכם ליהנות מטובו וחסדו הגדול הן עשירות והן בנים ובני בנים.

על פי זה ביאר הרה"ק מבערז'אן זי"ע את דברי המדרש (ב"ר סג ה) עה"פ 'ויעתר יצחק לנוכח אשתו', אמר רבי יוחנן ששפך תפילות בעושר, שהרי יצחק אבינו עשיר גדול היה, וכדאיתא (ב"ר סד ו) 'זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך', וכאשר ביקש וחילה את פני בוראו שיזכהו בבנים האמין בכל לבו ונפשו כי ביד הקב"ה להעניק לו בנים ולהשאירו בעשירותו, ועל כן ביקש שיזכהו הקב"ה הן בבנים והן בעושר.

י. סמך לדבר, מדברי הגמרא (תענית כה:): 'מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה, ואמר כ"ד ברכות [שאומרים בתפילת תענית] ולא נענה, ירד רבי עקיבא אחריו ואמר, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים... יצתה בת קול ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו'. וביארו, כי רבי אליעזר הייתה לו זכות עצמו וזכות אבות, ולכן בבואו לפני מלך מלכי המלכים לא היה לבו נשבר כרבי עקיבא שהיה בן גרים (ע"י ברכות כז:): והוא עצמו היה עם הארץ עד היותו בן ארבעים שנה (אדר"י פ"ו ה"ב), לכן כאשר ניגש להתפלל היה בטל בעיני עצמו כאין ואפס, והייתה תפילתו כתפילת עני ואביון, לכן בקעה תפילתו שחקים והגיעה עד לכסא הכבוד, וירדו גשמי ברכה לרוב. ומכאן, שאין שום חסרון אם בגשתו לתפלה הוא רואה שאין בו כל זכות להתפלל, כי אדרבה מחמת מחשבות אלו יזכה שיתקבלו תפילותיו, כי אינו מבקש מחמת זכויותיו, אלא עומד כעני בפתח ומבקש מתנת חנם מאת בורא כל עולמים.

באר הפרשה - תולדות

1

נמשלה תפלתן של צדיקים לעתר, מה עתר זה מהפך הגורן הזה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות, עכ"ל.

וע"י התפילה נעשה המתפלל עצמו לבריה חדשה ומציאות אחרת, וכך ביאר ב"ש"ך על התורה (מגורי האר"י, ריש פר' תולדות), וז"ל. סיבת העקרות הוא כדי שיתפלל עליה ותתהפך לבריה אחרת (ע"י התפילה), לומר

כדי שיתפללו שניהם על הדבר"י, לפיכך הקדים התפילה שהיא העיקר והסיבה הראשונה שבשכיילה בא העקרות לרבקה אמנו. וזה שדרשו ז"ל (שהש"ר ב לד) 'מפני מה נתעקרו האמהות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים'. ומכאן יש ללמוד עוד כח התפילה שהיא גדולה מאד"י ואפילו לשנות הטבע"י. ומטעם זה הזכיר לשון 'ועתה' ולא אמר ויתפלל או ויצעק, ושאר הלשונות, כי הוא מלשון עתר... כמו שאמרו בפ"ק דסוכה (יד.) למה

יא. נוראות מצינו בכוחה של 'תפילת אבות על בנים', דכתיב בסוף פרשת חיי שרה (כה ח-ט) 'וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע ויאסף אל עמיו, ויקברו אותו יצחק וישמעאל', וברש"י, יצחק וישמעאל - מכאן שעשה ישמעאל תשובה, והוליק את יצחק לפניו, ואילו עשו בנו של יצחק אבינו לא עשה תשובה, ובו אמר קרא (לה בט) 'ויקברו אותו עשו ויעקב'. והנה, ביאורים רבים נאמרו בהבדל שביניהם מדוע זה עשה תשובה וזה לא, ואף שבוודאי אין לנו כל השגה לא באברהם אבינו ולא ביצחק בנו, ושמעתי מחכם אחד לבאר כי גדול כח התפילה של 'אבות על בנים', ולכן ישמעאל עשה תשובה שהרי אברהם אביו התפלל עליו לפני הקב"ה 'לו ישמעאל יחיה לפניך' (לעיל יז יח) ופירשו חז"ל 'ביראתך' (כמובא ברש"י), אבל יצחק אבינו שאהב את בנו עשו 'כי ציד בפיו - היאך מעשרין את המלח'... ולא ידע שעשו רשע הוא לא התפלל עליו, ולכן לא שב הבן הסורר בתשובה.

יב. רמז מצינו בפרשתן (כז כז) 'ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', שבא לרמז על גדולת כח התפילה ביום החופה, כי מהו אותו ריח שדה הרי זו תפילתו שיצא ביום חופתו - 'ויצא יצחק לשוח בשדה', וכעת בעומדו יותר משישים שנה לאחר אותה תפילה עדיין ראה פירותיה הטובים של אותה תפילה כשהתפלל אז על בנים צדיקים (הרה"ק מאזירוב ז"ע, מובא ב'שמן ראש' בפרשתן).

יג. מענין לענין, אספר מעשה נורא הוד שאירע לפני כשבועיים ב'הר הזיתים' שבעיה"ק ירושלים תובב"א, כשעה ומחצה לפני שקיעת החמה הובא 'נפטר' להר הזיתים, בבוא אנשי 'חברא קדישא' לקברו מצאו שהערביים שחפרו את הקבר חפרו בטעות את החלקה המיועדת עבור אשת הנפטר - ומקומה סמוך לאשה אחרת - מה שעייב את קבורת האיש באותו מקום, לאור השעה המאוחרת (בירושלים מקפידים שלא לאחר את הקבורה אחר השקיעה - כל היכא דאפשר) לא יכלו אנשי הח"ק להמתין על הערביים ובעצמם חפרו קבר חדש - את המיוחד לאיש מעיקרא והניחוהו פנימה... אחר ככלות הכל פנו לספר את דבר המעשה לבני הנפטר - שכפי מנהג ירושלים לא ליוו את המת כלל וכלל ולא ראו בעיניהם את הנעשה, כשמוע הבנים כי כן היה ניתרו ממקומם בהתפעלות והשתוממות אדירה, וכה סיפרו, לפני כמשלוש חדשים כתב אבינו את 'צוואתו' ומסרה לנו, אחר שהות מועטת ביקש מאתנו את הצוואה ברצותנו להוסיף עליה עוד ציווי אחד - שרק יהודים יראי שמים יכרו את קברו, אבל אנו הבנים אמרנו לו 'כל המוסיף גורע' כי בוודאי לא יקיימו בני חברא קדישא את הבקשה הזו - בקשה שלא נשמעה אף מפי אדמורי"ם ורבנים... בצר לו פנה אבינו אליכם אנשי חברא קדישא - ואף אתם עניתם פה אחד שמעולם לא נשמעה בקשה כזו, ואין בה כל ענין... כראות אבינו כי כך הם פני הדברים, נענה ואמר, לא את בני אבקש ולא את הח"ק, אפנה אל הקב"ה שהוא 'אדון הכל' ובידו עשות כרצונו, והחל להתפלל על כך, והרי לכם כמה סיבב הקב"ה למלאות משאלות לבו - אף שאין בזה כל ענין וכיו"ב, המבקש תתקבל תפילתו.

יד. אבל אמרו, שעיקר מעלת התפילה ופעולתה לטובה כשהאדם מכיר בזה שאין לו אל מי לפנות לבקשת עזרה וישועה רק מאת הבורא יתב"ש, כי אז יענוהו מן השמים בכל משאלות לבו. מעשה באברך ממכירי ויודעי שאחר שעברו שנים רבות מנישואיו עדיין לא זכה לזש"ק, ואחר הדרישה ברופאים הגיע ל'פרופסור משיח' הידוע כמומחה גדול והלה אמר לו כי עפ"י דרך הטבע לעולם לא יהיה לו זש"ק... כשמוע האברך דברים אלו נפלה רוחו בקרבו, ועל כולנה לא ידע להשית עצות בנפשו כי איככה יוכל לספר לבני הבית דיבוריו של הרופא על כן קיים בנפשו 'ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים' (ב"ב קטז.), מיהר לביתו של הגאון רבי חיים קיינבסקי שליט"א והזכיר האברך בפניו את מצוקתו, אמר לו הגר"ח, ולך איפה מה אעשה בני... משם יצא האברך ונכנס לביהכ"ס 'לדרמן' שהיה באותה

באר הפרשה - תולדות

ז

שנחפכו והשתנו לבריה חדשה, וממילא הוסר הקשר והשייכות שהיו להם עם אומות העולם, ועי"ז יוכלו להקים את 'כלל ישראל' בקדושה ובטהרה.

זוהי דרך הישרה שיבור לו האדם, להיות תמיד עיניו נשואות השמימה לייחל ולקוות אל ה' וכדכתיב (תהלים כו יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' - ראה כמה חזר לאמר קוה ושוב 'יאמץ לבך' לקוות אליו, ובכל עת יהא עומד ומפציר לפני קונו על כל דבר שנצרך לו¹⁰, כי הקב"ה מתאוה לשמוע קול תפילותינו.

אף אתה רחום וחנון - להיטיב לבריות

בפרשתן (כו ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי', לכאורה צריך ביאור, מדוע לא תלה ליצחק בזכות עצמו כי אם בזכות אביו אברהם. וב'ספורנו' כתב, וישמור משמרת - עשה תמיד המשמרת המיוחדת לי שהיא לגמול חסד, כאמרו (תהלים כה י) 'כל ארחות ה' חסד ואמת', ולכן תלה תמיד ליצחק בזכות אביו ולא בזכות עצמו, כאן, וכן בכתוב (כו כד) 'וברכתך והרבית את זרעך בעבור אברהם עבדי', כי מאחר ואברהם היה עמוד החסד, הן

שאינה זאת (רבקה) 'בת בתואל', כי אותה (רבקה) הייתה עקרה, וזו (רבקה החדשה) נאמר עליה 'ותהר רבקה', אם כן אינה אותה רבקה אלא רבקה אחרת. וכל זה כדי לנקות זרע ישראל כדי שלא יהיה להם שום אחיזה עם אומות עכו"ם... ולזה אמר 'ויעתר' כמו העתר שמהפך את התבואה מלמעלה למטה, כן נתהפכה מעקרות ל'ותהר רבקה' (ע"י התפילה)... ולאה לא הייתה עקרה כי היא הפכה עצמה בבכיייתה שהייתה בוכה כדי שלא תנשא לעשו כמו שאמרו חז"ל על הפסוק 'ועיני לאה רכות', אם כן אינה אותה לאה, כי אותה לאה היא לעשו, וזו (לאה) אחרת, עכ"ל¹¹.

והנה מצינו בחז"ל (בר"ר מה ד) שכל האמהות היו עקרות, וגבי האבות מצינו שרק אברהם היה עקר (ראה ילקוט"ש רמז עח), ולהאמור יתבאר, כי יצחק ויעקב נולדו בטהרה מאבותיהם הקדושים, ע"כ היו יכולים להוליד בדרך הטבע, אבל אברהם אבינו שהיה בנו של תרח שעבד ע"ז, וכן האמהות היו כולן בנותיהן של רשעים, על כן היו צריכים להיות עקרות כדי שבדרך הטבע לא יוכלו ללדת, ורק על ידי ריבוי בתפילה אל השי"ת יפקדו בדבר ישועה ורחמים, וכיון שיהיו נענין בתפילה נמצא

שעה ריקם מבני אדם, וזעק אוי, רבש"ע, אוי, רבש"ע, לא פרופסור משיח ולא ר' חיים, רק אני ואתה נמצאים כאן, אינני סומך על איש בעולם רק עליך לבדך, עזרני עזרני, הושיעני הושיעני, וכהיום הינו אב ל9 בנים ובנות בליעה"ר. בענין זה רמזו צדיקים (עיי' ליקוטי הרי"ם בפרשתן) שיעקב אבינו נתברך (כו כח) 'ויתן לך האלוקים', וברש"י, יתן ויחזור ויתן. כלומר שאעפ"י שיתן לך הקב"ה כל שפע טוב, עדיין תרגיש שהנך נצרך לטובותיו ש'יחזור ויתן' לך, וזוהי ברכה שירגיש תמיד תלוי בחסדי הבורא וישא עיניו למעלה השמימה.

טו. וכדברי 'בעל העיקרים' (מאמר רביעי פי"ח) משל למלך שגזר על כל נתיניו הערלים שדינם למיתה, ופשיטא שמי שיחיש למול עצמו ינצל מהגזירה שהרי אינו בכלל הערלים, כמו"כ העומד בתפילה משתנית מהותו ו'אחר' הוא, ולא עליו נגזרה הגזרה.

ידועה הקושיא כיצד מועילה התפילה, וכי שייך 'שינוי רצון' אצל הבורא - לשנות מצבו של אדם ע"י התפילה, ומבאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי שבתות מאמר ח ז), וז"ל. והנה כתבו על זה תלמידי הבעש"ט להיות על ידי התפלה נתדבק האדם במקום אחר יותר גבוה ונהפך לאיש אחר, והגם שנגזר גזירה על אותו האיש, הנה בהתפלל האדם אל השם הוי"ה ב"ה המהווה כל היות הנה נתדבק במקום יותר גבוה ונתהווה להויה אחרת, ואין כאן שינוי רצון, כי על אותה ההויה שהוא כעת לא נגזרה הגזירה (והוא גופיה מתרץ, דמעיקרא גזר הבורא שאם יתפלל תשתנה כל הגזירה טובה ולברכה).

טז. מעשה באחד מצדיקי הדורות שבנו קבל בפניו על פרנסתו הדחוקה מאד, נענה אליו אביו, האם הנך חושב שהקב"ה הוא אבי ואתה רק נכדו, הלא גם אתה בנו כמוני ממש, ומה לך כי תתאונן בפני, קום נא וקרא אל אביך אוהבך שבשמים, והוא ישפיע לך מזונך בכבוד.

יז. כשבנה גאב"ד פוניבז' זצ"ל את ישיבתו הרמה בעי"ת בני ברק יצ"ו הקים באותו זמן גם מוסדות לילדים מפליטי המלחמה שלא היה להם אב ואם ולא מצאו מנוח לכף רגלם... שם ניתן להם כל מחסורם באכילה שתיה לינה, מלבושים וכו' וכל הצטרכויותיהם ברוחניות ובגשמיות. באותם זמנים כשהגיע פעם למצב כספי קשה שאלוהו מדוע

באר הפרשה - תולדות

ה

שכשהבית דין של מעלה דנין את הדין, אף שגם בהם יש מלאכי רחמים מרובין (והם רובן של סנהדרין של מעלה העומדים מימין כסא הכבוד לזכות להגדון והם הנקראין 'נדיבים' כמו שכתב בספר שערי אורה) אפילו הכי יש בהם גם כן דין, מה שאין כן כשהקב"ה לבדו דן הוא רחמים מרובים, ועל זה אמר הכתוב (תהלים קיח ט) 'טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים'.

וממשיך הח"ח, אבל אימתי הקב"ה בעצמו הוא הדיין בדבר הזה, כשהאדם הוא 'בעל חסד' ומעורר בזה למעלה את שורש החסד ועבור זה זוכה אחר כך שהקב"ה בעצמו הוא בעל דינו. וזהו כונת המדרש הנ"ל בוא וראה כחן של בעלי צדקה וגומלי חסדים וכו' שנאמר מה יקר חסדך אלוקים, היינו מה יקר הוא כשבני אדם מעוררים חסדך, ועבור זה זוכים שבצל כנפיך יחסיון ולא בצל אחרים, עכ"ל.¹

מלאום יאמץ - ואילו עשו אינו מסכים להתאמץ
בכהוא זה

ברש"י ריש פרשתן (כה יט) 'ואלה תולדות יצחק - יעקב ועשו האמורים בפרשה' ביארו צדיקים כי עשו נקרא כן על שם שהיה 'עשוי', וכמו שפירש רש"י על הפסוק (כה כה) 'ויקראו שמו עשו - הכל קראו לו כן, לפי

בגשמיות, והן ברוחניות - במה שהיה קורא בשם ה' בכל מקום, ומתחסד עם קונו 'להורות חטאים בדרך', על כן תלה הקב"ה ליצחק בנו בזכותו. ורק אחר שהחל יצחק גם כן לקרוא בשם ה' (בפסוק כה), אז כתיב ביה (שם כו - כט) 'ואבימלך הלך אליו מגרר... ראו ראינו כי היה ה' עמך... אתה עתה ברוך ה'', ומאז לא מצאוהו עוד תלאות באשר שמר את משמרת ה' - לקרוא בשם ה', 'אמנם ליעקב לא תלה בזכות אחרים כלל, כי מנעוריו היה יושב אוהלים, 'ללמוד וללמד' דעת את העם, בפרט באהלי שם ועבר ששם עלו כל מבקשי ה' בלי ספק, עכ"ל.

ובלומר, כי הדרך הישרה שיבור לו האדם היא שיחיה בכל עת כי ישנם עוד בריות בעולמו של הקב"ה, ובכל עת יתבונן כיצד אוכל להועיל ולהיטיב, ויצא מתוך הבוץ שהיצר משקעו פנימה יותר ויותר שלא לראות אלא את עצמו... מה רב טובם של גומלי חסדים, וז"ל הגה"ק ה'חפץ חיים' (אהבת חסד ח"ב פ"ד) איתא במדרש (רות רבה ה ד) בוא וראה כחן של בעלי צדקה וגומלי חסדים, שאין חוסין לא בצל שחר ולא בצל כנפי ארץ ולא בצל כנפי שמש ולא בצל כנפי חיות ולא בצל כנפי כרובים ולא בצל כנפי שרפים אלא בצל מי שאמר והיה העולם, שנאמר (תהלים לו ה) 'מה יקר חסדך אלוקים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון'. והכוונה הוא, דידוע

הקים מר שני מוסדות כאחד, וכי לא עדיף להקים את הישיבה ורק לאחמ"כ כשתעמוד הישיבה על מכונה יהא מע"כ פנוי לפתוח עוד מוסד, ויענם הפונוביז'ער הנה אמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים', וכלומר, שכדי להצליח בקיום הישיבה עלינו לעסוק בד בבד עם גמילות חסדים, כי הא בלא הא לא קיימא. יח. הגה"ק רבי מרדכי באנעט היה נוהג שלא לאכול פת שחרית עד אחר שנתן מלחמו לדל ופיזר נתן לאביונים, והיה תולה עצמו בדברי הגמרא (ב"ב יב.) 'א"ר אבדימי דמן חיפה קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות, לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד. והיה מפרש דקודם שיאכל אדם וישתה יש לו 'שתי לבבות', דהיינו, שכיון שהוא מרגיש רעב וצמאון הרי שהוא יכול להרגיש גם את לב האחרים הרעבים וצמאים. אבל אחר שאכל ושתה הרי הוא שבע, וכיון שלבו שבע שוב אין לו אלא 'לב אחד' כי השבע מרגיש רק את עצמו, ואינו רואה שיש עוד בני אדם הרעבים והצמאים.

יט. ודע כי 'כמים הפנים אל פנים כן לב האדם אל האדם' (משלי כו יט) כלומר, כפי אהבתו את רעהו כך יאהבהו רעהו, ורמזו לה בפרשתן (כו מד-מה) 'וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך, עד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו', ולכאורה צ"ב כפל הלשון, מדוע אמרה 'עד אשר תשוב חמת', וחזרה לומר 'עד שוב אף אחיך'. וביאר הגאון רבי יצחק בן הגאון רבי חיים מוואלאזין (בספרו 'פה קדוש') עפ"י דברי אביו הגר"ח (כתר ראש קיט) וז"ל, אמר רבינו, דבר מנוסה אם יהיה לאדם שונאים ח"ו, יפעל אצל עצמו שהם צדיקים גמורים, וידין אותם לכף זכות, ומיד יתהפך לבנם לאוהבים לו. ובזה ביאר הגר"צ את כפילות הפסוק, שבא לומר גם להיפך, אם רוצה האדם לבדוק האם פלוני שונאו יבדוק בעצמו אם לבו שלם עמו, וזהו שאמרה רבקה, מנין תדע שתשוב חמת אחיך עליך, בזמן שתרגיש כי כבר שב אף אחיך ממך - כלומר ששב והלך כעסך שבקרבתך עליו, הוסיף הגר"צ שאין זה רק סימן אלא גם סיבה - אם יסיר מעצמו כל תלונותיו על רעהו יפסיק רעהו מלשנוא אותו.

בארות המים', שמעצמו נתייגע 'לחפור'. ומהאי טעמא היה יעקב מפרכס לצאת לבתי מדרשות אף שלמד תורה במעי אמו מפי מלאך, כי יעקב נתאווה לחיי יגיעה, חיים שיש בהם יגיעה ועבודה^א.

בזה ובבא - חלקו של יעקב ובניו לעולם הזה ולעולם הבא

הנה איתא ברש"י בריש פרשתן שהיו יעקב ועשו מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות, ואמרו (עי' תנא דבי אליהו זוטא פי"מ; זוה"ק ח"א קמ"ג): שלבסוף נתפשרו - עשו נטל חלקו בעולם הזה ואילו יעקב נטל עוה"ב, ודע לך כי מאז נפרדו דרכיהם זה מזה, ואי אפשר לתפוס את החבל בשני ראשיו, כי המשקיע מעייניו בהבלי עולם הזה אי אפשר שיהא דבוק בשכינה ובדברים נעלים יותר, וכדאמרי אינשי 'מ'קען נישט טאנצען אויף צוויי חתונות' (אי אפשר לרקוד על שתי חתונות בבת אחת). ואין הכוונה ח"ו שהצדיקים אין להם שפע רב בכריות גופא ונהורא מעליא, הלילה מלומר כדבר הזה, כי אדרבה, העובד ה' זוכה שטוב חלקו בעולם הזה כדי שיוכל לעבוד בהם את ה', אלא שהוא יודע שכל הטוב והחסד אינם תכלית בפני עצמם^ב רק הם אמצעים שעל ידם יוכל לעבוד את בוראו במנוחת הנפש והרחבת הדעת ללא

שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה'. ובאמת שמו מורה על טבעו ומהותו, כי אין ברצונו של עשו להתאמץ ולהתייגע אלא אוהב את המנוחה והעצלות וכאילו כבר הכל עשוי.

ובמו שפירשו כמה שאמר ליעקב 'הלעיטני נא מן האדום האדום הזה' - שביקש שישפוך את הנזיד לתוך פיו, ואפילו פעולה קטנה כאכילה עם הכף מתוך הקערה לא אבה עשות. וכך עניינו גם בעבודת ה' שסמך על כך שהוא 'בנן של קדושים' - בנו של יצחק ובן בנו של אברהם אבינו, וכבר אינו צריך לעשות כלום לחובתו בעולמו.

לא כן היא מידתו של יעקב שתמיד היה 'יגע' בעבודה, וכפי שהעיד עליו הכתוב (להלן לב כט) 'כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל'. וכפי שפירש הרמב"ם השפת אמת' זי"ע (תרל"ו) כמה שנאמר (כו יח) 'וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם', שהנה אברהם יצחק ויעקב הם המה האבות הקדושים, כי כל אחד מהם היה 'אב' בפני עצמו - שלא סמך על זכות אבותיו אלא נתייגע מעצמו, וזהו שאמר הכתוב 'וישב יצחק ויחפור את

כ. בפרשתן (כה כד) 'וימלאו ימיה ללדת והנה תומים', כתב הריטב"א (סוף פסחים, בפירושו על הגש"פ ד"ה ואתן ליצחק) לבאר מדוע נולדו יעקב ועשו כתאומים. כי רבים יענו ויאמרו - אין ביכולתי לעסוק בתורה ועבודה, כי מה אעשה שלא נולדתי לאב ואם צדיקים כפלוני הצדיק, או יאמרו מה אעשה ולא נולדתי בעת ששלט מזל טוב כזמן לידתו של פלוני, או במקום שנולד צדיק פלוני. לזה עשה הקב"ה שיהיו יעקב ועשו תאומים שנולדו לאותם אב ואם באותו המזל ובאותו המקום, ואעפ"כ זה פירש לרשעו וזה פירש לתומו וצדקותו. ללמדך, שלא הטבע גורם ולא המקום גורם כי אם רצונו ועבודתו של אדם הוא הקובע האם יהא כ"יעקב אבינו' או כעשו אחיו...

(ועיי' שו"ת פנים מאירות ח"א סי' לט, שמבאר הטעם שאומרים בתפילה 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב' ואין אומרים בדרך קצרה 'אלוקי אברהם יצחק ויעקב' - כי כל אחד מעצמו הגיע לחקר אלוך ולא סמך על מנהג אבות).

כא. ובזה יש לבאר מה שכתב הבעל הטורים (כה כה) 'עשו' בגימטריא 'שלום', ולכאורה תימה רבתי היא וכי עשו הוא איש השלום והלא בעודו במעי אמו כבר נלחם עם יעקב אחיו, וכולו אדמוני שופך דמים אשר ברכתו ותפירתו היא על חרבך תחיה, ומה לו ולשלום, אלא שכך היא מידתו של אותו רשע להיות המריבה עם כל העולם אך עם עצמו ו'יצריו' הקשים היה חי בשלום ובשלווה... ולא היה חולק ונלחם עם יצרו לשבור את טבעו ומידותיו, אכן מידתו של יעקב היא ההיפך מן הקצה אל הקצה, שחי בשלום עם כל העולם חוץ מעם עצמו ולעולם מרגיז יצרו הטוב על יצרו הרע.

כב. וידע כי אין תכלית האדם ב'עולם הזה', ותמיד יהא דורש את ה' לדעת מה יהא בסופה, כלומר מה יעלה בגורלו, שמעתי מאחד מגדולי ראש הישיבות שליט"א, שבימי נעוריו היה דר בחו"ל, ובאותה העיר היה עובר נהר גדול ורחב ידים שבימות החורף היה נקרש ונעשה קרח קשה כאבן מחמת הכפור השולט שם בחוצות. יום אחד בא עשיר גדול לבית מושל העיר וביקש לקנות ממנו את שטחה של הנהר לבנות עליה בנין רב פארות, המושל שהסביר לו כי אין במקום הזה כל שוויות לענין בניית בנינים שהרי אך תנץ החמה בחודש ניסן ייהפך כל ביתו לתל חרבות... אך

באר הפרשה - תולדות

ולאום מלאום יאמץ - לא יגיע יעקב לשלימותו אלא ע"י עשו העומד לפניו לשטנו

ברש"י ריש פרשתן (כה יט) 'ואלה תולדות יצחק - יעקב ועשו האמורים בפרשה', רמזו בה צדיקים, שעל כל בר ישראל לדעת שהוא עומד תמיד בפרשת דרכים - וכידו הבחירה אם ללכת בדרכיו של יעקב דרך הטוב ועוה"ב, או בדרכי עשו דרך הרע, ועליו

הפרעות". לעומתו, הרודף אחר תאוותיו לא יוכל לזכות לכתרה של תורה ועבודה, וכמו שכתב ב'חובות הלכות' (שער חשבון הנפש פ"ג) 'ישתדל להוציא אהבת העולם הזה מלבו ולהגביר אהבת העולם הבא וכו', וכבר אמר אחד מן החכמים, כשם שלא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא'.

הלה התעקש ותחב לידיו סכום הגון בו הוא קונה את הנהר ונגמר הקנין בין שניהם, מיד שכר פועלים והחל בונה בנין גדול רם ונישא, והיו הכל תמהים על אותו האדם שלא היה מוכר כ'משוגענער' (משוגע) המבזבז מעותיו לריק... שהרי בימות החמה הנהר שב ונהפך להיות מים חיים וצלולים, על מה יעמוד הבנין... אבל מכיוון שישלם את שכר הפועלים שתקו ועשו כרצונו. ואכן בסוף החורף נגמר הבנין בכי טוב וכמעט שכבר נקבע זמן חנוכת הבית, אך אויה... השמש יצאה על הארץ בימי ניסן, ובתוך כמה שבועות שקע הבנין בנהר הגדול מבלי להשאיר סימן כלל...

אחי ורעי אהובי וידידי, מה נשתנינו מאותו 'שוטה', בעמדנו כל ימי חיינו המועטים בזה העולם להשקיע כל כוחנו ומרצנו בקנייני עולם הזה מעלה ומטה, ובדרך מריבים עם פלוני, וחולקים עם משנהו וכיו"ב... והרי כל זה אינו דומה אלא למי שבונה ע"ג הקרח שבעוד כמה ימים יימס הקרח ונשאר 'קרחים' מכאן ומכאן, וכי כבר שמענו מי שחי באלפיים שנה האחרונים יותר ממאה וכמה שנים...

כג. כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (וישלח ד"ה מי לך כל המחנה) עיין בבעל הטורים, כי יעקב לקח לעצמו עולם הבא ולעשו עולם הזה. והגם שאנו רואים כי יש בישראל גם כן עשירים, אמנם כל העשירים כולם הם מלאים יגון ואנחה, כאשר אנו רואים בחוש העין, ואין להם עולם הזה. אמנם אותם העשירים העובדים את בוראם מתוך עושרם - יש להם תענוג מתוך עושרם, כי עולם הזה שבא מן עולם הבא (כגון שהוא תומך תורה וכיו"ב) את זה לקח יעקב. וזהו 'למצוא חן בעיני אדוני', כי 'אדוני' סתם הוא השכינה.

הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע מתאר במתיקות את סדר הדברים שהתרחש בין יעקב לעשו, כי אחר שחילקו ביניהם, זה נטל עוה"ב וזה עוה"ז, הגיע יום השבת קודש ועשו נכנס לאוהלו של יעקב וראה זה פלא, יעקב ישב עם תלמידיו וערך להם את שולחנו הטהור כשעל השולחן הוגשו בשר ודגים וכל מטעמים, מיד פנה עשו אל יעקב בטרוניה ואמר לו, אחי הלא העולם הזה שלי הוא, השיבו יעקב כי היום שבת שהיא 'מעין עולם הבא' ושפיר יש לנו להתענג בברבורים ושלי ודגים, פנה עשו לדרכו. ביום ראשון בשבת שוב נכנס עשו לאוהלו של יעקב, והנה הוא יושב עם תלמידיו בסעודה רחבה כיד המלך, לתמיהת עשו הסביר לו יעקב כי היום 'ראש חודש', שבו שורה על האדם 'רוח יתירה' מגן עדן, על כן מצווה בו לערוך סעודה, ושוב הלך עשיו בפחי נפש. ביום חמישי בשבת חזר עשו, ושוב... אחיו מיסב באסיפת מרעים כסעודת שלמה בשעתו, עתה אמר לו יעקב אבינו היום הוא 'יומא טבא' לרבנן, כי למדנו את כל מסכת בבא קמא מרישא לגמירא, ועתה היא 'סעודת הסיום'. אם רצונך... הצטרף נא אלינו בלימוד מסכת בבא מציעא שנתחיל בה למחר, וכך תזכה ב'סעודה' בסיומה של בבא מציעא, ויהי ממחרת מיהר עשו להצטרף לספסלי ביהמ"ד... אך פתח בסוגיא הראשונה (של המסכת) - שניים או חזין בטלית, וראה את המצב... סגר את הגמרא מתוך כעס, וברח מביהמ"ד כל עוד נשמתו באפו.

בפחי נפש ניגש אל ישמעאל - כדת מה לעשות באחיו יעקב אבינו שלקח לעצמו את כל חיי העולם הבא ואף אינו חוסך מעצמו חיי העולם הזה. ייעץ לו ישמעאל שיפנה אל יעקב אבינו ויספר לו כי אין לו כל טעם והנאה בכל חיי העולם הזה בידעו שלאחר מלאת שנות חייו ילך לאבדון ולא יהיה לו חלק לעולם הבא, ונמצא שגם 'עולם הזה' אין לו. חזר עשו ליעקב ושטח לפניו את טענותיו, ויענהו יעקב, מבטיח אני לך שיהיה לך חלק בעולם הבא. וישב עשו לביתו שמח וטוב לב, ומאותו היום נהנה מכל תאוות העולם הזה. בבוא היום ועלה עשיו למרום תבע שיכניסוהו לגן עדן כי אחיו יעקב הבטיחו חלק בעולם הבא, טענו לעומתו מלאכי מרום, הלא כל ההבטחה על חיי העוה"ב לא הייתה אלא כדי שתחיה בשלווה בעולם הזה, אך כעת לאחר שאכן נהנית מהעולם הזה מתוך ידיעה שמצפה לך חיי עוה"ב שוב אין לך זכות לדרוש גן עדן ומקומך בגיהנום.

באר הפרשה - תולדות

יא

אלא שבאה לשאול למה נגזר עליה כן, וביחוד, אחר שהתפללה על הבנים מדוע יארע לה כן, 'ויאמר ה' לה שני גויים בבטןך... ולאום מלאום יאמין', פירוש, כי דייקא אחר ששמע ה' את תפילתה נתן לה בן צדיק, ולשלימות צדקותו 'זיכהו' שיוולד יחד עמו עשו אשר יעמוד לנגדו כל ימי חייו, וחדשים לבקרים יעמיד כנגדו 'מניעות' מעסק התורה והעבודה ומכל דבר שבקדושה^י, ואף בחיי העולם הזה ירדפהו מבלי לתת לו מנוח, וכשיעקב יתגבר עליו משם יבוא לתכליתו הטובה^י ונתמלאו משאלות לבה של רבקה, וזהו אומרו ולאום, כלומר הבן הצדיק, מלאום - ע"י אחיו הרשע יאמין - יגיע לידי צדקותו ומדרגותיו הגבוהות, ודייקא על ידו יגיע להיות בחיר שבאבות (בר"ר

לעשות הפרשה - להבדיל בין האור ובין החושך^י, ללכת אחרי ה' ותורתו^י.

וידע שיעקר סיבת יצירת ה'עשו' - צד הרע, הייתה כדי לזכות את ישראל בהתגברם עליו. וכך פירש הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (ד"ה ותלך) דכתיב בפרשתן (כה כב-כג) 'ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ויאמר ה' לה שני גויים... ולאום מלאום יאמין', וצ"ב, ומהו המקרה הנורא שמחמתו הוכרחה למהר 'לדרוש את ה' ומה השיבו לה. אלא, שבוודאי ידעה רבקה שיהיה לה בן רשע, וכמו שדרשו חז"ל (גדרים לא.) כי ביצחק יקרא לך זרע - ולא כל יצחק.

כד. ולהרחקה זו יבוא רק ע"י קביעת 'גדרים וסייגים', וכה אמר הרה"ק ה"יטב לב' זי"ע בהספדו על הגה"ק המהר"ם ש"י"ק זי"ע (נפש יהונתן, בפרשתן) דהנה בעשו כתיב 'ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים' וצ"ב, מה 'דבר והיפוכו' יש כאן, מה ענין איש שדה ליושב אוהלים, אלא דחז"ל אמרו על הפסוק (שמות כב ל) 'ובשר בשדה טריפה לא תאכלו' ואמרו חז"ל (חולין קטז:) דהיינו בשר שיצא חוץ למחיצתו, וכלומר ש'איש שדה' מרמז על מי שאין לו מחיצות, ולא הציב לעצמו גדרים וסייגים, זה האיש טריפה הוא, לעומתו יעקב אבינו נקרא 'יושב אוהל' הוא מוקף מארבע צדדיו במחיצות - גדרים וסייגים להתרחק מן העבירה (ובא לשבח את ההמהר"ם שכל ימיו הלך בדרכי אבות והציב גדרים קדושה), וזה כל ההבדל בין יעקב לעשו - אם יש לאיש גדר וסייג הרי הוא מבני יעקב ולהיפך חז"ל...

כה. כה כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע, וז"ל. 'ותלך לדרוש את ה' (כה כב), ופירש רש"י להגיד לה מה תהא בסופה, אמר אא"ז זצוק"ל ששמע בילדותו מאחד בדרך צחות, כי רבקה סברה שהוא ולד אחד וכיוון שראתה שפעם מפרכס לתורה ופעם להיפוך שפטה בדעתה שהילד היולד יהיה הפכפך לפעמים טוב ולפעמים רע והעולם אומרים אם הסוף טוב הכל טוב, היינו אם על כל פנים קודם המיתה יהיה טוב, אז יהיה לו תיקון. על כן הלכה לדרוש מה יהיה בסופו של אותו הולד, היינו קודם המיתה אם על כל פנים בסופו יהיה טוב עכ"ד (וכן הוא להדיא במהר"ם שיק על התורה)

נוראות מצינו בענין זה ב'בעלי התוספות' על התורה, דכתיב בריש פרשת חיי שרה 'ויהיו חיי שרה' ופירש"י כולן שוין לטובה. וקשה, דגבי ישמעאל נמי כתיב (כה יז) 'ואלה שני חיי ישמעאל', ושם אי אפשר לדרוש 'כולן שוין לטובה', אלא מבאר ה'תוספות' וז"ל. איכא למימר שעשה תשובה (כדפירש"י גבי ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו), וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וכל השנים שהיו קודם לכן - כל הרע שעשה לא נחשב לכלום, והיה כמי שעשה תשובה כל ימיו. וכבר אמר אחד מנקיי הדעת בצחות, 'חברותא' יש לי בכל עת הלימודים, חברותא זה 'דייקן' נפלא הוא, ומתייצב בכל יום בשעה שקבעתי מאתמול לעסוק היום בתורה, לעולם לא יאחר לבוא אפילו ברגע אחד... אף יקדים אותי, כי בכל עת בואי לביהמ"ד מוצא אני כי כבר הוא יושב בסמוך למקומי וממתין לי שאבוא. ולא עוד שהוא בעל כשרון גדול... מוחו שנון ומחודד... לעת הצורך ילמדני סוגיות שלימות על 'דרך הפלפול' הפלא ופלא, ושמא תרצו לדעת מיהו ומהו - זה ה'יצר' בכבודו ובעצמו... שעדיין עומד על משמרתו יומם ולילה לא ישבותו.

כז. ודע, כי לא רק ברוחניות הדברים אמורים, אלא כל חיותו של האדם בזה העולם בא לו מהקושי העובר עליו, אלא שהמשכיל יעבור את הקושי בתורה ועבודה ועי"ז ינצל מעבור אותם בעניני העולם, וכך כתב ה'חתם סופר' זי"ע בפרשתן (תו"מ עה"פ ויתן), 'ויתן לך האלוקים, ולעשו אמר משמני הארץ יהיה מושבך... ועל חרבך תחיה'. הנה לגבי בני ישראל כתיב (ויקרא כו ו) 'ונתתי שלום בארץ וחרב לא תעבור בארצכם', ויובן בהקדמת דברי חז"ל (אבות ד כב) 'על כרחך אתה חי', ועל דרך מליצה פירשו חיותו של אדם באה לו מה'על כרחך' (שדאגות האדם הבאים עליו בעל כורחו, מזה חיותו), כי הבטלה מביאה לידי שיעמום (כתובות נט:), ומי שיש לו כל משאלותיו בלי שום מניעה יום יום מואס

באר הפרשה - תולדות

יב

ש'ידו אוחות' בעקב עשו - כי יש לו שייכות עם הרע, והוא מתגבר על הרע הזה, כי זה כל האדם, ורק מזה יש לבורא נחת רוח.

יש שביארו, שמהאי טעמא רצה יצחק לברך את עשו, כי בראותו האיך שנוצר ונולד עם טבעים רעים וקשים, אמר, הנה בני זה נולד בתכונות רעות ומגונות ולכן יצא ממנו מה שיצא, על כן אברכהו, שהרי איננו אשם במצבו זה, ואילו לעומתו יעקב אחיו אין מגיע לו שכר שהרי צדיק גמור הוא בטבעו מלידה. באותה שעה נכנס אליו יעקב, ואמר לו - אנכי עשו בכורך (כו יט), דע לך אבי, שאינני צדיק גמור כמו שחשבת, אלא נדבק בי מרשעותו של עשו, ויגיעה רבה עלי להתייגע כל ימי חיי להפטר מזה, ומכיוון שכן, אף לי חלק ונחלה ב'ברכות'. כשמוע יצחק את דבריו, קרא לו וימש את ידיו ואמר 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו', אכן קולך הוא קול הקדושה, אך רואה אני שנוקדה כך ממידותיו של עשו הרשע, ועל כן אברכך בזייתן לך'.

עפ"י י"ז יבואר נמי כי כשחזר עשו הרשע מצדו נענה וזעק 'הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמיים' (שם לו), מששמע יצחק כי כן, אמר אם אכן יש לו שייכות

עו א) כ"י, כי מבלעדי ה'עשו' לא היה להקב"ה כל חפץ בו, שהרי 'מלאכים שאין בהם יצר הרע' יש לו די בשמי ערבות, לאלפים ולרכבות.

נוראות כתב הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע, (בר"ה עוד נראה לפרש... כי הנה שמעתי בחלום) דלכאורה קשה מה טענה היא על עשו שהיה 'רשע', הלא עוד בהיותו עובר במעי אמו טרם היה לו יצר הרע (כמסקנתו של רבינו הקדוש [בסנהדרין צא:]: שיצה"ר בא בעת הלידה) כבר היה מפרכם לצאת לבתי ע"ז, והיינו שעצם יצירתו הייתה ברע, ומה טענה יש עליו עד שרשע יקרא, אלא מבאר הרה"ק, שאכן עשו נולד ב'טבע רע', ומכף רגל ועד ראש לא היה בו מתום, לאידך, יעקב אבינו נולד בקדושה עילאה לאין ערוך, אמנם מאחר ו'תאומים' הם היה בהם 'עירוב' מעט זה בזה, ולכן אחו יעקב בעקבו של עשו הרשע, לרמוז שנדבק בו מרשעותו של עשו, וכן נדבק בעשו מעט מקדושתו של יעקב, וזו הייתה כל עבודתם בהאי עלמא - על יעקב להסיר לגמרי את זוהמת עשו מעליו, ואילו על עשו להגדיל ולרבות את חלקו של יעקב אשר בו - שהוא עצמו יתעלה ויתעבד לטב, ולכן קרא הקב"ה בעצמו את שמו 'יעקב' על שם אחיות העקב, כי זה עיקר חשיבותו

בחיינו, וכבר היה מעשה בזמנינו, מי שאיבד עצמו לדעת, והניח אחריו מכתב כי מרוב עשור וכל תאוותיו הוא מואס בעולם, והרג את עצמו. (ועל כן נתן הקב"ה בטבע העולם) שיהיה אדם דואג ומצטער, וחוזר ומרויח, יורד ועולה, קונה ומוכר, עתים רעה עתים טובה, ואין לו שלום ומנוחה בדעתו, ולעולם עייף וייגע, וזה הוא כל חיותו.

וזה פירוש 'על חרבך תחיה', אין הכוונה לחרב המלחמה, אלא, שתמיד יהיה לוחם עם עצמו ומשם חיותו, כי לולא כן (והיה מתברך רק שאר הברכות, בלא ברכת על חרבך תחיה) והיה יושב במשמני הארץ זו איטליה של יוון (בר"ה סו ז), היה מואס בחייו כשור פטם ההולך למות. לכן, בירכו 'על חרבך' - מזה 'תחיה'. אמנם, כל זה אינו אלא גבי אומות עולם, אבל בני ישראל יבואו לידי חיותם ביגיעה ב'יפה שעה בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב', וכדכתיב (דברים ל ב) 'כי הוא חייך ואורך ימך', וכתיב (שם יט) 'ובחרת בחיים'... ולכן אמר להם בברכו אותם (ויקרא כו ד - ו) 'ונתתי גשמיכם בעתם והשיג לכם דיש את בציר... וחרב לא תעבור בארצכם' כי אחרי שהם מקיימים התורה - בחוקותי תלכו, כבר יש להם חיות מ'עמל' התורה ואינם נצרכים לחרב וטרדות כפשוטו. רק 'עשו' נצרך ל'על כרחך' של קושי וטרדות בעולם הזה... אבל יעקב בבחירתו לעמול בתורה, חוסך מעצמו שאר יסורי העולם הזה.

כח. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שהרי אמרו חז"ל (תנחומא הקדום והישן כה כט, זוה"ק ח"א קמב:) שבו ביום שמת אברהם אבינו מת נמרוד. ביום שמת יעקב אבינו מת עשיו אחיו (סוטה יג). גם אצל משה רבינו נאמר (במדבר לא

ב) 'נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים אחר תאסף את עמך', כלומר, משימותו המדיינים ובלעם הרשע מיד ימות גם משה רבינו. וביאור הדבר, כי כל חיי האדם הם למען מלחמתו כנגד הטומאה העומדת לנגדו להכשילו ולהפילו. ע"כ, באותו יום שמת נמרוד שהוא היה ה'כנגד' לעומת אברהם אבינו בע"כ אף אברהם הסתלק, כיו"ב מת יעקב אבינו כשמת עשו כי כל חיותו לא הייתה אלא מכוחו של עשיו המתנגד. וכן מתנגדו של משה היה 'בלעם', וכמו"ש חז"ל (במד"ר יד ב) 'לא קם בישראל עוד נביא כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומאן הוא - בלעם', ע"כ מיד במיתת בלעם נאסף משה רבינו אל עמיו.

באר הפרשה - תולדות

יג

הוא מפסיד את הבכורה, עשה ככל אשר לאל ידו ואחז בעקבו... ואכן בזכות זה נתגלגל שסוף דבר באה אליו הבכורה, כאשר עברה על עשו רוח שטות למכור את הבכורה בעד נזיד עדשים, כי הקב"ה 'הרואה ללבב' ראה תבערת לבו וסייע בעדו להשלים רצונו. וללמדנו בא, שאף אם נראה לאדם כי כל השערים ננעלו בפניו, אם ישתוקק ככל ליבו ובכל נפשו, ולא ינוח ולא ישקוט ויעשה ככל אשר בידו, לבסוף יעזרהו הקב"ה שלא בדרך המבע וישיג את שאהבה נפשו¹¹.

בדברים האלו כתב גם ה'דברי ישראל' ממאדו"ץ זי"ע (בפרשתן ד"ה עוד יאמר ברש"י) עה"פ (כה כב) 'ויתרוצצו הבנים בקרבה', וברש"י, 'כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרנס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרנס לצאת, ולכאורה מדוע פרנס יעקב בחינם לצאת, וכי לא ראה שא"א לו לצאת כי עשו עומד לפניו ומעכו מלצאת. אלא, דאיתא ב'זוהר הקדוש' (ח"א סט:;) (בתרגומו) כל

ל'ערמה', מתוך רשעותו של עשו שנדבקה בו, ועליו להתייגע להיטהר ממנה, אזי גם ברוך יהיה (שם לג).

ידו אוחזת - אין הקב"ה דורש מהאדם רק עד כמה שבכוחו לעשות

בפרשתן (כה כו) 'ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו', וכל הרואה יתמה, מדוע אחז בעקב עשו וכי עלתה על דעתו שיוכל להשיבו למעי אמו לאחר שכבר יצא לאוויר העולם, ומה תועיל אחיזתו בעקביו. וביאר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע עפ"י דברי הרה"ק מקאצק זי"ע שכל מה שהאדם מתייאש הן ברוח הן בגשם, אינו אלא מכיוון שהוא חושב שהוא עושה והוא פועל... על כן כשיראה שלא יעלה הדבר בידו, הוא מתייאש ועוזב את הכל. אבל המאמין יודע כי כל מעשי האדם אינם אלא השתדלות עד כמה שידו מגעת, אבל מה שיעשה ייעשה בידי הקב"ה 'אדון כל המעשים', ובאמונה זו לא יתייאש לעולם שהרי אין הדבר תלוי בו יעשה כפי יכולתו ותו לא מידו. כיו"ב, כשראה יעקב כי

כט. והקב"ה יושב ומצפה על כל איש יהודי יהיה מי שיהיה שישוב ויתקרב אליו, וכפי שיש ללמוד ממה דכתיב בפרשתן (כו טו) 'ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול... ותלבש את יעקב בנה הקטן', ולכאורה יפלא שהרי 'תאומים' היו ונולדו כאחד ומדוע יקרא זה 'קטן' וזה 'גדול'. ורמזו בה הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, במשל למי שבכה לפני בני משפחתו כי אביו הזקן פסק מלראות ומלדבר וכו', ולמחרת הוא שומע את בנו בן ארבעת השנים בוכה ומיילל על זה שאחיו הקטן שעדיין לא מלאו לו שנה תמימה גם כן אינו יכול להלך ולדבר, ונהיה שחוק גדול בבית... וההסבר, כי הקטן שאינו הולך ברגליו ואינו מדבר הרי כל עתידו לפניו, ועוד יבוא יום ובעזה"ש"ת הוא יתחיל להלך ולדבר, לעומתו, הזקן פסק מללכת ומלדבר, ואבדה תקוותו, כי ההליכה והדיבור לא יחזרו אליו, זה דבר הגורם צער וכאב. כך הם 'יעקב ובניו' נקראים 'קטן' לומר שאף נפילתם איננה סיבה מספקת לבכות ולהתייאש, כי עדיין כל עתידם לפניהם - לשוב בכל עת ולהתחדש מעתה לעשות רצון אביהם שבשמים... ואילו עשו 'מוכן' הוא, ולעולם לא יתקן עצמו - זה אכן צער וכאב.

עוד מבאר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע (מאמר מרדכי, הובא ב'יסוד צדיק' תולדות), כי אין ההורים בודקים את התינוק קטן בגשתם אליו האם הוא נקי, אלא מחבקים ומנשקים אותו וחיבה יתירה נודעת לו, ואילו בן גדול המלוכלך הכל מתרחקים מאתו. ולכן כינה את יעקב אבינו 'קטן', כי יעקב ובניו ינוחו בחיק אביהם שבשמים אשר מקרבם מחבקים ומנשקים בכל מצב שיהיו, אף כשהם מלוכלכים בכתמי העוונות, ואילו את הנכרים בני עשו כינה הכתוב 'הגדול' כי מהם הוא מתרחק ואינו מושיעם כי מלוכלכים הם.

כן יושב הקב"ה כביכול ומצפה לתפילתו של כל איש מישראל. בשנת תרפ"ד שהה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בגראדנא, והמוני בית ישראל צבאו על פתחו לזכות לחזות בזיו פניו ולהתברך מפיו. נענה ה'חפץ חיים' לקהל הבאים ואמר, דעו לכם, כי כל אב אוהב את בניו, והוא מצפה בכליון עיניים, מתי יבוא בנו לפניו ויבקש מאתו שיטיב עמו. והנה, אם הבן לא בא אצל אביו בשעה שהוא נצרך לדבר מה, ובמקום זה הינו שולח שלוחים אל אביו שהם יבקשו בעדו, הרי 'שליחות' זו גורמת עגמת נפש לאב. כך נמי, הקב"ה מצפה כביכול לתפילתו של כל אחד מכם (ומדוע מרדפים אתם אחר ברכתי), ושמא תאמרו, שאותי מחבב הקב"ה יותר מכם, אף אני אענה כנגדכם ואמר, חס וחלילה... חס וחלילה... אלא הקב"ה אוהב כל אחד מבניו אהבה שווה, כי כולנו בניו של מקום. ואם תוסיפו לומר שיש עוונות בידיכם, דעו לכם שהקב"ה יושב ומצפה לבניו שיבואו להתפייס עמו, ויבקשו ממנו 'החזירנו בתשובה שלימה לפניך'.

שביניהם, כי הנה יעקב אבינו נקרא שמו 'יעקב' על שם ש'ידו אוחזת בעקב', ועקב הוא גם מלשון 'סוף', כי כך הייתה דרכו של יעקב אבינו, להביט בכל עת נסיון אל סוף דבר, והיה מתבונן על תכליתו האם יצא מכך טוב או רע, ולפי"ז גמר אומר אם לעשות הדבר או לאו"י. משא"כ עשו כשמו הוא 'עשו' מלשון עשיה, ומעולם לא עמד להתבונן קודם עשותו איזו פעולה, האם ירויח מעשות זאת או יפסיד ברוחניות ואף בגשמיות, אלא עשאה בלא מחשבות רבות, ועל כן עשה תועבות רבות כי לא היה מחשב חשבונו של עולם לאן אתה הולך, אלא חי את הרגע ואת התאוה שבערה בו בעת הזאת"י.

ראש חודש כסלו - יום סליחה כיום הכיפורים

כתב בספר 'ליקוטי צבי', הנה מצאנו ברש"י ישן (בתנ"ך דפוס שנת ת"ס) על הפסוק (יזמיהו לו ט) 'קראו צום',

הרוצה ונכסף לראות ולדעת, אע"ג שאינו יכול להשיג הדבר, הכל משבחים אותו בשבת גדול - על עצם השתוקקותו ורצונו הטוב. כיו"ב, יעקב אבינו ברצונו החזק לצאת פרכס אף שידע שלא יעלה בידו, ונכתב זאת זכרון בספר ללמדנו על מעלת הרצון אשר הכל משבחים אותו? ומסיים הדברי ישראל וז"ל. 'וכן מעשי אבות ירשו בני, שעומד בחנות מוקף במרדנות המשא ומתן, ובתוך כך בא לו מחשבה טובה ומפרכס לצאת לתורה, ואע"ג שלא יכול לצאת שבתא איהו דיליה (וזהו שבתו)'. כי ברצון זה עצמו הרי זה משובח"י.

הרואה את הנולד - מעלתו של יעקב שהיה מתבונן בכל דבר על תכליתו ואחריתו

איתא מהרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (אות א) לרמוז בשם של יעקב ועשו את מהותם וההבדל

ל. מעשה באיש שבימים מקדם (לפני המלחמה) לא היה שומר תורה ומצוות, באמצע המלחמה כשנקלע לעת צרה וצוקה קיבל על עצמו שאם יינצל ונפשו תנתן לו לשלל, יתחיל להניח בכל יום תפילין (בעת המלחמה לא היו לו תפילין כלל). ואכן בניסי ניסים נשאר הלה שריד יחידי מכל מחנהו. ביום 'שחרורם' נלחמו צבא ארה"ב בחיילי האויב ימ"ש, ובתוך הקרב נפל 'טיל' על ידו השמאלית והיא נקטעה... אחר זמן כשהגיע היהודי לחוף מבטחים בארה"ב נכנס אל הרה"ק ריי"צ מליובאוויטש זי"ע ושטח את תמיהתו, וכי בדיוק יד זו שעליה הייתי אמור לקיים הבטחתי ולהניח עליה תפילין היא נפלה, ענהו הריי"צ, אם היתה ידך נשאת היית יכול לחשוב שהקב"ה נצרך להנחת תפילין שלך, וזה אינו - כי אין הקב"ה צריך לפעולות גשמיות בקיום המצוה כי אם בטהרת והתעוררות הלב בעת קיום המצוה, וזה יש בידך לעשות גם כאשר אין לך יד...

לא. בימי חורפו היה הגה"ק מטשעבין זי"ע עוסק במסחר לפרנסתו, ורק בשנים המאוחרות יותר נתמנה לשמש כמרא דאתרא. לימים העיד ואמר שבשנים הראשונות כשעסק במסחר השיג יותר השגות בתורה מבשנים שלאחמ"כ, כי בעת שעסק במסחר הייתה תשוקתו לתורה גדולה עד מאד, וממילא כשסיים את המסחר היה נכנס לבית המדרש לגמוע דברי תורה כאדם צמא שלא בא מים אל פיו משך שלושה ימים.

לב. וביותר הדברים אמורים לענין 'הדיבור', כמאמר החכם, בטרם שהוצאת הדיבור מפיו הינך הבעלים על הדיבור, אבל לאחר שהוצאתו מפיו הרי הוא בעלים עליך, כי לעולם לא תוכל להחזירו אפילו בעד כל הון דעלמא (כי גם אם תזהיר באלפי אזהרות את מי ששמע אותך מדבר, אל תאמר לפלוני שכך וכך אמרתי, מי ערב בעדך שישמע לקולך), על כן 'חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיו' (אגרת הרמב"ן).

לג. אמנם דרכו של יצר - לבלבל את האדם בעת הנסיון, וכן מצינו אצל עשו הרשע, שהיה מתאונן על יעקב 'את בכורת לקח' ויעקבני זה פעמיים, ואינו מובן כלל, איזה טענה יש לו לעשו על יעקב, הלא הוא בכבודו ובעצמו מכר את בכורתו תמורת נזיד עדשים בשטר 'כתוב' וחתום, ומה רוצה הוא מיעקב, אלא, בשעת מעשה, כשהיה עיף ויגע, לא ראה לנגד עיניו כי אם 'נזיד עדשים', ורק לאחר מכן כששבה אליו דעתו החל זועק מרה 'את בכורת לקח'. כתיב (כה ל) 'ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה על כן קרא שמו אדום', וצריך ביאור, מדוע נקרא 'אדום' ולא 'הלעיטני' או 'נא'. אלא ששמו של אדם ניתן לו על שם 'מהותו', וכאן כשנכנס עשו הביתה לא ראה כלום לנגד עיניו, כי אם 'אדום' - אדום, ולא חשב אף לרגע אחד האם 'אדום' זה מאכל אדם או מאכל בהמה, האם קשה הוא או רך, האם מזיק הוא לבריאות או לאו, אלא 'אדום... אדום...' ותו לא מידי, על כן קרא שמו אדום כי זאת הייתה כל מהותו, לבקש ולשאול כל אשר תאוה נפשו מבלי לחקור האם טוב הוא הדבר אם לאו. ושומר נפשו ירחק מהנהגה זאת.

יהודה הלוי, על נוסח תפילת המוספין בר"ח, ראשי חודשים לעמך נתת, זמן כפרה לכל תולדותם שהכוונה בתיבת 'תולדותם' עולה על כל התולדות - המעשים, שעשה אדם משך כל ימי החודש. וביום ראש חודש ביד האדם לתקן את כל אשר שיחת משך ימות החודש, ולכן בא עולת ראש חודש, ככפרה ביום המכפר, ביום ראש חודש. וממשיך ה'ארחות חיים' לבאר מה שאומרים אנו שם בתפילה זכרון לבולם יהיו ותשועת נפשם מיד שונא שביום זה יש זיכרון לפני ה' להנצל מן היצר.

יושב אוהלים - עיקר הצלחתו בתורה ע"י היגיעה וההתמדה

בפרשתן (כה כז) ויעקב איש תם יושב אוהלים¹, הזמן גרמא בפרשתו של יעקב אבינו להוסיף חיילים להתגבר בעוז ותעצומות בעסק התורה מתוך יגיעה² ובוה נזכה שיגיעו מעשינו למעשי אבותינו - אבות עולם

- היה יום הצום ההוא בראש חודש כסליו, והוא יום סליחה ביום הכיפורים. ומביא ה'ליקומי צבי' בשם הקדמונים, טעם מדוע יום ראש חודש כסליו הוא יום המסוגל למחילת עוון ולכפרת פשע, שכל החטאים שאדם עובר למן ראש חודש ניסן ועד לירח האיתנים, מוחלים לו בבוא יום הכיפורים כששב בתשובה. ובאם אינו שב בחודש תשרי עד יום הושענא רבה, אזי ממתנים לו עד 'יום צום' זה ראש חודש כסליו. כי ביום זה נשלמים ארבעים יום מהושענא רבה, והם נגד ארבעים היום של קבלת הלוחות. על כן בזה היום יש כוח גדול לכל הפושט ידיו בתשובה לפני אביו שבשמים. כי הוא מסוגל ביום הכיפורים ממש³.

איברא, בכל ראש חודש וראש חודש הוא זמן המסוגל לכפרת העוונות, אם ישוב בתשובה שלימה מיד יקבלוהו. ואיתא ב'בית יוסף' (בטור סי' תכ"ג בר"ה ועומדים) בשם ספר 'ארחות חיים' (הלכות ר"ח סי' ב) בשם רבינו

לד. מסופר על הרה"ק רבי אהרן מטשרנאביל זי"ע אשר פעם אחת כשהקיץ משנתו בר"ח כסליו סיפר שהיה עתה בעולמות העליונים ושמע קול רעש גדול, ושאל מה יום מיומיים, והשיבו לו שהיום - ר"ח כסליו הוא בבחינת יוה"כ, והוא יום מחילה סליחה וכפרה לישראל, כי בחנוכה גמר חתימה טובה וההארה של חנוכה מתחלת כבר מראשית החודש (מובא בילקוט מאורי אור).

לה. בפרשתן (כה כז) ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אוהלים. ולכאורה צ"ב, מדוע שינה בלשונו, כי על עשו אמר יודע ציד, ואילו גבי יעקב לא אמר יודע תורה, וביאר הגאון ה'שבט הלוי' זצוק"ל דבשנות עלומיו כאשר למד בישיבת 'חכמי לובלין' המעטירה, בא רב אחד לדרוש בישיבה, ובתוך דבריו אמר, ראיתי בני עליה ומועטים מהם הינם בעלי כשרונות, כי לא הכשרונות יעמדו לאדם בדרכו להצליח בתורה, אלא מידת התמדתו ויגיעתו, וכן העיד הגר"ש בעצמו שכל גדולי תורה שנתגדלו בישיבה דשם היו העמלים והיגיעים (אף בעלי הכשרונות שנתייגעו בתורה נתגדלו כראוי בתורה, כי אין הכוונה לומר שבעלי כשרונות אינם יכולים להצליח ח"ו), ועל כן בבוא התורה לשבח את יעקב אבינו, לא שיבחוהו בכך שהיה יודע תורה, אלא בכך שהיה יושב אוהלים בהתמדה רבה ועצומה. ומכאן תשובה לכל האומר לא אלי הדברים אמורים, כי דל כישרונות הנני, ולא לדידי ודכוותי לעסוק בתורה, כי טעות גדולה בידו, כי לא הכישרונות קובעים את ההצלחה בתורה, אלא היגיעה - כשור לעול וכחמור למשא היא אשר תביא את האדם להיות 'בעל תורה'.

וכן איתא בתרגום יונתן בן עוזיאל על הכתוב (כה כז) ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים ומתרגם והוה עשו גבר נחשירכן... ויעקב תבע אולפן מן קדם ה', ופירוש 'גבר נחשירכן' - אדם בטל שאין עושה מלאכה ואילו יעקב אבינו היה 'תבע אולפן' היינו שהיה מבקש את השי"ת. ומכאן, שהיינו גופא ההבדל בין יעקב לעשו, כי עשו היה יושב ובטל כדמתקריא בלשונו ליידיג-גייער, ותוצאותיה שהרשיע עד מאוד, אבל יעקב אבינו לא נח על מקומו, אלא תמיד היה דורש ומבקש את השי"ת ובוה נתעלה לרום המעלה וזכה להיות יעקב שלימתא - בחיר שבאבות.

לו. בפרשתן (כה כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה' ובמדרש (רבה סג ז) כשהייתה עוברת על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות היה יעקב מפרכס לצאת, ולכאורה קשה מה הורע לו בהיותו במעי אמו עד ש'פירכס לצאת', הרי זכה ללמוד שם תורה מפיו של מלאך האלוקים, אך על פי האמור יובן ככפתור ופרח, כי הלימוד מהמלאך הוא ללא יגיעה על כן 'פירכס לצאת' - לישוב באהלה של תורה ולהתייגע בעמלה.

השקיעו בעסק התורה את כל אונם ומרצם, מנח המוזכר בפר' נח (רש"י ז ב) שלמד נח תורה, אברהם אבינו - היו לו ד' מאות פרקים במסכת ע"ז (ע"ז יד:), יעקב - 'ישב אהלים' (בראשית כה כז) ונטמן י"ד שנה בבית שם ועבר ש'לא שכב במקום ההוא' (מדרש תהלים קכד א), משה רבינו - ישב בשמים כמה פעמים מ' יום בשמים ממעל לחם לא אכל ומים לא שתה והגה בתורה, דוד המלך - טוב יום שאתה עוסק בתורה (שבת ל.), וכך היה במשך כל הדורות - תנאים ואמוראים ראשונים ואחרונים כולם 'בעלי דעה' שהשקיעו כל חיותם במסירות נפש בעסק התורה, אף אנו נלך בדרכם וייטב לנו בזה ובכא"ז.

רחמנא אידכר לן זכותיהו דאברהם רחמא, דיצחק עקידא, ודיעקב שלימא (כולם הוזכרו בהאי פרשה), בשפע רוב טובה וברכה ברו"ג, באמונת איתן בצור כל עולמים, ובעסק התורה והמצוות על ישראל שלום אכי"ר.

באופן אחר מבארים בשם הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע שללמוד בכפיפה אחת עם 'חבר רע' אינו כדאי אפילו אם הלימוד הוא מפי מלאך משרת (י"א זה בשם הגר"ש סופר). ובכלל היגיעה, הזהירות שלא להיות 'מפסיק ממשנתו', אמרה נאה שמעתי לבאר את דברי המשנה (אבות ג ז) 'המהלך בדרך ושונה, ומפסיק משנתו ואומר מה נאה אילן זה, ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, כי כדוגמת הנוסע במטוס (פליגעי"ר) ולפתע שומעים הנוסעים מאן דהו האומר הביטו וראו איזה אילן נאה נראה מחלון המטוס - מה יחרדו שאר הנוסעים בידעם כי תוך כמה רגעים הם נופלים על הארץ - שהרי אין רואים ממטוס אילנות... כך נמי הרואה אילנות באמצע לימודו עומד הוא בפני נפילה... לז. אלא שהתורה צריכה להיות בחיות ושמחה, וכן איתא ב'כלי יקר' בפרשתן בכתוב (כז מא) 'וישטום עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, ויאמר עשו בלבו, יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי'. כותב ה'כלי יקר' 'תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ויצחק אמר והיה כאשר תריד - דהיינו בזמן שלא יעסקו בתורה - ופרקת עולו, ואם כן באבלו ודאי לא יעסק בתורה ולא תגן עליו התורה ואז אהרגה את אחי'. הקשה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, והרי מותר לאבל לעסוק בתורה בהלכות הנוגעות אליו כהלכות אבלות וכדומה, והיאך יוכל עשו להרגו בימי האבל, הלא אף אז ישב ויעסוק בתורה. אלא מכאן, שתורה בלא שמחה, כמו שהיא נלמדת בימי עצב ומרירות בימי אבלות, אין בה את המאור שבתורה שתגן על לומדיה. כי עיקר לימוד התורה הוא בשמחה ובטוב לבב.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: כיבוד הורים

פרשת תולדות

בס"ד | גיליון מס' 155

כיצד מגש עוגות הפך להגנה מפגז הרסני?

ויתן לך... (כ"ז, כ"ח)

כאשר יעקב מוסר את נפשו למען כבוד אביו - הוא מסוגל להעניק תשובה הולמת לכוחו העוצמתי של עשיו, ולזכות בברכות כפי שראוי וצריך להיות!

הגילוי הזה מסעיר את הלב: לעשיו לא הגיעו הברכות, ממש לא. אבל לקחתן ממנו לא היה ניתן, רק בגלל שהיה לו את הכח העוצמתי של כיבוד אב, רק בגלל שהיה מכבד את אביו באופן נעלה כל כך, רק לכן היה עלול לזכות בברכות שלא מגיעות לו בכלל! ובכדי שיעקב יקבל את הברכות, הוא נדרש להשיב באותה מטבע של כיבוד אב, אך במדרגה שאינה פחותה ממסירות נפש למען אביו, כי רק כך יצליח להפוך את הקערה על פיה ולזכות בברכות המגיעות לו ביושר!

מדהים להבין ולהיווכח, כי למעשה כל מעלתו ויקרתו של העם היהודי עמדו אז על כף המאזניים. אילו לא היתה ליעקב זכות של כיבוד הורים במסירות נפש - הוא לא היה יכול ליטול את הברכות מידי עשיו. כלומר, כל מה שהעם היהודי הנבחר זכה בו, כל ברכות השמים והארץ אותן קיבלנו במתנה, כל יוקרתנו ועוצמתנו לדורי דורות

- הכל בזכות אותו כיבוד אב במסירות נפש של יעקב אבינו, לולא כיבוד אב זה - לא היינו זוכים!

מתברר, כי כיבוד ההורים הוא כרטיס לוטו של ממש. גם כשאדם אינו זכאי, גם כשלא מגיע לו, למרות זאת - בכח כיבוד ההורים זוכה המכבד לשפע ואושר יותר מהראוי לו, לזכותו בברכות השמים והארץ גם יחד!

הבה נתבונן ונפנים את המסר. ככל שנכבד יותר את ההורים, ככל שנפעל כדי להוקירם, ככל שנרבה מעש ונכביר פעלים למען כבוד הורינו, ככל שננהג בהם בכבוד - כך אנו פותחים לעצמנו את שערי הברכה לדורות קדימה. ככל שנמסור את הנפש, ממש כך, למען הורינו, ככל שנרבה לכבדם עם כל הלב, ככל שנתקשר יותר, נבקר יותר, נפעל יותר למענם ונעשה הכל לכבודם - כך נבטיח לעצמנו חיי שפע ואושר, ברכה והצלחה לנו ולדורותינו אחרינו!

ביקור תחת אש

היה זה בשנת תש"ח, בעיצומם של ימי המלחמות והקרבנות בין היהודים לישמעאלים בארץ. כראש ישיבת בעלזא בירושלים, כיהן באותה עת הגאון רבי משה שובקצ'צ"ל. הוא היה דמות מופת של התמדת התורה ועמלה ביגיעה, לוח הזמנים שלו היה מוקפד וגדוש בסדרי לימוד, ולצידם היה סעיף אחד בסדר יומו, עליו שמר מכל משמר:

מדי ערב, בקיץ כבחורף, בזמני עומס כבזמני שגרה, בתחילת שנה כבסופה - היה רבי משה עולה לבקר בבית אמו המבוגרת. היה משאיר מאחוריו את הישיבה הקדושה ועיסוקיו החשובים בה, ועולה לבית אמו לביקור יומי קבוע, להרנין את ליבה ולשמח את נפשה. בעד כל הון שבעולם לא ויתר על ביקורו זה,

הרגע הדרמטי והמשפיע בו הפכנו למעשה לעם מבורך, מתחולל בפרשת השבוע הנוכחי. זהו הרגע בו כח הברכות וההשפעות שהקדוש ברוך הוא העניק לאברהם אבינו, עבר ממנו ליעקב אבינו, ובפרשת שבוע זה יצחק אבינו מעביר את כח הברכה האלוהית ליעקב, אשר כולנו צאצאיו ונהנים מברכתו. 'ויתן לך האלוהים מטל השמים ומשמני הארץ...' - אומר יצחק, ובכך הוא מעניק את ההשפעות והברכות ליעקב וצאצאיו, כשהוא מסיים במילים ברורות: 'אורריך ארור ומברכריך ברוך!'

לרגע ההכרעה הדרמטי הזה, בו יעקב אבינו נוטל את הברכות בתחבולה נועזת מעשיו אחיו, קדמה מלחמה של ממש. יצחק אבינו התכוון להעניק את כח הברכות לעשיו ולזרעו אחריו, אך כשרבקה שומעת זאת היא נחרדת, מבינה את המשמעות ההרסנית לעם ישראל אם עשיו יקבל את הברכות. לכן היא מתכננת אסטרטגיה נועזת, תוך מסירות נפשה ונפש בנה יעקב, כדי להקדים את עשיו ולזכות בברכות יצחק.

יום של מתח וחרדה, תוך מלחמה נגד השעון, עובר על האוהל הקטן של יצחק ורבקה. כשעשיו בשדה ומנסה לצוד ציד, רבקה ויעקב עסוקים בתוכנית הסודית: הבאת גדיי עיזים, שחיטתם והכנתם לאכילה. אחר כך יעקב מתתפש לאדם שעיר, וגם מעלה את החשש אם חלילה יצחק יגלה את הדבר ויקלל במקום לברך. לבסוף, יעקב מצליח להקדים את עשיו בהבאת המטעמים לפניו. בתום שעות של דאגה ומתיחות, יצחק מעניק ליעקב את הברכות, ולו ולזרעו אחריו, לכולנו!

כל הסיפור הזה מעלה תמיהה אחת, גדולה ועוצמתית, נוקבת ועמוקה: הרי לכולם ברור כי עשיו היה רשע מרושע, ואילו יעקב איש צדיק. לכולם ברור כי רצון ה' הוא שיעקב יקבל את הברכות, כפי שראוי וכפי שאכן קרה. אם כן, מדוע כדי לעשות זאת נדרשה אסטרטגיה כה מורכבת ומסוכנת?! וכי היה חשש שהברכות לא יגיעו ליעדם הנכון?! מדוע נדרש מהלך כה מסובך ועתיר סיכונים כדי שהזכאי בברכות - אכן יקבל אותן?! למה נדרש יעקב לסכן את חייו ממש כדי לזכות בברכות?!

השאלות הנוקבות הללו, מובילות לגילוי מרגש הנחשף בדברי ה'חידושי הרי"ם ז"ל: לעשיו היה כח אדיר, כח שאין חזק ממנו. כוחו של עשיו הוא בכך שכיבד את אביו. כיבוד אב הוא כח עוצמתי כל כך, עד שאי אפשר לעמוד בפניו. מכח עוצמת כיבוד אביו, היה יכול עשיו לזכות בברכות שאינן מגיעות לו, לקבל את הברכות למרות שאינו ראוי להן - רק בגלל שהוא כיבד הורים!

מול הנשק העוצמתי הזה של עשיו, שלפה רבקה את אותו נשק. היא ביקשה מיעקב להסתכן ממש, לשים את נפשו בכפו בהגישו לאביו את המזון שהכינה. רק

ברגעים האחרונים בחיים...

היה זה בימי האחרונים של הרה"ג רבי מרדכי וולדמן זצ"ל, מנהל ישיבת 'בית דוד' במאנסי. הוא כבר שכב במיטה חלוש ונטול כח, המחלות הקשות וייסורי הגוף שפקדוהו כבר הכריעו את גופו המיוסר, אך רוחו עוד נותרה איתנה...

בקול חלוש ורפה, ביקש שיביאו אליו שלושה יהודים כשרים. דבר חשוב לו לעשות עימם. בני משפחתו ומקורביו התפלאו מאוד: 'מדוע הוא מבקש שלושה יהודים שיסורו למענו? מה כל כך דחוף בדיוק עכשיו, כשהוא שוכב על ערש דווי?'

פליאתם גברה עוד יותר, כשהסביר להם את הסיבה: 'אני חפץ לערוך התרת נדרים...'. אמר בקצרה, והותירם תמהים ומבולבלים. התרת נדרים? היום? עכשיו? לא ערב ראש השנה ולא ערב יום כיפור עכשיו. הוא כלל לא מסוגל לקום ממיטתו ולעשות משהו, לא לקיים נדר ולא לחרוג מנדר. למה הוא זקוק להתרת נדרים עכשיו?'

ובכל זאת, רצונו של אדם הוא כבודו, ועד מהרה הגיעו לפניו שלושה יהודים. 'שמעו נא רבותי דיינים מומחים', לחש להם רבי מרדכי, 'נוהג אני להתקשר לאמי מדי יום לדרוש בשלומה, ובכדי לייקר ולהעריך את המצוה - נהגתי ללבוש בגדי שבת כשהתקשרתי אליה. עתה, עם כובד מחלתי, אינני מסוגל להתלבש בגדי שבת לשיחת הטלפון היומית הזו. מבקש אני להתיי את הנדר, כדי שאוכל להתקשר לאמי מבלי ללבוש בגדי שבת!'

וכל העם רואים, שומעים ומבינים מדבריו שהובאו בספר 'למען יאריכון ימיך': כיבוד ההורים אינו רק שיחת הטלפון, זה כל האווירה מסביב. בגדי השבת שלבש רבי מרדכי בכל עת שהתקשר, ונעודו לשמור על ערך ויוקר המצוה בעיניו, למען יתקשר להוריו מתוך התרגשות, מתוך ציפיה, בתחושה עילאית וטובה. הבה נזכור זאת, ונכבד את הורינו עם כל הלב, בשמחה, בהתרגשות, מתוך סיפוק ואושר. אשרינו מה טוב חלקנו שאנו זוכים לכבד הורים!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אראלי)

עבור כל מטרה חשובה לא ביטל את הביקור היומי. אחת היא לו - ביקור מדי ערב אצל אמו, זה הכי חשוב!

גם בימי המלחמה הנוראיים שעברו על ירושלים הנצורה, גם כשפגזים התעופפו מכל עבר ואנשים מיעטו לבקר בחוצות, לא נסוג רבי משה ממנהגו זה. פגזים שרקו סביבו בעוז, פצצות נפלו ברחובות בהם עבר בדרכו, אך דבר לא הניא אותו מכיבוד אמו בביקורו היומי במעונה. מדי יום ביומו, למרות הסכנה והחרדה, הוסיף לצאת ולבקר בבית אמו, בכל מחיר שבעולם!

באחד הימים בעיצומה של המלחמה, שהה רבי משה בבית אמו כדרכו, וכשביקש לצאת - קירב את אוזנו לחלון הבית לוודא שאינו שומע קול שריקת פגז. כחש שהמצב שליו ורגוע, קם לצאת מן הבית, ואז שאלה אותו אמו: 'לאן אתה ממחר היום, בני יקירי? הרי עוד לא טעמת מהעוגות הטעימות שהכנתי במיוחד עבורך?'

רבי משה הביט בשעון ובמגש העוגות שעל השולחן, ומלחמה התחוללה בלבו. מצד אחד, הוא יכול בהחלט להסתדר בלי העוגות הללו, וסדר יומו המוקפד זועק לו להמשיך ליעד הבא, כי הוא ממחר. מצד שני, הרי אמו עומדת לפניו ומבקשת שיטעם מהעוגות, הוא יודע שהדבר ישמח את ליבה אם יתעכב עוד קצת, יטעם משהו, וגם יחמיא לה על העוגות הנפלאות. מה עושים עכשיו?

חולפות שניה או שתיים של התלבטות, ואז מכריע רבי משה בגבורה: כבוד אמו עדיף. סדר היום יכול להמתין, המשימות הדחופות לא בוותרות לעכשיו, הכל יכול לחכות. קעת הוא בבית אמו ומרוכז בתפקידו האחד והיחיד: לכבד את אמו!

שניה לאחר קבלת ההחלטה, נשמע לפתע קול פיצוץ עז, שהחריד את השכונה כולה

בום!

פגז ענק והרסני, נחת על מפתן דלת בית הוריו, בקול רעש עוצמתי ומחריד. ענן אבק היתמר צמוד לדלת הבית, ור' משה ואמו נפלו המומים, כאמובנים, על מקומם. רק אחרי כמה רגעי התאוששות הצליח רבי משה לקום מהכסא, ולצאת לבחון את מימדי ההרס...

הוא מביט החוצה, ומגלה כי גרם המדרגות בו היה אמור לרדת באותן שניות גורליות - התפרק לרסיסים, נהרס ונחרב עד היסוד. שיירי הפגז עוד העלו עשן סמיך, רסיסי התפורו לכל עבר. 'נס!' - שאג ר' משה בהודאה עמוקה לבורא עולם, 'נס שלא יאומני!'

דקות ארוכות עמד ובחן את ההרס הרב שגרם הפגז, והבין כי לו היה ממחר לדרכו ולא נותר בבית אמו כבקשתה - היתה גופתו פזורה בין חלקי הרסיסים רח"ל. באותן שניות גורליות בהן קיבלת את ההחלטה הנכונה, עשה הפגז את דרכו הישר אל המקום אליו היו מועדות רגליו, ולו היה יוצא את דלת הבית - כי אז מי יודע אם היה ניתן עוד להצילו...

את סיפור נס הצלתו האישי, היה רבי משה מרבה לספר לתלמידיו, למען יידעו ויבינו עד כמה גדול כוחו של כיבוד ההורים, המצוה שהגנה עליו והצילה את חייו. תלמידו, הרה"ג רבי ישראל חיים אושרי שליט"א ששמע ממנו את הדברים לאשורם, סיפר את הסיפור בשמו למען נדע ונבין:

נכון, כולנו עסוקים, טרודים במגוון משימות, לחלקנו יש כבר משפחות ברוכות, ואיש איש שקוע במעשיו ובמשימותיו. למרות כל זאת, חשוב לזכור את הזכות והחובה לעלות לביקור בבית ההורים, גם אם זה לוקח זמן, גם אם זה דורש מאמץ, למרות שזה נוטל נתח מסדר היום שלנו.

ביקור בבית ההורים, הוא שעת פז של הוקרה נלבבת, על השעות, הימים והלילות שהקדישו לנו הורינו מהרגע שנולדנו ועד לרגע הנוכחי. יש מאיתנו שיכולים לעשות זאת מדי יום, אולי מדי שבוע, אולי מדי כמה שבועות - לפי המרחק, הפנאי והיכולת. אך חשוב שלא נשכח מהמשימה החשובה הזו, ואם אנו נורא עסוקים - נראה לנגד עינינו את תמונתו של רבי משה רץ בין הפצצות והפגזים לבקר את אמו במסירות נפש, ודווקא הזכות הזו היא שעמדה לו והגנה על חייו!

כל מה שאנו צריכים, הוא להקדיש מעט זמן ותשומת לב. זה חשוב וגם מאוד כדאי - כי כיבוד ההורים הוא מטריית הגנה, שכפ"ץ עוצמתי. בביקור אחד או אפילו בשיחת טלפון נעימה, ניתן לחסוך הרבה דאגה וטרחה, כי שערי שמים נפתחים למכבד את הוריו. וככל שגובה הכיבוד הורים, נקדיש מזמננו, נעניק מתשומת הלב שלנו - כך נזכה כי בורא עולם יעניק לנו מטובו שפע ברכה והצלחה!

המחלה שנמוגה מאליה...

על אם הדרך המובילה לבני ברק, עיר קטנה למדי באותם ימים, נראה משתרך רכב ישן ומקרטע. נהג הרכב, יהודי בשנות העשרים לחייו בשם ר' פנחס, נהג בזהירות למרות עננת הדאגה שכיסתה את פניו. לפני תקופת מה, גילו הרופאים כי מחלה קשה מקננת בגופו, חייו בסכנה של ממש. ר' פנחס שמע את הבשורה בצער רב ובדאגה עמוקה, הן הוא עוד צעיר לימים, משפחה בת כמה נפשות בביתו, ולפתע - שוד ושבר!

לנוכח זאת, החליט ר' פנחס כי תחילה יקיים את דברי חז"ל שיעצו לחולה ללכת אצל חכם שיבקש עליו רחמים, וביקש לנסוע אל ה'חזון איש' זצ"ל. באותם ימים, ההגעה בתחבורה היציבורית היתה מורכבת ומסוכנת, ושכירת רכב - אפילו ישן ומקרטע - עלתה 5 לירות, סכום לא מבוטל. לפיכך, חסך ר' פנחס פרוטה לפרוטה, ביקש את עזרת שכניו וידידיו וגם לווח כמה חצאי לירות משכנים - הכל כדי להגיע לחמש הלירות הדרושות למסע לבני ברק, אל ה'חזון איש'.

בשעת ערב מוקדמת, נרגש ודרוך, נקש ר' פנחס בדלת ביתו של ה'חזון איש'. בברכיים כושלות נכנס אל הבית הקטן, והחל מתנה את צרתו בפני רבן של ישראל. הוא סיפר על גילו הצעיר, המשפחה האהובה שלו, החיים שעוד לפניו - ולפתע פרץ בבכי כשציטט את הבשורה הנוראה שבפי הרופאים על המחלה הקשה, על החרב החדה המתהפכת על צווארו...

ה'חזון איש' האזין לו בקשב, ומליבו נעקרה אנחה. אכן, צרה קשה היא זו, מחלה נוראה ואומללה שפקדה את היהודי הצעיר. לפתע, כמו התעורר משרעפיו, הרים את עיניו הטובות ושאל את ר' פנחס: 'אמור נא לי, האם אביך או אימך, ואולי שניהם, עדיין בחיים?'

ר' פנחס הופתע מהשאלה, שנראתה ככלל לא נוגעת לעצם העניין לשמו טרח כה רבות כדי להגיע עד הנה. אחרי רגע של מבוכה קלה השיב בקצרה: 'אכן, ברוך השם, שני הוריי בחיים, עד מאה ועשרים!'

'אמור נא לי, שב ה'חזון איש' ושאל, 'כמה עלה לך להגיע אליי?' - ר' פנחס נדהם מהשאלה, אך התשובה היתה שגורה על לשונו: 'חמש לירות עלה לי, ועוד הרבה טרחה ומאמץ, הכל כדי להגיע לכבוד הרב ולקבל את ברכתו ועצתו לנוכח הצרה הנוראה שהתרגשה עליי...' - ניסה 'להזכיר' את הנושא...

'מתי לאחרונה עשית משהו עבור הוריי, בעלות לירה בודדת ויחידה?' - שאל ה'חזון איש' שוב. לנוכח השאלה הזו, שתק ר' פנחס בבושה ובמבוכה. אכן כן, מי יודע מתי בפעם האחרונה השקיע בלעשות נחת רוח להוריו, לא לירה אחת ולא מחציתה, לא הרבה מאמץ וגם לא מעט...

נענה ה'חזון איש' ואמר משפט מטלטל, שכדאי שכולנו נזכור כל העת: 'הלא כתוב בתורה 'כבד את אביך ואת אמך... למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך'. בורא עולם! אמור לכל יהודי: רוצה להאריך ימים? רוצה חיים טובים ומאושרים? בבקשה, קח! כבד את הוריי, ואני מבטיחך אריכות ימים ושנות חיים טובים ומאושרים, בריאים ושמחים. האין הבטחה זו שווה יותר מכל? האם יש משהו גדול מהבטחה כה ברורה של בורא עולם?'

ר' פנחס הנהן בראשו ושתק, וה'חזון איש' המשיך: 'טרחת כה רבות להגיע עד אליי. שילמת הון, התאמצת במאוד. כל זאת כדי להגיע לכאן, לבקש את ברכת. כשאתה יוצא לדרך, אינך יודע אם אקבל אותך אם לא, אולי אני לא בבית, ואולי חלש. וגם אם אקבל אותך, כל מה שאני יכול לעשות זה לברך, ולקוות שהברכה תשפיע...'

מנגד, הקדוש ברוך הוא עומד ומבטיח, מילים ברורות וחדות: תכבד את ההורים שלך, ואני מאריך את ימיי. אני דואג לך לשנים ארוכות וטובות, דואג לבריאות שלך, מסדר את האושר בחיים שלך. מה לך בא אליי, מתאמץ כה הרבה, כשחיך, איכות חיך, אושר חיך והברכה בחיך, מצויים בהישג ירך במרחק כמה רחובות מביתך? תמיהני על מאמצייך הרבים לבוא לחלות את פניי, כשברכתך מובטחת בבית הוריי, בחותמו של בורא עולם!'

ה'חזון איש' לחץ את ידו בחום ונפרד ממנו בברכה לבבית. ר' פנחס יצא המום ונסער, ולכל אורך הדרך לביתו לא פסק מלהרהר בדברים, מרגיש כי קיבל מסר לחיים, הוראה נוקבת אך באותה מידה מתנה יקרת ערך. עוד באותו יום רכש מתנה קטנה להוריו, ועלה לבקרם תוך הקדשת זמן ותשומת לב לצרכיהם, לשמחם, לעשות להם טוב על הלב. מאז אותו יום קיבל על עצמו על עצמו להקפיד ביותר על כיבוד הוריו, לעשות הכל כדי לכבדם ולהוקירם, להעריכם ולפעול למענם.

ואת סיפורו זה, סיפר ר' פנחס לכ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א, בהיותו כבר יהודי זקן ושבע ימים. כיום הוא בן למעלה מתשעים, עודו חי וקיים, בריא וחייכן. המחלה האיומה שריחפה מעל ראשו חלפה כרוח נושבת, כיבוד ההורים הביא לו חיים חדשים ומאושרים, ממש כמו הבטחת התורה!

ולא בא סיפור זה אלא ללמדנו: יהודים הנתונים בצרה, מרבים לפעול בסגולות ובתפילות, מנסים להעביר את רוע הגזירה בכל דרך אפשרית. יש כאלה העושים סגולות, תפילות במקומות ייחודיים, מבקשים ברכות צדיקים, ועוד ועוד, ובוודאי כולם אהובים וברורים.

אבל יש לנו עוד משהו, חזק ועוצמתי פי כמה, הבטחה של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו: כיבוד הורים מאריך ימים, לא אריכות ימים בלבד - אלא מתוך טוב וחסד, חיים איכותיים מלאי שמחת חיים, חיים מאושרים ומבורכים. הבה נתאמץ יותר בכיבוד הורינו, בעשיה למענם, בלשמח את ליבם, נשתדל לבקרם בכל הזדמנות, נתקשר כל אימת שנוכל, נתמסר אליהם בכל בקשה. הקדוש ברוך הוא מבטיח לנו איכות ימים בטוב ובנעימים, היש הבטחה כדאית מזו?

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת תולדות תשע"ה

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

כי עקרה היא (כה, כא)

הגמרא אומרת במסכת יבמות (סד, א) "א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים, מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים". אפשר לפרש בדרך הלצה, דהנה מדרך העולם שהבנים מבטלים את אבותם מתלמוד תורה ותפלה ע"י טיפולם והדאגה למחסורם תמידין כסדרן. ועל זה אנו מבקשים שיתן לנו "זרעא חיא וקיימא די לא יפסוק מפתגמי אורייתא" שיהא זרעא חיא שלא יפסיק אותנו מפתגמי אורייתא, דהיינו שנוכל להגות בתורה ובמצוות ועם כל זאת שיהיו בריאים ושלמים כל הימים, ולא יבטלו אותנו בדאגותיהם עליהם.

וזה הכוונה גם כאן, שהיו אבותינו עקורים כדי שיוכלו להתפלל בדיעה מיושבת בלי הפרעה של הילדים כי הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים...

(תפארת שלמה)

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא (כה, כא)

הגמרא במסכת ברכות (לד, ב) אומרת שכאשר מתפללים בנוכחות החולה אין צורך להזכיר את שמו, כמו שמצאנו אצל משה רבינו שהתפלל על מרים א-ל-נא רפא נא לה בלי להזכיר את שמה.

כאן חשב יצחק שאם יצטרך להזכיר את שמה, הרי יזכיר את שם הוריה הרשעים, והוא לא רצה להזכיר את זכרם כשמתפלל עבורה, לכן התחכם להתפלל "לנוכח אשתו" בכדי שלא יצטרך להזכיר את שמה.

ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו.

כתב רבי שלמה סובול ששאל את רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל מהו הלשון 'ויעתר לו השם' משמע שעשה לו הקב"ה טובה שלמה לאחר שהפציר, נעתר לבקשתו והפצרתו, ולא שהסכים תיכף לקבל תפילתו. וצ"ע שהרי הקב"ה הבטיח 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ואמר רבי שלמה להגר"ח שלדעתו התשובה היא כך, כיון שהקב"ה בישר לאברהם 'תיקבר בשיבה טובה' שיהיה לו נחת יהודי כל ימי חייו, ולכן הסתלק ה' שנים קודם זמנו שלא יראה את עשיו יוצא לתרבות רעה, א"כ כשאין יצחק מתפלל ומעתיר בבקשה, היה מוליד כשהיה אברהם אבינו בן מאה שנים וחמש, ט"ו שנה לפני ק"פ שנה. אך כיון שהעתיר בתפילה כשהיה אברהם בן ק"ס נמצא שלאחר ט"ו שנה יצטרך להסתלק מוקדם בחמש שנים.

ממילא כתוב 'ועתר לבקשתו'. לאחר שהשלים רבי שלמה את דבריו, אמר תיכף הגר"ח בגאונותו 'ויעתר לו הויה' בגימ' 'חמש שנים'. וראיתי בספרים שאמר הגאון רבי אהרן קוטלר [היום היארצייט] שלומר דבר כזה תיכף, מוכרח להיות מדרגה של רוח הקודש.

ויצא הראשון אדמוני (כה, כה)

הקשה המגיד מדובנא (בפירושו על מגילת רות) כיון שעשו מוכרח להיות שופך דמים מדוע יענש על כך?

אלא עשו נולד הראשון והכבוד, ומוכן לעבודת המקדש, לכן נולד במזל מאדים המורה על דם, והוא דם הקרבנות, וזה כונת הפסוק 'ויצא הראשון' כיון שהוא ראשון נולד 'אדמוני', אולם אחר שמאס בעבודה ומכרה לעיקב אחיו לא נשאר לפניו עוד למלאות ידיו על פי מזלו אלא להיות רוצח ולכן יענש על כך.

דהיינו שעשו היה לו את הכח, ויכל היה לנצלו לטוב, אלא שבחר לנצלו לרעה. וכאשר משפיעים משמים כח לידיו של האדם יכול הוא לנצלו לדברים רעים ג"כ.

ובענין זה של ניצול הכח שלא לטובה **מספרים** על חסיד אחד, שבא לקבל ברכה מאחד האדמוניים היות וקנה כרטיס הגרלה על סכום מאד גדול בריצונו שכרטיסו יזכה, והרבי בירכו כי יצלח, יצא האיש מהרבי בשמחה גדולה אולם לבסוף לא הצליח ולא זכה בגורל. חזר החסיד ובא לפניו בנפילת אפיים עצוב ושיבור על אי הצלחתו. שאל הרבי לחסיד מה עשית אחרי שבירכתני אותך? והשיב כי נכנסנו אנה ומשפחתי למסעדה מתוך שמחה, וקרה שנשאנו חן בעיני בעל המסעדה ושנה לנו הנחה גדולה בעבור הסעודה כמעט בחינם, אז ספק הרבי על ידו ואמר חבל שאתה בעצמך הפסדת את האוצר, כי הברכה וההצלחה כולה היתה מוכנה לפניך אלא שניצלת אותה לדברים פעוטים.

כעין זה מסופר בספר "טובך יביעו" ח"ב, בא אחד לפני ר' מרדכי בנט זצ"ל שיברכו שמספרו יעלה בגורל ויזכה בסכום עתק בירכו ר' מרדכי שאכן כן יהיה וכשהגיע לביתו שמח וטוב לב, אמר לבני משפחתו שיעשו בביתם נסיון ליוכח אם ברכתו של הרב יעלה בגורלם, ועשו כעין גורל עם מספרים שונים והכניסו גם המספר התואם למספר שעומד לזכות, ואכן יצא המספר המבורך בגורל ושמחתם גדלה עד מאד, אולם כשהגיע זמן ההגרלה האמיתית הפכה שמחתם לתוגה, כי לא עלה המספר בגורל, הלך אותו האיש לרבי מרדכי וסיפר לו כל אשר קרה, ויאמר לו רבי מרדכי שהברכה התקיימה בגורל שעשו בביתם. (אוצרות התורה)

ויצא הראשון אדמוני (כה, כה)

יש להבין למה כיבד הכתוב את עשו לקראו בתואר 'ראשון' שהוא תואר חשוב.

כתב רבינו ה'בן איש חי', ונ"ל בס"ד דבא הכתוב לגנותו בתואר זה. והוא ע"ד מ"ש מהר"א אגבשושן ז"ל בעומר השכחה (דף נ"ה) שאם יהיה עבד משכיל במידותיו יבחרוהו יותר מן הבן אשר אביו הוא ות"ח והבן עם הארץ ואינו משכיל במידותיו. שכך אמרו בספר דברי הימים של "מלכי הערב" כי בקרטבא חלה דיין העיר למות, והיה לו בן אחד וגם היה לו תלמיד אחד שהוא בן הקצב, ובנו של הדיין לא היה ראוי כאותו התלמיד בן הקצב, ולכן, אחרי שמת הדיין, מינו תחתיו את בן הקצב. לאחר זמן, לא הסתדרו בן הדיין ובן הקצב, ובן הדיין זלזל בדיין החדש באומרו שהוא בן הקצב, ענהו ויאמר לו הדיין, נכון הוא שאני בן הקצב, אבל אני עתה התחיל החכמה והיחס ממני משא"כ אתה, שהיחס והחכמה נשלמו באביך ואצלך התחיל הנקלה והסכלות ע"כ ע"ש

וכן הענין כאן, הנה אבותינו אברהם ויצחק היו קדושים חכמים נבונים וידועים ואם היה עשו אדם טוב וישר והולך בעקבותיהם ודרכם, לא היה נקרא 'ראשון' בדרכם הטוב והישר אלא היה נחשב שלישי להם מפני שהוא נגרר אחריהם, אבל הואיל ועשו לא הלך בדרכם הטוב והישר אלא פנה לדרך רע וכסלות שאינו מסוג דרכם אלא להפך, על כן נקרא 'ראשון' שנפסק חבל החכמה והישרות של אבותיו ממנו, משא"כ יעקב אע"פ לא נבדל מאבותיו אלא הלך בדרכם הטובה והישרה ולכן אינו נקרא ראשון בדרך הטוב והחכמה אלא נקרא שלישי לאבות כי נמשך אחריהם והלך בדרך שהלכו בה.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (כה, כז)

כל העובר ישתומם האיך יכול עשיו לרמות איש קדוש כיצחק אבינו בגלל ש"ציד בפיו"? ואף לפי דברי חז"ל שהכוונה שידע לרמות כיצד מעשרים וכו', עדיין הקושיא במקומה עומדת איך יכול לרמות בכמה שאלות את יצחק אבינו שקיים את כל התורה כולה!?

הביא תירוש בספר דברי מאיר להרה"ק מפערעמישלאן זיע"א בשם הרה"ק ר' פייביש מבראדשין זצ"ל בזה הדרך, כי לרבו הקדוש של רבי פייבוש ז"ה הרה"ק בעל 'באר מים חיים' זצ"ל הי' לו בן אחד שלא הלך בדרכי ישר כראוי לפני בן צדיק כמוהו, ואעפ"כ היה רבי חיים מחזיק את בנו במזונות במלבושים יקרים ודאג לו לכל הצרכיוותיו, ובכל אשמורת הבוקר כאשר קם ה'באר מים חיים' זיע"ע לעבודתו הק' פתח דבריו האיר בתפלה ובהתנצלות קדם רבונו עולמין בזה"ל: רבונו של עולם הבט נא כאשר אנכי עושה עם בני אעפ"י שאינו הולך בדרך תמים אעפ"כ אני עושה לו רב טוב וחסד, ואנכי רק בשר ודם, ומכ"ש אתה הוא אבינו אב הרחמן טוב ומטיב ורב חסד בוודאי ראוי והגון לפניך להתנהג עם בניך כן ותלמד ממני ק"ו.

והנה הגמ' אומרת (שבת פט, ב) "לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם בניך חטאו לי, אמר לפניו, רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר, אימרו ליה ליך דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו. אמר ליה בניך חטאו, אמר לפניו, רבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה, אמר לו ליצחק בניך חטאו לי, אמר לפניו: רבונו של עולם, "בני" ולא "בניך"! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך?! ועוד, כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה וכו' אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריביית נפשי קמך וכו'" הרי שזה היה טענת יצחק להקב"ה שאעפ"פ שחטאו בכל זאת הם בניו. וזה מה שרצה יצחק אבינו לפעול בהנהגה של אהבתו לעשיו, בכדי שברבות הימים יעמוד זה לזכות ישראל שאף ע"פ שחטאו יגאלם הקב"ה.

"הקל קול יעקב והימים ידי עשו" (כז, כב)

בספה"ק "אוהב ישראל" מביא בשם הרה"ק רבי נחמן קאסאבער: כיון שייצחק הבחין בשני הווכחות סותרות, קול של יעקב וידיים של עשו, מדוע ועל סמך מה הכריע שהוא עשו וברכו, אולי ההכרה של הקול הוא האמת ולא מגיע לו את הברכות?

ותירץ, שעשו חשב לאפשרות שיעקב ירמה את יצחק ויגנוב לו את הברכות ובודאי שיעקב בפקחותו ישנה את קולו לקולו של עשו כדי להטעותו לכן אמר עשו ליצחק אביו כשיבוא הוא עצמו לקחת את הברכות ישנה את קולו לקולו של יעקב וזה יהיה לך האות והסימן שאני עשו, ובא לפניך, ויעקב בחמתו הבין שכבראה זה מה ששוכח בין עשו ליצחק אביו, לכן כשהגיע אל אביו לא שינה את קולו להידמות לעשיו. רק דיבר בקולו הטבעי ובדרך ארץ, וכיון ששמע יצחק את קול יעקב הבין שכבראה זה עשו לפי מה שסוכם ביניהם.

ועין רעיון זה ממש כתב בספר בית הלוי, ומוסיף: ועל זה אמר יצחק לעשו "בא אחיך במרמה" ובאונקלוס פירש בחכמה, כיון שהיה זה כאילו מרמה, אבל באמת לא היה רמאות שכן דיבר בקולו הטבעי וא"כ זה מרמה של חכמה. (אוהב ישראל)

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש (כו, כח)

ראיתי בשם כ"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע, שהיה ידוע כקנאי גדול ולוחם מלחמות ה', ובפרט בעניני לבוש שצריך להיות על טהרת הקודש, ולא להידמות ללבושי הגויים, והנה פעם בא לפניו איזה נגיד גדול שהיה לבוש בלבוש מודרני, וברצות הצדיק לעורר לו על ענין זה בדברי נועם, כדי שלא להעליב אותו.

אמר בדרך צחות לתת טעם מדוע הנגידים הגדולים בעם דרכם להיות לבושים בלבוש גויים, וכך אמר, הנה יעקב אבינו קיבל ברכות "עולם הזה" מיצחק אבינו "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש", וכאשר קיבל ברכות אלו הוא היה לבוש בבגדי עשו, כדי שלא יכירו אביו, וכמו שכתוב (כו, טו) "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן" ומכיון שיעקב אבינו קיבל את ברכות העוה"ז בהיותו לבוש בבגדי עשו, הנה זה גרם שהעשירים הגדולים שזכו לברכות אלו, אף הם לבושים לפעמים בלבוש שדומה ללבושו של עשו, עכ"ד.

(זאת התורה)

מאוצרות המגידים

ויתרוצצו הבנים בקרבה (כה, כב)

"ויתרוצצו" - רבותנו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי ע"א עשו מפרכס לצאת" - רש"י

למה הדבר דומה? היה אחד שהגיע אל הרופא להיבדק, אמר לו הרופא שלפי תוצאות בדיקות הדם, חייב הוא להתחיל בדיאטה כבר מהיום, ואם לא היה שהוא בסכנת חיים. שואל אותו אחד את הרופא מה עלי לעשות בשביל זה? אומר לו הרופא, הנה אכין לך תפריט מסודר, לארוחות בוקר צהריים וערב, בבוקר תאכל שתי פרוסות של לחם מקמח מלא עם כח וכך ירקות, בצהריים מנה אחת של עוף עם תוספת אחת בלבד ובערב ג"כ שתי פרוסות של לחם מקמח מלא עם קצת גבינה, וירקות ללא הגבלה.

שמע אותו אדם, ורשם את הדברים. כשעמד בפתח לצאת מן החדר, שאל את הרופא, "רק דבר אחד אני רוצה לדעת, את התפריט שהכנת לי, לאכול לפני הארוחה או אחרי הארוחה?"

כך גם עשיו, שהיו לו כבר כמה רשעיות, הלך ונשא את מחלת בת ישמעאל כי אביו מקפיד שינשאו דוקא למשפחה זו...

ויהי חרד יצחק, אמר: שמא עוון יש בי, שברכתי קטן לפני גדול ושניתי סדר היחס. התחיל עשו מצוח: "הכי יקרא שמו יעקב, ויעקבני זה פעמים". אמר לו אביו: מה עשה לך? אמר לו: "את בכרתי לקח, והנה עתה לקח ברכתי". אמר: בכך הייתי מצר וחרד, שמא עברתי את שורת הדין. עכשיו לכו ברכתי, "גם ברוך יהיה" (רש"י בראשית כז, לו).

מי מסוגל להבין את עשו - בא מן השדה והוא עיף, וחומד את נזיד העדשים. כשהוא מתבקש לשלם תמורתו בבכורה, החל לחרף ולגדף את העבודה שבבכורים (בראשית רבה סג, ג), וצחק צחוק גדול על אחיו התמים, שמחשיב את הבכורה ומוכן לתת תמורתה נזיד עדשים (שם, די) - וכעת, שיעקב אבינו השתמש בזכות הבכורה לקבל את הברכות, מתמרמר הוא על 'רמאותו'... אבל כזה הוא הטבע האנושי - שמעתי מעשה בדיין ירא שמים, אבל ממה חיים. ייקח שוחד.

אבל אסור, החליט לקחת בשונו. לתובע ייחד את הנעל הימנית, ולנתבע את הנעל השמאלית.

לפני הדיין היה מחליף את נעליו בנעלים שבחדר המבוא, לראות באיזו מהן טמנו תכריך שטרות. ואם בשתייהן, איזו מפריעה יותר להליכה.

יום אחד תחב רגליו, והימנית בקושי נכנסה. מצא סמוכין למכביר להצדיק את התביעה, ופרכות לכתות גרסת הנתבע. לאשרו, מעולם לא נכשל, תמיד נתן הצד הצודק את השוחד.

יצא התובע וכל תאותו בידו, והדיין צלע החוצה וחלץ את החפיסה מנעלו, והנה היא תכריך נירות בעלמא.

"איזו שחיתות", רטן. "איזו רמאות!" אין אמון בבני אדם... זהו שאמרו, שאין האדם רואה ננעי עצמו. הוא נוטל שוחד, ומעייניו ברמאות הזולת...

ויהא אחיך במרמה ויקח ברכתך (כז, לה)

ביאר בספר "מנחת אליהו" (לבעל "שבט מוסר" פרק לג) עפ"י מה שכתב רש"י על הפסוק "וקח לי משם שני גדיי עזים" וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא פסח היה, האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים מפרקי דר"א עכ"ל.

ומביא ששמע מפי זקן חכם שיעקב נתן ליצחק אפיקומן אחר האכילה, וזהו כונת הפסוק "בא אחיך במרמה" "במרמה" גימטריא "אפיקומן" (287) וכונת יעקב בזה שלא יוכל לטעום לאחר מכן מצידו של עשו מאחר שכבר אכל אפיקומן ואסור לאכול אחר אפיקומן.

יקרבו ימי אבל אבי (כז, מא)

יום אחד פרצה בבית המדרש של בריסק מחלוקת בין שני אבלים "אומרי קדיש" שכל אחד מהם רצה לעבור לפני התיבה כרגיל... והגיעו הדברים עד כדי מכות וזוב דם, בינתיים הגיע לבית המדרש רבי יושה בער, ובראותו את הנעשה ובשמעו בשל מה פרצה המריבה נוף בשניהם, הנה עכשיו פנה רבי יושה בער אל הקהל, ואמר:

מחזור לי פשוטו של הפסוק, "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי" לכאורה הרי מוקשה הדבר, מפני מה היה עשו צריך לדחות את הדבר ימים רבים כל כך? וכי לא יכול ברנש כעשו לסדר את חשבונו עם יעקב בו במקום? אלא כידוע עשו בשאלותיו ששאל את אביו "היאך מעשרין את התבן" העמיד עשו כל הזמן פנים של ירא שמים כביכול, ולפיכך בחר בימים של "ימי אבל אבי" שהם הימים הטובים ביותר לפתוח בהם במחלוקת, למשל, על התפילה לפני התיבה, להתפלל לפני העמוד ולומר קדיש. יעקב ירצה לעבור לפני התיבה, ועשו ירצה לעבור לפני התיבה, ויהיה מקום לתגרה לצעקות להרמת ידיים ויווצרו שני צדדים, במבוכה הזאת ירהר יעקב ויהיה עוד כאלה שיצדיקו את עשו שרצה לזכות את אביו בעולם הבא ורדף אחרי מצוה... זאת ההזדמנות הנוחה ביותר כדי להתחשבן ולהתנפל על אח...

העולם אומרים בדרך צחות שעשיו עשה חשבון שאם יהרוג את יעקב כעת, יצטרך לומר קדיש כפי שיעקב ולאחמ"כ כשאביו ימות יצטרך לומר עוד פעם קדיש, לכן העדיף לחכות לאבל אביו ולומר קדיש על שתיים בבת אחת...

לפי זה תתיישב הקושי שהקשנו בעניין יעקב ועשו, שאם כבר בבטן אמם הייתה ליעקב משיכה לבית המדרש ולעשו הייתה משיכה לבית עבודה-זרה, היכן הצדק?

התשובה היא: נכון, כל אחד מהם התחיל מנקודה אחרת, אבל דוקא עשו עם התכונות השליליות שלו היה יכול להתעלות פי כמה וכמה, ואילו ליעקב, דוקא אותו כח של קדושה עלול היה להיות לו לרועץ, כי אדם אחר במקומו, בדרגה שלו, כשהיה נכנס לבית שם ועבר, לא הייתה לו כלל סיבה להתאמץ ללמוד ארבע-עשרה שנה ברציפות, בלי שינה, שהרי הוא גאון, הוא יעקב אבינו! מה יש אם יישן מעט? הרי הוא כבר יודע את כל התורה, אותה למד מיצחק אביו!

אבל לא! יעקב אבינו קבע לעצמו את מצבו. הוא עמל בתורה וצמח להיות אחד מהאבות הקדושים, עמוד התורה!

אין שום דבר שקובע לאדם אם יהיה רע או טוב. רק האדם עצמו בכח מעשיו קובע את מדרגתו ואת הצלחתו - לטוב ולמוטב.

ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי (כז, ד)

מרק משכין שלום

מעשה מאוד בלתי-שכיח אודות 'מטעמים אשר אהב', מובא על רבי שמואל קובלסקי זצ"ל, בספר "אנא עבדא":

בכל יום – כך סיפר אחיו – לאחר השיעור שמטר ב"בית דוד", היה עולה לבקר אצל אמו, לקיים מצות כיבוד הורים, לשמח אותה. אמו היתה שואלת באופן קבוע: "האם אכלת ארוחת בוקר?" והוא היה עונה באופן קבוע בחיוב, כי ידע שיקשה עליה להכין ארוחה, והוא לא רצה להכביד עליה, למרות שהיתה עושה זאת בשמחה. זה לא היה שקר, מפני שהוא טעם משהו לפני השיעור, ואת ה'משהו' הזה ניתן היה להחשיב בשעת הדחק כארוחת בוקר. הוא היה יושב אפוא בבית אמו, שותה רק כוס תה, משוחח איתה, מנסה לשמח אותה, ושב הביתה.

כאשר הגיע הביתה, היתה רעייתו שואלת, האם אכל כבר ארוחת בוקר. הוא השיב בחיוב, כי חשש לכבודה של אמו – מגיע אליה הבן רעב, והיא לא מכינה לו אוכל!?

רבי שמואל צבי קובלסקי תמיד 'כבר אכל', ותמיד נותר ללא אוכל עד הצהריים...

ככלל, הוא נהג לאכול מעט מאוד, לא פינק את גופו, לא היה להוט אחר אוכל, ובכלל לא התייחס לאוכל ולא שיבח מעדן.

רק מאכל אחד יצא מן הכלל הזה, עקב מעשה שהיה. פעם אחת, בהיותו תלמיד ישיבה, הגיע הביתה לבקר ביום שישי. אמו הגישה לו מרק ירקות סמיך. "נו איך המרק?" היא התעניינה, והבחור יצא מגדרו לשבח את המרק שהכינה.

"או, סוף-סוף יש מאכל שהוא אוהב!" – נהרו פניה של האם, ומאז, בכל פעם שידעה שהוא עומד להגיע, הכינה עבורו את המרק שכה אוהב עליו.

לפני שנישא, שאלה הכלה-לעתיד את האם, אלו מאכלים הוא אוהב. שמואל צבי מעולם לא הביע דעה על אוכל, הוא אינו להוט אחר שום מאכל, אבל מאכל אחד אני יודעת שהוא אוהב" – שמחה האם לשתף את הכלה – "פעם הוא שיבח את מרק הירקות הסמיך שהכנתי, ומאז אני מקפידה להכין אותו תמיד. הוא אוכל את המנה שאני מגישה, עד תומה, ואני מגישה לו עוד תוספת".

האם לימדה את הכלה, מלאת הרצון הטוב, את אופן הכנת המרק הזה, והיא, אכן, הכינה אותו שוב ושוב לפי המתכון שקיבלה. רבי שמואל צבי אכל את המרק, הודה לה על מאמציה, ואף קיבל בתודה תוספת.

במשך כל חייו הוא לא הביע דעה על אוכל. הרבנית לא ידעה אלו מאכלים חביבים עליה ואלו אינם רצויים. הוא פשוט לא התייחס לאוכל. רק על מאכל אחד היה ידוע שערב לחיכו – המרק הזה. לדעתה, טעמו של המרק היה ממש נורא, אבל על טעם וריח אין, כידוע, להתווכח.

לאחר פטירתו לחיי עול, הגיע מכתב תנחומים מחבר ותיק, שהתגורר בארץ אחרת. הוא שמע את הבשורה המרה, ומיהר לשלוח את תנחומיו בכתב.

"הוא הציל את חיי הנישואין שלי"... כתב החבר במכתבו. בינו לבין רעייתו התגלעו חיכוכי דעות על עניינים שבטעם וריח. היא בישלה בסגנון מסוים, והוא העדיף סגנון בישול אחר. אלו הכינה מטעמים, לדעתה, והוא סלד מהם.

כאשר שמע על כך הרב קובלסקי, סיפר לחברו את המעשה שהיה: כאשר הייתי בחור ישיבה, הגעתי ביום שישי אחד לבקר אצל אמי, והיא הגישה לי מרק ירקות סמיך. טעמתי, וכמעט נתקע האוכל בגרוני. טעמו היה נורא בעיני. אמי עמדה לידי, ובקשה לדעת, האם ערב התבשיל לחיכוי. וכי מה יכולתי לומר? כלום יכולתי לצער אותה, לומר שאינני אוהב את המרק כלל וכלל, וכל טרחתה היתה לשוא!?

הודיתי לה, אפוא, על המרק ושבחתי את טעמו. היא שמחה מאוד, ומזגה, לצערי, תוספת לצלחתי. אכלתי גם את התוספת, כדי לא לצער אותה. זה ממש לא היה קל, חששתי שאני עומד להקיא, אבל כאשר ראיתי את עיניה המאירות משמחה, יגעתי שהמאמץ היה כדאי.

הבעיה היתה, שמאותו יום, בכל פעם שידעה אימי, שאני עומד להגיע, היא הכינה ברוב מסירות, את המרק הזה... ואני הייתי כמעט נחנק, ומודה לה על המאמצים ועל הטרחה.

לא חשבתי שלאחר נישואי הבעיה תימשך, אך... כלתי שמעה מאמי, שזהו המאכל היחיד ששבחתי בפניה. כיון שהיא אשה טובה, רצתה לעשות את רצוני, ואני לא רציתי לאכזב אותה. אכלתי את המרק הנורא, הודיתי, וקבלתי תוספת, שגם עליה הודיתי. נו, ואתה מתווכח עם אשתך על הבדלי טעמים!?

"מאותו יום" – סיפר החבר – "לא שמעה ממני אשתי מילת בקורת על האוכל, רק שבחים ותודות. זמן מה לאחר מכן, היא החלה להכין מאכלים שערבו לחיכוי מאוד, ושוב לא התווכחו לא על הבדלי טעמים ולא על זוטות אחרות. השלום והשלוה שבו לאוהלנו.

הרבנית קראה את המכתב, ולא ידעה את נפשה מצער. מדוע?! מדוע הוא לא סיפר על כך?! ווהרי היא את המרק הזה לא סבלה מעולם, הילדים סלדו ממנו ולא הסכימו לטעום. היא הכינה במיוחד עבורו, כדי שישמח, והוא כמעט נחנק, והודה לה מקרב לב. מדוע הוא שתק, ולא אמר מילה!?

אבל היא ידעה את התשובה, והתשובה גדולה ועמוקה...

(ומתוק האור)

"ויהאב יצחק את עשו כי ציד בפיו", שהיה מביא ציד ומאכיל את יצחק (רש"י, מהתרגום), "ורבקה אהבת את יעקב" (בראשית כה, כח). וכי זו הסיבה שבגינה היה יצחק אבינו, אמוד היראה, "פחד יצחק" (בראשית לא, מב), אוהב את עשו, שהיה "איש שדה", אדם בטל (רש"י), ש"יוצא וגוזל וחומס והיו בני אדם מאררים אותו" (תנחומא תצא ד, ד), פוקד בתי עבודה זרה (בראשית רבה סג, ז), וידע יצחק שאין שם שמים שגור בפיו (רש"י בראשית כז, כא). ואהבו משום שאכל מצידו. ולא זו בלבד, אלא שבקש לתת לו את הברכות? אתמהא!

אלא מאי, יצחק אבינו ראה שעשו מפרנסו בכזו מסירות, והבין שמשום כך העניק לו הקדוש ברוך הוא שני בנים אלו, את עשו ואת יעקב, ולפיכך עשו הבכור. כי "אם אין קמח, אין תורה" (אבות פי"ג מ"ז), וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגררת עוון (אבות פי"ב מ"ב). הבין יצחק אבינו שזו חלוקת התפקידים בין עשו ליעקב, עשו ממונה על ה"מלאכה" ואחראי ל"קמח", ויעקב "איש תם ישב אהלים", אהלי שם ועבר, אהלי תורה ותפילה, מתעלה ברוחניות ומקריין על אחיו, כעין שותפות יששכר וזבולון.

וכשם שזבולון העושה פרקמטיא ומסחר עבור יששכר העוסק בתורה מוזכר ראשונה בברכות יעקב (בראשית מט, יג-יד) ומשה (דברים לג, יח), כקדימת הקמח לתורה, כך קודם עשו ליעקב. לכן ביקש לתת ברכות יבול ושפע גשמי לעשו, כפי שעם ישראל מחזיק מיבולו המבוחר של בני שבט לוי המקדישים עצמם לתורה ולעבודת ה' ומקרינים רוחניות למחזיקיהם: "וירו משפטך ליעקב ותורתך לישראל (דברים לג, ז).

אם כן, מדוע התנגדה רבקה, וממרום הודיעה בנובאה שיעקב הוא שיטול את הברכות, ולא יהיה סמוך על שלחן עשו?

שתי סיבות לכך. האחת, שהרב מפוניבז' זצ"ל אמר לי פעמים רבות, בבאור דברי הגמרא (יומא עא ע"א): "הרצאה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין". מהו: "ימלא גרונו", וכי החכמים יפתחו פיהם, והמנסך יצוק לגרונו? ודאי שלא! אלא מאי -

הענין כך הוא: הקדוש ברוך הוא קוצב לעשיר פרנסתו, ומוסיף לו גם עבור תלמידי החכמים. ואז, ראשית כל חי העשיר בפזרונות, ומוציא את כספו ואת הכסף המופקד אצלו. וכשנותן כבר למשולח של הישיבה, לוקח המשולח את האחוזים שלו, ומה מגיע כבר לגרונו של תלמידי החכמים...

לפיכך, אמר לי הרב מפוניבז', מכתת הוא רגליו בעצמו, למרות זקנתו וחולשתו. כי בנועם שפתיו פותח הוא את לב הנדיבים לתת יותר, את כל החלק המופקד אצלם, וכולו קודש לישיבה! וזהו שאמרו: "ימלא גרונו", שיתן להם את הסכום במלואו!

חששה רבקה שאם עשו יהיה הממונה על פרנסת יעקב, יגווע יעקב ברעב... ודבר שני, אמר לי הרב מפוניבז' זצ"ל, מטרה נוספת לי בנדודי: לזכות יהודים במצות החזקת התורה. רצון זה הוא הנותן לי את הכח לשאת את הקשיים והביזיונות שהם מנת חלקי.

וסיפר: נקשתי בדלת ביתו של עשיר מופלג. פתח את הדלת ואמר: "איני נותן למשולחים", וטרק את הדלת. זהו, פטור אני. נסיתי לזכותו, וסרב. אבל עקפתי את הבית ודפקתי על דלת המשרתים. המשרתת פתחה, ראתה זקן לבן, והניחה לי להכנס. היית צריך לראות את פני בעל הבית! התבוננתי סביב, וראיתי תמונה ממוסגרת של יהודי חרדי וזקנו יורד על מדותיו. שאלתי מי זה, וענה: "זה סבי". התעניינתי והתרכך. ספר על ארחותיו וצדקותו. אמרתי: "תמונה כזו, מן הדין שתפאר חדר בישיבה, שהתלמידים יראו וילכו בארחותיו!" נענה, ותרים חדר בישיבה!

כסבורים אתם שהחדר לא היה נבנה בלעדיו? אבל הוא שזכה! ורבקה ידעה שלעשו אין זכויות להחזיק את יעקב! ופעם חזר הרב מפוניבז' ממסע מתיש למען הישיבה, ואמר לי: "בוא וראה מעשה אלקינו, השגחה פרטית!"

הבנתי שחווה הצלחה מיוחדת. וספר: הייתי בארצות הברית, ושמעתי על פלוני יהודי מיליונר, המבקש להנציח את שמו במבנה צבור רב רושם בארץ הקודש. חשבתי לעצמי, ברוך השם, ישיבת פוניבז' עומדת על תילה. אבל נתרם אותו להציב יד ושם לישיבה נוספת שנכחדה בשואה הנוראה. ישיבת גרודנא, או רמייילס, או קוברין, או ברנוביץ', לא חסר -

הכלל, טרחתי ונסיתי בלי סוף, וכל העת היו דחיות מדחיות שונות, ממשיגות ממרום. פה יצא ופה נסע, פה חלה ופה נפש. התיאשתי, והתרמתי גבירים כיכולתי, וברוך השם עלה בידי. כשעליתי למטוס לשוב ארצה, מי יושב לידי, מבושב הצמוד, אם לא אותו יהודי! באמת יהודי חם בעל לב נפלא. שוחחנו בלבביות והצאתי את מרכלתי, לזכותו בשני העולמות.

ואמר לי: "חבל שהרב אחר בשבע. כבר תרמתי אצטדיון ביפו שישא את שמי, אצטדיון בלומפילד"...

אי, מעשה אלקינו! לא היו לו זכויות, לא נמצא ראוי! - אילו היה זוכה, ובונה היכל לתורה, כמה מצוות היו מתוספות לו מדי שנה בשנה, ומדי חודש בחדשו. מדי שבוע ויום, ובכל שעה ושעה! משלא זכה, כמה חלול שבת רחמנא לצלן יזקף לחובתו...

ובענין זה, שאל הגאון רבי דוד גריינימן זצ"ל אל דודו, מרן ה"חזון איש" זצ"ל: אני נוסע לארצות הברית לאסוף כספים עבור כולל חזון איש, ויהודים רבים עונים לי: "תבוא מחר". איני מבין - וכי מחר יהיו עשירים יותר? אני כבר כאן, מדוע לא יתנו!?

חבל שלא שאל אותי, יש לי נסיון בזה.

מה שקרה הוא, שהייתה פה תקלה. קרתה טעות ופתחו בפניו את הדלת. באמת, שלא בכוונה. אבל מחזר ידעו לענות שאינו בבית... וכמעשה שהיה. פעם ישבו שלושה יהודים: רופא, ונדיב, וסוחר מצליח. התגלגלה השיחה, ותהו מה יאמרו עליהם לאחר פטירתם. אמר הרופא: "ודאי יספרו כמה חולים רפאתי, ולכמה עזרתי. איך כתתי רגלי, ולעתים לא גביתי תשלום, אפילו רכשתי את התרופות". "אני יכול להעיד על כך", אישר הנדיב, "אבל מובן שבהספד יפריזו מעט. עלי, דומיני, יספרו על הלב הפתוח והיד הרחבה" - "שמענו על כך", אמר השלישי, "אבל מובן שבהספד יפריזו יותר. הפלא ופלא: בחייהם מספרים עליכם את האמת, במידה. וכשאתם עולים לעולם האמת יפריזו עליכם בשקרים. אני, בעולם השקר חי בשקר, אבל בעלותי לעולם האמת יאמרו עלי את האמת!" "הכי צד?" תמהו. ואמר: "כל משולח וגבאי צדקה שבא לביתי, אומרים לו: הוא איננו. וזה שקר, כמוכן. אבל כשאמות יאמרו: הוא איננו, וזו תהיה אמת לאמיתה..." מכל מקום, לא זו היתה תשובתו של ה"חזון איש". היודעים אתה מה ענה?

"הרגע", בקש המנהל, "מה העניין?" "להרגע, איך אפשר להרגע?! הילדים רצו לגן החיות, רוצים לראות אריה. התארגנו, והגענו. שלמתי, הנה הכרטיסים, והתחלנו בסיוור. אמרתי: הנה היפופוטם, הנה הפיל, והם: "היכן האריות". הראיתי להם את הקופים והקופיפים, את הג'ירף והזברה, והם: "היכן האריות". ראיתי את הדובים והנמרים, והם: "האריות". טוב, הולכים ומגיעים, הם הפנו לנו את הגב, ואז אני שומע את האריה שואל את הלבאי: "מתי מסיימים, עוד כמה זמן נותר?!" והלבאי ענתה: "שקט, מישוהו בא!" אז אני שואל אותך, כך מרמים, כך מתעניימים בצבור ששלם כסף מלא?!" עודו מדבר, והד השאגות חדר לחדר, נשמע בברור. "הנה, שומע אתה", אמר המנהל.

זה מה שהיה עוד חזר. עיני הלה ירקו ברקים: "איך מאמין לי אפוא?!" "תשמע", סה המנהל להפסיק את דעתו. "בוא ונעשה עסק. אני מאמין לך, תאמין אתה לי. אני יושב פה מהבוקר. בכל חצי שעה, לערך, שואגים הם כוז שאגה. כל היום הם שואגים. אז פעם אחת דברו, משום כך אינם אריות!" "אכן כן! משום כך אינם אריות!" "כי אריה אינו מדבר. נקודה." "ואם פעם אחת דבר, אינו אריה!" "הנמשל, מובן. עבד ה', אינו חוטא ולו פעם אחת. ואדם חכם, אינו עושה מעשה שטות ולו פעם אחת. ובפעם אחת, מתגלה מהותו! ובענין זה -

"אמר רבן שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שמשתי אותו אחד ממאה - אף לא אחוז אחד! - ששמש עשו את אביו. אני, בשעה שהייתי משמש את אבא הייתי שמשו בבגדים מלוכלכים, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים. אבל עשו, בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות! אמר: אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות!" (בראשית רבה סה, טז).

ונעיר, שאביו היה עיוור, ולא ראה באלו בגדים הוא משמשו! לא עשה זאת אלא לכבודו!

קוראו אביו, ומורהו: "שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד" (בראשית כז, ג). והיו לו בגדי חמזדות, שספרו במדרש (הובא בפרוש הברטנורא, בראשית כז, טו) "שהן 'כתנות עור' שעשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, ומצוירות בהן כל החיות שבעולם, וכשהיה נוגע באותה צורה הייתה באה לפניו ועושה בה כרצונו. ונפלו ליד נמרוד, וכשהרגו עשו עברו לרשותו. ועתה, כשנשלח להביא ציד, מדוע לא נטל עמו את הבגדים שיעזרוהו בציודו? כי האב אמר לו ליטול חציו וקשתו! איזה כבוד אב!

ואמרו (בתנחומא תולדות יא): כיון שיצא עשו לצוד שלח הקדוש ברוך הוא עליו שטן ולא הניחו לצוד עד שיבוא יעקב ויטול את הברכות. כיצד, היה עשו רץ וצד צבי וקושרו ומניחו, ורץ ותופס אחר וקושרו ומניחו, והשטן מתירן ומבירחן, והיה עשו בא ולא היה מוצא אחד מהם. וכך עשה ב' או ג' פעמים והיה מגלגל בשעות עד שבא יעקב ונטל את הברכות.

נעיינו: הרי נשלח לצוד, וצד. יסתפק בצבי אחד! כמה אוכל האדם! וביחוד לאחר שראה שהקודמים הותרו באורח פלאי, יקח האחד וישוה! אבל ראוי שהמגש יהיה עמוס, לכבוד האב, ועבור זה, כדאי לטרוח כל כך!

ניחא, אבל כשראה שהצבאים משתחררים ובורחים, דרך בדוקה לפניו: "משל לצייד שצד צפורים, אם ראשון ראשון משבר כנפיו, משתמר. ואם לאו, אין משתמר" (ערוכין נד ע"ב). ישבור רגלי הצבאים, ולא יברחו.

אבל אין זה נאה להביא לאבא צבאים בעלי מומים!

היש לנו מושג כמה טרח ויגע ורץ, התאכזב והתחיל מחדש, שוב ושוב. כמה מתוסכל היה!

וממשיך המדרש: "וכיון שנכנס הרשע, התחיל קורא לאביו בזדון: 'יקום אבי ויאכל מציד בנו' (בראשית כז, לא), והכתוב אומר עליו: 'בבוא רשע, בא גם בוד' (משלי יח, ג), 'קום אביו', היה גוזר עליו" -

איפה ה"בבקשה", כי יעקב אמר "קום נא" (בראשית כז, יט. וברש"י שם כב)! מה רוצים ממנו? מי כבד את אביו כמותו, כמה טרח ויגע, אז שכח לומר "בבקשה!"

אבל המכבד באמת, אינו "שוכח"! כמה נוקב משל המדרש (במדבר רבה יח, יז). [על דואג ואחיתופל, ראשי הסנהדרין בדורים] לבית שהיה מלא תבן, ואין אדם יודע מה בתוכו. לימים התחיל התבן מבצבץ מבין הסדקים, וידעו הכל שהוא מלא תבן! נורא, וחננו מה!

האריה המדבר
שמעתי מהגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, שכמעט כל הענשים הכבדים נתכו על מעשה אחד! נקצבו בגין טעות אחת!
אדם הראשון גורש מגן העדן ונקנסה עליו מיתה, ונדון לעבודת פרך, בשל חטא אחד: "מצוה קלה צויתו, ועבר עליה" (שבת נה ע"ב).

כששאלו נדרים לב ע"א) מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים, נחלקו רבותינו איזו משלוש סיבות גרמה. אבל ודאי להם שאחת מהן, ולא שלשתן!

ראובן כבוד ישראל איבד בכורה כהונה ומלכות, בגין תביעה אחת. שלא לדבר על כך שהיתה זו תביעה כה דקה עד שכל האומר שראובן חטא אינו אלא טועה (שבת נה).

שאלו באחת, והודח מהמלוכה (יומא כב ע"ב). חטא העגל, אחד. מי מריבה אחד. מדוע?

נסביר, ונספר ספור:

כחור חפס עבודה. עיין בעתון, במדור "דרושים". מודעה צדה את עינו: "עבודה זמנית קלה ומכניסה, לא נדרש נסיון קודם". ינסה. התקשר, והזמן לכתובת בפתח תקוה. נסע, ונוכח שאלו משרדי גן החיות. תמה, ועלה. התקבל במאור פנים. "תראה", אומר לו מנהל גן החיות, "הארי התפגר. אי אפשר לנהל גן חיות בלי מלך החיות. הזמנו צמד אריות מטנזניה. עד שיגיע, נסתפק בתחליף. פשטנו את עור האריה, נקינו, אל תדאג. התקנו ורוכסן. תבוא מחזר בשבע, שעה לפני הפתיחה".

הבין מדוע לא נדרש נסיון קודם. "מה עלי לעשות", שאל.

אבל המכבד באמת, אינו "שוכח"! כמה נוקב משל המדרש (במדבר רבה יח, יז). [על דואג ואחיתופל, ראשי הסנהדרין בדורים] לבית שהיה מלא תבן, ואין אדם יודע מה בתוכו. לימים התחיל התבן מבצבץ מבין הסדקים, וידעו הכל שהוא מלא תבן! נורא, וחננו מה!

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי הקותי ותורתי (כו, ה)

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי הקותי ותורתי (כו, ה)

בגמי (יומא כח, ב) אמר רבא ואיתימא רבאשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר תורת אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה" בתוספות ישנים הקשה אמואי נקט ערוב תבשילין וכי קלה היא טפי מכל המצוות? ובעיון יעקב תירץ משום דאמרין (בפסחים סו) דמותר לבשל מין"ט לשבת הואיל ואי מיקלעי אורחים, ואברהם אבינו שהיה ראשון להכנסת אורחים וא"כ אפ"ל דאינו צריך לעירובי תבשילין ואפ"ה קיים אותו.

ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כו, כז) בגמרא תענית (כט.) ארי"י מושמי דרב כריח שדה של תפוחים,

ויתן יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל (כו, לוט)

ברש"י מושמני הארץ יהיה מושבך וגו' זו איטליא של יון עד כאן. וקשה מה בעי רש"י ז"ל בזה. ויש לפרש שהיה קשה לרש"י הלא כל הארץ ניתן ליעקב ולא שייר כלום ואיה המקום משמני הארץ שנתן לעשו הלא כבר אמר ליעקב ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ. לכך פירש רש"י זו איטליא של יון. והנה איתא במסכת שבת בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בה שרטון ונבנה עליה כרך רומי והוא איטליא של יון עיין שם. אם כן לא היתה איטליא ארץ בעת ההוא בשעה שבירך יצחק ולא היה בכלל ברכת יעקב:

(חנכות התורה).

(טללי אורות)

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

ובל מאמרים

פְּרַשְׁתַּת תּוֹלְדוֹת

מאוצרות אמונים

יצחק למד דרך תפלה מאביו

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" (כ"ה יט)
בדברי רש"י על הפסוק ש'לפנינו כבר הבעה התמיהה על כך שישגי חלתי הפסוק נראים ככופלים זה את זה.
באופן נפלא באר זאת רבי אריה יהודה לייב תאומים רבה של בראד:

הגמרא (ב"מ צ"ב א) דרשה מהו שששתהפלה אברהם על פקידת אבימלך זכה ונפקד בעצמו בלדת יצחק, משהו ש"כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחלה".
בפרשטתו (להלן פ"ס א) מבאר כי אף יצחק בנו הלק בדרך זו כשהתפלל "לנכח אשתו כי עקרה הוא" ולא על עצמו.

זוהי הסבה לכפילות בפסוק שלפנינו: "ואלה תולדות יצחק בן אברהם" - כיצד זכה יצחק בתולדות? "אברהם הוליד את יצחק" - נוכח התבוננותו בסבה שאברהם אביו הולידו: מכת התפלה על זולתו. משאמץ יצחק ההנהגה זאת, נפקד גם הוא בצאיו.

צילת חי'

בפי ישרים תתרומו

"ויגתר יצחק לה" (כ"ה כא)

כתב רבי יהודה בן משה"ס חלאוה בספרו 'אמרי שפר':

בתפלתו זו הזכיר יצחק את הבקשה הנאמרת בפניו מדי שבת בסיים תפלת נ'שמת' שבה כלולים שמו ושם אשתו רבקה: "בפי ישרים תתרומו, ובשפת צדיקים תתברך, ובלטון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תתהלל".
[יצחק נרמז בראשי המבות של המלים: ישרים, צדיקים, חסידים, קדושים, רבקה נרמזת באות השלישית במלים: תתרומו, תתברך, תתקדש, תתהלל].

"הרוצה שיחיים ירדים ושיעשיר יצפון"

"לנכח אשתו" (כ"ה כא)

"זה עומד בוזית זו ומתפלל זו עומדת בוזית זו ומתפללת" (רש"י).

פרש רבי דוד טעביל רבה של ליסא:

במסכת בבא בתרא (כ"ה א) קבצו חכמים: "הרוצה שיחיים ירדים ושיעשיר יצפון", וזאת אשר השמיעתנו התורה באומרה שיצחק ורבקה התפללו בשתי זוויות: יצחק שהיה בכתיבת עולה תמימה, לא כן בתפלתו על עניני העולם הזה כלה, אלא בקש רק להעמיד בן עובד ה', ועל כן התפלל בוזית דרומית - צד החכמה. אולם רבקה בקשה שבנוסף לכך יזכה בנים גם בכרפת העולם הזה, ועל כן נעמדה לתפלה בוזית צפנית.
נפש דוד'

התפלה היא סבת העקריות

"ויגתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא" (כ"ה כא)

לכאורה צריכה היתה התורה להקדים לתאר את עבדת עקרונה של רבקה לתאר תפלתו של יצחק שבאה מחמתה, ומדוע שנתה היא את סדר הדברים?

באר רבי שלמה גאנצפריד:

במסכת יבמות (סד א) מבאר שכל סבת עקרונה של אבותינו היתה מפני שהתאהב הקדוש ברוך הוא לתפלתם. לפי זה מובן כי הדברים יבואו בתשובה, שכן לא העקרות היתה סבת התפלה, אלא התפלה היתה סבת העקרות.

'ארפיו'

ההבדל בין תפלת יצחק לתפלת רבקה

"ויגתר לו ה' ויתר רבקה אשתו" (כ"ה כא)

"לו' ולא לה', שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע" (רש"י).

יש להבין: הלא שניהם על דבר אחד התפללו, במה מתבטאת אפוא העדיפות ששמע הקדוש ברוך הוא ליצחק יותר מרבקה?

פרש רבי מאיר שפירא מלבלין:

בונה טונה היתה בתפלתו של יצחק במתפללתה של רבקה: יצחק שהיה צדיק בן צדיק, לא הפיר מקרוב את הרע, על כן לא פרש בתפלתו שמבקש לזכות בבנים צדיקים, אולם רבקה שהיתה בתו של לבן הרשע הכירה היטב את הרע, על כן פרטה בבקשתה שמשותקות היא לזכות בבנים טובים. לפיכך נאמר: "ויגתר לו ה'" - "לו' ולא לה", שהרי העבדה שולד עשו הרשע הוכיחה כי תפלתו של יצחק התקבלה ולא תפלתה של רבקה.
אמרי דעת

אמן על ברכות יעקב

בג"מ פאשר פלה יצחק לברך את יעקב ויהי אף יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצידו" (כו ז)
מכפילות הלשון "אף יצא יצא יעקב" נוכח ללמד כי בפעם שברך יצחק את יעקב, ענתה רבקה אתריו "אמן" (בגימטריה צ"א). לפי זה מובן מפני מה אף לאחר שגילה יצחק את טעותו חזר ואמר (להלן פ"ס א) "גם ברוך יהיה", שכן אף הוא ידע כי ברכה הנענית באמן - סופה להתקיים, ולפי זה גם יובנו דיוקם של דברי רבקה (לעיל פ"ס ז): "ואברככה לפני ה'", שכן ברכה הנענית באמן נחשבת לברכה שהנהגה 'לפני ה', פי 'אמן' בגימטריה שמות ה' וה' ואדנות.

חי' יצחק'

אימתי מתקבלת התפלה פראוי

"ותאמר אם בן למה זה אנכי" (כ"ה כב)

פרש האדמו"ר רבי צבי הירש מליסקא:

כיון שזוכה רבקה בצער הרב הנגזר לה מחמת ההריון, אמרה: "אם בן למה זה אנכי" - מדוע התפללתי על עצמי בלבד, ולא נהגתי כיצחק שכוון תפלתו על זולתו (כפי שהעידה התורה: "ויגתר יצחק... לנכח אשתו") מי ידוע, שמא משהו לא היה התקבלה תפלתו פראוי, ואינו נאקצת לסבל צער עצום זה.

'אר פדי תבואה'

'שלום עליכם' - דוקא בליל פסח

"ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמשך בני" (כו כא)

בשונה ממנהגן של רבות מקהלות ישראל יצא לליל שמורים, על'ים בליל הסדר שחל בשבת, לפי שהוא ליל שמורים, מקהלת בעלזא והגו לימורו. טעם נפלא לכך נתן האדמו"ר מהר"ד מבעלזא:

בפרש' דרבי אליעזר' (פרק לב) נאמר כי מועד ברכת יצחק לבניו היה בליל פסח. והנה במדרש מבאר (ב"ר מד א) כי: "בפעם שאמר יצחק ליעקב גשה נא ואמשך בני... היה לבו רפה כשענה, וזמן לו הקדוש ברוך הוא שני מלאכים אחד מימינו ואחד משמאלו והיו אוחזין אותו במרפוקו כדי שלא יפל". כדי להפיר טובה למלאכים שבזכותם זכה יעקב לקבל את הברכות בלילה זה, ראו שזנדמם בברכת 'שלום עליכם'.

לרש אמרי קדש כרך ז ע"י מח

הזמן שבו ידי עשו שולטות

"ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו" (כו כב)

דיועים הם דברי המדרש (ב"ר ס"ה ס) על פסוק זה: "בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי נסיונות... אין הידיים ידי עשו". אלא שהתמיהה עולה כמאליה: הרי מפשטות הלשון משמע שקולו של יעקב וידי עשו יתקיימו יחדו, שהרי כתיב: "והידיים ידי עשו" - בג"מ החבו?

כרם בפרושו למדרש כבר הרגיש רש"י בקשה זו, ולפיכך באר את דברי המדרש כדלהלן: חכמים דרשו את דבריךם מהו שקול שכתב "הקל" נכתבה בכתיב חסר, פ"עין קל'. לפיכך בארו כי כל זמן שקול תפלתו של יעקב קל הוא בעיני בניו, אזי שולטות בהם ידי עשו, אולם כאשר קולו עומד בחשיבותו ובמלאו - קולו, אזי אין ידי עשו יכולות לשלט בהם.

ברכת יצחק חלה רק על יעקב שעמד לצדו

"כפשמע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדלה ומרה עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי" (כו ל)

תמה הרלב"ג: מפני מה נחרד עשו, הלא בפעם שברך יצחק את יעקב התפנו בלבו לעשו, ואם כן עליו חלה הברכה ולא על יעקב?

באר רבי שמואל דוד וואלצין רב קהלת בית אהרן בברוקלין: בנוגע לתפלה על החולה פסק הפגו אברהם (מיט"א) שהמתפלל על החולה בפניו אינו צריך להזכיר את שם החולה, ורק כאשר החולה אינו נמצא ליד המתפלל עליו להזכיר את שמו. עמדת יש לומר, שיצחק לא הזכיר את שמו של עשו בברכתו, וממילא חלה הברכה רק על יעקב שעמד לצדו ולא על עשו, ובצד נחרד עשו.

רמת שמואל'

ביום חמישי ה' בכסלו יהול יומא דהלואא של גאון הדורות המהדרש"א.

על דברי הגמרא במסכת שבת (ק"ט ע"ב): "אמר ריש לקיש: כל העונה אמן בכל כחו [לרש"י: בכל כוחו, לרש"י: קולו] פותחין לו שערין בן ערו, שצאמר (ישעיהו כו ב): פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמור אמנים" אל תקרי שומר אמנים אלא שאומרים אמן."

כתב רבנו המהדרש"א: לכו ערו יש שערים רבים שילכל אחד מהם דרך אחרת להפתח, אף על העונה אמן נאמר: פתחו שערים בלשון רבים,

שכן בפניו נפתחים כל השערים.

אמן. מלה קטנה - עץמה אדירה!

חוט של חסד

הגליון לכלל בית יהודי | בנשיאות הרה"צ שלום ארוש שליט"א פרשתו תולדות | כמ"ה חשוון תשע"ח (18/11/17) | גליון 544

בצרתה - לו צר

בתהילת הפרשה ישנן כמה תמיהות בפשט הכתובים: האחת, מדוע התורה מזכירה רק תפילתו של יצחק ולא תפילתה של רבקה? וכי היא לא התפללה?! שנית, מה פירושה הביטוי "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו", בדרך כלל המילה 'לנוכח' פירושה 'מול' – מה הכוונה שהתפלל 'מול אשתו'? הרי דרך המתפלל להפנות את פניו אל הקרי, כמוכבא בחז"ל? ועוד קשה, מדוע כתוב 'ויעתר לו', ולא כתוב 'ויעתר להם'? הרי המתנה הגדולה של זרעא חייא וקיימא היא מתנה גם לאיש וגם לאישה?

לא להוכיח ולהתנשא

מרעיון זה ניתן להתחזק בחשיבות התפילה על צער הזולת, על צער ישראל והשכינה, על צערו של המקום ב"ה, וכבר כתבנו על כך רבות. אבל במאמר זה רצוני להתבונן ולעורר נקודה חשובה מאוד שרבים טועים בה.

אחד היסודות הגדולים בשלום בית הוא שכל אחד מבני הזוג ירגיש את צערו של רעהו ויכאב את כאבו, שיראה לנגד עיניו את הרצונות שלו ואת הצרכים שלו, ושיבין אותו לפי המקום שלו ויִקְרָא לו שהוא מבין אותו. גם אם לך לא כואבת הנקודה הזאת – אבל אם לשני היא כואבת, תיקח את זה ככאב אישי ותשקיע תפילות עבורו.

וזה מציאות מצויה מאוד שאחד מבני הזוג אוהו במדרגת אמונה שרואה שהכול טוב, ואין רע בעולם, והוא באמת שמח במה שה' עושה איתו ולא מרגיש שום צורך ושום חיסרון – אשריו; אבל בן הזוג השני לא אוהו באותה מדרגה, לא נתנו לו את אותה הדעת משימים, הוא מתבלבל מהמציאות ודואג או מפחד או שהוא חש כל סוג של צער.

וכאשר השני בוכה או מתלונן או מראה את הרגשותיו הקשות – בן הזוג החזק יותר מבטל את הרגשתו ואומר: 'הכול טוב, לא צריך לדאוג, הכול טוב, אין רע בעולם, יהיו ניסים' וכיוצא בזה. ויש לדעת שזו טעות עצומה מאוד! זה משפיל את השני והוא מקבל את זה כתוכחה, והוא בכלל לא במצב נפשי המאפשר לו לקבל תוכחה. לא מספיק שהוא בצער מעצם הצרה, עוד מאשימים אותו בחוסר

אמונה ורואים בו את הבעיה. ולצער רבים וטובים טועים בזה.

מה בין חיזוק לתוכחה?

נכון, יש מקום לחזק את בן הזוג החלש, יש מקום לעידוד, אבל רק בצורה הנכונה. הכלל בזה הוא שהאדם ירגיש את השני – מה עובר עליו, מה כואב לו, למה הוא זקוק עכשיו לפי המצב הרוחני שעומד בו. בדרך כלל גם בן הזוג יודע שהכול טוב, אבל בְּמַצִּיאוֹת הוא בצער גדול, מה שהוא צריך זה רק שיבינו אותו, שישתתפו בצרתו, שישקיעו בו. ברוב הפעמים לא צריך לומר דבר, רק להקשיב לו ולהראות לו שאתה מבין אותו במקום שלו.

גם אם לך זה בכלל לא מפריע ואתה רק שר ורוקד, אל תִקְרָא את זה לבן הזוג ואל תתנשא עליו, אדרבא תראה לו כמה אתה מבין אותו. בתוך לבך תשמח ותתחזק באמונה, אבל אתה חייב להרגיש את צערו. ואדרבא, כשתרגיש את צערו ותראה לו כמה שזה מצער גם אותך – זה יעזור לו לקבל מנחם בהמשך גם את האמונה והחיזוקים. ובמקרים רבים גם לא תצטרך לחזק אותו באמונה, כי ברגע שהוא "פורק" את מה שבלבו, האמונה שהוא יודע בשכל תיכנס לו ללב מעצמה.

אבל אם אתה מבטל את הרגשותיו ב"דיבורים של אמונה" – זה רק מצער אותו יותר וחסום אותו מלקבל את אור האמונה. ישנו הבדל גדול בין לחזק את השני לבין להוכיח אותו ולבטל את רגשותיו, וכל אחד צריך להיות מאוד ערני לנקודה הזאת. תרגיש את המקום של השני, ותראה לו שאתה מבין אותו. אל תגיד לו 'מה אתה מצטער? הכול בסדר', כאשר הוא לא אוהו במדרגה הזאת. תגיד לו: 'זה צער גדול, אני אתפלל עליך'.

צדיק בן צדיק

יצחק אבינו עליו השלום היה עולה תמימה, צדיק בן צדיק, גדל והתחנך אצל עמוד האמונה, אברהם אבינו, והאמונה טבועה בו מלידה, כולו ניסים, הוא נולד בנס וחי בנס, הוא כבר נשחט וחזר לעולם הזה. לכן השנים שעברו עליו בעקרות הכלל לא היו בשבילו ניסיון. הוא ידע שה' מחליט מתי יבואו ילדים, ולא הרגיש

שום צער ושום חוסר.

אבל רבקה אמנו, לא ספגה כלום מבית אביה, אמנם היא הייתה תלמידה טובה ורצה אחרי יצחק ולמדה אמונה וזכותה למדרגות נוראיות, אבל בכל זאת אפשר להבין לליבה של אישה שהימים חולפים ועוברים והגיל מתקדם והיא לא נפקדת: היא משתוקקת להעמיד את עם ישראל, ושעון הזמן מתקדם לרעתה, וגם יצחק כבר מגיע לגיל שבו הזקנה נותנת את אותותיה. כמו כן עברו עליה עשר שנים של עקרות ולפי ההלכה יצחק היה יכול לגרש אותה, והיא בסכנה לאבד את המתנה הגדולה בעולם – להיות אשתו של צדיק הדור, ושדרכה יתהווה העם הנבחר. ומה היא תעשה אם יגרש אותה? היכן תמצא שידוך הגון בתוך עולם חשוך של עבודה זרה?

תפילת צדיק בן צדיק

יצחק היה יכול לדבר אתה לפי המדרגה שלו ולומר לה: "מה קרה? הכול מצוין! תני חיין, הכול לטובה? למה את בצער? תהיי בשמחה, אין רע בעולם, יהיו ניסים, אימא שלי קיבלה ילדים בגיל תשעים, מה את בלחץ?... אבל הוא הסתכל עליה לפי המקום והמדרגה שלה – 'לנוכח אשתו'. והוא אומר לה: 'אל תדאגי אשתי, הצער שלך הוא הצער שלי, אני אעמוד בתפילה שעות בשבילך, ואתעסק ואפציר לה' בריבוי תפילה גדול מאוד (כמוכבא בריש"י), אני אסע למקום העקידה ואתפלל שם (כמובא בתנ"י), ואני לא ארפה מתפילות עד שה' יענה לי' – זו תפילה של צדיק בן צדיק, שהוא עצמו אין לו שום צער, אבל הוא מרגיש את הצער של כל יהודי. נמצא שניתן לומר שזה העומק שבדברי רש"י אינה דומה תפילת 'צדיק בן צדיק'.

ועוד ניתן לבאר 'צדיק בן צדיק', פירושו, שעל ידי הבחינה הזאת בעצמה של 'המבקש רחמים על תבירו', על ידי זה הוליד אברהם את יצחק. כי הגמרא (ב"ק צב) אומרת מנין לומדים שהמתפלל על חברו נענה תחילה? מאברהם שהתפלל על אביו, וה' נענה לו ופקד את שרה. וזה המקום הראשון בתורה שבו כתובה המילה 'להתפלל', כי אברהם לא היה מתפלל על חסרונו, שהרי לא היה חסר לו כלום, הכול היה מושלם; אבל ה' ציווה את אביו ללבש מאברהם שיתפלל עליו, ואכן אברהם התפלל על אביו, ובתפילה זו נענה אברהם תחילה וקיבל את יצחק, לכן

המשך בעמוד 3

ירא בצר להם

לתורה הקדושה שבעים פנים וניתנה לנו הרשות לדורש ולחדש ולהוציא מוסר השכל כל עוד שומרים על מסגרת ההלכה והמסורה. וה' האיר בלבי רעיון עמוק היוצא מכתובים אלה. נתחיל עם השאלה השנייה: המילה 'לנוכח' – אין הכוונה שהתפלל מולה כפשוטו, אלא הכוונה היא שכאשר יצחק אבינו עמד להתפלל, הוא ראה את צערה של אשתו מול עיניו, אבל הוא עצמו אחז במדרגת אמונה כל כך גבוהה שלא הרגיש שום חיסרון וצער ולא התפלל על עצמו כלל.

נמצא שתפילתו של יצחק הייתה שונה לגמרי מתפילה רגילה. בתפילה רגילה אדם מתפלל להשלים את חסרונו, אבל תפילת הצדיקים השלמים באמונה אינה להשלים את החיסרון, כי הם מאמינים שמה שה' עושה לטובה הוא עושה ואין להם שום שאלות ושום צער ושום הרגשת חיסרון; אבל כשצדיק רואה יהודי בצער – הוא מתפלל על הצער של היהודי האחר. כך התפלל יצחק אבינו על צערה של רבקה, ותפילתו הייתה בבחינת 'כל המבקש רחמים על תבירו והוא צריך לאותו דבר' – הוא נענה תחילה!

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

יום ד' בירושלים

ישיבת הוט של חסד שמואל הנביא 13

שיעור קבוע בהלכה בשעה 20:30

ולאחמ"כ שיעור ראש הישיבה בשעה 21:00

יום א' א' כסלו (19/11/2017)

ראשון לצייון והסביבה

שכונת רמת אליהו ב"כ ברסלב רח' חיים אריאב 6

בשעה: 20:30

יום ה' בחולון (תל גיבורים) רח' המעפילים

פינת המצודה ב"כ צ"ש הללי צה"ל

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

פניני חסידות ברסלב

היה מפרש רבי שמעון בארסקי ז"ל בכתובת מאמרם ז"ל (פסחים פח). אברהם קראו להקדוש ברוך הוא ה', יצחק קראו שדה, יעקב קראו בית וכי' (לפמבאר באורו בתורה י"א), שיש בכתובת הדברים שאברהם גלה אלקותו והאמונה בהשם יתברך בבחינת ה' שהוא מְפַשֵּׁט יותר וכי' והינו שְׁמַעְלַת יַעֲקֹב אַבְיָנו הָיָה שְׁגָלָה אֱלֻקוֹתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם שֶׁיִּדְעוּ שְׁגָם בְּבְחִינַת בֵּית, דְּהִינּוּ הַדְּבָרִים הַסְּמוּכִים לְאָדָם וְכָל מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה עֲמוּ לְטוֹב וְלָרַע הַכָּל הוּא מַעֲשֵׂה ה', וְהוּא שְׁאִמְרוּ שֶׁיַּעֲקֹב קָרָא בֵּית שְׁהַכְנִיס גְּלוֹי אֱלֻקוֹתוֹ אֶף לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּפְנִימֵיוֹתָיו שֶׁל כָּל אֶחָד שֶׁיִּדְעוּ שֶׁל פָּרֵט וּפְרֵט הַנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם הוּא בְּהַתְּקַתוֹ יתברך לְבַד. (שיש"ק ה - תטו)

א ב של החיים

- ☆ התפלה היא השער שדרכו נכנסים להיכל המלך.
- ☆ הדרך היחידה להשפנתו באמת היא דרך התפלה.
- ☆ את האמונה ואת התפלה מקבלים מבורא עולם!
- ☆ המשיר יצא את כל המלחמות רק על ידי תפלה (ל"מ ב).

רצון השם, כי אם הוא חושב שעשוי או יעקב הם רק דמויות שהיו פעם, זה סימן שחסרה לו היכולת לקחת מוסר לעצמו... ולכן, גם את עניין התרוצצות הבנים, כמו את שאר הדמויות בתורה, צריך לפרש על עצמו, כי באמת ריצת יעקב ועשיו מרמזות למרוצת המחשבות החולפות בראשו יום יום, שהרי רבקה מרמזת לבניה, שעל כן נשא אותה יצחק בהיותו בן ארבעים לבניה, והבניה, נושאת ברבקה שתי כוחות התבוננות, שעל כן הניקוד של הבניה הוא צירי המורכב משתי נקודות, שתי התבוננויות, הראשונה נקראת יעקב, והיא התבוננות המשלבת בין חמה ללבנה, בין השכל לרגש ולכן מולידה מידות טובות וישרות, אריכות אפיים, אמונה, והשנייה נקראת עשיו, והיא התבוננות שמקורה בגאווה, שרואה אדם את עצמו חכם מכולם וצודק בכל, בינה האומרת כוחי ועוצם ידי עשו לי החיל...

ועל אמרו חכמים שכאשר הייתה רבקה עוברת על פתחי תורה היה יעקב מפרסם לצאת, כי הטוב שבחוץ מבורא את הטוב שבפנים, וכשעוברת רבקה היא הבניה בפתחי עבודה זרה שהם כל פיתוי העולם הזה, אזי עשיו שבקרבו מפרסם לצאת, עד ששואל האדם את עצמו אם פן למה זה אנכי, כלומר מה התכלית בכל

התרוצצות הבנים
פירושים רבים נאמרו בעניין התרוצצות הבנים בקרבה של רבקה, יש מרובותינו שאמרו שהוא מלשון ריצה, שכשהייתה עוברת רבקה בסמוך לבית המדרש של שם ועבר, היה יעקב מתנועע ומפרסם לצאת, וכשהייתה עוברת על פתחי עבודה זרה היה עשו מפרסם לצאת. ויש אומרים שהתרוצצות זו היא מלשון ותרץ את גלגלתו (שופטים ט), היינו שהיו יעקב ועשיו חותכים זה את זה כבר בתוך המעיים, עם כוונה להרוג זה את זה. עוד דרשו ואמרו שהריצה מרמזת למלחמה על שני עולמות, שיעקב רצה חיי עולם הבא, ועשו חיי עולם הזה, ועוד פירושים לא מעטים מתמצאם במפרשים.

ובאמת, כל הנחלים הולכים אל הים, היינו כל הפירושים נכללים בים החכמה, אך יש נתיב לא ידוע עיט, והיא הדרך האישית לפרש בה את התורה, דרך הדורשת מהאדם לפרש את התורה על עצמו, כמו שביאר רבי נחמן מברסלב את הכתוב "אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי" (תהלים מ) שצריך אדם הולומד בספר, כל ספר, ללמוד את עצמו, מאילו שהסיפור עליו, ולקחת לעצמו מוסר מהדמויות שבסיפור, וזה הסימן שהוא חפץ לעשות

שׁו"ת של חסד

שאלה: ציבור שהתפללו

בשבת בבוקר בתוך בית (לפי בקשת בעל הבית שהכניס בנו בבריתו של אברהם אבינו באותה שבת) ובעת קריאת התורה נמצא דיבוק בין שני אותיות. כיצד יש לנהוג?

תשובה: הנה מרן השו"ע פסק בסימן לב (סע' יח) דאם נדבקה אות לאות פסול. ובסי' קמג (סע' ד) כתב וז"ל: אם נמצא טעות בס"ת בשעת קריאה, מוציאין ס"ת אחרת וכו'. עכ"ל. ולכאורה, כאשר נמצא דיבוק בעת קריאת התורה בשבת קודש אין תקנה וצריך להוציא ספר תורה אחר. והן אמת דכן כתב הרב כה"ח (סי' קמ) אות לב) בשם שכנה"ג דכן המנהג להוציא ס"ת אחר אפילו בדיבוק.

אמנם הט"ז (ארו"ח סי' לב סקי"ח) כתב דאין להוציא ספר תורה אחר והביא דברי הרשב"א שהובאו בבי"ד אפילו אינו גורר הדיבוק, כל שהוא יכול לגרור כשר. וכתב שכן כתב הב"ח. ע"ש. ואולי קשה לסמוך בזה רק על דברי הב"ח והט"ז ולהמשיך הקריאה בברכות, אמנם בנידו"ד איכא ס"ס, דאם מרן הב"ח הקשה כיצד אנו מכשירים בנפסק אות ע"י נקב והא אמרינן בהקומץ (כט). כל את שאין גויל מקיף לה מארבע רוחותיה פסולה. ותיריך שני תירוצים, הראשון הוא דלא איתמר לפסול אלא היכא שנדבקה באות אחרת, ותירוץ שני הוא דהא דמכשרינן בנקב היינו דוקא שנפסק אחר שנכתב, אבל כשבתחילת כתיבתה היה שם נקב ונפסקה בו פסולה, משום דמעולם לא הקיפה גויל. והס"ס הוא כך, שמא כתירוץ שני בב"י שפסול דוקא לפני כתיבה, אבל

דיבוק שנמצא בספר תורה

דיון המוגש ע"י בית ההוראה "חוט של חסד" מאת הרב שי עזרא הי"ו מחשובי אברכי כולל ההוראה

חששבי אברכי כולל ההוראה (ג"ק) כתב דמי שקראוהו לס"ת ואין עליו טלית עדיין ורוצה ללבוש טלית לילך לקרות, שאין לבדוק הטלית בעת ההיא משום טורח צבור. ע"ש. ויותר מזה ראיתי לשערי תשובה סי' תרסח (סק"ה) שהביא בשם הפמ"א ח"א סי' סג דבמקומות שנהגו לומר בשמיני עצרת לאחר התפלה למנצח על השמינית, אך אם חל בשבת אין לומר רק שיר של יום השבת משום טורח צבור. ע"ש ובעוד מקומות ברש"ע ואכמ"ל. ובצירוף דעת הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סי' ט) והובא בבי"ד סי' רעט שמברכים על ס"ת פסול אפילו לכתחילה, נראה דיש להקל בזה בשופ"ק. ואע"ג דרק צירפנו דעת הרמב"ם, הנה מדברי הכס"מ (פ"י מהלכות תפלין ומזוזה וס"ת אות א) והביאם מרן גם בבי"ד יו"ד סי' רעט מוכח דכן הוא מן הדין להמשיך בקריאה בנידו"ד דאין ספר תורה אחר וכמונן מדבריו שהביא בשם מהר"י בי רב שכן דעת הרמב"ם דקורין בס"ת פסול ודלא כהרשב"א דס"ל דהרמב"ם חזר בו מדבריו, וסיים הב"י דכיון שכן יש לסמוך עליו בדיעבד. ע"ש. וקי"ל שדעת הדחק כדיעבד דמי ואין לך שעת הדחק גדולה מזו. וכעת הראוני בשו"ת מברשת ציון לגאון הרב בן ציון מצפי שליט"א ח"א (סי' ד) שהביא בשם המאירי בחידושי (ברכות ב.) דטורח צבור הוי כשעת הדחק, ושכן כתב הב"י (סי' רלה) רק שלא ציון היכן בב"י] בשם ר"ת. ע"ש. ועוד, דהרמב"ם שכתב דאין קורין בו ברבים ומשמע בדאפשר להו, הא בדלא אפשר וכדכתב מרן הכס"מ וכנידו"ד דלא היה ס"ת אחר מותר אפילו לכתחילה להמשיך בקריאה. ע"ש. ומ"ש מרן בסי' קמג (סע' ד) דצריכים להוציא

אחר כתיבה אינו פוסל. וכן פסק מרן בסע' טו. ואע"ג דמייירי התם בנקב ה"ה בדיבוק אות לאות, דהטעם הוא משום היקף גויל וכמבואר בבי"ד אח"כ ראיתי דגם הרב דרך החיים והובא בביאור"ה סי' לב ד"ה כשנכתב, כתב כן דה"ה בדיבוק אות לאות. ואת"ל שפסול אפילו נדבק אחר כתיבה וכמו שפסק מרן בסע' יח והמשנ"ב (סקע"ח) וקול יעקב (אות צט), שמא כדעת הרשב"א והובא ביתה יוסף ופסקו הט"ז (הנ"ל) להלכה שאם לא שינה צורה אינו פוסל. וז"ל הרשב"א אבל כשנדבק וכו' ואם בא עכשיו לגרדה אין זה חתך תונות, והילכך אפילו אינו גורר, כל שהוא יכול לגרוד כשר. וכדברי זירא דאמר מנחות (קג): כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. עכ"ל. וכעת יצא לאור שו"ת יב"א ח"א למרן פאר הדור והדרו הרב עובדיה יוסף זצ"ל ושם בחאו"ח סי' ח (אות ב) אע"פ שסיים דלא קי"ל כהב"ח והט"ז מחמת המנהג, בכל זאת הביא דבריהם להוכיח דכהן שהרג את הנפש מצד עצמו ראוי הוא לישא כפיו אלא דאיסורא רביע עליה שאין קטגור נעשה סניגור, ראוי לבילה קרינן ביה. ע"ש.

ועוד, שקריאת התורה זו היתה בתוך בית ולא בביהכנ"ס והוה ממש טורח צבור לקום וללכת לביהכנ"ס, דאיתא בפוסקים דאפילו זמן מועט ממש מיקרי טורח צבור. כן פסק מרן השו"ע (ארו"ח סי' קכו סע' ג) דאם לא הזכיר יעלה ויבא עד שהשלים תפלתו אין מחזירין אותו מפני טורח צבור. ע"ש. ולחזור התפלה כולה לוקח מספר דקות בלבד ואפ"ה מקרי טורח צבור וכן הוא בסע' ד. גם הט"ז (סי' יג

ס"ת אחר, מיירי בדאפשר. הנה עיינתי שוב בדברי הב"ח (הנ"ל בסי' לב) וראיתי לו שהוכיח מהא דאיתא במסכת סופרים (פ"ב ה"ב) דאל יקרא בו (בס"ת שנמצא בו דיבוק), היינו דלכתחילה אין להוציא כדי לקרות בו כיון שלא תיקנה להפריד הדבק אבל אם הוציאו דיעבד וקורין בו, אין להוציא אחרת והכי מסתברא. ע"ש. וששתי.

מסקנא דדינא, דיבוק שנמצא בספר תורה בשעת הקריאה, המנהג להוציא ס"ת אחר. ובמקום שאין להם ס"ת אחר או שישנו טורח צבור ללכת ולדאוג לס"ת אחר, יש להורות להמשיך הקריאה באותו הספר ובברכה, ובלבד שלא השתתה צורת אחת האותיות שנדבקו. ועיין משנ"ב סי' קמג (סקכ"ה) וילקו"י הלכות קס"ת סי' קמג (הלכה טו) ויריעות שלמה ח"א פ"ט (הערה 32). ע"ש. ומ"ש להמשיך הקריאה בברכה ולא אמרינן סב"ל, הוא כיון דמרן בבי"ד כתב דכן המנהג כמהר"י בי רב בדיעבד סמכינן על הרמב"ם, אי"כ בנידו"ד שוב לא אמרינן סב"ל וכדכתב בשו"ת תרומת הדשן (סי' לד) וביבי"א בכמה מקומות דבמקום מנהג לא אמרינן סב"ל. הנלע"ד כתבתי.

בית דין ללמנוות "משפט וחסד"
בית דין "משפט וחסד" שע"י מוסדות חוט של חסד פתוח לדיני תורה, בוררותיות, חתים והסכמים ע"י דינינים ת"ח מומחים
לפרטים: 0548490170

”מגדיל ישועות מלכו”

לדרג יומא דהילולא המהרש”א זצוק”ל שחל בה’ כסלו

המשך דבר ראש הישיבה

תפילתו של יצחק נקראת תפילת ‘צדיק בן צדיק’ שלמד את דרך התפילה הזאת מאביו, אברהם.

טעות נפוצה

רבים טועים בזה, אפילו גדולי עולם. כאשר רחל הייתה בצער מכך שלא היו לה בנים, אמר לה יעקב אבינו ע”ה: ‘התחת אלוקים אנוכי’, אמר לה דיבורי אמונה. וזו הייתה טעות מצדו. אסור לנו לבקר את אבות העולם, אבל חז”ל כבר אמרו לנו שבגלל תגובתו נאמר לו: “כך עונים את המעוקות?!” וכי כך עונים לאישה בצער?!” “חייך שבניך עתידים לעמוד לפני בנה” (בר”ר פע”א), וגם רחל אמרה ליעקב: “וכי כך עשה אביך לאמך?! והולוא התפלל עליה!” (רש”י).

הרבה פעמים זה קורה בין בני זוג בעניין של פוריות, וכן זה מצוי מאוד בעניין הפרנסה, שהאחד במדרגה גבוהה בבטיחו ומקבל באהבה ובשמחה והשני ממש סובל מהמצב. וזה נכון לא רק בין בני זוג אלא לכל אדם שהוא בכל סוג של צער. תרגיש את השני, תבין מה כואב לו ומה הוא צריך. טוב מאוד שאתה בעל מדרגה ואתה לא מרגיש שום חיסרון. כך צריך להיות. אבל אל תלמד את השני אמונה, אלא תרגיש את הצער שלו ואת החיסרון שלו ותתפלל עליו.

החיזוק שבשתיקה

תלמיד שלי סיפר לי שהיה לו חבר חשוך בנים שסבל צער גדול ומתמשך. השנים נקפו והוא כמעט הגיע לייאוש. החברים והסביבה היו מודעים לצער שלו, ובכל פעם שהיה משתף את אחד ממכריו – המכר היה מיד מחזק אותו באמונה ואומר לו שהכול טובה, ואותו אדם נעשה מתוסכל יותר ויותר, עד שכבר לא רצה לדבר על כאבו, אלא “חנק” את הרגשות בתוכו, וכמובן, צערו רק גבר יותר.

משמיים השגיוחו שהוא יהיה בקשר עם התלמיד שלי, ועם הזמן נתן בו אמון וסיפר גם לתלמיד שלי את צערו. התלמיד שלי ידע שהכול טובה, אך לא אמר לו מילה, אלא חשב לעצמו: ‘איך אחזק באמונה יהודי שעובר ניסיון שאני לא עברתי?’ לכן הוא רק ישב בדומיה והקשיב ליהודי ונתן לו לדבר בכל פעם שהיה לו צורך בכך, ורק אמר לו שהוא מתפלל עליו ומזכיר אותו בתפילות ובקברי הצדיקים.

לאחר תקופה מסוימת אמר לו אותו יהודי: ‘תדע לך שאתה חזקת אותי יותר מכולם’, אמר לו התלמיד: ‘איך חיזקתי אותך? הרי לא אמרתי לך כלום, אפילו לא ידעתי מה לומר...’ אבל היהודי אמר לו: ‘גם אני יודע שהכול טובה, גם אני שומע שיעורים באמונה, אבל לפעמים אני פשוט צריך שיקשיבו לי, ואז האמונה חוזרת ומחיה אותי. ואתה אמנם שתקת, אבל הקשבת לי וזה בדיוק מה שהייתי צריך.’

הלוואי שהקוראים היקרים יזכו ליישם את הנקודה הזאת שהיא כל כך יסודית בחיים ובקשר של האדם עם זולתו.

שבת שלום חלילי אור
לכל בית ישראל

נא להתפלל לרפואת משה בן אידה, גילה בת ציפורה, תמור בת מרים בת שבע בת ימימה

העשיר חיים, ולאחר לידתה את בנה נפטרה גם היא לעולמה. היתום הקטן גדל בביתו של רבי שמואל אליעזר, שהשגיח עליו בעינא פקיחא ולימדו תורה והיה לו לאב ולמחנך, אם כי איש לא ראה בו גדלות מיוחדת. שנים רבות חלפו מאז, וכשהגיע שעת פטירתו של המהרש”א, הורה לפרנסי העיר למנות את בן טפוחיו לרב תחתיו.

מספר שבועות מיום התמנות הרב החדש שמו אנשי העיר לב למנהגו יוצא הדופן: הוא אינו משתתף בשום לוויה המתקיימת באוסטרו! הם נאלצו להשלים עם עובדא זו, אך כשבאחד הימים נפטר אחד מגדולי הגבירים, וגם מהלוויתו נעדר הרב, לא יכלו ראשי הקהל להבליג יותר; הם שלחו שליח אל הרב לאמור: “באם אינכם מגיעים ללויה – עליכם לוותר על משרת הרבנות!” כששמע הרב את דברי השליח, נענה:

”אכן, אבוא להשתתף בלויה”.

המלווים צעדו עם המיטה, והנה רואים הם את רב העיר קרב ובא. הוא ניגש אל המיטה, העביר ידו מעליה, ולפתע אחזה תדהמה במלווים: לא גופת נפטר שכבה על המיטה, כי אם קורת עץ רחבה! –

”הביטו גם ראו, היאך נראים פני מתיכם הכשרים”, נשא הרב קולו בתוכחה, “המוזיקים חטפו את הנפטר שלכם, ואתם חפצים כי אבוא ללוותו?!”

הדיבור נעתק מפיות האנשים; מרוב בהלה נאלמה לשונם. תוך כדי כך, העביר הרב שוב את ידו על המיטה, ולהפתעתם נראתה שוב גופת הנפטר עליה, כבתחילה!

תושבי העיר לא יכלו שלא להיזכר במאורע הפלאי שהתרחש זמן קצר קודם לכן, לאחר פטירת המהרש”א, כשבמהלך לוויתו התיישב על מיטתו, החל מדפדף בספרו, והביא לשקיעת הכנסיה הטמאה, שבין כתליה המירו יהודים רבים את דתם – –

או אז הבינו כי דבר אחד מדברי רבי שמואל אליעזר לא שב ריקם; אכן, גדול משכמו ומעלה הוא הרב החדש, וכוחו עצום, אלא שהיטיב להסתיר עצמו מעיני כולם והיה לצדיק נסתר. (אי”ה בשבוע הבא נביא את המשך סיפורי המהרש”א)

נשימתם של כל הנוכחים נעתקה. ולשונם כמעט שדבקה לחיכם; מדובר היה בסכום אגדי, שאיש מנגידי העיר לא יכול היה להתחרות עמו. אולם אז שב העשיר והפתיע: “הנני מכבד בהנחת אבן הפינה את מורנו המרא דאתרא” – – – לאחר שהסתיימה השמחה, פנה המהרש”א אל הגביר: “במה אגמול

אתק ספר המידות! א”ל

מי שמשפדל שיהיה פרנסה לדורשי השם, על-ידי-זה יזכה שלא יצאו בגיו לתרבות רעה. (בנים ק)

לך על נדיבות לבך? בקש כל אשר עם

לבבך!” אותות התרגשות ניכרו על פני העשיר, כאילו נראה היה שהמתין לשעת כושר זאת והוא נענה ללא היסוס: “חפץ אני שתבטיחו לי שאזכה בבן גדול בתורה כמוכם”.

התכנס הרב בהרהוריו, וככלות שעה קלה, נשמע קולו: “בקשה גדולה שאלת. דע כי היא לא תוכל להתממש, אלא רק בתנאים אלו: לאחר שזוגתך תפקד בזרע של קיימא, עליך להסתלק מן העולם”. העשיר דרוך כולו לדברי המהרש”א, “ואחרי לידת בנכם, תפטר גם זוגתך”...

אמונתו של העשיר בגדולת המהרש”א, הייתה ללא סייג, והוא הכריז על אתר: “מסכים אנכי לכל תנאיו!” אולם הרב טרם נתן לו את הבטחתו: “מה באשר להסכמת אשתך, מנין לך שתיאות לשלם על הילד במחיר חייה?”

לא התמהמה הגביר, רץ היישר אל ביתו וסיפר לאשתו את דבר הרב, וגם היא, שצדקת הייתה ויראת ה’, נתנה את הסכמתה לתנאי. התפעל המהרש”א מגדולת נפשם והבטיחם: “עתידים אתם לזכות לבן גדול בתורה כמוני, ואני אגדלו ואלמדו תורה!”

דברי המהרש”א התקיימו אחד לאחד; לאחר שנפקדה האישה, שבק

היה זה כאשר חלתה הצדקת שרק’ה בתו של רבי נחמן. הוא בא לבקרה, ולנוכח מצבה החמור התעצב מאוד. בעודו שוהה בבית בתו, נפלה עליו תרדמה – והנה זקנו הקדוש, הבעל שם טוב, מופיע בחלומו ושואל אותו: “על מה אתה מיצר?” “על בתי החולה”, השיב רבינו. נענה הבעש”ט: “הלוא נאמר בתהלים: ‘מגדיל ישועות

מלכו’ – ה’ מגדיל ישועותיו לצדיקיו המכונים מלכים, ועושה חסד’ למשיחים בסיפורי הצדיקים – לדוד ולזרעו’ – לצאצאי דוד המלך” רבי נחמן מברסלב התעורר מחלומו, וסיפר לבתו את סיפור המהרש”א – ואכן הבריא. לימים נהגה אף היא לספר את הסיפור לחולים, כסגולה לרפואה. ומקובל לספר את שלשת סיפור המהרש”א אשר קרא אותם רבנו הקדוש בפנקס ה’חברא קדישא’ של העיר אוסטרו שבה ביקר באחד מנסיעותיו.

וזה אחד מן הסיפורים...

***

העיר כולה לבשה חג. חנויות נסגרו, בעלי מלאכה שבתו וסתם יום של חול הפך לחגיגי ומיוחד. בנים ואבות לבושים במיטב מחלצותיהם. ניכר כי יום טוב היום בתוככי הרובע היהודי באוסטרו. כל אלו העידו על מאורע חשוב המתקיים בעיר: חגיגת הנחת אבן הפינה לבית הכנסת החדש!

היה זה בתחילת תקופת כהונתו של רבי שמואל אליעזר איידלס – המהרש”א. מוקם בית כנסת חדש. ראשי הקהל החליטו פה אחד להעניק לרבם החדש את כיבוד הנחת האבן. אלא שלפתע נשמע קולו של אחד מעשירי העיר: “רבתי! עצרו לרגע והקשיבו לעצתי, הרי לשם השלמת בניית בית ה’, דרוש הון עתק, מוטב אם כן, שתמכרו את הכיבוד למרבה במחיר!”

רחש לחש עבר בין הפרנסים, וכעבור רגעים אחדים הכריעו כי הצדק עם הדובר. הגבאי פתח במכירה, ועשירי אוסטרו החלו מתחרים ביניהם על קניית הכיבוד. תחילה נקבו בסכומים צנועים ועדינים, אך אט אט החלו להעפיל אל הגבעה. זה מעלה וזה מוסיף בקודש עד שלפתע פתאום התנשא שוב קולו של אותו עשיר הוגה הרעיון: “הריני מנדב שק מלא בדינרי זהב!”

חינוך באהבה

לא בבית ספרנו פרק יא מאת הרב יצחק אבוחצירא. יועץ חינוכי, מאבחן ומטפל.

הנושא הכללי שאנו עוסקים בו הוא: "קשיים בלמידה".
בשבועיים האחרונים, דיברנו על הילד שמתקשה להשתלב בכיתה בגלל בעיות קשב וריכוז והיפראקטיביות.
השבוע, הנושא הוא: הסבר רפואי ל"הפרעות קשב".
לידיעתכם, המאמר אינו מהווה תחליף לאבחון או הסבר מקצועי, אבל הוא ייתן לנו בע"ה תובנות רבות לתופעה.
בשבוע הבא בע"ה נושא המאמר יהיה: "הקריטריונים לקביעת הפרעות קשב וריכוז והיפראקטיביות".

אלטרנטיבות לימודיות והילד יצליח בלימודים, אך עדיין החיים שלו הם קשים מבחינת החוויה שלהם.
 הוא חי בעולם מלא בגירויים שאין לו יכולת לסנן אותם. קשה לו לישון בלילה, קשה לו לקום בבוקר, קשה לו עם כל דבר שכרוך בארגון, קשה לו עם תזומן, קשה לו עם שינויים, קשה לו עם כל מה שקשור במנגנון הויסות (למשל, ויסות חושי).
 מבחינת הרפואה הקונבנציונאלית, טיפול נכון מורכב משני ערוצים:

א. טיפול תרופתי הניתן רק לאחר אבחון ניורולוגי.
 ב. טיפול קוגניטיבי, התנהגותי ורגשי.
 הכוור השני במחלוקת ה"ריטלין" גורם למנגנון שמחזיק את הדופמין בתוך התאים להפסיק לעבוד לכמה שעות, כי בזמן שהדופמין משתחרר כל המערכות המוח עובדות.
 ריטלין משפיע רק על 85% מהאנשים בעלי הפרעות הקשב, אצל 15% הכימיה עובדת בצורה קצת אחרת, והריטלין לא מצליח למנוע מהדופמין להישאר בתאים ולכן על המטופל להיות במעקב אצל הניורולוג או הרופא המטפל.
 הרופא הילדי מקבלי הריטלין, הבעיה כאמור אינה נפתרת בלקחת כדור זהו, הם גם זקוקים לתמיכה ועזרה קוגניטיבית התנהגותית ובמיוחד לעזרה רגשית... ולכן אם יש לנו חשד סביר בנוגע לילד שלנו, ובמיוחד במידה ואנו כמעט בטוחים, זה הזמן לגשת לאבחון.

לבחון בע"ה בשבוע הבא.

מערכות החוש

המוח, מקבל מידע ממערכות חוש רבות. החושים המספקים מידע על הסביבה החיצונית מוכרים לנו כאמור כ"חמשת החושים" - ראייה, שמיעה, מישוש, טעם וריח - אך ישנם גם קולטנים של חושים נוספים אשר מספקים מידע על הגוף עצמו (כגון מערכת שיווי המשקל), על מצב האיברים הפנימיים ועל ריכוזים של חומרים בתוך הגוף.
 במערכות החוש קיימים "קולטני חישה", שתפקידם הוא לזהות ולאפיין את הגירויים ולשלוח אותות מתאימים למערכת העצבים.
 הקולטנים בכל מערכת חוש מגיבים לגירויים מסוג אחר - לחץ, טמפרטורה, אור, מולקולות מסוימות וכו'.
 בתהליך של התמרה חושית, הגירויים הפיזיים גורמים לשינויים בתוך תא הקולטן, ובסופו של דבר מומרים לדחפים עצביים אשר מקודדים את אופיו ועוצמתו של הגירוי.
 לדוגמה: במערכת השמיעה הקלטת האותות תנודות אוויר שנכנסות דרך האוזן. התנודות גורמות לנוול בתוך האוזן הפנימית להפעיל לחץ פיזי על תאי שיערה מיוחדים, שמתפקדים כקולטנים. תעלות יונים על פני תא השערה נפתחות או נסגרות כתוצאה מהלחץ, והמתח החשמלי בתוכו משתנה. בהתאם לעוצמת המתח, תאי השערה משחררים מוליך עצבי לסינפסות עם תאי עצב, ואלה מעבירים למוח את המידע על הגירוי בצורה של דחפים עצביים. האזורים בקליפת המוח שאחראים על עיבוד מידע חושי נחלקים לאזורים 'ראשוניים' או 'עיקריים' הממונים על קליטה ועיבוד ראשוניים, ואזורים 'אסוציאטיביים' או 'משניים' העוסקים בעיבוד מתקדם יותר וכן בשילוב מידע המגיע מחושים שונים. זאת, על מנת לפרש את משמעות הגירויים ולגבש תפיסה כוללת של הסביבה.
 גם בתוך המוח, המידע מהחושים מסודר לעיתים בהתאם לסידורו במרחב: מידע

על גירויים באזורים סמוכים בעור מגיע לתאי עצב סמוכים באזור התחושה הראשוני במוח, וגם הייצוג החזותי של הסביבה בקליפת המוח מסודר לפי מיקומם המרחבי של עצמים בשדה הראייה.
תפקיד ה"דופמין" במוח
 הזכרנו, שתפקידו של המוח הוא: לקבל מידע ממערכות החוש (מחמשת החושים), לעבד את המידע שהגיע מהחושים, ולהשתמש בו על מנת לנהל את מחשבתו, תנועתו והתנהגותו של האדם.
ונכשיו הענו לעיקר! אצל אדם ללא הפרעות קשב, יש שחרור של הורמון הנקרא "דופמין" (באנגלית: Dopamine) שהוא מוליך עצבי (ניורוטנסמיטר) מתא אחד לתא אחר במוח וכך מתרחש תהליך העברת המסרים במוח.

במוח, יש מנגנון שמונע מכל הדופמין להשתחרר מתא א' לתא ב'.
 אצל אנשים עם הפרעות קשב, המנגנון הזה "יעיל מדי" ושומר על כל הדופמין בתוך התא. כך נוצר מצב בו לא עובר הדופמין בין התאים. למה זה גורם? זה גורם לאדם שיהיה לו חוט מחשבה קצר, פתיל קצר והוא לא יצליח להתמקד, כי המערכת העצבית במוח אינה עובדת כראוי.
 (זה שהילד מצליח להתמקד במשחק מעניין, בעבודת הטרקטור ברחוב או בצפייה בסרט, זה מפני שגירויים אלו מספקים רמת גירוי גבוהה ביותר ולכן משתחררים במח חומרים ממכרים ש"שואבים" ומרכיזים את הילד).
 בסה"כ יש תגובת שרשרת במח של כ-15 חומרים כימיים שונים, המושפעים מכך שלא משתחרר דופמין.
 אחד מהחומרים המושפעים מכך הוא אדרנלין. כשהדופמין עובר מתא לתא - משתחרר גם אדרנלין.
 לכן, לאנשים עם הפרעות קשב, יש מחסור תמידי באדרנלין. זה גורם להם לזוז כל הזמן כדי לגרום לגוף לשחרר אדרנלין. זה גם גורם להם באופן כללי להסתכן יותר, להפסיק ריגושים ועוד דברים אשר בסופו של דבר ישחרר להם אדרנלין. כשהאדרנלין משתחרר הם מרגישים הקלה כי הדופמין עובר טוב יותר מתא לתא, וזוהי הסיבה שהם חשים הקלה כשהם בפעילות יתר.

פעמים רבות, אנשים כאלה יתפקדו הכי טוב במצבי לחץ, יבצעו עבודות שנייה לפני הדד-ליין וילמדו למבחנים רק בלילה שלפני.
 הלחץ שהם נמצאים בו, גורם להם לשחרר אדרנלין ואז הדופמין מתחיל לעבור קצת יותר טוב מתא לתא מה שאומר שבמצב הזה הם יכולים להתרכז כמעט כמו אדם רגיל.
החוויה האישית
 אדם עם הפרעות קשב נולד כך, ולכן הוא אינו מכיר מצב אחר אשר בו יש לו שקט בראש והוא יכול להתרכז ולהתמקד. את כל התלונות של הסביבה על כך שהוא "לא רגוע" הוא רק שומע (וכמובן מפנים ונפגע), אך הוא בפירוש אינו מבין, מאחר ואין לו את האפשרות לצאת מתוך עצמו, ולראות את התנהגותו ואת ההתנהגות של הסביבה ולהשוות את עצמו למישהו אחר. הוא חושב שכולם חיים בדיוק באותו הרעש שבו הוא חי.
 למנוע טיפול מילד כזה (מבלי לדון כרגע בסוג הטיפול) זה כמו למנוע משקפים מאדם עם קוצר ראייה, אמנם ישנו לחיות כך במאמץ תמידי, אבל חיים כאלו הם חיים עם איכות חיים ירודה ביותר.
 עיקר העניין בהפרעות קשב הוא החוויה האישית של הקושי בחיים בכלל, ולא דווקא בלימודים.
 פעמים רבות, האדם עם הפרעות הקשב הוא אינטליגנט ולכן האינטליגנציה שלו תמצא

לייעוץ טלפוני ללא תשלום או לתאום פגישה צור קשר בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
 נייד: 0548-434-435
 מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

שיכור מספר לחבירו: נסעתי אתמול לחנות המשקאות על האופניים, בקבוק ויסקי והנחתי אותו בסל האופניים. כשעמדתי לעזוב, חשבתי לעצמי שאם אפול מהאופניים, הבקבוק יישבר. אז שתיתי את כל הויסקי לפני שרכבתי הביתה. לבסוף, התברר כי החלטה טובה מאוד, כי נפלתי מהאופניים שלי שבע פעמים בדרך הביתה. ובכן מסיים השיכור: תאר לעצמך מה היה קורה לבקבוק!

זמנים תולדות תשע"ח

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
16:03	16:19	16:10	16:22
17:16	17:18	17:16	17:19
17:55	17:51	17:52	17:55

הפטרה שמואל א' פרק כ' - ויאמר לו יהונתן מחר חודש שבת מברכין בסלו ר"ח ביום ראשון. המולד יהיה בליל ראשון שעה 00:57, ו 0 חלקים.

יו"ל ע"י מוסדות "הוט של חסד" רח' שמואל הנביא 13 ת.ד. 57669 - 02 טל' 02-5812210 פקס 02-5812252 לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו: 5812210@gmail.com

בואי לקבל אורות מאור האורות

חנוכה באורנו
 בליווי והדרכת הרבנית ארוש

02-5812210

רבי נחמן מברסלב, רבי נתן אורות בתיבות ומוסקות, לינה, נסיונות, הדרכה ועוד...
 הבטל שם טוב, רבי לוי יצחק מברדיצ'ב

מסן מסכים

011

יום ראשון כ"ב סלו 10.12.17
 עד יום ד' ט"ז סלו 13.12.17

אתר: אהל הבית של חסד

אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כט חשוון תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 4:03 תל-אביב: 4:17 חיפה: 4:07 מוצאי שבת: ירושלים: 5:17 תל-אביב: 5:18 חיפה: 5:16 ר"ת: 5:55

פרשת תולדות ברכה לזולת

ברכה ממוזכה הרבים...

כשעמד פעם הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל לפני ניתוח קשה באמריקה, החליט ללכת לקבל ברכה מצדיק [כאמרת חז"ל (ב"ב קטז).] "כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים". הוא נסע במיוחד מבני ברק לירושלים, והגיע לעיר העתיקה לשיבת אש התורה לבקש ברכה מהיהודי שישב שם ולמד בהתמדה, שמו אורי זוהר.

הוא נכנס לבית המדרש וראה שיושב עם טלית ותפילין ולומד בהתמדה עם החברותא. לא רצה להפריע. ברגע שקם ממקומו ניגש אליו רבי ראובן ואמר לו: "רבי אורי, אני צריך לעבור ניתוח לא קל בארה"ב אני הולך לצדיקים. וגם אליך באתי לקבל ממך ברכה..."

רבי אורי הסתכל עליו בתמהון: "רבי ראובן טעית בכתובת. אינני נותן ברכות. לשם כך צריך ללכת לצדיקים, לחכמים, לא אלי. אף אחד לא מבקש ממני ברכות!"

רבי ראובן הסביר עצמו: אני מגיע במיוחד מב"ב לקבל ברכה ממך, משום שפעמיים בשבוע אני נוסע מבני ברק לבת-ים ועובר בדרך בכביש גחה שעוברים בו כשישים ריבוא איש. ועל הכביש, באחד הצמתים, תלוי שלט ענק באותיות ענקיות שא"א לא לראות וכתוב בו: "אורי זוהר, אחרי הכל, גלה לנו הכל, מדוע עזבת את הכל? (הוא עזב את כל הזוהמה של הבלי העולם הזה ושב בתשובה שלימה).

"אם זכיתם לקדש כך שם שמים" - הפטיר לו רבי ראובן - "אזי צריך אני ברכה ממך!" כשנוכח רבי אורי לראות שהוא בהחלט רציני, נאות לברכו מכל הלב.

יחי ראובן

ברכת הראיה...

סיפר הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל: בצעירותו כשלמד בישיבת חכמי לובלין אצל הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, אירע פעם שהיתה בלילה הפסקת חשמל ועלטה שדרה בכל מבנה הישיבה. מתוך תשוקתו ללמוד, נעמד ליד החלון ולמד לאור שבקע מהרחוב.

והנה לפתע נכנס ראש הישיבה, רבי מאיר שפירא, להיכל הישיבה, וראה כיצד מתאמץ ללמוד. הוא התרגש מאד ובירכו שלא יצטרך להרכיב משקפיים במשך כל ימי חייו. וכך הות.

ברכה מעולה ומושלמת, היא זו הבאה מתוך שמחה וטוב לבב!
נלמד מהפסוק: "ועשה לי מטעמים... ואכלה בעבור תברכך נפשי" (פרק כז-ד)

וכתב רבינו בחיי אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחוש הטעם, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת. כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש כמו שאמרו חז"ל: "אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה". [ובספר איש לרעהו (עמ' רנ"ב) הטעמנו, לפני,] שלכן ביקש יצחק דוקא ציד של בשר, ולכן הובא לו גם יין. כדי שתהיה הברכה מתוך שמחת הנפש שהרי "אין שמחה אלא בבשר ויין"...

מסופר בגמרא (מגילה כז:) על רב הונא שמישכן אבנטו לקבלת הלואה לקניית יין לקידוש ועל כן בירכו האמורא רב: "יהי רצון שתתכסה במעילים העשויים ממשי [סימן לעשירות]. וממשיכה הגמרא לספר שכאשר נכנס רבה בנו של רב הונא לחופה נתקיימה ברכתו של רב בכך שאחר החופה ישן רב הונא במיטה ובנותיו וכלותיו שלא הבחינו בו השליכו עליו את מעילי המשי שלהם ונתקיימה בכך ברכתו של רב.

כשנתברר לרב שנתקיימה הברכה שבירך את רב הונא, הקפיד עליו וטען לו: מדוע כאשר ברכתי אותך, לא החזרת לי ברכה ולא אמרת לי "וכן למר" שגם אני אתברך בברכה זו, שכן מתברר שהיתה זו עת רצון וכשם שנתקיימה בדך כך הייתה מתקיימת בי...

ואמנם בהגהות הב"ח העיר: מדוע הקפיד, הרי במציאות לא התעשר רב הונא מהברכה? ומתרץ, שרב הקפיד כי מכיון שהיתה עת רצון שמה היתה הברכה מתקיימת אתו והיה מתעשר. [ובחזון איש (אר"ח סימ' קנו בהשמטות) תירץ שמה שכיסוהו היה זה סימן לתחילת הברכה ולבסוף אכן התעשר.]

עכ"פ רואים מגמרא זו - אומר הגאון רבי חיים שמואלביץ ז"ל (בשיחות מוסר מאמר מא) - כי ה"זוכה לקבל השפעה ממרום, הוא בעלים להכניס תחת כנפו גם את זולתו, שיהנה גם הוא מן השפע היורד עליו, כמו במעשה זה שהיה רב הונא יכול להמשיך את השפעת הברכה גם על רב ע"י אמירת "וכן למר", ואף שאת הברכה קיבל מרב, בכ"ז כיון שההשפעה יורדת עליו, הריהו הבעלים עליה."

עלון קטע פרשת תולדות הוקדש לעילוי נשמת
מרת אליס בילא ע"ה בת ר' יצחק זצ"ל
אלמנת הרה"ג ר' סלימן בן ר' דוד ששון זצ"ל
נלב"ע ג' כסלו תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

שלא לגרום צער וטרחה יתירה לזולת!

נלמד מהפסוק: "ויזד יעקב נזיד" (פרק כה-כט)

ואמרו חז"ל (במדרש הגדול): בא וראה כמה עבדים ושפחות היו לו לאביו, וכשהוא בא מבית המדרש, מוצאן שהן ישינו, אינו רוצה להרגיש ולהצהיב [=להכעיס, כפירוש התרגום בפסוק "וכעסתה צרתה" (שמואל א-א, ו) - ומצהבה לה"] את אחד מהן שימשו אלא הוא עומד ומבשל לעצמו. ומעתה נדון בעצמינו: אם כך היה יחסו של יעקב אבינו למשרתיו, על אחת כמה וכמה כלפי כל אדם.

הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל סיפר (בספרו תוכחת חיים פ' וארא) את שנתגלה לו בחייו הלילה, שראה עשיר, איש תם וישר, אחד מתושבי העיר איזימיר שבטורקיה, כחודש לאחר פטירתו כשהוא לבוש בבגדים נאים והוא שש וששמח.

הוא התפלא על כך מאוד וכששאלו על מה ולמה זכה לכך? השיב לו האיש: על אשר לא נשתעבד במשרתיו באכזריות ובקושי, כי אם ברחמנות, שלא היה מכביד עליהם.

בענין זה כתב החזון איש (באחת מאיגרותיו קובץ אגרות ח"ב - אגרת פט) את הרגשותו האישיות: "דכאות רוח של האדם קשה יותר מדוחק הצרכים הגופניים. ובהיות כן, יש לי הצדקה שלא לאכופ עלי בבקשות לעשות דברים שהם דכאות רוח אלי, ונגד דברים משוכנעים לי, ולהשיב ריקם את פני מבקשים קשה עלי מאד. ובשערי תשובה לרבינו יונה ז"ל כתוב שזה בכלל "לא תרדה בו בפרך".

גם לענין "להטריח אחרים" בבקשות, היה אומר החזו"א: "אם רצונך לבקש דבר מאת רעד, שקול בפלס אם תפיק בקשתך, ואל תאמר: ומה ממני יהלוך אם אשאלהו וימנע מבוקשו? דע, כי הרבה הפסדת במעשיו! כי אינך בטוח בעצמך מהערת כעס הלב על מאון רעד, גם בלב רעד מתגנב כי לבך עליו. נמצא כי אתה בין אחים הפרדת והרביית שנאת חינם".

ומסופר שפעם נכנסו אל החזון איש זוג צעיר, שזה כבר מספר שנים לאחר נישואיהם ועדיין לא זכו לזרע של קיימא, הם באו להתייעץ בענין רצונו של הבעל להתגרש מאשתו כבר עתה מבלי להמתין עשר שנים כי נתברר לו שאשתו אינה בת בנים.

החזו"א לא הסכים עמו ואמר לו כי לא יתכן לעשות כן וצריך להמתין. שכן לא בחינם קבעו חז"ל ואמרו בגמרא (יבמות סד.) להמתין עשר שנים.

והוסיף: העולם טועה כשלומד טעמו של דבר צריך להמתין עשר שנים משום שעד עשר שנים לא יודעים בוודאות שלא תלד. אך אין זה הטעם אלא גם אם יודעים כבר קודם לכן, צריך להמתין, מפני ש"דרכיה דרכי נועם" ואי אפשר לצער את האישה ולחתוך את חייה בבת אחת, ולבצע עמה הגזירה הזאת, אלא זה לוקח עשר שנים עד שתסגל בנפשה הגזירה הזאת ותשלים עמה, ואם עושים זאת קודם, הרי זו אכזריות נוראה!

"ובלבד שלא יצטער"...

סיפרה הרבנית פינקל ע"ה (אשת הגאון רבי משה פינקל זצ"ל) כי בחתונת בתו של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (מרת עטל) עם החתן הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל (שנתייתם מאביו ואמו) לא היו השושבינים שהובילו את החתן והכלה לחופה, הורי הכלה, רבי חיים והרבנית, כמקובל, אלא במקומם התבקשו ללוות את החתן והכלה, היא ובעלה רבי משה.

מדוע לא הובילו רבי חיים שמואלביץ ורעייתו את בתם לחופה? את התשובה לכך סיפק רבי חיים, לתדהמת הרבנית פינקל, בנימוק הבא: "איזה פנים יהיה לחתן רבי נחום, כאשר ילך לחופתו בלי אבא ובלי אמא, ואילו הכלה תלך לחופתה עם אבא ועם אמא?!"

"אלו מחשבות מצערות יתעוררו אצל החתן אודות הוריו של זכו להחלץ מאירופה המדוממת מהשואה הנוראה. איך הוא ירגיש? אני לא מסוגל לכך! אם לר' נחום אין אבא ואמא בחופה, אזי גם ל"עטל" לא יהיו אבא ואמא בחופה!"

כך ויתר רבי חיים שמואלביץ על חלומו של כל הורה, ובמיוחד מי שניצל מהמלחמה, להוביל את ילדו לחופה. על כן התבקשו רבי משה פינקל ורעייתו למלא את מקום הורי הכלה, כי מה אפשר לעשות, רבי חיים "לא מסוגל לכך", לגרום כזה צער לחתן רבי נחום...

מוסף ש"ק

"גם למי שצודק לא הותר להתאכזר"...

תלמיד חכם מב"ב הגיע להתייעץ עם הגראי"ל שטיינמן שליט"א על מה לעורר את הציבור בדרשה שאמור לשאת. השיב הגראי"ל: "קרא לציבור שיפסיקו לצער איש את רעהו ויזהרו גם מגרימת צער בבית פנימה, כי צרות משונות כאלו באות מחמת בעיות בבין אדם לחברו!"

והוסיף הרב שטיינמן: "היום נכנס אלי יהודי והתאונן על יסורים שונים ומשונים שעטו עליו מכל צד. אמרתי לו, כי מכיוון שהצרות משונות כל כך, יפשפש במעשיו ויבדוק שמא נכשל בענינים שבין אדם לחברו, בצער לזולת.

"אותו יהודי הגיב מיד, כי מעולם לא ציער בני אדם וכי הוא נזהר תמיד בבין אדם לחברו. לא הנחתי לו וביקשתי ממנו לחשוב עוד בסבלנות, כיוון שצרות כאלו מחייבות מחשבה נוספת. לפתע הוא נזכר ואמר, כי פעם אחת ציער את פלוני, "אבל" טען בבטחון "במקרה ההוא אני הייתי הצודק, והיה מגיע לו"..."

אמרתי לו: "בעולמנו מסתובבים אנשים שרצחו את חבריהם. מה אתה חושב, היה להם משעמם ולכן נטלו נפש? שטויות! הרי הנרצח הציק להם, גנב מהם או הכה אותם אבל הם רצחו נפש... א"כ, מה אתה משיב לי שהצדק היה עמך? למעשה נכשלת בצער גדול לזולת, עם כל זה שאתה הצודק. גם למי שצודק לא הותר לרצוחו! לא הותר לו להתאכזר!"

רבי אהרן לייב

למנוע צער מקטנים...

פעם ניגש איש מכובד אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. והושיט לו את ידו לברכו בברכת "מזל טוב". אותו אדם הלך עם בתו הקטנה וכאשר ראתה הילדה את מעשה אביה, הושיטה אף היא את ידה...

ראה זאת רבי שלמה זלמן ונסתפק תוך כדי דיבור מה לעשות, שהרי מצד אחד אסור להושיט יד לילדה קטנה, אך לאידך גיסא לא רצה להתעלם מהחששת ידה ובכך להכלימה ולצער...

מה עשה? מיהר ונטל ממתק שהיה בקרבתו ונתן לילדה, ונמצא שלא הושיטה ידה לחינם...

ונלמד מכאן עד כמה נזהרו גדולי התורה שלא לצער אף קטנים שאין בהם דעת ומה עוד שלא ניתן למחילתם...

עפ"י באר החיים

להיות אמיתי במעשיו ובדיבוריו עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "אולי ימושני אבי והייתי בעניו כמתעתע" (כז-יב)

ואמרו חז"ל: כל המחליף בדיבורו [רש"י: משנה בדיבורו שלא יהיה ניכר] כאילו עובד עבודה זרה. כתיב הכא "והייתי בעניו כמתעתע" וכתיב התם (חבקוק ג) "הבל המה מעשה תעתועים" (סנהדרין צב.). לאור דברי חז"ל אלו, הכיצד שינה יעקב בדיבורו? התשובה היא כפי שכתב רש"י (מכות כד): לא רצה [יעקב] לשקר מתחילה... אלא שאמו הכריחהו ועל פי הדיבור, כדכתיב "עלי קללתך בני" ומתרגמינן "אלי אתאמר בנבואה".

שלמה המלך ע"ה אומר (משלי יב, יט) "שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר" וביאר החפץ חיים (בספרו שפת תמים פ"א): יזהיר בזה על הדיבור, שישתמש בו בכל ענין באמת ושיזהר מן השקר, כי מי שיש לו שפת אמת והוא נזהר בדיבוריו שיוציאם על קו אמת, הדיבור הוא יצליח ויכון לעד ויאמינוהו בכל דבריו, כי הבריות יחזיקוהו באיש אמת, כיון שהורגל כל ימיו לדבר אמת.

אבל מי שיש לו לשון שקר לא יאמינו דבריו אלא עד רגע, כי השומעים דבריו יאמינו בהם לשעה, ואחרי כן כאשר יבקרו דבריו ויחקרו אותם, יכירו כי שקר המה. ובא הכתוב הזה להזהיר את הבריות שיהיו טוהרים בדיבורם, שלא ידברו רק אמת. עכ"ד.

שאלו את החזון איש על מה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות ד.) "למד לשונך לומר איני יודע" הרי ממה נפשך: אם הוא באמת יודע ובכל זאת אומר "איני יודע" - הרי זה שקר, ואם באמת אינו יודע, מה הרבותא הוא שילמד את לשונו לומר איני יודע!?

והשיב החזון איש: מטבעם של בני אדם לומר "השערות" אף על דברים שאינם יודעים, כמו שרגילים לומר "אני משער שהדברים הם כך וכך" ועל זה אמרו חז"ל "למד לשונך לומר איני יודע"!

על דקדוק האמת...

על זקן המשגיחים הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל מספר תלמיד משיבת כפר חסידים: "בערב יום הכיפורים נכנסתי אל הקודש פנימה, לחדרו של רבי דב, לשאול אותו בענין רוחני מסויים. בתוך השיחה העלנו נושאים שונים ובאחד מהם התבטא המשגיח: "הרי הדבר מפורש כבר במשנה ברורה!"

"והנה במוצאי יום כיפור בעוד שאנו כבר הבדלנו וסיימנו את הצום, המשגיח עדיין עומד במקומו בהיכל הישיבה, כאשר עוברים לפניו רבים מבני הישיבה ומבני המקום לברך ולהתברך בברכת השנים. והוא אף באיקנותו המופלגת ובחולשתו מן הצום, עומד ומאיר פניו לכל אחד ואחד בסבלנות ובפרטות.

"כאשר סיים, החל מהלך אט אט לעבר ביתו כשהוא נשען על תלמיד קרוב מפאת חולשתו. הוא כבר החל לטפס בגרם המדריגות המוביל לאיזור מגוריו. והנה לפתע שינה טעמו והסתובב ללכת חזרה לבית המדרש... שם ביקש מהתלמיד שהתלוה אליו לקרוא לי.

"כמובן רצתי בחופזה כשכולי תמיהה על כך ש"המשגיח מחפש אותי". כשהגעתי, נדהמתי לשמוע מפי המשגיח את המשפט הבא, שלמענו טרח במיוחד לבוא בחולשתו הגדולה מהצום, וכך טמא לי: "דיברנו בערב היום הקדוש, ואמרתי לך שהדבר מפורש במשנה ברורה. אז שייך שזה לא נכון. הדבר לא מפורש, אלא כך משמע מדברי המשנה ברורה. כל טוב בחור יקר".

ושוב פנה המשגיח בשארית כוחותיו אל עבר ביתו. אכן "לעבדך באמת"...

תפלה על הזולת

"התפלול לזרע של קיימא - מסורות לאשה..."

מעשה בזוג ששנים רבות לאחר נישואיהם עדיין לא זכו להפקד בזרע של קיימא. הבעל היה ת"ח ומתמיד גדול. האשה היתה צדקנית גדולה. יום אחד, בתקופת ערב ראש השנה, החליטה האשה לבוא ולהתברך מפיו של החזון איש.

היא הגיעה למעונו של החזון איש, שפכה את מר ליבה, וסיפרה שהיא ובעלה מתפללים ושופכים לב כמים לפני הקב"ה שיפקדו בזרע של קיימא, והישועה עדיין לא באה.

אמר לה החזון איש: "הנה בראש השנה הקרוב יקראו בהפטרה על חנה שהתפללה להקב"ה שיתן לה זרע של קיימא. רואים שהתפללות על זש"ק מסורות ביד האשה..." הוסיף החזון איש ואמר: "בראש השנה הקרב ובא, תתפללי להקב"ה ותבקשי לנפשך שתפקדו בזרע של קיימא".

אמרה לו האשה: אמנם כן, אשתדל מאוד להתאמץ ולשפוך שיח על כך בר"ה. אבל ברצוני שגם הרב יתפלל עלי, כי מי יודע אם אזכה לעשות את ההשתדלות המרבית המוסלת עלי. החזון איש הרחרח לרגע ואמר לה: "אמנם כן, אתפלל עליך שיתקבלו תפילותייך!"

ימי ראש השנה עברו על בני הזוג בהתעלות רוחנית שטרם זכו לה עד עתה. הם שפכו ליבם כמים ודמעות רבות ולגו מעיניהם. ואכן לתקופת השנה זכו לזרע של קיימא. בני הזוג זכו להפקד בזרע וישרים מבורך, כולם גדולי תורה ויראה בארץ ובתפוצות.

מפי הנכד של בעלת המעשה

להתפלל ולבקש רחמים על הזולת הזקוק לישועה!

נלמד מהפסוק: "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא" (פרק כה-כא)

וכתב הרשב"ם: "לנכח אשתו" - פירוש בשביל אשתו. וביאר דבריו הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל (בספרו משך חכמה), כי יצחק היה בטוח שיהיה לו זרע, שהרי הבטיח השי"ת לאברהם "וקראת את שמו יצחק והקימותי בריתי איתו... לזרעו אחרי" וכל חששו היה כי יתכן שיתנו לו בן מאשה אחרת. לכן התפלל כפי שהובא במדרש (פר' סג) שהיה אומר: רבונו של עולם, כל בנים שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו. וכך פירש גם הספורנו: אף על פי שהובטח על הזרע שיירש, התפלל להשי"ת שיתן לו אותו הזרע מזאת ההגונה הנצבת נכחו.

רבינו בחיי ז"ל כותב (בפרשת עקב) כי כח התפלה גדול אפילו לשנות הטבע, ולהנצל מן הסכנה ולבטל גזירה. לשנות מן הטבע מניין? מיצחק? כנאמר "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו" ודרשו חז"ל מפני מה נתעקרו, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלת הצדיקים. מבואר כי לא באה העקרות לאמהות אלא מפני התפלה, וכשהתפללו, בזה נשתנה בהן הטבע.

להנצל מן הסכנה מניין? ממה שנאמר (תהלים קא): "יורדי הים באניות... נפשם ברעה תתמוגג... ויצעקו אל ה' בצר להם" וכתוב אח"כ: "יקם סערה לדממה ויחשו גליהם" ומכאן שהתפלה מצילה מהסכנה.

לבטל הגזירה מניין? מחזקיה שהוסיף לו הקב"ה ט"ו שנה בכח התפלה שנאמר (ישעיה לח-ה): "שמעתי את תפלתך. הנני יוסף על ימיד חמש עשרה שנה". נמצא שהועילה לו תפלתו לבטל הגזירה.

את הנאמר "מגיד לאדם מה שיחיו" פירש הגר"ח מולוז'ין זצ"ל, "שיחיו" היא מלשון תפלה. והיינו כשיגיע אדם לב"ד של מעלה, יראו לו איזה כח היה לו בתפלתו לשנות את הגזירות, וכיצד לא ניצל כוחו זה, כי הוא עצמו לא האמין בתפלתו...

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

המסגן

כפר-חסידים, לפני כ-25 שנה.

חדר האוכל של ישיבת 'כנסת חזקיהו' נעול על מסגר וברית. בחור אחד ויחיד נוכח שם, מחלק את הסכום על השולחנות לקראת ארוחת-בוקר של מחר. מכין צלחות. כוסות וכו'.

צוות הפועלים במטבח היה עוזב לאחר ניקוי חדר האוכל מארוחת ערב. הצוות שהגיע בבוקר לא היה עורך את השולחנות. וכל כך למה? צוות עובדי המטבח היה מורכב בעיקר מנשים מבוגרות ואלמנות תושבות המקום, ועל כן הנהלת הישיבה לא רצתה להטריחם יתר על המידה בשעות הלילה המאוחרות ובשעות הבוקר המוקדמות. כיוון שכן, היה התפקיד מוטל על אחד התלמידים, שאף זכה מצד הישיבה על מתן שכרה בצידה, משהו-סמלי.

בתום סדר-שלישי, ולא לפני, היה מוטל עליו להיכנס לחדר-אוכל. לשם כך הפקידו בידי אחד האוצרות הכי יקרים בעולמו של ישיבה-בחור: את מפתח חדר האוכל!...

לפני כן הותנה עמו - בתנאי קודם למעשה והן קודם ללאו - שלא יאפשר לבחורים להסתובב במקום, ולעשות שם כבתוך שלהם...

* * *

"**הרבנית**" בעולמו של כפר-חסידים זה לא שם-כינוי אלא שם-דבר. הלוא היא **מרת חנה** עליה השלום, בתו של הגאון **רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל** - שעל שמו נקראת הישיבה. עם הגיעה לפרקה נישאה להגאון **רבי נח שימונוביץ זצ"ל** - ראש הישיבה עוד בתקופתה ב'זכרון יעקב'. לאחר הסתלקותו באייר תשט"ו, נישאה להגאון **רבי שמואל דוד ורשבצ'יק זצ"ל** - ראש הישיבה ב'כפר חסידים'.

הייתה חשוכת ילדים ובמשך עשרות שנים גם אלמנה. מה שמילא את יומה, מוחה וליבה, היה ניהול חדר האוכל. הפדנטיות הייתה חשובה לה, כך הקפידה שנים ארוכות שבארוחות ישתמשו בכוסות זכוכית ולא בפלסטיק וכדומה. היא גם הקפידה על כללי וסדרי המטבח ומחתה כאשר סטו מהם. אחד הכללים היה שלבחור שבידו המפתח של המטבח אסור למסור אותו לאף אחד.

לילה אחד זה קרה: ריח של טיגון מכיוון מטבח הישיבה עלה באפה. לא ברור איך זה התרחש, הלוא ביתה לא היה צמוד למטבח, אך גופא דעובדא הכי הוי. כנראה ערכה במקום "סיוור לילי" וגילתה עקבות עשן...

תיכף מיהרה לזמן לפניו את הבחור שאחראי על סידור השולחנות וביקשה לברר מה בדיוק התרחש. לבחור לא היה מושג מה מי מו. אבל היה עוד בחור שהיה בידו מפתח. בחור אחראי שהרבנית מינתה אותו לקפוץ מידי פעם ולבדוק שהכל

בסדר. שחתולה תועה לא חדרה דרך חלון וכדו'. מיהרה וקראה לו.

הממונה הזה כן ידע על הנעשה, אך ממש לא היה אחראי לכך. הוא לא מסר את המפתח, שכן המסגן התגנב דרך פתח אחורי ממנו הכניסו הספקים סחורה. הממונה סירב לשתף פעולה בחקירה.

"אני הולכת להרחיק את המסגן מהישיבה" איימה הרבנית וביקשה לקבל אודותיו פרטים. הבחור שידע פרק ב"הלכות והליכות כפר חסידים" השיב לה בקול בוטח: אני יודע מי המסגן! אבל זה **לשון-הרע!**

"מה זאת אומרת? אני צריכה לדעת מי זה!"

-לשון הרע-

בלית ברירה אמרה: טוב, תיגש להמשיגי והוא יחליט אם זה לשון-הרע אם לא.

* * *

למחרת בבוקר.

תפילת שחרית הסתיימה. הממונה ניגש למשיגי הגה"צ **רבי דב יפה זצ"ל** ואומר שיש לו שאלה לשאול.

שלא כהרגלו מבקש המשיגי: "שייך שניכנס לחדר לדון עליה". אמנם לא מדובר כאן באיזו שאלה רגישה אודות שידוך וכדומה, אודותיה יש לחשוש ל"אוזניים לכותל", אבל כבקשתו נכנסים לחדר.

"**חדר רמי"ם**" ממוקם בסמוך להיכל הישיבה. בחדר מונחת גם מיטה מוצעת לטובת ר"מ שמיצה את כל כוחותיו בסוגיה וזקוק לכמה דקות מנוחה וכדו'. המשיגי מורה לבחור לשבת על המיטה ומבקש לשמוע את השאלה. הוא מספר על הוויכוח שלו עם הרבנית, ומבקש לקבל פסיקה האם זה לשון-הרע לחשוף את שם המסגן?

בתגובה מתחיל המשיגי להסתובב בחדר הלוד ושוב. הוא פוכר בידי בתנועה אופיינית וכל-כולו מרוכז, כביכול איננו בעולם הזה. הבחור מציץ לכיוונו ולא ממש קולט על מה הסער? האם הוא שאל שאלה שכל העולם כולו תלוי בה?

לפתע נעצר המשיגי באחת ואומר: "כן. שייך שלפעמים **בחור יתום מאמא זקוק לאוכל חם ולכן טיגן לעצמו חביתה** - -"

הצטמררתי - הוא משחזר - ישבתי על המיטה וממש רעדתי. "רוח-הקודש גלויה" הופיעה בבית מדרשו! הרי רק אני ידעתי מיהו המסגן - ורק אני ידעתי שהוא אכן בחור שהתייתם לא מזמן מאמו!

סופר ע"י הרב יוסף וינברג - בעל המעשה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

סיפורים נפלאים פרשת תולדות

אמר לו שלא ינהג קלות ראש בגבורה. לא קיבל ממנו. מה עשה רבינו הקדוש, השכים אצלו אמר לו "כירי כירי (שלום למלך)", לאחר שעה נכנס אצלו אמר לו "איפרטור" (בעל שלטון-מפקד צבא מנצח), ולאחר שעה אמר לו "שלום עליך המלך". אמר לו מה אתה מבזה את המלכות? אמר לו רבי, ישמענו אזניך מה שפיך אומר, ומה אתה שהנך בשר ודם, השואל בשלומך בכל שעה ובכל רגע, אתה אומר שהוא מבזה את המלכות, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה שלא יהא מטריחו בכל עת ובכל שעה.

"וידו אוחות בעקב עשו" (כה, כו)

יעקב נקרא ע"ש שתפס את עשו בעקבו, אי' בספה"ק ללמוד מכאן מוסר השכל. הלא פעולתו זו של יעקב לא צלחה, הוא ניסה אכן לאחוז בעקב עשו ולמנוע את יציאתו שיהא הוא הבכור, אך לא עלה בידו. אולם מה היה בסופו של דבר, עשו מכר את בכורתו ליעקב. ללמדך, שעל האדם לעשות את השתדלותו והתאמצותו הוא, והקב"ה ישלימו לו, אע"פ שלעת עתה נראה לו שלא הייתה שום תועלת מיגיעתו.

פעם אחת שררה דחקות נוראה בבית הבעש"ט הק', ולא היה ממה להכין צרכי שבת. בערב שב"ק באשמורת הבוקר, הלך הבעש"ט הק' ודפק דפיקה קלה על חלון ביתו של איש אחד, ואמר בפיו שנצרך הוא להוצאות שבת ותיכף הלך לו. בעל הבית ששמע את הדפיקה ואת דברי האלמוני, קם מיד ממיטתו ויצא החוצה לראות מי הוא הדופק על חלונו, והבחין בדמותו של הבעש"ט המתרחקת. דלק אחריו והשיגו, ובקש להבין אם אכן נצרך הוא לצרכי שבת, מדוע הלך לו ולא המתין עד שיענה. השיב לו הבעש"ט הק': לעולם לא היה צריך אדם לעמוד לפרנסתו, שכן כשבא תינוק לעולם, נולד ופרנסתו עמו (נדה לא:). אלא שהחטא גורם שיצטרך לעמוד על הפרנסה, כמש"נ (בראשית ג, יט) "בזעת אפיך תאכל לחם". אלא שמדת העמל הנדרשת, נחלקת לכל אחד לפי הקלקול שלו. יש שפרנסתו מצויה לו בביתו, ויש שצריך להביא ממרחק לחמו. אני, כפי שגמרתי בדעתי - אינני זקוק להשתדלות מרובה, אלא לעשות פעולה כלשהי בלבד. מעתה בטוח אני כי בוודאי יעזור לי השי"ת, אם על ידך או על ידי אחר.

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" (כה, כה)

מתרגם אונקלוס "ורחים יצחק ית עשו ארי מצידה הוה אכיל" יצחק אהב את - עשו בגלל שהיה נותן לו לאכול. וכי זו סיבה כדי לאהוב אותו, בספר "מנוחה וקדושה" תמה. שהרי על האריז"ל מסופר, שהוא היה רואה על מצחו של כל יהודי את כל המצות והעבירות שהוא עשה. ואם כך, היאך יצחק אבינו לא ראה את העבירות של עשו, וכי האריז"ל היה גדול ממנו? ברור אפוא שה"ארי מצידה הוה אכיל", אין הכוונה שיצחק אכל מהחיות שעשו היה צד, אלא שיצחק היה צד את עשו בזה שהיה אוכל מהבשר שלו. דוגמא נפלאה לכך, מביא המחנך הדגול רבי ירחמיאל קראם שליט"א: משגיח בישיבה נגש לאחד הבחורים ושואל אותו: "היכן היית אתמול?" "הייתי חולה. הלכתי לקופת

"ויעתר לו ה'" (כה, כא)

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: בילדותי הגעתי לישיבת "עץ החיים" כדי להבחן על תלמודי אצל רבי חיים מן. כשעמדנו בתור להיכנס לבחינה, שמענו שראש הישיבה - הגאון הגדול רבי איסר זלמן מלצר - לא עלה על יצועו בכל הלילה שעבר. הסקרנות הטבעית נתעוררה בנו, וניסינו לברר מהי הסיבה שגרמה לכך שאותו גאון לא עצם עין כל הלילה. והנה סיפור המעשה:

הרב מלצר הוגה בתלמודו, בשעת לילה מאוחרת. לפתע נשמעו דפיקות על דלת ביתו. הוא קם ממקומו וניגש לדלת. בחוץ עמדה אשה ממררת בבכי. הכניסה הביתה והיא החלה שופכת את מר ליבה: "הרב, אני נשואה לבעלי כעשר שנים, החיים על מי מנוחות, וב"ה הכל בסדר, אלא, שלא זכינו להיפקד בילדים. ואני חוששת מאוד, שבעלי ירצה לגרשני".

רבי איסר זלמן שומע ומאזין, מקשיב לצרה, ומבין למועקה. הוא מעודד את האשה בדברי ניחומים, והיא יוצאת לביתה מחוזקת. הרב יושב בביתו, צרתה של האשה נגע לליבו הטוב. הוא נעמד להתפלל עליה שתזכה להיפקד בילדים. הבכי שהיא בכתה הוחלף בבכיותיו קורעות הלב של הרב. לילה שלם הוא עומד ומתחנן, מפציר ומייחל לפני ה' יתברך שיושיע את האשה מצרתה. תפילותיו בקעו רקיעים, ה' פקד את האשה, וכעבור שנה התקיימה בירושלים ברית המילה של בנה בששון בשמחה ובטוב לבב.
(אמונה שלמה)

"ויעתר יצחק לה'" (כה, כא)

"הרבה והפציר בתפילה" (רש"י).

מספרים על הגאון ר' יעקב ישראל קנייבסקי, הסטייפלער זצ"ל, כי פעם, שח לו אחד מנכדיו כי עומד הוא לנסוע לכותל המערבי. "בעמדך שם, תזכיר גם אותי בתפילתך". ביקש הסטייפלער. הנכד היה המום, "האם אני צריך להזכיר את הסבא לפני הקב"ה? הלא הקשר שלך עם ריבונו של עולם הרבה יותר חזק, וכי בשמים לא יודעים מיהו בעל "קהילות יעקב" עד שאני אזכירנו בתפילתי?" תמה הנכד.

כששמע מרן את הדברים, הזדקף והרעים את קולו: "דע לך, אין שום תפילה החוזרת ריקם, כך טבע הקב"ה בבריאתו. כל מילה של תפילה ותחנונים היוצאת מפיו של יהודי פועלת את פעולתה, אם לא היום אז מחר, אם לא מחר אז מחרתיים, ואפילו בעוד מאה שנה. גם התפילה שתתפלל עלי, תעזור!" אמר מרן הסטייפלער לנכדו.

"ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך" (כה, כג)

פירש רש"י שני גאים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקה מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת וכו'.

אנטונינוס שהיה פילוסוף והתעמק בנושאים העומדים ברומו של עולם, היה משוחח על הגיגיו ומחשבותיו עם רבי והיה שואל אותו שאלות שונות. פעם שאל אנטונינוס את רבינו הקדוש, האם אפשר להתפלל בכל שעה? אמר לו, אסור, אמר לו למה?

סיפורים נפלאים פרשת תולדות

"וישמור משמרת" (כו, ה)

"גזירות להרחקות על אזהרות שבתורה... שבות לשבת" (רש"י). החזון איש זצ"ל הקים עולה של תורה בכלל, כמו כן העיר את רוח האנשים לשמור על המצוות התלויות בארץ ואת מצות השמיטה בפרט, באחד הימים נכנס אליו איש בעל שאר רוח שלא הפנים את חשיבותה של המצוה, וכשהתעוררה שאלה שראה בה צדדים להקל אמר לחזון איש, הרי שמיטה בזמן הזה היא דרבנן... נענה לו החזון איש במתק שפתיו ושאל, האם אוכל אתה נקניק עוף בחמאה? הזדעזע השומע ואמר חס ושלום, ענה לו החזון איש נקניק בחמאה זה תרי דרבנן, ראשית, בישול עוף בחלב מותר מן התורה ובמקומו של התנא רבי יוסי אף היו נוהגים כך למעשה, ויתירה מכך הרי רק דרך בישול אסרה תורה ונקניק בחמאה אינו בדרך בישול, והם נאסרו רק כדי שלא יבואו להיכשל בבשר וחלב דאורייתא.

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול" החמודות אשר אתה בבית" (כו, טו)

אמר רשב"ג כל ימי הייתי מכבד את אבי ולא הגעתי חלק המאה מן הכבוד שעשה עשו לאביו! כי אני בשעה שהייתי נותן לו אוכל ורוחץ ידיו או מכבד ומרביץ לפניו, הייתי לובש הבגדים הישנים ביותר כדי שלא ללכלך בגדי. וכשאני יוצא לשוק, אני לובש בגדים נאים ואילו לעשו הייתה מעלה זו כי כשבא לשרת את אביו היה לובש את בגדי החמודות. אמר: אין כבוד לאביו לשרתו בבגדים פשוטים אלא בבגד מלכים (ב"ר סה, טז).

האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקים בתורה בשער אחד – נעשים אויבים זה את זה (מתוך שמקשים זה לזה), ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה.

מעשה ברבי חיים מצאנז ובנו רבי יחזקאל משינווא דרו במרחק רב זה מזה, ועל כן התנהלה ביניהם חליפת מכתבים – מרביטם בענייני הלכה. באחד המכתבים התעוררו בין האב לבין בנו חלוקי דעות בעניין הלכתי כלשהו כיון שכך, קם רבי יחזקאל ונסע לצאנז, אל אביו, על מנת לברר עמו בעל פה את הדין. בהגיעו לצאנז, לא מיהר לגשת אל בית אביו. תחילה שם פניו אל בית המדרש, ושם פתח את ה"שולחן ערוך", בחלק יורה דעה, ולמד היטב את הלכות כיבוד אב ואם, וזאת למען ידע כיצד ואיך מותר לו להתווכח עם אביו, אחר כך אמר כמה פרקי תהילים והתחנן לפני ריבון העולמים, שיעבור בשלום הוויכוח הצפוי לו עם אביו, ולא ישל חלילה בהלכה, ואף לא במצות מורא אב. לא היה זה הוויכוח ההלכתי היחיד והראשון שהתנהל בין רבי חיים מצאנז לבין בנו. עוד קודם שעבר רבי יחזקאל לשינווא ניטש ביניהם ויכוח בסוגיה חמורה, ובמהלך הוויכוח הלוהט גזר רבי חיים על בנו, שלא ידרוך עוד על סף ביתו. כאמור, באותה עת עדיין התגורר רבי יחזקאל בבית אביו, ולשמע דברי אביו היה עליו לעזוב את הבית. אך כיצד יצא מבעד לפתח, והרי אביו גזר עליו "שלא ידרוך על סף הבית" לכן קשר כמה שמיכות אחת לשנייה וירד מהחלון ראו עד היכן מגיע ההידור של המצווה.

חולים". "באיזו שעה?" "בשעה חמש". אומר לו המשגיח: "שתהיה לך רפואה שלימה, אבל בבקשה בפעם הבאה תודיע לי כשאתה יוצא, כדי שלא אדאג לך". המשגיח יוצא מהחדר, וכל הבחורים פוצחים בצחוק רם, הכל יודעים שאתמול בשעה חמש אחר הצהריים, הסניף של קופת החולים היה סגור...

והאמת היא, שגם המשגיח ידע היטב שקופ"ח סגור בשעה כזו, אלא שאמר המשגיח לעצמו: הרי אילו הוא היה אומר לי את הסיבה האמיתית להיעדרו מהישיבה, מה הייתי עושה? כל זמן שהבחור מנסה למצוא תירוץ, סימן הוא שהוא עוד מחפש להיות בסדר לפחות בעיני המשגיח, לא נעים לו ממנו, ואם כך, הרי שיש עוד תקוה, כי הגם שבסתר איננו נוהג כשורה, אך לפחות בגלוי עדיין הוא שומר על גבול מסויים של התנהגות ראויה. אם היה מגיע חלילה למצב שאין לו כבר מה להפסיד הוא היה פורק עול בראש כל - חוצות. כלומר: רק כשהאבא שומר על כבוד הבן, על אף שמצבו הרוחני האמיתי ידוע לו אז שווה לבן לכל הפחות - לחבוש כיפה ליד אביו ולאכול כשר. לא לפרוק עול באופן מוחלט. מספרים כי בחצרו של האדמו"ר בעל ה"בית ישראל" מגור, הסתובב חסיד שהיה צבוע, וכאשר היה מגיע אל הרבי, היה מתלבש כמו חסיד ומתנהג בקדושה ובטהרה, ואילו בביתו שלו הוא היה רחוק מהתנהגותו מחסידות ומקדושה. החסידים ידעו זאת, וכשראו שהרבי מגלה כלפיו יחס של חיבה, הדבר עורר תמיהה רבת.

פעם אחת פנה הגבאי שאל את הרבי ואמר לו: "רבינו הרי הוא צבוע..." אמר לו הרבי: "יודע אני גם יודע שהוא צבוע, ואני אוהב את הצבע הזה!" יש בכך גם צד חיובי. תאר לעצמך שהוא היה בא אלי ואומר לי שאינו דתי, שרצונו לפרוק מעליו עול תורה ומצוות, מה הייתי יכול לעשות לו? הרי אז הייתי מאבד אותו ואת כל משפחתו לדורי דורות, אבל במצב הנוכחי כל זמן שהוא מגיע אלי, הרי שאת ילדיו הוא ישלח לישיבות הקדושות, לתלמודי תורה ולסמינרים לבנות. כך נרוויח לכל הפחות את הדור הבא שלו ולכן את הצבע הזה אני מאוד אוהב...

יצחק אבינו ערך לעצמו חשבון, הרי אני יודע בדיוק מיהו עשו, אך כל זמן שאני נותן לו את התחושה שאני אוהב אותו ושהוא צדיק לכל הפחות הוא מחזיק שחיטה כשירה, והכיפה עדיין מונחת על ראשו, אך אם אני לא אתן לו את הכבוד הזה, אם לא אראה לו שאני מחזיק ממנו הוא יפרוק עול ויעבור על כל האיסורים שבתורה. כעת הוא משתדל להתנהג יפה, לפחות לפני. ולכן כשבא עשו אל יצחק ושאל אותו: "אבא כיצד מעשרין את המלח? יצחק אבינו לא גוער בו: "איך מעשרין מלח? לך ותתחיל ללמוד משהו ותדע מה חייב במעשר ומה אינו חייב במעשר". לא ולא. יצחק מאיר לו פנים ואומר לו "טוב מאוד אתה שואל אותי. זו באמת שאלה טובה. כל הכבוד לך עשו. איזה צדיק אתה... כל זאת על אף שיצחק יודע היטב עד כמה עשו הוא בגדר של "צדיק", אולם לא היתה לו ברירה. הוא היה מוכרח לשחק את המשחק בכדי להציל את עשו מהידרדרות רוחנית נוספת. ובאמת כל זמן שיצחק היה חי, עשו לא פרק עול בפרהסיה. זו היתה עבודתו של יצחק אבינו ע"ה.

ליקוטים נפלאים פרשת תולדות

”ויעתר לו ה'” (כה, כא)

ברש"י' לו ולא לה שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע'.

תימא הרי שניהם על דבר אחד התפללו, ומה הכוונה שנעתר ה' לו ולא לה, הרי שניהם נענו.

ויש לומר, שיצחק שהיה צדיק בן צדיק ונתגדל בביתו אברהם אבינו, לא היה מכיר כל כך את הרע, לכן כשהתפלל על בנים לא פירש בקשתו שיהיו בניו צדיקים ולא רשעים, אבל רבקה שהייתה בת בתואל אחות לבן, ומקומה אנשי רשע, ידעה להתפלל שיהיו לה בנים צדיקים ולא רשעים, ועל זה אמר 'לו ולא לה', ואם תאמר הרי שניהם לאותו דבר התפללו, לכן אמר 'שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק' שלא ביקש על בנים צדיקים, 'לתפלת צדיק בן רשע' שכן פירטה בקשתה והתפללה על בנים צדיקים. (אמרי דעת)

”ויעתר לו” (כה, כא)

ברש"י' לו ולא לה שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה.

ולכאורה הרי רבקה היא נקבה ולמה כתוב "צדיק בן רשע" בלשון זכר, צריכים לכתוב צדקת בת רשע.

ועוד התיבות שמסיים רש"י "לפיכך לו ולא לה" מיותרות.

ויש לומר שקשה לרש"י למה אברהם היה צריך ללכת ממקומו כדי להוליד כי משנה מקום משנה מזל, וליצחק היה די בתפילתו, לזה מתרץ רש"י "לפי שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק" זה יצחק, "לתפילת צדיק בן רשע" זה אברהם, ורש"י מסיים "לפיכך" מפני סיבה זו, גם ביצחק ורבקה, "לו ולא לה". (גן רווה)

”ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה

זה אנכי” (כה, כב)

ברש"י' רבותינו דרשוהו לשון ריצה כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת עוברת על פתחי עבודת אלילים עשו מפרכס לצאת. רבקה ידעה דכל תכלית השידוך שלה עם יצחק הוא להמשיך דרך אביו בעבודת השי"ת לפרסם בכל העולם את ה"אנכי ה' אלוקיך", לכן כשעברה על פתחי תורה ועל פתחי ע"ז חשבה בדעתה דמירי כאן באחד שהיום יעסוק בתורה ולמחר יעבוד ע"ז ח"ו, ותאמר אם כן למה זה "אנכי", מה התועלת בפרסום ה"אנכי ה' אלוקיך" אם הוא רץ גם לפתחי ע"ז, ואפשר דלא הגיע השידוך לתכליתו האמיתית. (שיח יעקב יוסף)

”ויתרוצצו הבנים

בקרבה” (כה, כב)

מפרש רש"י: כשהייתה עוברת על פתחי עכו"ם - עשו מפרכס לצאת.

”ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד

את יצחק” (כה, יט)

האור החיים הקדוש מביא בשם 'יש מפרשים' שיצחק אבינו נעקד בעל כרחו, וזו היא שיטת האבן עזרא' בפרשת וירא.

אולם האוה"ח הק' חולק על זה שבוודאי יצחק עשה זאת ברצון השלם, כי אברהם אבינו הכניס בו כוח של מסירות נפש, ויצחק למד מאביו לעשות מצוות ומעשים טובים.

וזה פירוש הפסוק 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק', שהרי מצוות ומעשים טובים נקראים 'תולדות' וכמו שאמרו חכמינו אצל נח 'עיקר תולדותיהם של צדיקים, מצוות ומעשים טובים', וזה הפירוש גם כאן 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם' שגם במעשים טובים הנקראים תולדות היה יצחק בנו של אברהם, והתנהג כמוהו, שהרי 'אברהם הוליד את יצחק', שאם אברהם הוא המוליד, אז בטוח שגם בנו כמותו, במצוות ומעשים טובים.

”ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד

את יצחק וכו'” (כה, יט)

ופירש רש"י יעקב ועשו האמורים בפרשה.

ונראה בפשטות על פי מה שפירשו המפרשים שלכן ילדה רבקה תאומים אחד צדיק ואחד רשע, שמצד יצחק שהיה צדיק בן צדיק ילדה את יעקב הצדיק, ומצד רבקה שהייתה צדקת בת רשע ילדה את עשו הרשע. וזה שאמר הכתוב "אלה תולדות יצחק בן אברהם" היינו "יעקב ועשו האמורים בפרשה", מזה יש הוכחה ש"אברהם הוליד את יצחק", כי אם מאבימלך נתעברה שרה, אם כן הייתה צריכה שרה להוליד תאומים, אחד רשע בגלל אבימלך ואחד צדיק בגלל שרה, ולא ילדה אלא אחד, סימן שאברהם הוליד את יצחק.

(במשנת דר' אליעזר)

”ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה הוא

ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו” (כה, כא)

אפשר לבאר הפסוק, דהנה איתא במדרש דלא נפקדה רבקה עד שהתפלל עליה יצחק, כדי שלא יאמרו לבן ובניו תפילתנו עשתה פירות, שהרי בירכו את רבקה כשהלכה עם אליעזר, (בראשית כד, ס) ויאמרו לה אחתנו את היי לאלפי רבבה. אכן טענה זו היתה שייכת רק אם רבקה היתה יולדת מיד כשנישאה ליצחק, אבל לאחר ששהתה כ' שנים ולא ילדה, לא שייכי הכא טענת לבן ובניו וממילא יכלה כבר ללדת, וזה היתה תפלתו של יצחק, ויעתר יצחק לה', יצחק התפלל אל הקב"ה, לנוכח אשתו, אמאי אינו נותן לה פרי בטן, דאם הטעם הוא כדי לסתום טענתם של לבן ובניו, כי עקרה הוא, הרי

רבקה עקרה כבר עשרים שנה ולא שייך טענתם, לפיכך ויעתר לו ה' ומיד ותהר רבקה אשתו.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת תולדות

יראה ולא ידע מה הוא אוכל, מתוך נימוק: "כי עייף אנכי" - ואינו עוצר כח להגיש את הכף במו ידיו אל פיו... (בית הלוי)

"ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'" (כו, יב)

לכאורה צריך ביאור, דאם ויזרע - שהתייגע יצחק בעבודת הארץ, מה וימצא שייך כאן, הרי "מציאה" באה שלא בעמל וביגיעה, ומבאר הרה"ק ה'קדושת יום טוב' מסיגעט זי"ע שאכן, בפועל היה ויזרע יצחק, אך מכל מקום, כשבא למעשה וראה מאה שערים, החשיב את כל יבולו כ'מציאה' גרידא, וכמתנת שמים שבירכו ה', ולא הסיח דעתו שברכת ה' היא תעשיר וכל ענין ההשתדלות אינו אלא 'גזירת עליון' - בזיעת אפך תאכל לחם, אבל הפרנסה גופא - 'מאה שערים' באו לו כ'מציאה' במתנה מן השמים... (באר הפרשה)

"ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'" (כו, יב)

מדוע רק בסוף הפסוק נאמר שברכו ה', ולא מיד בתחילתו, ובכך היתה מדגישה לנו התורה כבר בתחילת הפסוק שכל ברכתו מה' הוא? אלא הטעם הוא, שאם היה יצחק אבינו מצליח בזריעתו כפי שאמדוהו אנשי המקום או אפילו פי שניים או שלושה ממה שהיה נראה להם שיצא מעבודת הקרקע שלו, אזי היו אומרים הבריות שהצלחתו נבעה מזיבולו הטוב, ומהשקאתו המתמדת ומכושר פעולתו, אולם כשראו שהתברך פי מאה, בזה אף אחד לא יכול להכחיש את המוחש שברכה והצלחה עצומה כזו היא אך ורק מה' יתברך. לכן כתבה התורה את התיבות "ויברכהו ה'" בסוף הפסוק, שרק לאחר שראו את היבול הרב, כולם הודו ואמרו ויברכהו ה'. (עונג השולחן)

"ותהיין מרת רוח ליצחק ולרבקה" (כו, לה)

מדרך העולם הוא שהחמות שונאת את כלתה ואחר כך תניע לב בעלה שגם הוא ישנא אותה. לכן דקדק הכתוב והקדים את יצחק לרבקה, שלא תאמר שרבקה היא שהניעה את לבו לשנוא אותן, אלא הוא מעצמו שנאן על שהקטירו לעבודה זרה. (ר' יוסף ישראל דייטש אב"ד באלאשא יארמוט בספרו בן גרני)

"ותכהין עיניו" (כו, א)

כשהתורה מספרת לנו שיצחק נתעווור בעיניו אומר רש"י: "ותכהין" כדי שייטול יעקב את הברכות. ותמוה הדבר, הרי בעבור זה ישנה עצה פשוטה יותר - הקב"ה יכול היה לגלות ליצחק כי עשו רשע ולא היה צריך יצחק לסבול מעיוורון. ומתוך הרבי מלובביץ' מכאן למדים אנו הוראה נפלאה אודות חומר העניין של 'לשון הרע'. מוטב היה שיצחק יהיה עיוור נ"ז שנה - "חשוב כמת" - ובלבד שלא לדבר 'לשון הרע' על עשו...

כשעברה ליד בית המדרש לא יכול היה יעקב לצאת - מובן, שכן עשו חסם את דרכו, אך מדוע לא יצא עשו כשעברה ליד בית עבודה זרה? מי עיכבו מלצאת? פירש רבי שלמה קלוגר: בלי יעקב לא היה לעשו שום רצון לצאת לעולם, שכן מה יעשה שם בלעדיו? עם מי יאבק ולמי ימרר את החיים...?

"ותלך לדרוש את ה'" (כה, כב)

"לדעת מה תהא בסופה" (רש"י). הנה כל ימי חיי האדם, היצר נלחם בתוכו. ורבקה סבורה הייתה כי בריה אחת היא בבטנה אלא שהיא נלחמת ביצר, לכן פעם היא כך ופעם כך. הלכה לדרוש "מה תהא בסופה", מי יגבר על מי בסוף המאבק, מי יהיה אחרון המנצח ככתוב: "והיה יעקב תשמעון" הכל הולך אחרי העקב, הסוף. אולם נאמר לה: שני גויים בבטנך. אחד צדיק מתחילתו ועד סופו והשני רשע מעיקרו. (ר' בונם מפשיסחא)

"ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה" (כה, כז)

דרש בעל 'מנחת אלעזר': פעמיים נכתב 'איש' אצל עשו שכן היה 'דו-פרצופי' - פנים של ירא-שמים ומדקדק במצוות שהראה ליצחק ופנים אחרות בחוץ, בשדה. לא כן יעקב, היה רק איש אחד - "איש תם"...

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אוהבת את יעקב" (כה, כח)

כאן רמוז הא דתנן כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל הדבר בטלה אהבה, וכל שאינה תלויה בדבר האהבה מתקיימת. על כן יצחק שאהב את עשו בשביל ענייני עולם הזה, כתיב 'ויאהב' לשון עבר, כי כשלא הביא ציד בטלה האהבה. 'רבקה אוהבת את יעקב' בשביל עולם הבא הנצחי, אומר הכתוב 'אוהבת', שאוהבת תמיד. וזהו מוסר גדול שלא יאהב האדם ענייני עולם הזה באהבה רבה וחשק רב, אבל התורה והמצוות, 'אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי'. (השל"ה הקדוש)

"ויאמר עשו הלעיטני נא מן האדום האדום הזה" (כה, ל)

כיון שבאותו היום נפטר אברהם אבינו והיו הכל שרויים באבלות, נתבייש עשו לומר, כי תאב הוא לאכול מן העדשים, שהוא מאכל אבלים. לבל יאמרו: הכל מתאבלים אחרי סבא והוא להוט אחרי האכילה! לפיכך העמיד פנים כאילו איננו יודע כלל שאלו הן עדשים וכי יום של אבלות הוא היום, ואמר: תן נא לי מן המאכל האדום הזה. אך מיד נמלך בדעתו והרהר, הלא עם טעימת הכף הראשונה אהיה מוכרח להכיר בעדשים ותהיה זו בושה, שאינו עוסק באבלות ככל השאר, לפיכך אמר: "הלעיטני" - שפוך את הנזיד לתוך פי, כדי שלא

גיליון מס' 254 פרשת תולדות
תשע"ח שנה חמישית

לע"נ מרן המשגיח
רבי דב יפה זצוק"ל
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

על הפרשה פ

"ויקרא אותה שבעה על כן שם העיר באר שבע" (כו, לג)

כבר הק' המפרשים דלעיל בפ' וירא אי' שאברהם קראה באר שבע. וי"ל שאברהם קראו שיזכרו שהוא חפר את הבאר ולכן אחר שמת אברהם שהפלישתים סתמו את כל הבארות שחפר אברהם בטלו גם את שם העיר כדי שלא יאמרו שזה הבאר של אברהם, ואחר שפלישתים סתמו הבאר בטל ממנה שם באר שבע ועתה שיצחק חזר וחפרה החזיר השם באר שבע וזה נ' כונת רמב"ן, ולכן מסיים הפסוק עד היום הזה לפי שהשם הראשון בטל אבל שם זה שקרא יצחק נשאר עד היום הזה ששוב לא נסתם הבאר ההוא.

"שני גדיי עזים" (כו, ט)

פירש"י פסח ה' א' לפסח וא' למטעמים (היינו לחגיגה כמש"כ בעה"ט), וכתב ותתן את המטעמים ואת הלחם והאי לחם היינו מצה וכתב הגישה לי ואוכלה מציד בני ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת והיינו הכוסות האחרונים מד' כוסות ששותין אחר הפסח והא דכתיב עוד פעם ויבא לו גבי היין אע"ג דכבר הביא יין מקודם על כוסות הראשונים משום דמבואר בשו"ע סי' תע"ג ס"א דד' כוסות לא ימזוג לעצמו אלא ימזוג לו אחר דרך חירות לכך הוצרך עוד הפעם להביא ולמזוג לו.

(טעמא דקרא)

"ויבא לאביו" (כו, לא)

שמעתי שרבינו שליט"א נשאל אם יש מקור שאם הבן מכבד לאביו סופו שבנו שלו יכבדו ואמר שהרי כתב הבעה"ט בפר' כי תשא "ונתנו איש כפר נפשו" שנקרא "ונתנו" לב' הצדדים להורות שהנותן תרומה יקבל בחזרה שלא נחסר ע"י הצדקה וא"כ ה"ה נמי כאן הפסוק "ויבא לאביו" נקרא ג"כ חזר ומרמז כנ"ל. [וכן שמעתי דזה נרמז בפר' ויחי "כה תאמרו ליוסף אנה נא פשע אחיך" אנה נא נקרא גם לב' הצדדים ומי שמוחל גם ימחלו לו כמובא בחז"ל המעביר על מדותיו [וכו']

(דברך נצב בשמים)

עלי שי"ח פ

"מרן המשגיח זצ"ל"

בימים אחרונים לקה עולם התורה בכלל, וציבור בני התורה בצפון בפרט, בהסתלק מעמנו גאון הענוה ועמוד המוסר הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל שהיה הסמל של סולם המדות על כל צעד ושעל, בתשעים שנותיו עלי אדמות זכה להיות ממקימי עולה של תורה ודמותו דמות של המשגיח היתה לאור עבור אלפי תלמידיו שהלכו לאורו.

מיד אחרי הסתלקותו, נשאל רבינו כמה שאילות על עניני הלידה, ואז אמר כי זוכר אותו כאברך צעיר שהיה ת"ח וצדיק, ואף בזמנו כשהוציאו תלמידיו את ספריו 'לעבדך באמת' עבר מרן שליט"א על הספר, וכשהגיע לסוף הספר שהובאו שם עובדות וזכרונות ממרן החזו"א זצ"ל עבר בעיון על כל קטע וקטע, תוך שהוא מציין כי מרבית הדברים ידועים גם לו.

אנו במערכת 'דברי שי"ח' מבכים באופן פרטי את הסתלקותו, כי זכינו ומידי שבוע היה עולה הגליון על שולחנו - שולחן מלכים, ועבר בעיון על כל הדברים ברוב ענוותנותו, ובמדת הצורך היה מעיר ומאיר כדי שנדע לתקן.

זכינו, להתלוות במסע של 'קופת העיר' לפני כשנה בחודש אולול לזילנא, עם עשרות רבנים ומרביצי תורה שהיו על המטוס, ואז במהלך אותה נסיעה קרבנו המשגיח זצ"ל, והבאנו לו את הגליון של אותו השבוע, שם נכתב בין השאר על ענין הגאווה, והבאנו את המעשה באותו ת"ח שעשה יין בביתו והכל החמיץ, ומרן שליט"א אמר לו כי אינו מתנהג כראוי עם אשתו והביא ראייה מהגמרא בכבא בתרא, ואכן כך היה.

המשגיח זצ"ל לא גמר מלהתפעל מהמעשה, ואחר כך דיבר על זה עם הסובבים וחזר בפניהם על המעשה תוך כדי שהוא מתפעל מכך שליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

* * *

במהלך ימי השבעה סופרו על ידי המנחמים הרבים, עובדות מפליאות ביותר אודותיו, כאחד הקדמונים ממש זצ"ל, אך במסגרת זו נביא על קצה הנייר על הקשר עם רבינו:

בשנים קודמות, לעיתים היה מזדמן המשגיח זצ"ל לבני ברק, ואז (כשהיה באפשרותו) היה משתדל לבוא להתפלל בבית הכנסת לדרמן במנין שהתפלל רבינו שליט"א, באומרו שהוא מגיע לבית הכנסת רק כדי לראות את תפילתו של רבינו שליט"א ולהביט על פניו.

בכלל, הערצה והתבטלות עצומה היתה לו כלפי רבינו שליט"א, ולפני חודשים ספורים כשההה בבני ברק נכנס להתברך אצלו, ובכל מערכות הציבוריות עמד ודרש ברבים על חובת הציות לגדולי וזקני הדור רבותינו הגרא"ל שטיינמן ורבינו שליט"א.

גם היה נוהג בכל פעם שראה את רבינו שליט"א אחרי שלושים יום, לברך בשם ומלכות ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, כדינא דשולחן ערוך דהרואה חכמי ישראל (יש לציין שהיה פעם שנכנס לרבינו ויצא, וזכר שלא בירך, וחזר לבית רבינו ובירך).

בברכת עבת סוס יצחק יוסף

עלי הדף

כותי לענין עדות

מכות דף ח' ע"ב דת"ר עבד וכותי גולה ולוקה ע"י ישראל וישראל גולה ולוקה ע"י כותי ועבד ומק' בגמ' אמאי לוקה ע"י כותי דלטייה ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך אלא אמר רב אחא בר יעקב כגון שהעיד בו והוזם דכוותיה גבי עבד שהעיד בו והוזם עבד בר עדות הוא וכו'. מבו' בגמ' דכותי כשר לעדות אע"ג דאינו עושה מעשה עמך וכן מבו' בגיטין י' א' לענין עדות הגט דכותי כשר, ולכא' קשה דהא כותים אינם חוששים כלל לתושבע"פ ועוברין על כל דרבנן ואיך כשרים לעדות, ואין לומר משום דעובר על איסור דרבנן בעי הכרזה וכותים לא הכריזו עליהו חדא דנראה דהיינו דווקא בעובר על איסור א' דרבנן אבל הכא שאין חוששין כלל בשום מקום על מילי דרבנן הרי הן עוברין על לאו דאורייתא של לא תסור ועוד דמצינו בכ"ד שהן עוברין על כמה גופי תורה וברישי בנות כותים אמרי' שהן בועלי נדות ובס"פ דם הנדה שחשודין על לפני עור ורש"י ביבמות ל"ז א' כ' שאין חוששין בקדושי כסף ושטר וכן כל הדרשות שאין מפורשות בתורה עוברין עליהן וגם אין מאמינין בתחיית המתים כדאי' במס' כותים ס"ב וממילא אין להם חלק לעוה"ב כדתנן ריש חלק וגם בפרד"א פל"ח אמרי' שאין להם חלק בתחה"מ, וצ"ל דכיון דמנהג אבותיהם בידיהם הו"ל כשוגגין כמ"ש בחו"מ סי' ל"ד סכ"ד דאומר מותר אינו נפסל לעדות ואע"ג שהם יודעים שאנו אומרים שהם מינים וכופרים מ"מ כיון שאבותיהם הרגילום כך מנעוריהם והם סומכים עליהם וסוברים שכונת הפסוקים כפי דעתם המשובשת כמ"ש"כ הרמב"ם בפ"ג מממרים ה"ג דדינם כתינוק שנשבה לכן אין לפוסלם לעדות דהו"ל כשוגגין ועי' תשו' המב"ט סי' ל"ז.

(פי' מטהר למס' כותים פ"א סי' כ"ה ועי"ש ובסי' ל"ט עוד באריכות)

מעניני הפרשה

"ויעקב איש תם יושב אוהלים"

תחת אחד השיחים, דיברו עם רבינו על משרת מגיד שיעור בישיבה, סיפר על עצמו את הסיפור הבא:
כשהייתי בחור למדתי בישיבת לומז'א בפתח תקוה. סמוך לישיבה היה ישיבה לצעירים שלמדו שם גמרא בבא מציעא. באחד הימים המגיד שיעור הוצרך להחסיר, אז ביקשו ממני שאבוא להשלים את מקומו (א"ה, כנראה חיפשו בחור שיוכל לבוא מיד בלי להכין מראש את החומר הנלמד...). הגעתי והתחלתי ללמוד, זה היה פרק המקבל. אני מתחיל לקרוא ולהסביר, ואז אחד התלמידים מבקש רשות לצאת לצרכיו.

כמובן, הסכמתי, הלא הלכה היא שאסור להשהות את נקביו.
נערים אחרים הבחינו באיזה קלות אני נותן אישור לצאת, וכך אחד אחרי השני ביקשו לצאת גם... כמובן שלא יכולתי לסרב... כך שכמעט כולם ניצלו את ההזדמנות לצאת, מלבד אחד... כנראה הוא חס עלי שלא אשאר לבד... פניתי אליו ואמרתי לו בחיך, אולי תבקש גם אתה לצאת, ואז הכיתה תהיה ריקה ואוכל לחזור לתלמודי... הסוף היה שהם חזרו לכיתה ולמדו משנה אחת ואז כבר לא היה להם כוח...
רואים שלא מספיק לדעת את הגמרא, צריך גם סיעתא דשמיא ולדעת איך להסתדר עם צעירים.

היה פעם רעיון לפתוח ישיבה חדשה אשר במשך סדר אחד ילמדו בעיון כמו בכל שאר הישיבות אך אחה"צ ילמדו דף היומי-גמ' עם רש"י ותוס' וכבר רצו למנות ראשי ישיבה ומגידי שיעור אך אלו שרצו לפתוח את הישיבה הגיעו קודם לרבינו שידוע בבקיאותו כדי לשאול דעתו בענין, ענה להם רבינו שלא יפתחו בשום פנים את הישיבה עם תוכנית שכזאת ואמר שאנו לא עושים שינוי בסדרי הישיבות צריך ללמוד כמו שלומדים בכל הישיבות סדר עיון וסדר בקיאות והן אמנם שענין ההספק כמה להספיק בכל סדר זה שאלה נפרדת אבל ללמוד דף היומי לא, משום שלא עושים שינויים בסדרי הישיבות המקובלים.

רבינו התאונן על ת"ח שנעשה ראש ישיבה וצריך לנסוע לחו"ל לאסוף כספים, נתנו לו ישיבה וחשבתי שרק העול הרוחני יה' עליו אבל כנראה שאי-אפשר להפריד את זה מהחלק הגשמי. אם היה יכול כבר יכל לחבר לפחות חמש ספרים.

סיפר רבינו שרצו כמה פעמים לעשותו ראש ישיבה ואבא לא הסכים נס שהוא לא הסכים כך יכולתי לשבת וללמוד, פנה לאברך ואמר לו גם אתה אל תעשה כן תשב ותלמד והכל יהיה טוב, אמר האברך שאף אחד לא רוצה אותי לראש ישיבה. אמר לו תשמח שלא רוצים אותך, לשבת וללמוד זה הכי טוב.

אחד שחמיו התחייב לתמכו חמש שנים ועברו השנים ואין לו לחם בבית ורוצה לצאת לעבוד, וביקש ברכה מרבינו כתב לו אל תלך לעבוד, ושאל לב מנחת תודה - תורה אז מה עליו לעשות? אמר רבינו שכיוונתי שלא יעבוד עבודת חול אלא קודש כגון ר"מ ראש ישיבה מלמד וכדו'.

ראש ישיבה ביקש ברכה לבחורים טובים, אמר רבינו התפקיד של ישיבה לקחת בחורים לא טובים ולעשותם לטובים.

נשאל באחד שיש לו תאומים בחורים אם כדאי לשלחן לאותו ישיבה או לב' ישיבות אמר לו רבינו לפעמים כשהם ביחד זה יכול מאד להצליח ולפעמים דוקא להיפך זה הכי גרוע ורק האב שמכירם יכול להכריע בזה.

נשאל באחד שיש לו תאומים בחורים אם כדאי לשלחן לאותו ישיבה או לב' ישיבות אמר לו רבינו לפעמים כשהם ביחד זה יכול מאד להצליח ולפעמים דוקא להיפך זה הכי גרוע ורק האב שמכירם יכול להכריע בזה.

(מנחת תודה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק